

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd

Disertační práce

2024

Markéta Mazáková Šetinová

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta sociálních věd
Institut sociologických studií

Seznamování přes internet: Dopad online seznamek na hledání partnera

Markéta Mazáková Šetinová
2024

školitelka Dana Hamplová

Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.

V Praze dne 11. 2. 2024

Markéta Mazáková Šetinová

Poděkování

Mojí vedoucí práce Daně Hamplové děkuji za profesionální odborné vedení, ale také za laskavý přístup. Spoluautorkám Renátě Topinkové a Janě Klímové Chaloupkové jsem vděčná za skvělou týmovou spolupráci a možnost společně přemýšlet o mém nejoblíbenějším tématu. Děkuji také svému partnerovi Jaromírovi, který byl od začátku můj největší fanoušek a mentor. Díky němu jsem s doktorátem začala a asi jen díky němu jsem to nevzdala. A závěrem patří obrovský dík mým klientům, že se mnou sdíleli část své cesty za partnerským vztahem, a dovolili mi tak naplnit cíl, který jsem si dala na začátku své doktorské práce: převést výzkum do praxe.

Tobiášovi, Sandře, Ivaně, partě kolem Ledárny, týmu Moderní lásky, Mattiasovi, Ladislavovi, Báře, Marušce, Maťovi, Monče a dalším přátelům jsem vděčná za to, že jsem díky nim mohla sem tam na doktorát nemyslet.

Prohlášení spoluautorů

Prohlašuji, že následující články vznikly ve spoluautorství s Markétou Mazákovou Šetinovou a že jsem vypracovala přibližně 50 % textu.

- *Věková homofilie na české online seznamce* (publikován v Sociologickém časopise, vol 56.4 (2020): 447-470)
- *Partner preference and age: User's mating behavior in online dating* (publikován v Journal of Family Research, vol 33.3 (2021): 566-591)

V Mnichově dne 15. 1. 2024

Renáta Topinková

Prohlášení spoluautorů

Prohlašuji, že článek „*Role kognitivních schopností ve výběrovém párování: partnerské preference mladých lidí*“, který byl publikován v Sociologickém časopise, vol 55.2 (2019): 161-187, vznikl ve spoluautorství s Markétou Mazákovou Šetinovou a že jsem vypracovala přibližně 50 % textu.

V Praze dne 15. 1. 2024

Jana Klímová Chaloupková

Obsah disertační práce

Úvod	1
Homogamie a internet	13
Věková homofilie na české online seznamce	34
Partner preference and age	58
Role kognitivních schopností ve výběrovém párování	82
Přístup singles k seznamování v digitální době	108
Závěr	127
English summary	136
Seznam použité literatury	142

Úvod

Seznamování se za poslední generaci výrazně proměnilo globálně i v České republice. Možná nejvýraznější změnou byl vliv internetu a technologií na způsob seznámení. Lidé čím dál méně navazují vztahy skrz rodinu nebo svou komunitu a přesouvají hledání partnera online (Rosenfeld et al., 2019). Z reprezentativních výzkumů víme, že internet se už před pandemií Covidu-19 stal v USA nejčastějším místem seznámení a současná data z Česka ukazují podobný trend: 22 % Čechů se se svým současným partnerem seznámilo online a spolu se seznámením přes přátele (21 %) je to tedy jeden z nejběžnějších způsobů seznámení i u nás (Behavio 2022; Rosenfeld et al 2019). Především mladé lidi online seznamování láká: mezi lety 2013 a 2015 se v USA skoro ztrojnásobil počet lidí pod 25 let , kteří vyzkoušeli online seznamku, z 10 % na 27 % (Smith & Anderson, 2015). Tento nárůst zřejmě souvisí s rozšířením chytrých telefonů a vstupem mobilní seznamky Tinder na trh v roce 2012, která se soustředila na jednoduchost a hravost aplikace a věnovala pozornost budování atraktivní značky. Dle informací Tinderu je nyní více jak 50 % z jeho skoro 11 milionů aktivních globálních uživatelů mezi 18 a 34 lety. Rychle roste i počet uživatelů v nejvyšších věkových kategoriích: v roce 2023 je skoro 10 % Tinder uživatelů starší než 55 let (Samanta 2023). Stigma z online seznamování rychle klesá a to i u lidí, kteří nemají přímou zkušenost s online seznamováním (Vogels 2021).

Mezi zásadní výhody online sezonek patří rozšíření příležitostí k seznámení a odstranění prostředníků ze seznamovacího procesu (Rosenfeld et al. 2019). Dalšími výhodami je efektivita a předpoklad, že uživatelé jsou single a otevření seznámení (byť toto neplatí univerzálně, někteří uživatelé sezonek mají jinou motivaci než vážné seznámení). Naopak za nevýhody sezonek lze považovat odosobněný přístup, který lidé často přirovnávají k nákupu na eshopu; bezpečností rizika a nárůst romantických podvodů; a zahlcení výběrem. Ze společenského hlediska se objevují otázky, zda seznamky nepodporují diskriminační chování, hlavně v etnicitě, a jestli dále nerozšiřují sociální nerovnosti (Finkel et al 2012).

Nárůst online seznamování s sebou nese i potenciální proměny sňatkového trhu. Mezi jedno z hlavních strukturálních omezení pro hledání partnera patřila po dlouhou dobu geografická vzdálenost. Online seznamování rozšiřuje oblast potenciálních partnerů z lidí, které můžeme potkat ve svém bezprostředním okolí, na všechny uživatele v námi zvolené vzdálenosti.

Tradiční role přátel, rodiny či kolegů jako prostředníků v seznamování se oslabuje a online seznamky nám umožňují seznamovat se kdekoliv a kdykoliv, nezávisle na našem sociálním okruhu a geografické vzdálenosti (Rosenfeld & Thomas, 2012; Valkenburg & Peter, 2007). Rosenfeld a Thomas (2012) uvádí, že 74 % vztahů vzniklých na základě online seznámení proběhlo mezi lidmi bez jakékoliv společné vazby.

Ze sociologického pohledu se tedy s proměnou seznamování nabízí důležitá otázka: bude mít nový způsob navazování vztahů dopad na tradiční struktury výběrového párování, které dlouhodobě pozorujeme v offline světě?

Vývoj výběrového párování

Výběrové párování znamená tendenci jednotlivců vybírat si partnery nenáhodně. Lidé si například často hledají protějšky, kteří jsou jim v určitých charakteristikách podobní, třeba s ohledem na úroveň vzdělání, příjem, etnický původ, fyzické vlastnosti, politické nebo náboženské přesvědčení a další. Ze společenského pohledu je tento jev důležitý, protože má vliv na sociální nerovnost a intergenerační přenos kapitálu. Pokud například lidé s vyšší úrovní vzdělání mají větší pravděpodobnost vzít si partnery s podobnou úrovní vzdělání, může to vést ke koncentraci sociálního, kulturního i příjmového kapitálu u určitých sociálních skupin a potenciálně zhoršit příjmovou nerovnost.

V posledních dekádách pozorujeme takřka celosvětově nárůst výběrového párování s ohledem na vzdělání a příjem, především u vysokoškolsky vzdělaných jednotlivců a lidí s vyšším příjmem, což souvisí s expanzí vzdělávacích příležitostí (Schwartz (2013), Smits & Park (2017), Schwartz & Mare (2005). Především v tomto tématu je důležité rozlišovat mezi absolutní a relativní homogamií. Absolutní vzdělanostní homogamie ukazuje míru, se kterou si jednotlivci vybírají partnery se stejným vzděláním, ale nezohledňuje distribuci úrovně vzdělání ve společnosti. Relativní homogamie bere v úvahu podobnost mezi páry s ohledem na vzdělanostní složení společnosti. Měří tedy, zda si jedinci berou partnery, kteří jsou podobní jim samým častěji ve srovnání s tím, co by se očekávalo na základě rozšíření těchto vlastností v populaci. Data ukazují, že především relativní homogamie se liší v závislosti na konkrétní zemi. V řadě evropských zemí včetně Česka pozorujeme pokles relativní homogamie u terciárního vzdělání, v nižších vzdělanostních kategoriích se relativní homogamie naopak zvyšuje. Evidentní je i nárůst absolutní vzdělanostní hypogamie žen (Katrňák & Manea 2020).

Co se etnicity týče, proměny výběrového párování jsou nejednoznačné. Například v USA stoupají mezigetnické sňatky mezi bělochy a Asiaty, ale také narůstají etnicky homogamní svazky mezi americkými černochoy (Qian, 1997; Rosenfeld & Kim, 2005). I v Evropě pozorujeme různé tendence: zatímco migranti z jiných evropských zemí mají nižší míru etnické homogamie, migranti z kulturně vzdálenějších zemí (např. Pakistánci v Británii nebo Turkové v Německu) ukazují vyšší míru etnické homogamie. Toto se příliš nemění ani v druhé generaci (Hannemann et al 2018). Lucassen a Laarman (2006) si všímají, že míra mezigetnických sňatků souvisí i s náboženstvím. Nižší míru etnické homogamie najdeme mezi migranty, jejichž víra nemá v Západní Evropě tradici (např. islám nebo hinduismus). V našem regionu je také viditelná hierarchie etnických skupin, aspoň co ukazují slovenská data: nejmenší pravděpodobnost heterogenních sňatků je mezi Slováky a Romy, jejichž vztahy jsou dlouhodobě vyhrocené, a sociální faktory, jako neformální sankce za sňatky s druhou skupinou, mohou hrát důležitou roli. U Maďarů, Čechů nebo Poláků žijících na Slovensku je sňatková heterogenita se Slováky výrazně vyšší (Fónadová & Katrňák, 2016).

Dalším důležitým a často zkoumaným aspektem výběrového párování je věk partnerů. Během 20. století se v západní Evropě věkový rozdíl mezi páry snižoval. Česká republika tento vývoj od 50. let minulého století následuje a v průběhu času roste počet věkově homogamních sňatků i u nás. Většina sňatků je tradiční – muž je stejně starý nebo lehce starší než žena (Fučík, 2006; Katrňák, 2008). Nicméně od roku 1965 pozvolna roste také podíl věkově netradičních manželství, v nichž je žena starší než muž. Od 90. let 20. století je tento nárůst ještě znatelnější, a počet netradičně heterogamních manželství roste na úkor tradičně heterogamních manželství (Katrňák, 2008). Věk vstupu do manželství se zdá být důležitým ukazatelem pro věkovou homogamii a heterogamii. Lidé vstupující do manželství v nízkém věku mají vyšší šanci uzavřít homogamní sňatek. Naopak, vstupují-li muži do manželství později, výrazně roste jejich šance na heterogamní manželství, v němž je muž starší než žena (Katrňák, 2008; Zeman, 2006).

Mechanismy výběrového párování a vliv online seznamování

Jak výběrové párování vlastně vzniká (nebo homogamie, mluvíme-li již o vzniklých svazcích)? Obecně máme pro vzorce výběrového párování k dispozici čtyři potenciální vysvětlení, respektive mechanismy (Kalmijn, 1998). Prvním vysvětlením jsou strukturní faktory, tedy

fyzická blízkost podobných partnerů, například díky seznámení ve škole nebo skrz další instituce. Seznámit se lze jen s tím, koho reálně potkáváte. Dalším jsou individuální preference jednotlivce pro vztah s partnerem, který mu je podobný. S takovým partnerem se lépe navazuje konverzace i vychovávají děti. Třetím faktorem je vliv sociálních skupin, které mají vlastní zájem na udržení koheze skupiny skrz manželství jejích příslušníků.

Schaefer (2012) dále představuje mechanismus vzniku homofilie založený na teorii směny. V tomto pojetí se lidé snaží spárovat s co nejvíce atraktivními a žádoucími protějšky, nezávisle na své vlastní atraktivitě. Nicméně, tito protějšci na ně nemusí reagovat, dochází tedy k non-reciprocitě. Ve snaze zvýšit své šance na spárování začnou lidé po čase uzpůsobovat své chování podle toho, jací protějšci se s nimi párují. Tento proces by měl ve výsledku posilovat homofilii, jelikož nejatraktivnější lidé si z dostupných uživatelů vybírají ty, již jsou jim nejvíce podobní, tedy jsou podobně žádoucí. V důsledku toho si méně žádoucí jedinci navzájem zbydou. Tento proces není teoreticky založený na strukturních omezeních, jelikož potenciál pro heterofilní vazby zde existuje, ani na preferenci, jelikož nikdo nepreferuje homofilii jako takovou a snahy jedinců nejsou horizontální (protože jsou si podobní), nýbrž vertikální (protože mají zájem o jedince s „vysokou hodnotou“) (Schaefer, 2012, p. 1273).

Předmětem akademické diskuze nadále je, zda má jeden z těchto mechanismů primární roli, případně jaké je jejich vzájemné působení. Výzkum online seznamování může na tuto otázku poskytnout odpověď: seznamky odstraňují strukturní omezení a pomáhají rozlišit, jestli jde o reciprocitu nebo preference.

V online seznamování nyní existují dva myšlenkové proudy, které se zabývají výsledky párování online s ohledem na podobnost. Jeden z nich tvrdí, že vzhledem k velkému množství potenciálních partnerů budou jeho výsledkem více rozmanité páry, jelikož se zde mohou seznámit lidé, kteří by se jinak nejspíše nikdy nesetkali (Rosenfeld & Thomas, 2012). Druhý proud očekává přesný opak, jelikož seznamování na internetu často umožňuje filtrování uživatelů podle určitých představ. Za předpokladu, že lidé na osobní úrovni preferují kontakt s partnery, kteří se jim podobají, k nárůstu diverzity docházet nebude. Uživatele, kteří se od nich výrazně liší nebo jiným způsobem nesplňují jejich představy, zkrátka odfiltrují (Potarca, 2017).

Potenciál seznamkových dat pro výzkum výběrového párování

Většina studií homogamie se opírá o pozorování již vzniklých svazků, například využívá data ze sčítání lidu nebo dotazníkových šetření. Sociodemografické údaje sezdáných párů nám ale neřeknou nic o tom, kdy a jak podobnost vznikla. Předcházelo homogamii výběrové párování, tedy homofilie, a nebo se stali podobnými až v průběhu vztahu? Další způsob měření výběrového párování je pomocí postojových dotazníků, kde respondenti udávají své preference ohledně potenciálních partnerů (Katrňák, 2008). Postoje jsou ale náchylné ke zkreslení z důvodu stylizace respondenta.

S ohledem na limitace tradičního výzkumu jsou velmi zajímavá data ze seznamek. Na úvod je důležité říct, že data z online seznamování umožňují zkoumat jen charakteristiky, kterými se prezentují zájemci o seznámení (zejména věk, vzdělání, výška, rodinný status). Některé významné údaje jako socioekonomické postavení nebo postoje k rodině nejsou dostupné. Výhodou seznamek ale bezpochyby je, že ukazují preference, které se projevily již v reálném jednání, tj. kontaktem potenciálního partnera či partnerky a odpovědí na kontakt, nikoli jen ideální představy. Je totiž logicky rozdíl mezi ideálním partnerem a partnerem, který na nás reaguje a se kterým reálně můžeme navázat kontakt a vztah. Jinak řečeno, možná by velké množství padesátníků v ideálním případě mělo zájem o krásnou mladou ženu, nicméně jen pro minimum z nich je takový svazek dosažitelný. Díky zkoumání seznamovacích aplikací tak nejen víme, koho respondenti kontaktují, ale také kdo jim odpovídá a kdo nikoliv. Preference se zde mohou ukázat zřetelněji, jelikož uživatele seznamovacích aplikací mohou kontaktovat velké množství protějšků s minimálními náklady či ztrátami (Kreager, Cavanagh, Yen, & Yu, 2014).

Data z online seznamování dovolují zatím asi nejlépe zkoumat relativní význam strukturních příležitostí a preferencí při výběru partnera, tj. ověřit, zda výběrové párování v prostředí internetu, které překračuje tradiční sociální bariéry, dělá páry méně homofilní (Schwartz 2013; Skopek, Schulz, Blossfeld 2011).

Analyticky zajímavé jsou informace z uživatelského profilu (sociodemografické údaje, partnerské preference, fotografie), jeho uživatelské chování (jaké partnery vyhledává, koho oslovuje, komu odepisuje), obsah konverzací mezi uživateli a v případě některých seznamek i odpovědi na „párovací dotazníky“ (zpravidla postojové otázky, viz například seznamky

OkCupid nebo eDarling). Velkou výhodou digitálního světa je možnost víceméně jednoduše získat všechna data, tedy záznamy po celou dobu fungování služby a po celou populaci, případně z nich náhodně vybrat vzorek. Výzkumník navíc nemusí data složitě sbírat a přepisovat, většinou získává digitální záznam, který je teoreticky rovnou připraven k analýzám.

I přestože výzkumný potenciál seznamkových dat zní lákavě, logická zásadní nevýhoda využití dat ze seznamek a jejich zobecňování je nízká reprezentativnost výsledků, respektive data mohou být reprezentativní pro danou seznamku, ale ne pro celou populaci single lidí ani pro lidi seznamující se online. Počet uživatelů seznamek roste a v některých zemích se jejich uživatelé zřejmě příliš neliší od průměrného uživatele internetu (Rosenfeld a Thomas 2012; Valkenburg a Peter 2007), ale uživatelé různých seznamek se od sebe liší (například se dá předpokládat, že Tinder bude mít více mladších uživatelů, Seznamka.cz zase spíše starší a konzervativnější uživatele) a naše závěry z analýz jedné seznamky tedy nemusí odpovídat realitě druhé. Dalším důležitým limitem je nemalé procento falešných profilů. Vypadá to, že lidé mají tendenci si na svých profilech přikrášlovat realitu (Kaspersky 2017) a někteří využívají i zcela falešné profily na novodobé „sňatkové podvody“. Vyskytly se i případy, kdy falešné profily přidávala sama seznamka, aby nalákala další uživatele (Greenway 2014). Vzhledem k tomu, že zkreslení má tendenci být systematické (víme například, že muži si přidávají výšku a ženy si ubírají věk a že seznamky přidávají profily atraktivních žen), může zkreslit i naše výsledky.

Výzkumné otázky a struktura disertace

Tato kumulativní disertační práce navazuje na české a zahraniční studie výběrového párování, které rozšiřuje především o vliv online seznamek na seznamování. Ve třech článcích popisují, jak se vzorce výběrového párování proměňují s přesunem seznamování na internet a zkoumám dynamiku výběrového párování s ohledem na věk na české seznamce. V dalším textu se hlouběji věnuji výběrovému párování s ohledem na kognitivní schopnosti a práci uzavírám kvalitativním výzkumem přístupu mladých lidí k seznamování. Využívám data ze seznamek, z dotazníků i z hloubkových rozhovorů.

Úvod a závěr této práce částečně vychází z mého textu „Povrchnost a frustrace z výběru. Online seznamování bolí, ale přináší výsledky,“ který byl publikován v Deníku N v roce

2019. První odborný text *Homogamie a internet: Pomáhají online seznamky rozumět výběrovému párování?* představují teoretická východiska výzkumu výběrového párování a empirické studie, především zahraniční, které se tímto tématem doposud zabývaly, a rozšiřují je o specifika online prostředí. Tento článek byl publikován v časopise Naše společnost, vol 16.1 (2018): 35-55.

Empirický výzkum výběrového párování na internetu, především na online seznamkách, je stále v počátcích. Zatím vcelku konzistentně nachází podporu pro výběrové párování v online prostoru na základě hlavních sociodemografických charakteristik (etnicita, náboženství, vzdělání) a potvrzuje tak závěry tradičních výzkumů homogamie. Ač mají uživatelé internetu ničím neomezený přístup k potenciálním partnerům různorodých charakteristik, vybírají mezi nimi ty sobě podobné. Homogamní vzorce, které pozorujeme online i offline, se tedy zřejmě nedají vysvětlit jen strukturálními faktory a příležitostmi k seznámení. Osobní preference jednotlivců pro podobnost je důležitá.

Stejně jako offline, obzvláště silnou tendenci k výběrovému párování online pozorujeme u etnicity (Hitsch et al., 2006). Do internetového seznamování se promítají známé vzorce etnické hierarchie a v zemích s vyšší tolerancí vůči různým etnikům vidíme i vyšší ochotu uživatelů online seznámk komunikovat s lidmi jiných etnicit (Potârca & Mills, 2015). Zajímavé je, že ženy jsou k mezietnickému kontaktu méně otevřené než muži (Yancey, 2007). Podobně je tomu i u vzdělání, kde podporu pro výběrové párování nacházíme také disproporčně u žen. Jsou to především vysokoškoláčky, které se neseznamují s muži s nižším statusem (Hitsch et al., 2006). I přestože výběrové párování s ohledem na vzdělání online pozorujeme, vše nasvědčuje tomu, že v menší míře než u offline seznamování. Strukturální faktory tedy budou vysvětlovat aspoň část trendu, který se vyskytuje v offline datových souborech.

Podle dostupných výzkumů uživatelského chování na seznamkách tedy internet žádnou revoluci ve výběrovém párování nepřináší. Toto shrnutí dále potvrzuje Potarca (2017), která srovnává míru endogamie u německých a amerických párů, které se poznaly online, s těmi, které se potkaly v tradičnějším prostředí. Vzorce výběrového párování nachází u všech párů, bez ohledu na místo seznámení. Nejsilnější sklon k endogamii pozoruje u párů, které se seznámily ve škole nebo skrz rodiny, slabší je naopak u těch, které se potkaly online nebo skrz přátele.

Na přehledovou studii navazují dva články, které vznikly ve spolupráci s Renátou Topinkovou, ve kterých využíváme reálná uživatelská data z české seznamky Pinkilin a na základě nich zkoumáme výběrové párování s ohledem na věk.

První článek *Věková homofilie na české online seznamce* (publikován v Sociologickém časopise, vol 56.4 (2020): 447-470) využívá negativní binomickou regresi a na vzorku 10 563 jedinečných uživatelů zkoumá věkovou homofilii na online seznamce Pinkilin. Testujeme dvě hypotézy založené na předchozích studiích online seznamování, a to že muži a ženy projevují rozdílné preference vůči věku svých partnerů a že zejména ženy upřednostňují věkovou homofilii ve svých kontaktech. Výsledky modelu podporují tyto hypotézy.

Obecně můžeme říct, že muži vykazují silné preference pro mladší ženy. Pro muže všech věkových kategorií jsou ženy do třiceti let primární věkovou kategorií, kterou kontaktují. Pro ženy tak jednoznačný trend nevidíme. Ženy pod třicet let preferovaly muže ze stejné věkové kategorie, nicméně s každým rokem života narůstala preference pro starší muže. Ženy nad třicet let potom jasně preferovaly muže nad třicet let oproti mužům do třiceti let.

Z deskriptivní části víme, že čím je žena mladší, tím spíše pozvánku k seznámení odmítne. Navíc, čím je muž starší než žena, kterou kontaktuje, tím nižší šanci má, že žena jeho pozvání přijme. Mladé ženy jsou totiž atraktivní pro muže všech věků, a dostávají velký počet pozvánek, mezi nimiž si mohou vybírat. Ženy této skutečnosti využívají ve svůj prospěch a výsledné párování je tak buď věkově homogamní, kdy jsou partneři stejně staří, nebo podobně staří, kdy jsou muži starší či mladší pouze o několik málo let než ženy. Tuto situaci teorie výběrového párování předjímají a podobný trend vidíme i na českých sňatkových datech. Naše výsledky tak podporují vysvětlení věkové homofilie na základě non-reciprocity.

Pokud ženy převzaly iniciativu a kontaktovaly muže jako první, získaly na tomto trhu zásadní výhodu, jelikož jejich pozvánky byly takřka vždy opětované. Pro muže taková výhoda neplatila a byli úspěšní v méně než polovině případů. Toto pozorování se objevuje v celé řadě výzkumů online seznamek a zpravidla se vysvětluje vyšším počtem mužů na seznamkách a také tím, že nechat první kontakt na muži je společenskou normou.

V naší práci se tedy do velké míry potvrzují předpoklady ze zahraničních výzkumů věkové homofilie na seznamkách a výsledky víceméně odpovídají i trendům věkové homogamie a heterogamie v Česku. Nic nenasvědčuje tomu, že by se lidé stávali online k věkovým rozdílům tolerantnější, spíš to vypadá, že se jim daří díky seznamce uživatele efektivněji filtrovat. Jsou to hlavně ženy, které díky non-reciprocitě stojí za věkově homofilními kontakty.

Druhý článek *Partner preference and age: User's mating behavior in online dating*, který byl publikován v Journal of Family Research, vol 33.3 (2021): 566-591, předchozí práci ještě metodologicky i teoreticky rozvíjí a zabývá se věkovými preferencemi ve výběru partnera.

V tomto článku jsme zkoumali partnerské preference s ohledem na pohlaví a věk na české online seznamce Pinkilin a analyzovali 196 206 pozvánek na chat, které si uživatelé zaslali v červenci 2017. Pro analýzy jsme využili tomu jsme metodologie použitou Skopkem et al. (2011) a naše výsledky do značné míry potvrdily jejich zjištění.

V návaznosti na tradici výzkumu partnerských preferencí jsme se zaměřili především na vzájemný vztah mezi věkem a pohlavím. Evoluční teorie (např. Buss & Schmitt 1993) nahlíží na párování optikou reprodukčních strategií a má velmi specifická očekávání ohledně věkových preferencí partnerů a partnerek. Muži usilují o vysokou plodnost protějšku, a proto považují za atraktivní mladší ženy. Ženy potřebují partnera, který bude plodný, ale také zajistí potomky. To znamená, že preferují muže stejného nebo vyššího věku. Předchozí výzkumy (např. Buss et al. 2001), stejně jako naše zjištění, tyto závěry podporují.

Muži v průzkumech uvádějí přijatelný věkový interval partnerky o 10 let mladší a o 5 let starší. S přibývajícím věkem se zvyšuje jejich ochota párovat se s mladšími ženami, ale jejich nezájem o starší ženy zůstává konstantní (Conway et al. 2015; Schwarz & Hassebrauck 2012). Data z online sezonek potvrzují silnou preferenci mužů pro mladší ženy než jsou oni sami a jejich zdrženlivost, pokud jde o kontaktování starších partnerek (Fiore & Donath 2005; Rudder 2014; Skopek et al. 2011). Náš výzkum je v souladu s předchozími poznatky.

Preference ve výběru partnera mladých lidí dále detailněji zkoumáme spolu s Janou Klímovou Chaloupkovou v článku *Role kognitivních schopností ve výběrovém párování: partnerské preference mladých lidí*. Tento článek byl publikován v Sociologickém časopise, vol 55.2 (2019): 161-187.

Dekády probíhající výzkum výběrového párování jasně potvrzuje, že partneři se v mnoha aspektech podobají (Schwartz 2013). Tento text se zaměřoval především na otázku, zda preference pro podobnost platí i pro inteligenci, resp. kognitivní schopnosti.

Naše analýzy datového souboru Preference NSZ 2017, ve kterém byli dotazováni uchazeči o studium na vysoké škole ve věku 17–25 let, ukazují, že existuje souvislost mezi relativními kognitivními schopnostmi respondentů a jejich preferencí inteligence u partnera. Pozorujeme tedy homofilii s ohledem na kognitivní schopnosti. Zcela konkrétně to znamená, že mladí lidé s vyšším výsledkem obecných studijních předpokladů mají přibližně o 30 % vyšší šance hodnotit inteligenci jako zásadní vlastnost životního partnera(ky) než ti, kteří dosáhli nižších výsledků v testu studijních předpokladů. Mladí lidé s nadprůměrnými výsledky dávají vyšší důraz i na vysokoškolské vzdělání při výběru partnera.

Je třeba nicméně podotknout, že silný vliv na partnerské preference ve vztahu k inteligenci a vysokoškolskému vzdělání má i vzdělanostní kapitál původní rodiny. Mladí lidé s vysokoškolsky vzdělanými rodiči mají i při kontrole úrovně kognitivních schopností o 50 % vyšší šance, že budou hodnotit inteligenci jako zásadní vlastnost a téměř trojnásobné šance, že budou považovat za důležité, aby měl(a) jejich partner(ka) vysokoškolské vzdělání, než mladí lidé, kteří mají rodiče s nižším vzděláním. To naznačuje, že roli může hrát vedle objektivně měřených kognitivních schopností i subjektivní vnímání vlastní inteligence nebo status vysokoškolského vzdělání.

Zjištění naší studie nejenže rozšiřuje evidenci pro další ukazatele výběrového párování, ale navazuje i na diskuzi ohledně jeho mechanismů. Naše zjištění naznačují, že lidé s podobně vysokými kognitivními schopnostmi se spolu nepárují jen na základě strukturních faktorů, například že v rámci univerzitního prostředí mají příležitost seznamovat se jen s podobně inteligentními lidmi, ale osobní preference jsou důležitým faktorem. I předchozí výzkumy online seznamování dokazují, že individuální preference pro sobě podobné potenciální

partnery v řadě sociodemografických ukazatelích hrají ve výběrovém párování významnou roli (Potarca, Mills 2015; Skopek, Schulz, et al. 2011).

Poslední článek v této dizertaci *Přístup singles k seznamování v digitální době* (přijato do recenzního řízení časopisu Lidé města) kvalitativním výzkumem přibližuje postoje nezadaných mladých lidí k výběru partnera.

V tomto textu se zabývám seznamováním mladých lidí z generace mileniálů a jejich pohledem na online seznamky. Polostrukturovanými rozhovory zkoumám, jak mladí nezadaní o výběru partnera přemýšlí, kde se seznamují a důvody, z jakých volí online seznamky. Zajímám se také o bariéry k využití seznamovacích služeb a chování singles na seznamkách, především s ohledem na gender dynamiku. Své závěry propojuji s předchozím výzkumem, nejčastěji kvantitativním.

I v mém vzorku se singles dají jednoduše rozdělit na dvě tradiční skupiny: nedobrovolnou, která chce svůj status rychle změnit, a dobrovolnou, pro které je single status vědomou volbou. Nedobrovolní singles se aktivně a často i intenzivně seznamují, ale i skupina dobrovolných nezadaných je seznamování otevřená. Nezřídka v něm i zaujímá aktivnější roli, jen vyhledávají volnější partnerská uspořádání, nezávaznost nebo „přátelství s výhodami“. Experimentování s různými vztahovými formami a balancování naplnění vztahových/sexuálních potřeb s kariérními ambicemi odpovídá očekáváním plynoucím z nové životní etapy post-adolescence a širšího trendu individualizace společnosti (Arnett, 2000; Beck & Beck-Gernsheim, 1995; Giddens, 1993).

Partnerské preference odpovídají předchozím výzkumům, zajímavý je velký důraz na seberozejový aspekt vztahu, kterého si ale ve své práci všímá i psycholog Finkel (2017) a který je v souladu právě s individualizovaným přístupem ke vztahům (Beck & Beck-Gernsheim, 1995; Cherlin, 2004; Giddens, 1993). Preferovaný věk potenciálního partnera ukazuje tradiční vzorce: muži preferovali nižší věk partnerky, ženy vyšší věk partnera (Katrňák & Fučík, 2009). Muži si partnerčin věk spojovali s předpokládaným tlakem na založení rodiny a z tohoto důvodu vyjadřovali obavy před staršími partnerkami.

Hlavní motivací pro využití online sezonek bylo rozšíření příležitostí k seznámení; nezadaní nevyužívající seznamky uváděli, že ve svém okolí mají dostatek seznamovacích možností.

Dalšími často zmiňovanými výhodami byla efektivita online seznamek a společný cíl uživatelů (tedy seznámení), do nějaké míry pak anonymita a způsob, jak se nezávazně potkávat.

Za největší nevýhodu respondenti považovali odosobnělost a povrchnost online seznamování, dále pak nemožnost odhadnout vzájemnou přitažlivost skrz online kontakt a nedůvěru k informacím, které o sobě uvádějí ostatní uživatelé, respektive nutnost brát je s velkou rezervou. Někteří respondenti zmiňují stigma, většina ale pozoruje snížení stigmatizace online seznamování.

Výpovědi respondentů potvrzují existenci tradiční gender dynamiky na českých seznamkách, především české verzi Tinderu. Od mužů se očekává aktivita, zatímco ženy vyčkávají. Toto je ještě posíleno nerovným zastoupením obou pohlaví v mladších věkových kategoriích: mužů je výrazně více než žen (Dinh et al., 2018; Rudder, 2015; Skopek et al., 2011). Respondenti tak vyjadřují frustraci nad dopady této dynamiky – ženy jsou zavaleny nekvalitními zprávami a muži mají malou návratnost zpráv – a upravují svou seznamovací strategii, aby zvýšili svou úspěšnost. To je zajímavé zjištění, které se kvůli datovým omezením málokdy podaří odpozorovat na výzkumech seznamkových interakcí.

Homogamie a internet: Pomáhají online seznamky rozumět výběrovému párování?¹

Markéta Šetinová, Institut sociologických studií, Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova

Homogamy and the Internet: Can Online Dating Sites Help Us Understand Assortative Mating?

ABSTRACT

Non-random selection of reproductive partners in the human population, i.e. assortative mating, has been a stable occurrence for decades and across societies, including the Czech Republic. Social sciences have paid primary attention to homogamy, marriage between similar partners, also due to its potential impact on society. High levels of homogamy in a society may imply high closedness of the different groups, prevent social mobility, suggest racial tensions, or lead to higher inequality.

Three factors are deemed as responsible for homogamy. Structural factors are represented by the partners' physical closeness as they meet, for example, at school or other institutions. Second, there are individual factors, namely one's personal preferences for a relationship with someone similar to one. Finally, social factors represent the influence of social groups as they have their own stake in preserving group cohesion through marriage between their members. However, evidence of assortative mating and its mechanisms mostly comes from attitudinal data or questionnaire surveys, which make it difficult to differ between individual and structural factors, among others. In this review article, I focus on the potential of data from online dating sites to help us better understand assortative mating. Is the Internet changing the ways people meet? How does assortative mating work in the online environment and what can it tell us about the mating process in general?

KEYWORDS:

homogamy
assortative mating
online dating
partner selection

DOI LINK:

<http://doi.org/10.13060/1214438X.2018.116.417>

¹ Tato publikace vznikla v rámci projektu GA UK (829417) „Seznamování přes internet: Dopad online seznamek na hledání partnera“ a GA ČR (17-12099S) „Změna poměru mužů a žen ve vyšším vzdělání a transformace sňatkového trhu“

The paper starts by presenting the main theories of assortative mating and adding information on the specifics of the online environment. There are basically two contradictory expectations of the effect of the Internet on the mating process. The first group assumes that the easy access to thousands of potential partners across all sociodemographic groups an online dating service provides, plus the absence of direct influence of intermediaries such as community members, will lead to higher diversity of the ensuing marriages. In short, the level of assortative mating will decrease. The opposite expectation is based on the assumption that people generally prefer contact with similar partners and online dating services help them more effectively filter mates by preferred criteria, thus avoiding contact with people who do not fit their expectations. As a result, assortative mating will grow.

The theory section is followed by a review of contemporary international research of online dating services with regard to assortative mating. I conclude the detailed review by arguing that the human preference for similar partners occurs in the online environment as well, and therefore, assortative mating likely cannot be explained by structural factors only. Moreover, all points to the fact that data from real-life user interaction in online dating services can importantly widen our knowledge of assortative mating.

Láska není tak náhodná, jak nám občas může připadat. Vše nasvědčuje tomu, že zvířata i lidé preferují reprodukční partnery, kteří jsou jim podobní. V přírodě si zvířecí páry odpovídají především fyzicky, třeba velikostí nebo barvou, v lidské populaci nacházíme rozsáhlou evidenci pro podobnost párů především na základě sociodemografických charakteristik [Kalmijn 1998]. Prakticky to ve společnosti znamená, že vysokoškolačky mají tendenci provdat se za vysokoškolačky, křesťané si častěji za životní partnery volí křesťanky a běloši preferují bělošky. Tento nenáhodný výběr sexuálních partnerů v rámci reprodukce nazýváme výběrovým párováním. Ve společenských vědách používáme jako ukazatel výběrového párování homogamii, tedy manželství mezi lidmi s podobnými charakteristikami, například vzděláním, náboženstvím nebo etnicitou. Dekády výzkumu potvrzují, že tendenci k homogamii v základních charakteristikách pozorujeme jako víceméně stabilní jev napříč společnostmi (shrnutí výzkumů ve společenských vědách se věnují například [Kalmijn 1998] a [Schwartz 2013]).

Jak homogamie vlastně vzniká? Obecně máme pro vzorce homogamního chování k dispozici tři potenciální vysvětlení neboli mechanismy [Kalmijn 1998]. Prvním je fyzická blízkost podobných partnerů, například díky seznámení se ve škole nebo skrz další instituce, tedy tak zvané strukturální faktory. Seznámit se lze jen s tím, koho reálně potkáváte. Druhým jsou individuální faktory, tedy preference jednotlivce pro vztah s partnerem, který mu je podobný. S takovým partnerem se lépe navazuje konverzace i vychovávají děti. Třetí mechanismus je sociální, tedy vliv sociálních skupin na jednotlivce. Skupiny mají vlastní zájem na udržení koheze komunity skrz manželství jejich příslušníků. Předmětem akademické diskuze nadále je, zda má jeden z těchto mechanismů primární roli, případně jaké je jejich vzájemné působení. Zde ale tradiční výzkum často naráží na limitaci dat.

Většina studií homogamie se opírá o pozorování již vzniklých svazků, například využívá data ze sčítání lidu nebo dotazníkových šetření. Sociodemografické údaje sezdaných párů nám ale neřeknou nic o tom, kdy a jak podobnost vznikla. Byli si jednotlivci podobní už ve chvíli, kdy se seznámili, nebo se stali podobnými až v průběhu vztahu? Zcela konkrétně – našla si vysokoškolačka partnera vysokoškolačka, nebo si našla partnera středoškolačka, kterého namotivovala ke studiu? Výsledek je v dotaznících stejný, mechanismus vzniku homogamie ale zcela odlišný. Další způsob měření homogamie je pomocí postojových dotazníků, kde respondenti udávají své preference ohledně potenciálních partnerů [Katrňák 2008]. Postoje jsou ale náchylné ke zkreslení z důvodu stylizace respondenta (tzv. sociální desirabilita odpovědí). Toto zkreslení pozorujeme například u otevřenosti vůči partnerovi z jiné etnické skupiny: v postojových dotaznících udávají lidé vysokou toleranci k meziethnickým sňatkům, reálně k nim ale dochází velmi zřídka [Wang 2012].

S ohledem na limitace tradičního výzkumu jsou velmi zajímavá právě data ze seznamek, která umožňují sledovat reálné uživatelské chování v první fázi hledání partnera. Nemusíme se tedy zabývat otázkou, kdy podobnost páru nastala, ani brát v potaz sociální desirabilitu. Data ze seznamky navíc nabízí velký detail analýzy, od bohatých sociodemografických údajů uživatelů (některé seznamky jsou například propojené s Facebookem nebo Instagramem), po informace o uživatelské interakci. Jaká kritéria volí uživatelé, když potenciální partnery na seznamce vyhledávají? Koho kontaktují? Kdo jim odepisuje? Jak dlouho si píší? Dokážeme tak například velmi jednoduše vyhodnotit, jaké pohlaví má k homogamním vztahům větší tendenci, což je informace, kterou z tradičních dat získáváme jen těžko.²

Online seznamování nenabízí jen zcela nová data, ale také zásadně mění způsob poznávání potenciálních partnerů: jednotlivci se pohybují v prostředí, kde mají neomezený přístup k celému spektru nezadaných. Proměňuje tato skutečnost typ partnera, kterého si hledají? Není výběrové párování jen důsledkem seznamování v offline prostředí, kde na rozdíl od internetu nemáme jednoduchý přístup k lidem z jiných sociálních skupin? Nebo naopak bude online seznamování – i díky jednoduchému filtrování v databázi nezadaných – výběrové párování podporovat a zvyšovat? Tyto otázky jsou namístě především v posledních letech, kdy internet pomalu nahrazuje tradiční formy hledání partnera, jako je seznámení ve škole, přes společné přátele nebo v práci [Rosenfeld, Thomas 2012]. Mezi manželvstvími uzavřenými v letech 2005–2012 v USA bylo 35 % započato online [Cacioppo, Cacioppo, Gonzaga, Ogburn, VanderWeele 2013] a 11 % všech amerických dospělých přiznává osobní zkušenost s online seznamkou [Smith, Duggan 2013]. Ač pro Česko nemáme příliš reprezentativních dat, vše napovídá tomu, že zájem o seznamky také narůstá [Syslová 2011]. Zatímco ještě pár let zpátky se k seznamování přes internet uchýlovali především vysokoškolsky vzdělaní lidé z větších měst, které lákala efektivita online seznamování, dnes se minimálně v USA sociodemografie seznamkových uživatelů do velké míry podobá běžné populaci lidí bez partnera a s přístupem k internetu [Sautter, Tippet, Morgan 2010]. Z okrajové aktivity se tedy stává norma – promění naši volbu partnera?

² Pro malý příklad možných analýz uživatelského chování na seznamce doporučuji blog Christiana Ruddera, matematika a zakladatele jedné z největších světových seznamek OkCupid (theblog.okcupid.com).

Současný výzkum výběrového párování v online prostředí se soustřeďuje především na dva aspekty. Zaprvé, zda již dříve identifikované šablony homogamního chování v offline světě odpovídají i párování v online prostředí. Zadruhé, pokud tendenci k výběrovému párování nacházíme, jak mohou zcela nová data ze seznamky rozšířit naše porozumění tomuto fenoménu. Na tyto dvě hlavní otázky se zaměřuje i má přehledová studie, která se skládá ze dvou sekcí. V první se soustřeďuji na existující vysvětlení výběrového párování, která dále rozšiřuji o aspekt online prostoru. Druhá sekce shrnuje dosavadní empirické poznání v problematice výběrového párování s ohledem na náboženství, etnicitu a vzdělání. Nejprve představuji tradiční výzkum „offline“ prostředí, kde cituji studie vycházející z výběrových šetření i z demografických dat. Navazuji prvními výzkumy online prostředí a názorně vysvětluji, jakým způsobem mohou data z online seznamek rozšířit naše porozumění výběrovému párování.

Vysvětlení výběrového párování: Teorie

Lidské preference hledat si partnery „sobě podobné“ si společnost všímá už od Aristotela a společenské vědy se tímto fenoménem zabývají nejméně od začátku 20. století [McPherson, Smith-Lovin, Cook 2001]. Obecně nazýváme vyšší frekvenci kontaktu s lidmi, kteří jsou si v určitých charakteristikách podobní, pojmem homofilie. Tu nepozorujeme jen v rámci partnerských vztahů, ale silně také v přátelství [Verbrugge 1983], v komunitách nebo v pracovních kolektivech [Ibarra 1997]. Největší akademický zájem vzbuzuje právě homogamie při výběru partnera, a to díky svému potenciálnímu dopadu na společnost. Vysoká homogamie ve společnosti může znamenat velkou uzavřenost jednotlivých skupin, zabraňovat sociální mobilitě a například u etnické homogamie i poukazovat na rasové napětí ve společnosti [Allport 1954]. Nejvíce akademické, ale i mediální pozornosti přitahuje možný dopad výběrového párování na stoupající nerovnost [např. The Economist 2014]. Ve chvíli, kdy bohatý jedinec spojí své vysoké příjmy s bohatým partnerem, rozdíl mezi takto vzniklým párem a chudým párem bude výrazně vyšší, než kdyby se bohatí a chudí partneři párovali náhodně. Homogamní manželství tak teoreticky mají potenciál zvyšovat nerovnost celé společnosti a nejen proto má smysl pochopit, co za nimi stojí [Schwartz 2013].

Pro tendence k výběrovému párování existuje rozsáhlá evidence. Vysvětlit a empiricky doložit mechanismy, které jsou za pozorovanými vztahy, je ale pro akademický výzkum stále výzvou. [Kalmijn 1998] shrnuje tři faktory, kterými společenské vědy výběrové párování vysvětlují: individuální, strukturální a sociální. [Schwartz 2013] tyto faktory dále rozvíjí o trendy, které vysvětlují zesílení nebo snížení výběrového párování v čase a s ohledem na proměny společnosti. V této části jejich práci shrnuji a rozšiřuji o hypotetické dopady online prostředí na výběrové párování.

Strukturální faktory

Tradiční sňatkový trh je přirozeně limitován příležitostmi fyzického kontaktu jednotlivců: vztahy se nejjednodušeji navazují s lidmi, které potkáváte pravidelně. Lidé málokdy hledají partnera účelově, seznámení je spíše vedlejší produkt jejich aktivit v rámci institucí a sociálních skupin, do kterých přirozeně patří [Kalmijn 1998]. Mezi nejčastější místa seznámení již dlouhou dobu patří škola, práce a přátelské skupiny, tedy místa, která se vyznačují velkou mírou homogenity a kde lidé tráví většinu svého bdělého času [Rosenfeld, Thomas 2012]. Kalmijn [1998] teoretizuje, že čím vyšší homogenita jednotlivců v rámci populace, tím nižší je pravděpodobnost kontaktu s jinou skupinou. Toto platí na úrovni státu, ale například i na úrovni školy nebo sousedství. Kromě velikosti sociální skupiny na sňatkovém trhu je důležité i její geografické rozložení: početně malá skupina s vysokou koncentrací na jednom místě bude jevit vyšší úroveň homogenie [Blau, Blum, Schwartz 1982]. Strukturální faktory jako příležitosti a omezení v hledání partnera tedy podporují výběrové párování bez ohledu na jednotlivcovy preference. Lidé musí svůj protějšek vybírat z jednotlivců, kteří jsou k dispozici.

Díky seznamování přes internet by strukturální faktory mohly hypoteticky zeslábnout [Rosenfeld, Thomas 2012]. Na online seznamkách má jednotlivec možnost vystoupit ze svých běžných sociálních kruhů a institucí a potkat potenciální partnery, které by v offline světě fyzicky neměl příležitost poznat. Právě tato skutečnost je důležitým důvodem, proč se lidé rozhodnou s online seznamováním začít: cítí, že v offline světě jsou jejich možnosti seznámení vyčerpány, a začnou hledat partnera účelově. Seznamka jim na pár kliků zprostředkuje kontakt s lidmi z jiných sociálních a třeba i geografických skupin. Pokud by výběrové párování bylo ovlivněno především strukturálními faktory, a nikoliv preferencemi, v rámci seznamování přes internet by se nemuselo projevovat nebo by mělo být slabší.

Individuální preference

Lidé hledající partnera se pohybují na tak zvaném sňatkovém trhu, kde své potenciální partnery hodnotí na základě socioekonomických a kulturních zdrojů [Becker 1973; Oppenheimer 1988]. Jakmile se dvojice sezdá, své zdroje zkombinují a odvíjí od nich například svůj společenský status. Ani jedna strana nechce manželstvím klesnout statusem a hledá si tak partnera s co nejvyšším příjmovým potenciálem. Kulturní zdroje jako hodnoty, společný jazyk nebo postoje nejsou na rozdíl od těch ekonomických při výběru partnera založené na maximalizaci, ale na podobnosti. Lidé preferují kulturně podobné partnery, protože s lidmi ze stejného kulturního prostředí je snadnější komunikace, trávení volného času i výchova dětí [Kalmijn 1994]. Maximalizace ekonomických zdrojů a preference pro podobnost v kulturních aspektech však v rámci sňatkového trhu v konečném důsledku obě vedou k homogamii. V prvním případě se bohatí lidé párují spolu, zatímco ti chudší na sebe zbydou. A přestože kulturní zdroje nemusí nutně znamenat podobnost v dalších charakteristikách (například v úrovni vzdělání nebo etnicity), často s nimi silně korelují a podporují tak výběrové párování v celé škále sociodemografických charakteristik [Kalmijn 1998].

Pokud jsou tedy dominantním mechanismem výběrového párování individuální preference, tak s ohledem na ekonomické i kulturní zdroje lze v online prostředí očekávat, že výběr partnera na základě těchto charakteristik by se mohl stát ještě efektivnějším [Potarca 2017]. Většina uživatelů online seznamek již na svém veřejném profilu uvádí nejvyšší dosažené vzdělání a u některých seznamek je možné zadat i majetek a úroveň příjmu. Stejná situace platí pro kulturní zdroje: součástí běžných profilů jsou i hodnotové ukazatele jako například náboženství. Seznamky, které své uživatele propojují pomocí algoritmů, tak většinou činí na základě odpovědí na postojové otázky. Uživatelé tedy vidí, kdo z potenciálních partnerů odpovídal na otázky podobně, a seznamka ty s nejvyšší shodou pak podporuje v individuálním kontaktu. Z pohledu fungování sňatkového trhu online seznamky tedy přinášejí lepší informovanost o potenciálních partnerech, a tak i snadnější možnost zvýšit nebo zachovat svůj ekonomický i kulturní status. Hypoteticky by tedy mělo výběrové párování v online prostředí přetrvávat a díky menším bariérám v hledání možná i sílit.

Se zvyšující se rovností mužů a žen se předpokládají další proměny sňatkového trhu, které ale budou homogamii spíše posilovat. Ve chvíli, kdy i od žen očekáváme příspěvek do rodinného rozpočtu, muži budou na svatebním trhu preferovat partnerky s vysokým příjmem [Sweeney, Cancian 2001]. V rovnější společnosti je také více příležitostí ženu se stejným socioekonomickým statutem potkat, jak fyzicky, tak v online prostředí. Počet žen na vysokých školách ve většině rozvinutých zemí předčil počty mužů a ženy čím dál častěji i během pracovního života vstupují do „mužských“ odvětví [Esteve, García-Román, Permanyer 2012]. Tyto dva trendy tedy mluví pro nárůst homogamie v rámci online i offline seznamování. Na druhou stranu, [Sweeney 2002] teoretizuje, že ve chvíli, kdy ženy nebudou závislé na příjmu svého partnera, mohou hledání partnera věnovat více času a jejich preference se mohou přeorientovat na jiné charakteristiky, než je příjem. To by homogamii alespoň v některých aspektech mohlo snižovat. Není ale vyloučené, že tyto všechny trendy působí současně: některé aspekty vyšší rovnosti mezi pohlavími výběrové párování zvyšují a další ho ve stejný moment snižují [Schwartz 2013].

Sociální faktory

Dalším faktorem, který podporuje výběrové párování, je působení sociálních skupin na jednotlivcův výběr partnera. Sociální skupiny mají tradičně zájem na tom, aby se jejich členové párovali mezi sebou – zajistí tak soudržnost skupiny i její kontinuitu do budoucích generací. U svých členů tedy podporují identifikaci se skupinou, která se může odvíjet od společné historie a hodnot nebo od jinakosti v porovnání s okolím, což nejčastěji pozorujeme u etnických skupin. Jednotlivcova síla identifikace se skupinou a tedy i sklon k homogamii se často odvíjí od uzavřenosti skupiny. Vedle pozitivní podpory k výběru partnera ze stejné skupiny jsou skupinové sankce druhým mechanismem, kterým sociální skupiny přispívají k výběrovému párování. Může se jednat o neformální sankce, například otevřený nesouhlas rodičů manželského páru se sňatkem, až o formální zákaz smíšeného manželství. To například historicky vidíme u církve,

která nepovolovala manželství lidí rozdílného náboženství, nebo v USA, kde v období segregace nebylo dovoleno manželství mezi bělochy a černochoy [Kalmijn 1998].

Trendy v souvislosti s vlivem sociální skupiny na výběrové párování se často odvíjí od modernizační teorie. Vzhledem k tomu, že lidé v západoevropské společnosti svou identifikaci a úspěch čím dál častěji odvozují od získaných charakteristik (například vzdělání) oproti těm vrozeným nebo jinak připsaným (například rasa nebo náboženství), očekáváme pokles vlivu tradičních sociálních skupin jako církve nebo rodiny na výběr partnera. Naopak výběrové párování v rámci získaných charakteristik, především vzdělání, by mělo přetrvávat [Schwartz 2013; Rosenfeld, Thomas 2012]. Toto se samozřejmě velmi jednoduše může projevit i v rámci online seznamek, kde se navíc ve větší míře seznamují lidé nad 35 let, s již rozběhnutou kariérou, a vliv získaných charakteristik by tímto samovýběrem mohl být ještě posílen. Lze tedy očekávat, že na seznamkách najdeme silnější výběrové párování na základě vzdělání, ale vliv náboženství nebo etnicity jako vrozených charakteristik by měl být slabší.

Výběrové párování v datech

Jak měřit míru výběrového párování ve společnosti a mapovat jeho trendy? Jednou možností je absolutní míra homogamie, kdy se pomocí popisných nástrojů díváme na procento homogamních párů z celkového množství uzavřených manželství. Toto číslo je ale v čase náchylné ke zkreslení kvůli měnící se kompozici sociálních skupin v populaci [Schoen, Weinick 1993]. Pokud se kompozice začne měnit, například přibude více vysokoškoláků nebo se společnost stane více multikulturní, ve srovnáních absolutních čísel budeme pozorovat trendy reflektující změny v kompozici a ne ve sklonu k výběrovému párování. Většina výzkumů proto používá relativní míru výběrového párování, která kompozici společnosti zohledňuje a ukazuje šance jednotlivce na uzavření homogamního sňatku. Poměry šancí se pak využívají ke srovnání šance na homogamní vztah jednotlivce s určitou charakteristikou (např. žena s VŠ) a šance jednotlivce s odlišnou charakteristikou (např. žena se ZŠ). V praxi to znamená využití analytických nástrojů, které dokáží měřit šance a jejich poměry, například log-lineární modely a multinomické logistické regrese [Katrňák 2008].

Výběrové párování pozorujeme v mnoha charakteristikách – nejen sociodemografických, ale i osobnostních nebo fyzických. V empirické části se věnuji jen etnitě, vzdělání a náboženství. Tímto výběrem zprvu navazuji na shrnutí [Kalmijn 1998] a [Schwartz 2013]. Zadruhé tak vybírám charakteristiky, pro které existuje dostatek evidence v offline výzkumech a zároveň se jim aspoň v nějaké míře věnují výzkumy online prostředí. Nejprve představuji závěry tradičního výzkumu výběrového párování, které povětšinou využívají data z výběrových šetření nebo demografická data a často prezentují vývoj výběrového párování v čase. Pokud uvádím procenta, odkazuji na absolutní míru výběrového párování. Pokud uvádím šance, jedná se o relativní míru. Následně navazuji prvními výzkumy online prostředí, které analyzují reálné uživatelské

chování. Tato data jsou vždy plně anonymizovaná a jejich analýza probíhá se souhlasem seznamovací služby³.

Náboženství

Výběrové párování s ohledem na náboženství je po dekády stabilně pozorovaným jevem napříč společnostmi. Blackwell a Lichter [2004] ukazují, že náboženská homogamie je v USA stále normou pro všechna náboženství a všechny druhy svazků od randění přes kohabitaci až po manželství. Silnou preferenci pro svazek mezi lidmi stejného náboženství pozorujeme mimo jiné i v Německu [Klein, Wunder 1996], v Nizozemsku [Kalmijn, Graaf, Janssen 2005], Irsku [O'Leary 2001] a Libanonu [Klat, Khudr 1986]. Nejvyšší míru homogamie nacházíme u uzavřených náboženských skupin, například u židů v USA (kolem 80 %) nebo u katolíků a protestantů v severním Irsku, což odpovídá teoretickým předpokladům plynoucím z jednotlivcovy identifikace se sociální skupinou [Kalmijn 1998]. Náboženská homogamie je samozřejmě nejrelevantnější v zemích s vysokou religiozitou obyvatelstva [Katrňák 2008]. V Česku se tématu náboženské homogamie výzkum příliš nevěnoval, i vzhledem k tomu, že Česko patří k nejsekulárnějším zemím v Evropě [Hamplová 2000].

Míra nábožensky smíšených manželství se v posledních dekadách zvyšuje, a to především u liberálnějších náboženských skupin a u lidí s vyšším vzděláním [Sherkat 2004]. Nacházíme tu oporu pro modernizační teorii, i když tento faktor bude do určité míry souviset i s klesajícím významem náboženství v některých západních společnostech [Katrňák 2008]. Velká výzkumná pozornost se věnuje také souvislosti mezi náboženskou homogamií a vyšší spokojeností manželů se svazkem, kterou především na amerických datech pozorujeme již několik generací [z novějších např. Curtis, Ellison 2002]. Myers [2006] si ale na longitudinálních datech všímá, že souvislost mezi náboženskou homogamií a manželskou spokojeností v posledních letech klesá. U mladých manželských párů zaprvé častěji pozorujeme náboženskou heterogamii a zadruhé u nich má tento druh svazku menší vliv na manželskou spokojenost. To by hypoteticky mohlo souviset se sekularizací společnosti i nižším významem sociálních skupin: manželé v nábožensky heterogamních svazcích nemusí čelit nepochopení nebo sankcím.

Výzkumů zaměřených na výběrové párování s ohledem na náboženství v online prostředí je velmi málo. Zčásti proto, že lidé na mainstreamových seznamkách často své náboženství neuvádějí. Ti jednotlivci, pro které je náboženství u partnera velmi důležité, se pravděpodobně budou rovnou seznamovat přes specializované náboženské seznamky jako je například JDate nebo Christian Connection, v českém prostředí pak třeba přes seznamku serveru Katolík.cz. Fiore a Donath [2005] analyzují profily a soukromé konverzace více jak 200 tisíc uživatelů anonymní

³ Ve většině případů zůstává jméno konkrétní seznamky známo jen konkrétním výzkumníkům – pokud se ve výzkumném textu jméno seznamky vyskytuje, vždy uvádím. Naprostá většina seznamek analyzuje data i pro své vlastní potřeby, interně nebo externě, a v obchodních podmínkách tuto skutečnost sdělují svým zákazníkům.

americké seznamky s ohledem na výběrové párování, od fyzického vzhledu po sociodemografické ukazatele. Potvrzují, že ve srovnání s dalšími sociodemografickými ukazateli je právě náboženství charakteristikou, kde uživatelé často volí možnost „preferuji neuvádět“.

Přesto nějakou oporu pro výběrové párování na základě náboženství v online prostoru nacházíme. Fiore a Donath [2005] vypočítávají o 17 % vyšší šanci na kontakt mezi lidmi se stejnou náboženskou afiliací, než jaká by vznikla náhodně. Podobné číslo ve svých analýzách pozorují i [Hitsch, Hortacsu, Ariely 2006], kteří mají k dispozici informace a uživatelské chování z více než 22 000 profilů online seznamky z amerického Bostonu a San Diego. V jejich datovém souboru mají vyšší preferenci pro partnery se stejným vyznáním ženy. Tyto výsledky reflektují i vlastní analýzy seznamky OKCupid – lidé si zpravidla vymění více zpráv s uživateli se stejným náboženstvím, ale tento trend neodpovídá všem náboženstvím a u většiny uživatelů není nijak silný [Rudder 2009].

Lze konstatovat, že míra náboženské homofilie v online prostředí je v porovnání s offline prostředím nízká. Vystavují ovšem otázky, nakolik to znamená větší otevřenost lidí na online seznamkách kontaktovat potenciální partnery z jiné náboženské skupiny a jak velkou roli hraje absence dat o náboženství u většiny profilů nebo existence specializovaných seznamek. Je pravděpodobné, že lidé na svých profilech náboženství hned neuvádí, ale v následných konverzacích nebo prvních schůzkách tato informace zazní a uživatelé se na jejím základě rozhodují, zda v kontaktu pokračovat. Srovnání sociodemografických ukazatelů u již vzniklých svazků totiž naznačuje, že jednotlivci preferují partnera stejného vyznání podobnou měrou, ať se seznámili online nebo offline. Potarca [2017] na amerických panelových datech ukazuje, že náboženská homogamie je stejná u párů, které se poznaly online a v heterogenních offline prostředích, například v práci. Je ale silnější u dvojic, které se potkaly v homogennějším kontextu, například skrz školu nebo rodinu. Toto zjištění tedy potvrzuje vliv strukturálních faktorů, na druhou stranu rozhodně nevylučuje osobní preferenci pro partnera stejného náboženství.

Vzdělání

Nejspíš nejvíce společenskovědních prací o výběrovém párování se zaměřilo na homogamii ve vzdělání, tedy preferenci pro partnera se stejným vzděláním. Nejvyšší dosažené vzdělání jednotlivce silně koreluje s jeho nebo jejím socioekonomickým statusem a tento typ výběrového párování tak ovlivňuje úroveň sociální mobility ve společnosti a proměňuje sociální struktury [Ultee, Luijkx 1990]. Evidenci pro homogamii s ohledem na vzdělání nacházíme napříč fází vztahu [Blackwell, Lichter 2004] i napříč společnostmi, od dlouhé tradice výzkumu v anglosaských zemích [například v USA: Rosenfeld 2008; v Británii: Halpin, Chan 2003] po západní Evropu [pro Španělsko: Esteve Palós, Cortina 2006; pro Francii: Goux, Maurin 2003], střední Evropu [Katrnak, Kreidl, Fonadova 2005], Latinskou Ameriku [Esteve, López, McCaa 2013] i jihovýchodní Asii [Smits, Park 2009].

Šablona vzdělanostní homogamie se ale napříč zeměmi liší, což ve svém výzkumu srovnávajícím 65 zemí potvrdili i [Smits, Ultee, Lammers 1998]. Ukazuje se, že demokratické společnosti mají nižší míru vzdělanostní homogamie, stejně jako země s protestantskými kořeny. Zajímavý je závěr ohledně ekonomického rozvoje, který má na výběrové párování s ohledem na vzdělání zřejmě non-lineární vztah (ve tvaru obráceného U). Nejdříve s růstem ekonomické úrovně roste i výběrové párování, v určitý bod se ale zlomí a klesá. Smits s kolegy [1998] se domnívají, že s rostoucí industrializací nahrazuje úroveň vzdělání u partnera připsané charakteristiky a vliv rodičů, v souladu s modernizační teorií. Jak ale společnost bohatne, význam statusu se snižuje, do popředí vstupují individuální faktory a výběrové párování upadá.

S mezinárodním srovnáním na [Smits et al. 1998] navazují [Domański, Przybysz 2007], kteří porovnávají vzdělanostní homogamii ve 22 evropských zemích. Nejvyšší úroveň výběrového párování nachází v postkomunistických společnostech jako je Slovensko, Česká republika nebo Polsko, kde autoři dále rozvíjí modernizační teorii tím, že odklon od komunismu ke kapitalismu zvýšil provázanost vzdělání se socioekonomickým statusem, a tedy preferenci pro vzdělanostní homogamii. Dle [Katrňák 2008] tento závěr není zcela přesný. Na českých datech z let 1974 až 2004 ukazuje, že „pravidlo vzdělanostní homogamie proměna společenského uspořádání od socialismu ke kapitalismu nepoznamenává. Pouze posiluje jeho intenzitu. Vysokoškolsky vzdělaní muži a ženy měli největší šance na vzdělanostně homogamní sňatek v socialismu a mají je i dnes“ [Katrňák 2008: 88].

Mnohem náročnější otázkou je, zda se výběrové párování s ohledem na vzdělání s časem zvyšuje nebo snižuje, a to i kvůli rozdílným přístupům k metodologii. Otázka trendů zaměstnává především americké výzkumníky. Absolutní míra vzdělanostní homogamie v USA roste vzhledem k lepšímu přístupu žen ke vzdělání, zda roste i relativní míra homogamie je nejasné: například [Hou, Myles 2008] pozorují nárůst relativní vzdělanostní homogamie, další spíše stabilní nebo klesající trend [Fu, Heaton 2008]. Česká data ale ukazují, že trend homogamie je za poslední tři dekády spíše stabilní a homogamních je necelých 60 % svazků [Katrňák 2008].

I v online prostředí nacházíme evidenci pro vzdělanostní homofilii. Vše ale nasvědčuje tomu, že neplatí vždy a pro všechny sociodemografické skupiny. Dle již zmíněného výzkumu americké seznamky od [Hitsch et al. 2006] jsou to především ženy, které hledají muže se stejným vzděláním. Pokud se žena rozhodne muže na seznamce oslovit jako první, s největší pravděpodobností kontaktuje muže s podobným vzděláním, zejména jedná-li se o vysokoškoláčku. Homogamní šablonu hledání partnera nachází [Hitsch et al. 2006] i u mužů se středoškolským vzděláním, ale ne u mužů-vysokoškoláků, kteří stejně často kontaktují i ženy s nižším vzděláním.

Skopek, Schulz a Blossfeld [2011] se zaměřují na prvotní kontakt uživatelů německé seznamovací služby: jejich data zahrnují informace z uživatelských profilů a konverzace mezi nimi. Nacházejí potvrzení pro homofilní výběr partnera na základě vzdělání, tedy že podobnost ve vzdělanostní úrovni signifikantně zvyšuje šanci prvního kontaktu mezi dvěma uživateli. Stejně jako u [Hitsch et al. 2006] pozoruje větší ochotu mužů kontaktovat ženy s nižším vzděláním, ale ženy jen výjimečně odepisují mužům, kteří mají nižší vzdělání než ony.

Hitsch, Hortacsu a Ariely [2008] dále porovnávají míru výběrového párování mezi vzorkem uživatelů již zmíněné seznamky v Bostonu a San Diegu s daty reálných sezdaných párů v těchto dvou metropolích, které mají ze sčítání lidu. Za pomoci Gale-Shapley modelu zkoumají, zda by dynamika na online seznamce vytvořila stejnou šablonu výběrového párování, jako pozorují v offline prostoru. Uzavírají, že s ohledem na věk a etnicitu by se tak stalo, ale u vzdělání by výsledná míra výběrového párování byla zřejmě nižší. Ač i na seznamce ukazují lidé preferenci pro partnera se stejným vzděláním, vysoká míra (60 %) výběrového párování s ohledem na vzdělání ve vybraných dvou metropolích je zřejmě ovlivněna strukturálními faktory, konkrétně seznamováním v rámci institucí, kde lidé potkávají především protějšky stejné vzdělanostní úrovně.

Z uvedených zjištění vyplývá, že v online prostoru sklon k výběrovému párování s ohledem na vzdělání nacházíme, avšak tíhnou k němu spíše ženy než muži. Roli mohou hrát sociální faktory, například větší stigma pro ženy, které navážou vztah s méně vzdělaným, a tedy statusově nižším, mužem. Nebo pozorujeme dopad individuálních faktorů, kdy žena bere nízké vzdělání jako signál nižší finanční bonity potenciálního partnera. Na druhou stranu, výběrové párování s ohledem na vzdělání je na internetu v celkové míře zřejmě nižší, než pokud se lidé seznamují offline, což poukazuje na vliv strukturálních faktorů: střední a vysoká škola jsou jedny z nejčastějších míst k seznámení [Rosenfeld, Thomas 2012].

Etnicita

Dalším silným faktorem výběrového párování je etnicita. Bez ohledu na to, zda jednotlivci hledá životního partnera nebo nezávazné rande, jeho preference pro partnera ze stejné etnické skupiny je velmi silná [Blackwell, Lichter 2004]. Míra mezietnického manželství bývá často považována za dobrý ukazatel vztahu etnických skupin na celospolečenské úrovni a tudíž se téma etnické homogamie stalo výzkumně atraktivním tématem [Kalmijn 1998].

I vzhledem k historii země proběhlo nejvíce výzkumu zaměřeného na homogamii rasy a etnicity v USA. Rosenfeld [2008] dochází k závěru, že rasa je v USA „pořád nejsilnější sociální bariérou na sňatkovém trhu“. Přestože v průzkumech veřejného mínění se proti smíšeným manželstvím vyjadřuje jen méně než 10 % Američanů, reálně k nim dochází jen velmi málo [Wang 2012]. Americký běloch má přibližně čtyřikrát větší pravděpodobnost homogamie než heterogamie [Kopf 2016]. Rasovou homogamii nacházíme i v dalších zemích s vyšší etnickou heterogenitou obyvatelstva, například v Německu [González-Ferrer 2005], Švédsku [Dribe, Lundh 2008] a Nizozemí [Kalmijn, van Tubergen 2006]. V Česku výzkum zaměřený na etnickou homogamii nevznikl, ale na Slovensku se tématu věnovali [Fónadová, Katrňák 2016]. U slovenských manželství uzavřených mezi lety 1992–2012 byla šance na etnický homogamní sňatek stabilně výrazně vyšší než na heterogamní, bez větších výkyvů a nejsilnější mezi Romy. Vzhledem k podobným reáliím v Česku se dá usuzovat, že i zde bude homogamie s ohledem na rasu a etnicitu přítomná a pravděpodobně vysoká.

I přestože výběrové párování v rámci rasy a etnicity je ve srovnání s dalšími charakteristikami výběrového párování velmi silné, analýzy posledních dekád ukazují lehce se zvyšující tendenci lidí tvořit mezietnické páry, a to jak v USA [Qian, Lichter 2007], tak v západní Evropě [Lucassen, Laarman 2009]. Vyšší ochotu navazovat mezietnické vztahy pozorujeme především u mužů a u mladších a vzdělanějších jednotlivců [Yancey 2007; Feliciano, Robnett, Komaie 2009]. Tento trend sice odpovídá předpokladům modernizační teorie, ale zatím se jedná o příliš malý efekt, který se navíc neprojevuje na všech datových souborech.

Do výběru partnera mimo svou etnickou skupinu se promítá i faktor společenské hierarchie etnických skupin, který různá etnika seřazuje do pomyslného žebříčku dle společenské vzdálenosti jednotlivých skupin [Gordon 1964]. Na základě této hierarchie by nejvíc preferovanými partnery v USA měli být běloši, následně Hispánci a Asiati a na samém konci černoši. Právě vůči černochům jsou stále nejvíce rozšířené negativní postoje, především kvůli dlouhé historii rasismu mezi bělošskou většinou a černošskou menšinou [Feliciano et al. 2009]. V Evropě jsou Hispánci (Španělé) a Asiati preferováni jako partneři spíše než Arabové nebo Afričané, vzhledem ke kulturním souvislostem a nově i negativním sentimentům plynoucím z imigrantských vln [Potárcá, Mills 2015]. Hierarchie etnických skupin je patrná i ze slovenských dat. Nejmenší pravděpodobnost heterogenních sňatků je mezi Slováky a Romy, jejichž vztahy jsou dlouhodobě vyhrocené, a sociální faktory, jako neformální sankce za sňatky s druhou skupinou, mohou hrát důležitou roli. U Maďarů, Čechů nebo Poláků žijících na Slovensku je sňatková heterogenita se Slováky výrazně vyšší [Fónadová, Katrňák 2016]. Je ale důležité mít na paměti, že definice etnicity je flexibilní a může se projevit v odpovědích respondentů: etnicky smíšená rodina se může považovat za Slováky, i když bychom ji mohli definovat i třeba jako romsko-maďarskou.

Velmi podobné trendy partnerských preferencí nacházíme i v prvních studiích romantického chování v online prostředí. Hitsch s kolegy [2006] v analýzách vychází z dat anonymní americké seznamky, která se na začátku seznamovacího procesu uživatelů ptá na preferenci etnicity partnera. Skoro 40 % žen uvádí, že hledá partnera stejné etnicity. To samé tvrdí jen 18 % mužů. Toto číslo se navíc liší v závislosti na etnicitě uživatele, nejvyšší preferenci pro stejnou etnicitu mají běloši, nejnižší černoši. Zadaná preference odpovídá i uživatelskému chování na samotné seznamce: i po kontrole dalších proměnných se ukazuje, že uživatelé mají silnou preferenci pro kontakt s lidmi stejné etnicity. A to i ti, kteří v úvodním dotazníku deklarují, že jim na etnicitě nezáleží.

Rozdíly v postojích k mezietnickému romantickému kontaktu různých sociodemografických skupin zkoumá také [Yancey 2007] pomocí analýz seznamky amerického serveru Yahoo, kde uživatelé zadávají seznamovací inzeráty. Nejvýraznějším faktorem se stejně jako u [Hitsch et al. 2006] ukazuje být pohlaví: muži jsou k navazování mezietnických vztahů přes online seznamku otevřenější než ženy. Na rozdíl od výzkumů offline svazků se v inzerátech Yahoo neukázaly rozdíly v postojích k mezietnickým vztahům mezi vzdělanostními nebo věkovými skupinami. Především vliv věku je ale pravděpodobně zkreslen demografií uživatelů Yahoo, kde jsou v převaže spíše mladší ročníky.

Data ze seznamky serveru Yahoo používá také [Feliciano et al. 2009], který potvrzuje, že v online prostředí jsou k romantickému kontaktu s jinou etnickou skupinou otevřenější muži

než ženy. V datech se ukazuje i určitá rasová hierarchie: bílí Američané jsou nejotevřenější směrem k Hispáncům, na druhém konci spektra jsou lidé z Blízkého východu a jižní Indie. Toto zjištění odpovídá klasické verzi teorie asimilace, protože právě lidé z těchto zemí patří v USA mezi nové etnické skupiny.

Do analýz rasových preferencí svých uživatelů se pustila i jedna z největších amerických seznamek OkCupid. Její uživatelé vyplňují dotazník, na základě kterého jim pak seznamka nabízí protějšky, kteří odpovídali podobně. Zatímco v roce 2008 udávalo v dotazníku 42 % procent jejích uživatelů silnou preferenci pro vztah s partnerem stejné etnicity, v roce 2014 to už bylo jen 31 %. Pokud se ale podíváme na hodnocení atraktivity uživatelů, které seznamka také nabízí, rasové preference jednotlivců se mezi lety 2008 a 2014 příliš neproměnily: ženy všech ras nejlépe hodnotí muže stejné rasy, muži jsou k jiným etnicitám obecně otevřenější, ale penalizují černošky [Rudder 2014]. Ukazuje se tedy podobný trend jako v analýzách [Yanceyho 2007], [Feliciana et al. 2009] i [Hitsch et al. 2006].

Potârcă a Mills [2015] kombinují data seznamky eDarling z několika evropských zemí s údaji o velikosti menšin napříč Evropou a nabízí tak unikátní mezinárodní srovnání partnerských preferencí v online prostředí. Podobně jako v USA, i Evropané bez ohledu na státní příslušnost preferují vztah s partnery ze stejné etnické skupiny. Čím větší velikost má etnická skupina v dané zemi, tím větší je preference jejich členů párovat se v rámci ní. Potvrzuje se i hierarchie etnických skupin napříč Evropou a lehce překvapivě se ukazuje silná preference pro navázání vztahu s Evropany u lidí všech ras a etnik. Zde je však důležité omezení kategorie „Evropan“, která nedovoluje analyzovat národnostní rozdíly v preferenci uživatelů, které se jistě vyskytují. V souladu s teorií asimilace má přítomnost cizinců v zemi pozitivní dopad na otevřenost lidí k romantickému vztahu s menšinou i v online prostředí. Zatímco v homogenním Polsku jsou preference pro partnera ze stejné etnické skupiny silné, v heterogenním Švýcarsku jsou lidé mezi-etnickým vztahům více otevřeni. Toto zhruba odpovídá i procentu mezietských sňatků v daných zemích.

Zajímavou nástavbou na výzkumy jednotlivých sociodemografických ukazatelů v rámci výběrového párování je jejich vzájemná interakce, kterou seznamky umožňují analyzovat. Lin a Lundquist [2013] mají k dispozici více jak 9 milionů profilů a 200 milionů zpráv z jedné z největších amerických seznamek, kterou ale nejmenují. Ve svých analýzách potvrzují existenci rasové hierarchie, která odpovídá teoretickým předpokladům: nejvíce odpovědí od všech etnických skupin získávají běloši, uprostřed jsou Asiati a Hispánci, černoši pak bývají nejčastěji ignorováni. Stejně jako v předchozích studiích, i v tomto případě jsou muži mezietskému kontaktu otevřenější než ženy – je ale otázkou, zda je za tím větší rasová tolerance nebo naopak předsudek, že ženy jiných etnik mají tradičnější přístup k manželství. Důležitým zjištěním je, že vzdělání neovlivňuje uživatelské etnické preference: vysokoškolská běloši obou pohlaví spíše reagují na bělocha bez vysokoškolského vzdělání než na černocha s vysokou školou.

Výzkumy výběrového párování s ohledem na etnicitu v rámci online seznamek zatím do velké míry potvrzují závěry, které pozorujeme v „tradičních“ výzkumech tohoto fenoménu. Rozšiřují je ale o zajímavá poznání: lidé mají pro partnera ze své etnické skupiny silnou preferenci

i ve chvíli, kdy mají díky online prostoru k seznámení s různými etnicitami jednoduchý přístup. Individuální preference je v tomto případě zřejmě silnější, než jsou strukturální faktory. Ženy upřednostňují partnery stejné etnicity častěji než muži a vše nasvědčuje tomu, že do výběru partnera v online prostředí se promítá nejen homofilie, ale i rasová hierarchie. Výběrové párování s ohledem na etnicitu je natolik silné, že ho příliš neredukuje homofilie ve vzdělávání, ale pravděpodobně ho snižuje celková společenská otevřenost k jiným národnostem. Podobně jako tradiční výzkumy, i data z online seznamek ukazují rozdíl mezi deklarovanou postojovou otevřeností lidí a jejich reálným chováním na seznamce. Online data navíc ukazují, že se jedná o tytéž uživatele: v jednu chvíli zadají, že jsou mezikulturnímu kontaktu otevřeni, za pár minut už ale komunikují jen s lidmi stejné etnicity.

Závěr

Predikce ohledně dopadu internetu na proces hledání partnera se dají shrnout do dvou v zásadě protichůdných očekávání. První skupina teoretizuje, že jednoduchý přístup k tisícům potenciálních partnerů napříč všemi sociodemografickými skupinami a hledání partnera zbavené přímého vlivu prostředníků, jako je vlastní komunita, povede k větší diverzitě vznikajících partnerství a výběrové párování tak bude klesat [Rosenfeld 2008]. Druhý tábor očekává opak. Vychází z předpokladu, že lidé obecně preferují kontakt s podobnými partnery a na online seznamkách mohou efektivněji filtrovat protějšky podle preferovaných charakteristik a zamezit tak kontaktu s lidmi, kteří neodpovídají jejich představám [Potarca 2017].

Empirický výzkum výběrového párování na internetu, především na online seznamkách, je stále v počátcích. Zatím vcelku konzistentně nachází podporu pro výběrové párování v online prostoru na základě hlavních sociodemografických charakteristik (etnicita, náboženství, vzdělání), a potvrzuje tak závěry tradičních výzkumů homogamie. Ač mají uživatelé internetu ničím neomezený přístup k potenciálním partnerům různorodých charakteristik, vybírají mezi nimi ty sobě podobné. Homogamní šablony, které pozorujeme online i offline, se tedy zřejmě nedají vysvětlit jen strukturálními faktory a příležitostmi k seznámení. Osobní preference jednotlivců pro podobnost je důležitá.

Stejně jako offline, obzvláště silnou tendenci k výběrovému párování online pozorujeme u etnicity [Hitsch et al. 2006]. Do internetového seznamování se promítají známé šablony rasové hierarchie a v zemích s vyšší tolerancí vůči různým etnikům vidíme i vyšší ochotu uživatelů online seznamek komunikovat s lidmi jiných etnicit [Potarcă, Mills 2015]. Zajímavé je, že ženy jsou k mezikulturnímu kontaktu méně otevřené než muži [Yancey 2007]. Podobně je tomu i u vzdělání, kde podporu pro výběrové párování nacházíme také disproporčně u žen. Jsou to především vysokoškolačky, které se neseznamují s muži s nižším statutem [Hitsch et al. 2006]. Přestože výběrové párování s ohledem na vzdělání online pozorujeme, vše nasvědčuje tomu, že v menší míře než u offline seznamování. Strukturální faktory tedy budou vysvětlovat aspoň část trendu, který se vyskytuje v offline datových souborech.

Trochu odlišný příběh o seznamování v online prostoru vypráví výběrové párování s ohledem na náboženství. Zatímco při offline seznamování je náboženská homogamie silná, při prvních kontaktech na online seznamkách tomu tak není. Výzkumy již vzniklých párů ale potvrzují, že i vztahy navázané online jsou nábožensky homogamní [Potarca 2017]. Za slabým trendem tak spíše může stát malá ochota uživatelů vyplňovat náboženské vyznání do svého profilu nebo seznamování nábožensky založených lidí na specializovaných seznamkách [Fiore, Donath 2005]. Stejně jako u předchozích charakteristik, i podobnost v náboženství preferují na seznamkách více ženy [Hitsch et al. 2006]. Vyšší tendence žen k výběrovému párování je sama o sobě zajímavým pozorováním. V souvislosti s interpretací [Kalmijn 1998] se nabízí dát tuto tendenci do souvislosti s nižší mírou hypogamie u žen a vidět etnicitu, socioekonomický status a do určité míry i náboženství jako ukazatel statusu, na který by mohly být ženy citlivější. Tyto závěry jsou ale na úrovni hypotéz a jejich potvrzení by vyžadovalo spíše kvalitativní výzkum.

Podle dostupných výzkumů uživatelského chování na seznamkách internet žádnou revoluci ve výběrovém párování nepřináší. Toto shrnutí dále potvrzuje [Potarca 2017], která srovnává míru endogamie u německých a amerických párů, které se poznaly online, s těmi, které se potkaly v tradičnějším prostředí. Šablony výběrového párování nachází u všech párů, bez ohledu na místo seznámení. Nejsilnější sklon k endogamii pozoruje u párů, které se seznámily ve škole nebo skrz rodiny, slabší je naopak u těch, které se potkaly online nebo skrz přátele. Výsledky však může zkreslovat relativně malá velikost vzorku párů, které se poznaly online – u obou zemí je to méně než 10 % z celkového počtu analyzovaných párů. I přesto nic nenasvědčuje tomu, že by výběrové párování v online prostředí bylo výrazně jiné než offline.

Samotné seznamky navíc samy cítí, že lidé preferují kontakt s podobnými protějšky. Některé seznamky se specializují pouze na seznamování na základě jednotlivých charakteristik. Můžou to být náboženské seznamky (JDate.com pro židy nebo Muslima.com pro muslimy), elitní seznamky (třeba The League zaměřená jen na vyšší socioekonomické třídy) nebo seznamky zaměřené na určitý životní styl (VeggieDate.org pro vegetariány, SmokingPassions.com pro kuřáky, Fitness-Singles.com pro sportovce). I velké mainstreamové seznamky typu OKCupid nebo eDarling, které využívají párovací algoritmus, propojují své uživatele na základě podobnosti.

Samozřejmě je ale příliš brzy na jednoznačné závěry. Je nutné zdůraznit, že tento článek vychází jen z pár prvních výzkumů, které se opírají o data několika seznamovacích služeb. Závěry jsou tak platné primárně jen pro určitou část seznamkového trhu. Co se děje na seznamkách, jejichž majitelé s výzkumníky spolupracovat nechtějí nebo nemají tu možnost, s jistotou nevíme. Také se z velké části opírám o výzkumy zaměřené na USA, kde je seznamování přes internet zřejmě rozšířenější než v jiných rozvinutých zemích, a závěry tak nemusí být přenositelné do dalších kontextů. V neposlední řadě je důležité připomenout, že porovnávat trendy výběrového párování sezdáných dvojic s výběrovým párováním v samotných začátcích seznamovacího procesu na seznamce znamená srovnávat dvě odlišné fáze vztahu. Rozdíl mezi nimi tak nemusí být nutně zapříčiněn online prostorem.

I přes všechny limitace dokáže výzkum online seznamek významně rozšířit naše poznání o šablonách výběrového párování. Nejen kvůli porovnání již zaznamenaných trendů, ale především jako hloubková sonda do mechanismu výběrového párování. Strukturální a sociální faktory rozhodně nestačí k vysvětlení výběrového párování a individuální faktory budou mít důležitý vliv. Z prvních analýz také vyplývá, že jsou to spíše ženy, které upřednostňují sobě podobného partnera [Hitsch et al. 2008]. Data ze seznamkových profilů dále nabízí analýzy homofilie na základě charakteristik, které nejsou v klasických výzkumných datech běžné, a jsou tedy do velké míry neprozkoumané, i přestože pro uživatele mohou být klíčové během filtrování potenciálních partnerů. Jedním z důležitých ukazatelů se ukazuje být například přístup k rodině (chuť mít děti a počet dětí z předchozích vztahů), typ postavy (například „atletická“) a zda je uživatel kuřák. V analýzách uživatelského chování na seznamce [Fiore, Donath 2005] měly tyto charakteristiky v hledání partnera větší váhu než ukazatele typu vzdělání nebo náboženství.

Proměny, které internet vnáší do sňatkového trhu, se určitě vyplatí dále zkoumat i s ohledem na fakt, že internet čím dál silněji vstupuje do našich životů. Velký smysl by měl kvalitativní výzkum, který by zkoumal racionalizaci uživatelského chování na seznamkách, ale třeba i motivaci nebo naopak bariéry pro využití seznamovacích služeb. Závěry z prvních výzkumů je třeba validovat na dalších datových souborech. Pro tento účel je důležitá spolupráce se seznamkami, které mají bohatá data reálného uživatelského chování. Důležité rozšíření by přinesl i výzkum českého kontextu, kde je online seznamování méně rozšířené než v USA a rodinný život se opírá o jiné historické reálie. Dalším zajímavým výzkumným směrem je trajektorie vztahu, který vznikl online. Potvrdí se první výzkumy, že co se délky vztahu a spokojenosti v něm týče, seznámení na seznamce je spojeno s mírně lepšími výsledky než seznámení offline [Cacioppo et al. 2013]?

O AUTORECH

Markéta Šetinová je socioložka a psychoterapeutka. Absolvovala magisterské studium sociologie na univerzitě v Oxfordu, nyní pokračuje s doktorským výzkumem při Institutu sociologických studií na Fakultě sociálních věd UK. Ve svém výzkumu i psychoterapeutické praxi se věnuje především seznamování, singles a partnerským vztahům. Markétu Šetinovou můžete kontaktovat na marketa@modernilaska.cz.

L I T E R A T U R A

- Allport, Gordon W. 1954. *The Nature of Prejudice*. Cambridge, Mass.: Addison-Wesley Pub. Co.
- Becker, Gary S. 1973. "A Theory of Marriage: Part I." *Journal of Political Economy* 81 (4): 813–46. <https://doi.org/10.1086/260084>.
- Blackwell, Debra L., Daniel T. Lichter. 2004. "Homogamy Among Dating, Cohabiting, and Married Couples." *Sociological Quarterly* 45 (4): 719–37. <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2004.tb02311.x>.
- Blau, Peter M., Terry C. Blum, Joseph E. Schwartz. 1982. "Heterogeneity and Inter-marriage." *American Sociological Review* 47 (1): 45–62. <https://doi.org/10.2307/2095041>.
- Cacioppo, John T., Stephanie Cacioppo, Gian C. Gonzaga, Elizabeth L. Ogburn, Tyler J. VanderWeele. 2013. "Marital Satisfaction and Break-Ups Differ across on-Line and off-Line Meeting Venues." *Proceedings of the National Academy of Sciences* 110 (25): 10135–40. <https://doi.org/10.1073/pnas.1222447110>.
- Curtis, Kristen Taylor, Christopher G. Ellison. 2002. "Religious Heterogamy and Marital Conflict: Findings From the National Survey of Families and Households." *Journal of Family Issues* 23 (4): 551–76. <https://doi.org/10.1177/0192513X02023004005>.
- Domański, Henryk, Dariusz Przybysz. 2007. "Educational Homogamy in 22 European Countries." *European Societies* 9 (4): 495–526. <https://doi.org/10.1080/14616690701314119>.
- Dribe, Martin, Paul Nystedt. 2013. „Educational Homogamy and Gender-Specific Earnings: Sweden, 1990-2009“. *Demography* 50 (4): 1197-1216. <https://doi.org/10.1007/s13524-012-0188-7>
- Esteve, Albert, Joan García-Román, Iñaki Permanyer. 2012. "The Gender-Gap Reversal in Education and Its Effect on Union Formation: The End of Hypergamy?" *Population and Development Review* 38 (3): 535–46. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2012.00515.x>
- Esteve, Albert, Luis Ángel López, Robert McCaa. 2013. "The Educational Homogamy Gap between Married and Cohabiting Couples in Latin America." *Population Research and Policy Review* 32 (1): 81–102. <https://doi.org/10.1007/s11113-012-9263-4>.
- Esteve Palós, Albert, Clara Cortina. 2006. "Changes in Educational Assortative Mating in Contemporary Spain." *Demographic Research* 14 (17): 405–28. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2006.14.17>.
- Feliciano, Cynthia, Belinda Robnett, Golnaz Komaie. 2009. "Gendered Racial Exclusion among White Internet Daters." *Social Science Research* 38 (1): 39–54. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2008.09.004>.
- Fiore, Andrew T., Judith S. Donath. 2005. "Homophily in Online Dating: When Do You Like Someone Like Yourself?" In *CHI '05 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*, 1371–1374. CHI EA '05. New York, NY, USA: ACM. <https://doi.org/10.1145/1056808.1056919>.

- Fónadová, Laura, Tomáš Katrňák. 2016. "Etnická homogamie na Slovensku v letech 1992 až 2012." *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 52 (2): 157–78. <https://doi.org/10.13060/00380288.2016.52.2.245>
- Fu, Xuanning, Tim B. Heaton. 2008. "Racial and Educational Homogamy: 1980 to 2000." *Sociological Perspectives* 51 (4): 735–58. <https://doi.org/10.1525/sop.2008.51.4.735>.
- Gordon, Milton Myron. 1964. *Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion, and National Origins*. Oxford University Press.
- Goux, Dominique, Eric Maurin. 2003. "Who Marries Whom In France?" In *Who Marries Whom?*, edited by Hans-Peter Blossfeld and Andreas Timm, 57–78. European Studies of Population 12. Springer Netherlands. https://doi.org/10.1007/978-94-007-1065-8_4.
- Halpin, Brendan, Tak Wing Chan. 2003. "Educational Homogamy in Ireland and Britain: Trends and Patterns*." *The British Journal of Sociology* 54 (4): 473–95. <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2003.00473.x>.
- Hamplová, Dana. 2000. "Šetření ISPP 1998 - Náboženství / International Social Survey Program 1998 - Religion." *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review* 36 (4): 431–40.
- Hitsch, Günter J., Ali Hortacsu, Dan Ariely. 2006. "What Makes You Click? Mate Preferences and Matching Outcomes in Online Dating" [online]. Rochester, NY: Social Science Research Network [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://papers.ssrn.com/abstract=895442>.
- Hitsch, Günter J. 2008. "Matching and Sorting in Online Dating." [online]. Rochester, NY: Social Science Research Network [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://papers.ssrn.com/abstract=1113243>.
- Hou, Feng, John Myles. 2008. "The Changing Role of Education in the Marriage Market: Assortative Marriage in Canada and the United States since the 1970s" [online]. *Canadian Journal of Sociology* 33 (2) [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://journals.library.ualberta.ca/cjs/index.php/CJS/article/view/551>.
- Ibarra, Herminia. 1997. "Paving an Alternative Route: Gender Differences in Managerial Networks." *Social Psychology Quarterly* 60 (1): 91–102. <https://doi.org/10.2307/2787014>.
- Kalmijn, Matthijs. 1994. "Assortative Mating by Cultural and Economic Occupational Status." *American Journal of Sociology* 100 (2): 422–52. <https://doi.org/10.1086/230542>
- Kalmijn, Matthijs. 1998. "Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends." *Annual Review of Sociology*, 1998. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.395>
- Kalmijn, Matthijs, Paul M. de Graaf, Jacques P. G. Janssen. 2005. "Intermarriage and the Risk of Divorce in the Netherlands: The Effects of Differences in Religion and in Nationality, 1974–94." *Population Studies* 59 (1): 71–85. <https://doi.org/10.1080/0032472052000332719>.
- Katrňák, Tomáš. 2008. *Spříznění Volbou? Homogamie a Heterogamie Manželských Párů v České Republice*. Praha: Slon.

- Katrnak, Tomas, M. Kreidl, Laura Fonadova. 2005. "Trends in Educational Assortative Mating in Post-Socialist Central Europe: Czech Republic, Slovakia, Poland, and Hungary Between 1988 and 2000." [online]. USA: California Center for Population Research [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://escholarship.org/uc/item/3dz4r17q>.
- Klat, Myriam, Adèle Khudr. 1986. "Religious Endogamy and Consanguinity in Marriage Patterns in Beirut, Lebanon." *Social Biology* 33 (1–2): 138–45. <https://doi.org/10.1080/19485565.1986.9988631>.
- Klein, Thomas, Edgar Wunder. 1996. "Regionale Disparitäten Und Konfessionswechsel Als Ursache Konfessioneller Homogamie." *Kolner Zeitschrift Fur Soziologie Und Sozialpsychologie* 48: 96–125.
- Kopf, Dan. 2016. "Why Is Interracial Marriage on the Rise?" [online]. USA: Priceonomics [cit 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://priceonomics.com/why-is-interracial-marriage-on-the-rise/>.
- Lin, Ken-Hou, Jennifer Lundquist. 2013. "Mate Selection in Cyberspace: The Intersection of Race, Gender, and Education." *American Journal of Sociology* 119 (1): 183–215. <https://doi.org/10.1086/673129>.
- Lucassen, L., C. Laarman. 2009. "Immigration, Inter marriage and the Changing Face of Europe in the Post War Period." *History of the Family* 14 (1): 52–68. <https://doi.org/10.1016/j.hisfam.2008.12.001>.
- McPherson, Miller, Lynn Smith-Lovin, James M. Cook. 2001. "Birds of a Feather: Homophily in Social Networks." *Annual Review of Sociology* 27 (1): 415–44. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>.
- Myers, Scott M. 2006. "Religious Homogamy and Marital Quality: Historical and Generational Patterns, 1980 – 1997." *Journal of Marriage and Family* 68 (2): 292–304. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2006.00253.x>.
- O'Leary, Richard. 2001. "Modernization and Religious Inter marriage in the Republic of Ireland." *The British Journal of Sociology* 52 (4): 647–65. <https://doi.org/10.1080/00071310120084517>.
- Oppenheimer, Valerie Kincade. 1988. "A Theory of Marriage Timing." *American Journal of Sociology* 94 (3): 563–91. <https://doi.org/10.1086/229030>.
- Potârcă, Gina. 2017. "Does the Internet Affect Assortative Mating? Evidence from the U.S. and Germany." *Social Science Research* 61 (January): 278–97. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2016.06.019>.
- Potârcă, Gina, Melinda Mills. 2015. "Racial Preferences in Online Dating across European Countries." *European Sociological Review* 31 (3): 326–41. <https://doi.org/10.1093/esr/jcu093>.
- Rosenfeld, Michael J. 2008. "Racial, Educational and Religious Endogamy in the United States: A Comparative Historical Perspective." *Social Forces* 87 (1): 1–31. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0077>.

- Rosenfeld, Michael J., Reuben J. Thomas. 2012. "Searching for a Mate: The Rise of the Internet as a Social Intermediary." *American Sociological Review* 77 (4): 523–47. <https://doi.org/10.1177/0003122412448050>.
- Rudder, Christian. 2009. "How Races and Religions Match in Online Dating" [online]. USA: The OkCupid Blog [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://theblog.okcupid.com/how-races-and-religions-match-in-online-dating-e74ccdc5f6f6>.
- Rudder, Christian. 2014. "Race and Attraction, 2009–2014" [online]. USA: The OkCupid Blog [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://theblog.okcupid.com/race-and-attraction-2009-2014-107dcbb4f060>.
- Sautter, Jessica M., Rebecca M. Tippet, S. Philip Morgan. 2010. "The Social Demography of Internet Dating in the United States*." *Social Science Quarterly* 91 (2): 554–75. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2010.00707.x>.
- Schoen, Robert, Robin Weinick. 1993. "Partner Choice in Marriages and Cohabitations." *Journal of Marriage and Family*, no. 2: 408–414. <https://doi.org/10.2307/352811>.
- Schwartz, Christine. 2013. "Trends and Variation in Assortative Mating: Causes and Consequences." *Annual Review of Sociology* 39 (1): 451–70. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071312-145544>.
- Sherkat, Darren E. 2004. "Religious Inter-marriage in the United States: Trends, Patterns, and Predictors." *Social Science Research* 33 (4): 606–25. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2003.11.001>.
- Skopek, Jan, Florian Schulz, Hans-Peter Blossfeld. 2011. "Who Contacts Whom? Educational Homophily in Online Mate Selection." *European Sociological Review* 27 (2): 180–95. <https://doi.org/10.1093/esr/jcp068>.
- Smith, Aaron, Maeve Duggan. 2013. "Online Dating & Relationships" [online]. USA: Pew Research Center: Internet, Science & Tech [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://www.pewinternet.org/2013/10/21/online-dating-relationships/>.
- Smits, Jeroen, Hyunjoon Park. 2009. "Five Decades of Educational Assortative Mating in 10 East Asian Societies." *Social Forces* 88 (1): 227–55. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0241>.
- Smits, Jeroen, Wout Ultee, Jan Lammers. 1998. "Educational Homogamy in 65 Countries: An Explanation of Differences in Openness Using Country-Level Explanatory Variables." *American Sociological Review* 63 (2): 264–85. <https://doi.org/10.2307/2657327>.
- Sweeney, Megan M. 2002. "Two Decades of Family Change: The Shifting Economic Foundations of Marriage." *American Sociological Review* 67 (1): 132–47. <https://doi.org/10.2307/3088937>.
- Sweeney, Megan M., Maria Cancian. 2001. "The Changing Importance of Economic Prospects for Assortative Mating" [online.] USA: California Center for Population Research [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://escholarship.org/uc/item/0zb3420q>.

- Syslová, Jana. 2011. "Třetina Čechů hledá partnera po síti, vyjde to každému pátému" [online]. Praha: iDNES.cz [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: http://ona.idnes.cz/tretina-cechu-hleda-partnera-po-siti-vyjde-to-kazdemu-patemu-prd-/vztahy-sex.aspx?c=A110615_173819_vztahy-sex_abr.
- The Economist. 2014. "Sex, Brains and Inequality" [online]. London: The Economist [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <https://www.economist.com/news/united-states/21595972-how-sexual-equality-increases-gap-between-rich-and-poor-households-sex-brains-and>.
- Ultee, Wout C., Ruud Luijkx. 1990. "Educational Heterogamy and Father-to-son Occupational Mobility in 23 Industrial Nations: General Societal Openness or Compensatory Strategies of Reproduction?" *European Sociological Review* 6 (2): 125–49. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.esr.a036554>.
- Valkenburg, Patti M., Jochen Peter. 2007. "Who Visits Online Dating Sites? Exploring Some Characteristics of Online Daters." *CyberPsychology & Behavior* 10 (6): 849–52. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9941>.
- Verbrugge, Lois M. 1983. "A Research Note on Adult Friendship Contact: A Dyadic Perspective." *Social Forces* 62 (1): 78–83. <https://doi.org/10.2307/2578348>.
- Wang, Wendy. 2012. "Chapter 4: Public Attitudes on Inter marriage" [online]. USA: Pew Research Center's Social & Demographic Trends Project [cit. 1. 6. 2018]. Dostupné z: <http://www.pewsocialtrends.org/2012/02/16/chapter-4-public-attitudes-on-intermarriage>.
- Yancey, George. 2007. "Homogamy over the Net: Using Internet Advertisements to Discover Who Interracially Dates." *Journal of Social and Personal Relationships* 24 (6): 913–30. <https://doi.org/10.1177/0265407507084190>.

Věková homofilie na české online seznamce*

RENÁTA TOPINKOVÁ**

Sociologický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Praha

MARKÉTA ŠETINOVÁ**

Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova, Praha

Age Homophily on a Czech Online Dating Site

Abstract: This article examines age homophily on a Czech online dating site using real user data. With a sample of 10 563 unique users and the aid of negative binomial regression, we test two hypotheses based on previous studies of online dating – namely, that men and women show different partner preferences with respect to age and that women in particular favour age homophily in their contacts. The model results support these hypotheses. Men are observed to prefer younger women, while women prefer men who are the same age or older than they are. Given that there are significantly fewer women on the dating site, they are the ones who choose, and the pairing result depends on whether they respond to a contact or not. The youngest women are contacted by men of all ages. Although men contact much younger women, they have a better chance of success with older women. Our conclusions are thus consistent with international research on homophily in the online environment and to some extent the results correspond to patterns of age homogamy in the Czech Republic. Unlike international research, however, the attractiveness of Czech men is found to decrease as they age.

Keywords: online dating, Czech Republic, age homophily, partner preferences, digital trace data

Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 2020, Vol. 56, No. 4: 447–470

<https://doi.org/10.13060/csr.2020.014>

---

* Práce na této studii byla podpořena Grantovou agenturou ČR v rámci projektu „Změna poměru mužů a žen ve vyšším vzdělání a transformace sňatkového trhu a rodinných vztahů“ (GA17-12099S) a dále Grantovou agenturou Univerzity Karlovy v rámci projektu „Seznamování přes internet: Dopad online seznamek na hledání partnera“ (829417).

** Veškerou korespondenci posílejte na adresu: Mgr. Renáta Topinková, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Jilská 1, 110 00 Praha 1, e-mail: renata.topinkova@soc.cas.cz; Markéta Šetinová, MSc., Institut sociologických studií, U Kříže 661/8, 158 00 Praha 5 – Jinonice, e-mail: marketa@modernilaska.cz.

Úvod

Seznamování přes internet se z okrajové aktivity stává důležitým způsobem pro navazování vztahů. Americký online seznamovací server OkCupid zprostředkovává kolem třiceti tisíc prvních schůzek každý den [Rudder 2014]. Oblíbenost online seznamování se každým rokem zvyšuje, zvláště u mladších generací. Mezi nejmladší věkovou skupinou (18–24 let) v roce 2015 seznamku vyzkoušelo 27 % mladých Američanů, což je téměř trojnásobně víc než v roce 2013. Česká data ukazují podobnou oblibu: ke zkušenosti s online seznamkou se přiznává 42 % českých uživatelů internetu [Nielsen Admosphere 2019].

Nárůst online seznamování s sebou nese i potenciální proměny sňatkového trhu. Mezi jedno z hlavních strukturálních omezení pro hledání partnera patřila po dlouhou dobu geografická vzdálenost. Online seznamování rozšiřuje oblast potenciálních partnerů z lidí, které můžeme potkat ve svém bezprostředním okolí, na všechny uživatele v naší zvolené vzdálenosti. Tradiční role přátel, rodiny či kolegů jako prostředníků v seznamování se oslabuje a online seznamky umožňují seznamovat se kdekoliv a kdykoliv, nezávisle na sociálním okruhu a geografické vzdálenosti [Rosenfeld, Thomas 2012; Valkenburg, Peter 2007]. Rosenfeld a Thomas [2012] dokonce uvádějí, že 74 % vztahů vzniklých na základě online seznámení proběhlo mezi lidmi bez jakékoliv společné vazby.

Bude mít nový způsob navazování vztahů dopad na tradiční struktury výběrového párování, které dlouhodobě pozorujeme v offline světě? V online seznamování nyní existují dva myšlenkové proudy, které se zabírají výsledky párování online s ohledem na podobnost. Jeden z nich tvrdí, že vzhledem k velkému množství potenciálních partnerů budou jeho výsledkem více rozmanité páry, jelikož se zde mohou seznámit lidé, kteří by se jinak nejspíše nikdy nesešli [ibid.]. Druhý proud očekává přesný opak, jelikož seznamování na internetu často umožňuje filtrování uživatelů podle určitých představ. Za předpokladu, že lidé na osobní úrovni preferují kontakt s partnery, kteří se jim podobají, k nárůstu diverzity docházet nebude. Uživatelé, kteří se od nich výrazně liší nebo jiným způsobem nesplňují jejich představy, zkrátka odfiltrují [Potarca 2017].

V této práci se touto optikou a pomocí reálných uživatelských dat díváme na věkovou homofilii v českém prostředí. Stejně jako v jiných západních zemích i v České republice věkový rozdíl mezi partnery dlouhodobě klesá a mezi lety 1994 a 2004 byl nejčastější věkový rozdíl mezi snoubenci jeden rok. Většina českých sňatků je tedy tak zvaně věkově tradičních a muž je stejně starý nebo o něco starší než žena [Fučík 2006; Katrňák 2008]. Z uzavřených sňatků není ovšem jasné, zda je toto párování výsledkem preferencí, či struktury. Uvidíme preference pro stejně staré partnery i v českém online prostoru? A budou ženy preferovat starší spíše než mladší partnery a muži naopak? Jednoduchý přístup k tisícům věkově různorodých partnerů na online seznamce může vzorce věkové homogie zeslabit, ale také replikovat a možná posílit.

Zásadní výhodou dat z online seznamek je, že se nespolehneme na výpovědi jedinců, ale sledujeme jejich reálné chování v prostředí online seznamovacího

portálu či aplikace. Poskytují nám tedy nebývale detailní vhled do procesu hledání partnera. Víme, koho uživatelé kontaktují a kdo jim odpovídá, kdo kontaktuje je a jak reagují oni. Lze předpokládat, že pokud bychom se respondentů ptali na preference partnerů určitého věku, respondenti by je nemuseli zodpovídat pravdivě nebo by si své preference nemuseli plně uvědomovat.

Seznamková data nám také dokážou přiblížit mechanismus párování a pomáhají nám odpovědět na otázku, jak homofilie vzniká. Je totiž logicky rozdíl mezi ideálním partnerem a partnerem, který na nás reaguje a se kterým reálně můžeme navázat kontakt a vztah. Jinak řečeno, možná by velké množství padesátníků v ideálním případě mělo zájem o krásnou mladou ženu, nicméně jen pro minimum z nich je takový svazek dosažitelný a „zbydou“ na ně jen stejně staré ženy. Díky zkoumání seznamovacích aplikací tak nejen víme, koho respondenti kontaktují, ale také kdo jim odpovídá a kdo nikoliv. Preference se zde mohou ukázat zřetelněji, jelikož uživatelé seznamovacích aplikací mohou kontaktovat velké množství protějšků s minimálními náklady či ztrátami [Kreager et al. 2014].

V tomto textu se nejprve zaměříme na koncept homofilie s ohledem na věk a představujeme první zahraniční výzkumy, které se tímto tématem zabývají v online prostředí. Na jejich základě pak formulujeme hypotézy, které předpokládají, že i v online prostředí se replikují vzorce, které známe z offline světa, a že jsou to ženy, které svým výběrem podporují věkově homofilní kontakty. Naše výsledky z deskriptivních analýz a regresních modelů podporují tyto hypotézy i na datech z české seznamky.

Homofilie a věk

Lidé zpravidla nenavazují vztahy náhodně, ale preferují kontakt s lidmi, kteří jsou jim v určitých vlastnostech a charakteristikách podobní. Často sdílí stejnou úroveň vzdělání, jsou stejného etnika nebo vyznávají podobný životní styl [Fiore, Donath 2005]. Rovněž věk je důležitým jednotčím prvkem, který může sloužit jako „proměnná v pozadí, která silně determinuje chování, názory, hodnoty a postoje i sociální jednání“ [Fučík 2006: 724]. Lidé často mají podobně staré přátele a partnery, protože takoví lidé mají podobné zkušenosti, řeší stejné problémy nebo sdílí podobné hodnoty a také spíše budou sdílet stejný fyzický prostor. Vyšší frekvenci kontaktu mezi sobě podobnými lidmi nazýváme ve společenských vědách homofilii [McPherson, Smith-Lovin, Cook 2001]. Pokud se jedná o párovou dynamiku a kontakt se překloupí do svazku, mluvíme o homogamii, na kterou se soustřeďuje většina výzkumu výběrového párování. Dá se tedy říct, že homofilie (proces) vždy předchází homogamii (výsledek). V tomto textu se zabýváme homofilii s ohledem na věk, kterou můžeme interpretovat i jako tendenci k věkové homogamii.

Výzkumy věkové homogamie jakožto již vzniklých svazků ukazují, že věk hraje v párování důležitou roli. Věkový rozdíl mezi manželi dokáže do jisté míry určit povahu manželského vztahu. Manželé podobného věku si budou blíže i kul-

turné a názorově, spíše budou sdílet podobné představy o rodinném životě, jejich vztah bude více egalitářský a budou si i odpovídat v představách o genderových rolích [Katrňák 2008]. Pokud nejsou snoubenci stejně staří, hovoříme o věkové heterogamii. Fučík [2006] rozlišuje dva typy heterogamie: tradiční a netradiční. V případě tradiční věkové heterogamie je muž starší než žena, zatímco v případě netradiční věkové heterogamie je žena starší než muž.

Během 20. století se v západní Evropě věkový rozdíl mezi manželi snižoval. Česká republika tento vývoj od padesátých let minulého století následuje a v průběhu času roste počet věkově homogamních sňatků i u nás. Většina sňatků je tradiční – muž je stejně starý nebo starší než žena [Fučík 2006; Katrňák 2008; Zeman 2006]. Nicméně od roku 1965 pozvolna roste také podíl věkově netradičních manželství, v nichž je žena starší než muž. Od devadesátých let 20. století je tento nárůst ještě znatelnější a počet netradičně heterogamních manželství roste na úkor tradičně heterogamních manželství [Katrňák 2008].

V analýze českých sňatků Katrňák [ibid.] ukazuje, že sňatkový věk, tedy kdy muž či žena vstupují do manželství, je důležitým ukazatelem pro věkovou homogamii a heterogamii. Muži i ženy vstupující do manželství brzy mají vyšší šanci uzavřít věkově homogamní sňatek se stejně starým protějškem. Naopak, vstupují-li muži do manželství později, výrazně roste jejich šance na heterogamní manželství, v němž je muž starší než žena [ibid.; Zeman 2006]. Starší ženy uzavírající sňatek mají také vyšší šance na heterogamní manželství, nicméně na rozdíl od mužů na heterogamii netradiční, mají tedy vyšší šance si vzít mladšího manžela. I přes tyto trendy byl však mezi lety 1994 a 2004 nejčastější věkový rozdíl mezi snoubenci jeden rok a vše tedy nasvědčuje tomu, že věková homogamie je v českém prostředí poměrně silná [Katrňák 2008; mezi lety 1991 a 2004 udává totéž Zeman 2006]. Z toho se dá tedy opatrně usuzovat, že i věková homofilie, jako proces vedoucí k věkové homogamii, je v Česku rozšířená. Přesto je třeba poznamenat, že zatímco výzkumy homogamie pracují se strukturálními daty svazků, výzkum homofilie na online seznamce umožňuje spíše hlubší vhled do prvních fází párování a vzájemných kontaktů ve specifickém kontextu. I přestože by si párování a reálné svazky měly víceméně odpovídat, nemusí tomu tak nutně být. V tuto chvíli je to ale v českém prostředí nejbližší srovnání, které máme k dispozici.

Jak vzniká homofilie?

Ve výzkumu homofilie existují dva hlavní proudy, které vysvětlují její příčiny. Prvním z nich je homofilie na základě strukturálních omezení reálného světa. Jinak řečeno, určití lidé mají vyšší pravděpodobnost se potkat. Kupříkladu během studia na vysoké škole máme vyšší šanci se setkat s někým, kdo je nám podobný – také studuje vysokou školu, je v podobném věku a má podobný socioekonomický status [Kalmijn 1998; McPherson, Smith-Lovin, Cook 2001]. I sociální

prostor je strukturován neformálními věkovými normami, například různé věkové skupiny mají „své“ aktivity, podniky i kulturu. Tato hypotéza může sice do jisté míry vysvětlovat seznamování v tradičních kontextech, jakými jsou například sousedství nebo škola, nicméně je problematické jí vysvětlovat seznamování online, kde by se měla strukturální omezení stírat [Rosenfeld, Thomas 2012]. Online seznamky zpravidla umožňují procházet profily všech uživatelů, tudíž by měly odrážet jejich skutečné preference, nikoliv důsledky strukturálních omezení. To samozřejmě neznamená, že tato omezení online zcela mizí, nicméně předpokládáme, že by mělo být snazší je překonat. Druhým proudem je homofilie založená na preferenci. Homofilie založená na preferenci znamená, že osobně preferujeme vztahy s podobnými lidmi, protože jsou více obohacující a mají nižší pravděpodobnost zániku [McPherson, Smith-Lovin, Cook 2001]. Tyto dva proudy se vzájemně nevylučují a panuje obecná shoda, že určitou roli budou hrát oba mechanismy [Kalmijn 1998]. Dosavadní výzkum se tedy spíše zabývá mírou těchto mechanismů, kde v souvislosti s online seznamováním můžeme předpokládat, že vzhledem k výrazně většímu množství potenciálních partnerů by se měla preferenční homofilie posilovat.

Schaefer [2012] nicméně argumentuje, že obě tato vysvětlení jsou nedostatečná. Jejich slabá místa ilustruje na studii Hogue a Steinberga [1995], kteří se zabývají homofilii mezi adolescenty trpícími depresemi. Ti se totiž výrazně častěji přátelí s dalšími depresivními adolescenty. Schaefer [2012] argumentuje, že tito adolescenti nemusí preferovat homofilii ani být strukturálně omezeni. Spíše bývají pasivní a nezapojují se příliš do kolektivu, a proto si je jejich vrstevníci nevyberou za přátele. Homofilie v tomto kontextu nevzniká z původní preference, ale důsledkem odmítnutí od ostatních.

Na základě této úvahy Schaefer [ibid.] představuje mechanismus vzniku homofilie založený na teorii směny. V tomto pojetí se lidé snaží kontaktovat co nejvíce atraktivní a žádoucí protějšky nezávisle na své vlastní atraktivitě. Tyto protějšky jim ovšem nemusí odpovídat, dochází tedy k non-reciprocitě. Ve snaze zvýšit své šance na pozitivní odpověď začnou podle Schaefera lidé po čase uzpůsobovat své chování na základě toho, jaké protějšky je kontaktují a jaké jim odpovídají. Tento proces by měl ve výsledku posilovat homofilii, jelikož nejatraktivnější lidé si z dostupných uživatelů vybírají ty, již jsou jim nejvíce podobní, a tedy jsou podobně žádoucí. V důsledku toho si méně žádoucí jedinci navzájem zbydou. Tento proces není teoreticky založený na strukturálních omezeních, jelikož potenciál pro heterofilní vazby zde existuje, ani na preferenci, jelikož nikdo nepreferuje homofilii jako takovou a snahy jedinců nejsou horizontální (protože jsou si podobní), nýbrž vertikální (protože mají zájem o jedince s „vysokou hodnotou“) [Schaefer 2012: 1273]. Reálně ale bude i tento mechanismus ovlivněn strukturou sňatkového trhu – například lidé středního věku operují v mnohem omezenějším prostředí než lidé kolem dvaceti let [Rosenfeld, Thomas 2012].

Homofilie v online seznamování

Schaeferovo pojetí homofilie jakožto procesu ovlivněného nonreciprocitou coby endogenní silou se zdá být adekvátní i v online seznamování. V tomto případě by hlavním mechanismem homofilie mělo být, zda uživatel odepíše na první obdržanou zprávu, přičemž tento proces by měl dále pokračovat s každou další zprávou, kterou si uživatelé vymění. Tímto způsobem by mělo ubývat heterogamních spojení ve prospěch homogamních spojení, jelikož atraktivnější uživatelé si zvolí podobně atraktivní protějšky a těm méně žádoucím neodpoví, případně konverzace skončí dříve, než by došlo k osobnímu setkání. Méně žádoucí uživatelé by si pak měli zbýt navzájem.

Dosavadní výzkum na poli online seznamování Schaeferovu teorii částečně podporuje. Uživatelé vykazují tendence kontaktovat nejvíce atraktivní protějšky nezávisle na vlastní atraktivitě [Hitsch, Hortaçsu, Ariely 2010; Kreager et al. 2014]. Podporu pro postupnou změnu preferencí v čase na základě odmítnutí, kdy si uživatelé uvědomují vlastní hodnotu a přizpůsobují jí další hledání, již ale dosavadní výzkum nepřinesl [Kreager et al. 2014]. V americkém výzkumu méně žádoucí uživatelé, zřejmě ve snaze vyměnit kvalitu za kvantitu, rozesílali mnoho zpráv různě atraktivním uživatelům. Samotné snahy o získání více žádoucího partnera se ovšem nevzdali. K homofilii tak docházelo výhradně skrz odmítnutí (nonreciprocitu), nikoliv změnou strategie pramenící ze zkušenosti s odmítnutím. Absence změny strategie směrem k podobnějším partnerům ovšem může být poplatná zvláštnosti online seznamování, mezi jehož charakteristiky a půvab patří právě redukce strachu z odmítnutí a nákladů vynaložených na navázání kontaktu s více žádoucími partnery [Rosenfeld, Thomas 2012].

Věk a pohlaví

V této studii nás zajímá především souvislost homofilie s věkem a pohlavím na online seznamce. Jedním z univerzálních poznatků předchozích zahraničních výzkumů o online seznamování je, že ženy dostávají v průměru několikanásobně větší množství pozvánek než muži [Fiore, Donath 2005; Hitsch, Hortaçsu, Ariely 2010; Kreager et al. 2014; Skopek, Schulz, Blossfeld 2011; Rudder 2014]. Muži také častěji zažívají situaci, kdy nejsou kontaktováni nikým [Kreager et al. 2014], a i ti nejvíce atraktivní dostávají průměrně méně zpráv než ženy v dolním kvartilu atraktivity [Rudder 2014]. První kontakt iniciují výrazně častěji muži, zatímco ženy spíše vyčkávají na oslovení [Fiore, Donath 2005; Hitsch et al. 2010; Kreager et al. 2014; Rudder 2014]. Tato disproporce je obvykle vysvětlována vyšším počtem mužů na online seznamovacích platformách a také přetrvávající genderovou normou předepisující, že žena má vyčkávat na oslovení mužem [Rose, Frieze 1993; Morr Serewicz, Gale 2008]. Předpokládáme, že stejný vzorec uvidíme i na českých datech.

H1: Muži dostávají mnohem menší počet pozvánek než ženy.

Jelikož žen bývá na seznamkách obecně méně než mužů a dostávají pozvánky k seznámení častěji než muži, předpokládáme, že jejich pozvánky budou častěji opětovány. Tato hypotéza by tedy měla ověřit, zda ženy mají na online seznamovací aplikaci „navrch“, tedy zda jsou to ženy, kdo si může vybírat.

H2: Pozvánky žen jsou mnohem častěji opětovány.

Důležitou roli ve frekvenci a reciprocitě kontaktů hraje kromě pohlaví také věk. Během analýz dat z OkCupidu si Rudder [2014] kladl otázku, v jakém věku jsou muži a ženy nejvíce atraktivní pro opačné pohlaví. Uživatelé měli ohodnotit atraktivitu protějšku, který vidí na fotografii. Výsledky ukázaly, že ženy pod třicet let hodnotí jako nejvíce atraktivní muže ve svém věku nebo o něco starší. Ženy starší třiceti let pak vnímají jakožto nejvíce atraktivní muže o trochu mladší, než jsou ony samy. Naopak, preference mužů se v čase nijak zásadně nemění, za nejvíce atraktivní považují ženy kolem dvaceti let. Rudder poznamenává, že „představa padesátníka o tom, co je sexy, je téměř stejná jako představa studenta vysoké školy, alespoň dokud se díváme pouze na proměnnou věku. Když už, tak dvacátníci jsou ochotnější jít na rande se staršími ženami.“ [Rudder 2014: 36] Větší ochotu mladých mužů kontaktovat starší ženy pak vysvětluje fenoménem tzv. „cougars“, kdy starší ženy vyhledávají výrazně mladší muže za účelem sexuálního uspokojení. Předpokládáme, že tyto preference se budou v našich datech překlápat do struktury kontaktů následujícím způsobem:

H3: Muži kontaktují mladé ženy. Ženy kontaktují muže stejně staré nebo o trochu starší než ony samy.

Pokud mužům všech věků připadají nejvíce atraktivní mladé ženy, jak tvrdí Rudder [2014], a primárně je kontaktují, pak můžeme říct, že mladé ženy jsou online nejvíce žádoucí. Dle předpokladů teorie homofilie založené na nonreciprocitě jsou to právě ony, kdo v první řadě rozhoduje o tom, jak bude vypadat výsledek párování. Mladé ženy si tudíž vyberou podobně žádoucí protějšky a méně žádoucím uživatelům už poté neodpovídají. Vzhledem k velkému množství pozvánek si tak mladé ženy mohou vybírat takové partnery, jaké skutečně chtějí, a mohou si například dovolit odmítat výrazně starší muže, kteří jim nepřípadají atraktivní [viz Rudder 2014] nebo se kterými by si méně rozuměly (preferenční homofilie).

H4: Ačkoliv muži kontaktují výrazně mladší partnerky, tyto ženy je odmítají.

Funguje ale stárnutí pro ženy stejně jako pro muže? Oběma pohlavím se s vyšším věkem snižuje počet potenciálních partnerů v jejich věkové skupině, protože se část mužů a žen ožení či vdá. Obě pohlaví tak čelí strukturálnímu omezení [Kalmijn 1998]. Ve společenských vědách se ale obvykle předpokládá, že stárnutí ne-

sníží a atraktivitu mužů, jelikož čím jsou starší, tím spíše budou také úspěšnější a bohatší, což může přitahovat i mladé ženy [Buss 1994; Fučík 2006; Hakim 2011; Možný 2002; Rudder 2014]. Naopak, ženy časem ztratí mnoho možností k seznámení, protože připadají atraktivní menšímu množství mužů [Hakim 2011; Rudder 2014]. Zahraniční výzkumy online seznamování ukazují, že muži systematicky penalizují starší ženy ve prospěch mladých žen [Hitsch, Hortacsu, Ariely 2010; Rudder 2014]. Výhody žen na online seznamovacích portálech tak nemusí platit univerzálně. Starší ženy mohou mít menší možnost výběru a v důsledku toho být méně selektivní, tj. mohou přijímat větší podíl přijatých pozvánek k seznámení než mladší ženy. Předchozí výzkum také ukazuje, že zatímco mladé ženy nemají o mladší muže příliš zájem, starší ženy jsou mladším partnerům otevřenější [Rudder 2014]. To koresponduje i s výzkumy uzavřených sňatků, kdy se zvyšujícím se věkem narůstá také pravděpodobnost věkové heterogamie [Fučík 2006; Katrňák 2008]. Dá se tedy předpokládat, že úspěšnost u mladších, stejně starých a starších partnerek nebude konstantní, ale bude se měnit v závislosti na věku muže a ženy.

H5: *Úspěšnost u mladších, starších a stejně starých partnerek se mění s věkem.*¹

Charakteristika seznamovací aplikace

K analýze byla použita anonymizovaná data z české seznamovací mobilní aplikace Pinkilin. Pinkilin funguje na českém trhu od roku 2016 a je k dispozici pouze pro mobilní telefony. Od svého založení byl stažen více než 50 000 uživatelů. Algoritmus je poměrně jednoduchý: aplikace využívá GPS lokace a jako první vždy nabízí uživatele, kteří jsou v nejbližším geografickém okolí. U každého uživatele, kterého nám aplikace nabídne, je třeba se rozhodnout, zda jej chceme kontaktovat, či nikoliv. Pokud ano, vysílá aplikace pozvánku, a pokud je potenciálním partnerem přijata, otevírá se okénko chatu. Stejně tak, pokud se někdo rozhodne poslat pozvánku nám, okamžitě ji vidíme a rozhodujeme se, zda ji přijmout. Uživatelé se rozhodují na základě věku, jedné či více fotografií, případně krátkého popisku, který o sobě uživatel napsal.

Data byla získána po domluvě se správcí aplikace, kteří je poskytli již v anonymizované podobě, v níž je každý uživatel reprezentován unikátním kódem. Vzhledem k tomu, že si uživatelé vzájemně posílají pozvánku k seznámení, máme informace o tom, kdo koho kontaktuje a zda byla pozvánka přijata, či odmítnuta. Zároveň známe věk a pohlaví uživatele, který pozvánku poslal, a také věk a pohlaví uživatele, který pozvánku obdržel. Vzhledem k malému počtu stejnopohlavního vyhledávání v aplikaci bylo možné analyzovat pouze data o online

¹ Tuto hypotézu formulujeme pouze pro muže. Důvodem je vysoká úspěšnost žen v našem datovém souboru (96 %), a tedy nedostatečná variabilita pro modelování úspěšnosti žen.

seznamování heterosexuálů. Ačkoliv se uživatelé rozhodují z velké části na základě fotografií, jejich fyzickou atraktivitu nejsme schopni v analýze zohlednit. Dále nemáme k dispozici časovou známku, tudíž nelze sledovat proměny chování uživatelů v čase.

Data jsou náhodným výběrem z uživatelů mobilní aplikace. Konkrétně sledujeme kontakty mezi uživateli, kteří aplikaci využívali během července 2017. Zásadní výhodou našich dat je, že zachycují reálné chování uživatelů v prostředí aplikace, nikoliv jejich deklarované preference. Data však mají i určitá omezení. Hlavním úskalím je, že nebyla primárně vytvořena za účelem akademického výzkumu, nýbrž jako vedlejší produkt fungování aplikace [více o této problematice Salganik 2018]. Z tohoto důvodu obsahují pouze omezené informace, jakými jsou pohlaví a věk uživatelů, ale neposkytují žádný vhled do dalšího vývoje vztahu nebo motivací uživatelů. Nejprve naše data analyzujeme deskriptivně, poté modelujeme počty pozvánek a úspěšnost uživatelů pomocí negativní binomické regrese a logistické regrese. Cílem našich analýz není generalizace na českou populaci nebo populaci uživatelů online seznamek, ale inference na vztahy mezi proměnnými v modelu [Snijders, Bosker 2012].

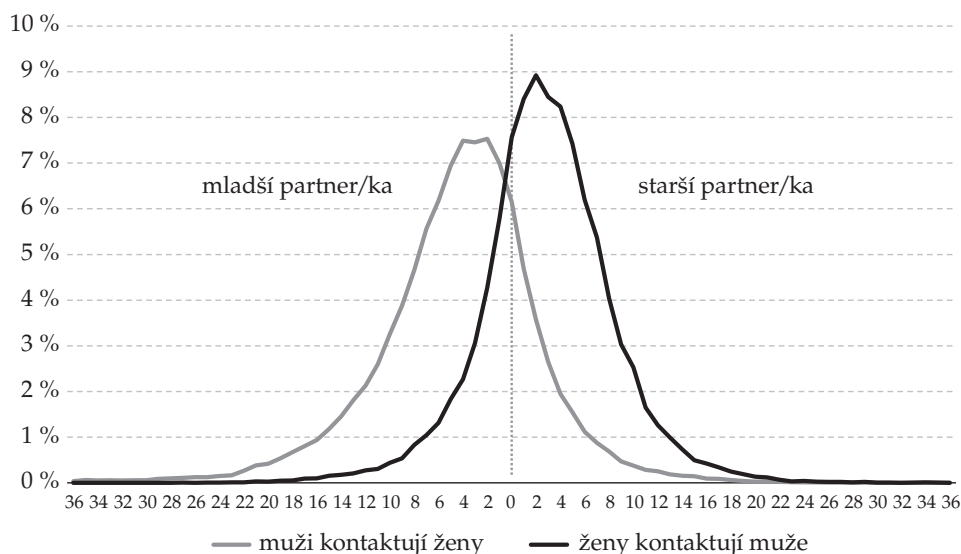
Deskriptivní charakteristiky datového souboru

Datový soubor obsahoval 10 563 uživatelů, kteří si vyměnili celkem 197 519 pozvánek k seznámení.² Jednotkou zkoumání je pozvánka zaslaná mezi uživateli. Z hlediska sociodemografik aplikaci využívají především mladí vysokoškolsky vzdělaní Češi do třiceti pěti let žijící ve velkých městech. Rozložení uživatelů podle pohlaví bylo 3 785 (36 %) žen a 6 860 (64 %) mužů. Ženy jsou průměrně mladší než muži. Medián věku žen byl 24 let, zatímco medián mužů byl 28 let. Čtvrtina žen je starší 30 let, čtvrtina mužů je starší 32 let. Tato struktura se nijak výrazně neliší od jiných seznamovacích portálů. Prakticky na všech seznamovacích portálech a aplikacích převažují muži a podobnou strukturu uživatelů vykazuje například i známá mezinárodní seznamovací aplikace Tinder [McGrath 2015]. Ani věková struktura není odlišná od zahraničních mobilních seznamovacích aplikací. Oproti seznamovacím webovým serverům jsou uživatelé mobilních aplikací v průměru až o deset let mladší [Smith, Duggan 2013].

Zahraniční výzkumy systematicky ukazují, že ženy dostávají několikanásobně větší počet pozvánek než muži [Kreager et al. 2014; Rudder 2014], a naše první hypotéza se potvrzuje i na datech z české seznamovací aplikace. Medián obdržených pozvánek činil u žen 14 pozvánek, zatímco u mužů pouhé čtyři. Především se také zásadně liší rozptyl, kdy 50 % žen obdrželo mezi čtyřmi a 40 po-

² Původní datový soubor obsahoval 10 737 unikátních uživatelů, kteří vyslali dohromady 199 581 pozvánek k seznámení. Vzhledem k minimálnímu množství homosexuálních uživatelů a lidí starších 55 let jsme tyto kontakty vyloučili.

Graf 1. Zaslané pozvánky podle věkového rozdílu mezi partnery (%)

Poznámka: Pozvánky, které zaslali muži ženám, $n = 136\,504$; pozvánky, které zaslaly ženy mužům, $n = 61\,015$.

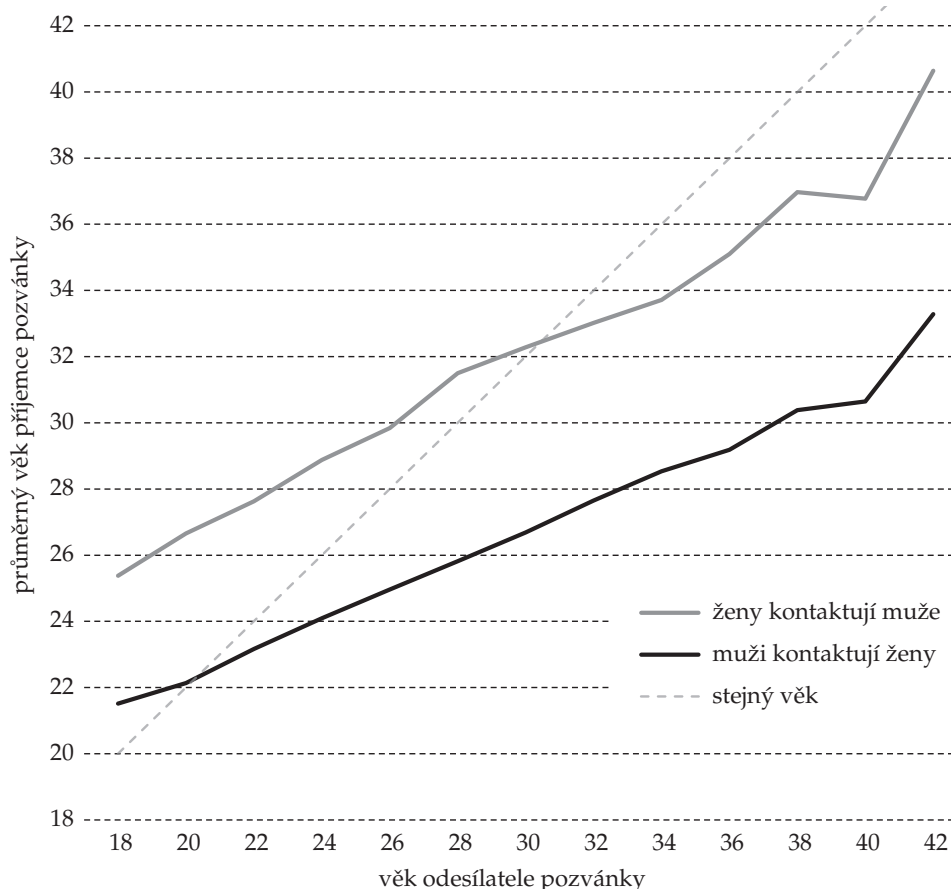
zvánkami od mužů. U mužů bylo interkvartilové rozpětí podstatně užší, mezi 1 a 10. Tato situace odpovídá předchozí literatuře, podle které ženy dostávají obecně větší množství pozvánek než muži nezávisle na atraktivitě, kdy i nepříliš atraktivní ženy dostávají více pozvánek než nejatraktivnější muži [Rudder 2014].

Pokud se podíváme na počet odeslaných pozvánek, vidíme, že muži sice posílají více pozvánek než ženy, nicméně tento rozdíl není zdaleka tak dramatický jako v případě příchozích pozvánek. Medián počtu pozvánek odeslaných muži ženám je osm, zatímco medián pozvánek, jež odeslaly ženy mužům, je pět. Tři čtvrtiny mužů odeslaly méně než 24 pozvánek, tři čtvrtiny žen pak poslaly méně než 17 pozvánek.

Co se věkového rozdílu mezi kontaktovanými partnery týče, je zřejmé, že strategie mužů a žen se liší na základě předpokladů ze třetí hypotézy.³ Graf 1 ukazuje, že muži mnohem častěji kontaktují ženy, které jsou mladší než oni sami.

³ Je nutné podotknout, že počet přijatých i odeslaných pozvánek může být zkreslen délkou používání aplikace. Uživatelé, kteří používají aplikaci déle a častěji, spíše pošlou více pozvánek a více jich také dostanou, protože jejich profily uvidí více uživatelů. Naopak, je možné, že někteří uživatelé si aplikaci stáhli pouze ze zvědavosti a rychle ji opět smazali, tudíž odeslali méně pozvánek a méně jich také obdrželi. Jelikož nemáme data o délce používání aplikace, nejsme schopni tento vliv nijak zjistit či korigovat.

Graf 2. Průměrný věk příjemce pozvánky dle věku a pohlaví odesílatele

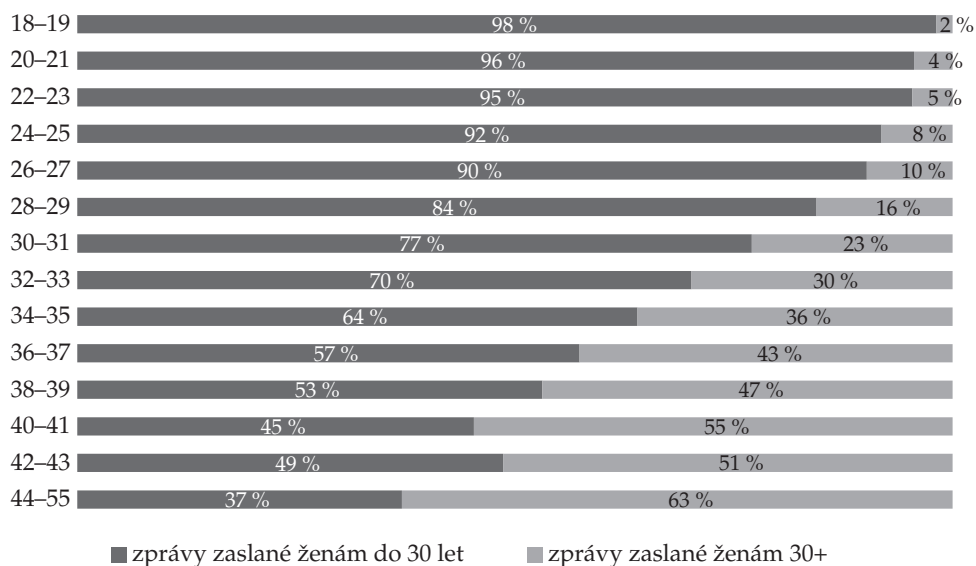
Poznámka: Pozvánky, které zaslali muži ženám, $n = 136\,504$; pozvánky, které zaslaly ženy mužům, $n = 61\,015$.

Pouze čtvrtina pozvánek zaslaných muži směřovala ke stejně starým nebo starším ženám. V mediánu muži kontaktovali o 4,3 roku mladší ženy.

Naopak, strategie žen je podle věkového rozdílu opačná. Distribuce kontaktů je sešikmená doprava. Ženy kontaktovaly především muže, kteří byli přibližně o dva až tři roky starší než ony samy. Celých 75 % pozvánek zaslaných ženami směřovalo ke stejně starým či starším mužům. V mediánu ženy kontaktovaly o 2,8 roku starší muže.

Graf 2 ukazuje, že s výjimkou nejmladších mužů, kteří průměrně kontaktují o trochu starší partnerky, než jsou oni sami, muži všech věkových kategorií prů-

Graf 3. Podíly pozvámek zaslaných ženám do 30 let a ženám ve věku 30 let a více

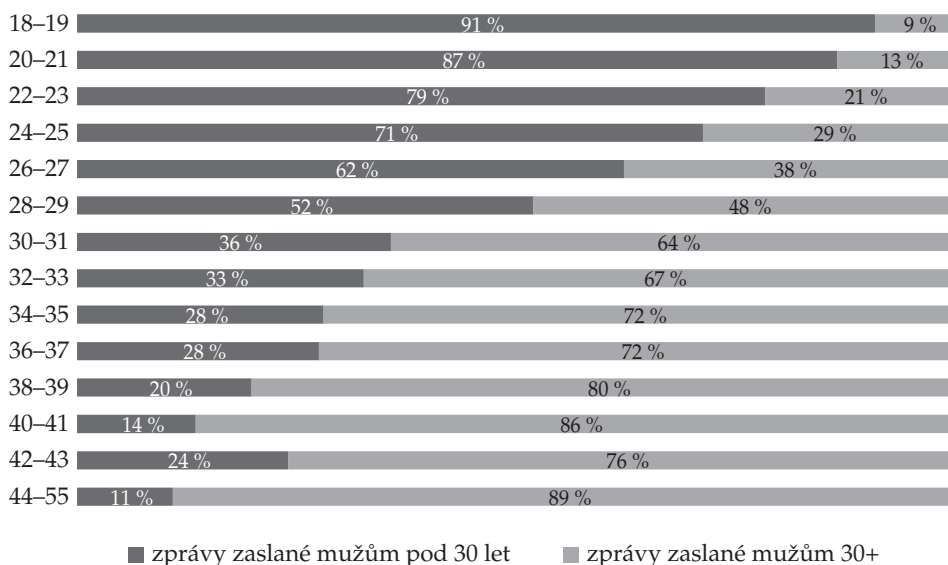

Poznámka: Vážená data. Použitá váha je $1/(\text{počet pozvámek zaslaných mužem})$. Tímto způsobem řešíme problém, že aktivnější uživatelé by vychylovali výsledky vzhledem ke svým preferencím.

měrně kontaktují mladé ženy, a to především ženy do třiceti let. U žen vidíme jiný vzorec chování, kdy systematicky kontaktují partnera o několik let staršího než ony samy, přičemž změna nastává až u žen po třicítce, kdy začínají kontaktovat mladší muže. Stejně výsledky pozoruje i Rudder [2014] na amerických datech. Ačkoliv se s přibývajícím věkem zvyšuje průměrný věk kontaktovaného protějšku, muži stále kontaktují výrazně mladší partnerky. Zatímco ženy ve věku 38–39 let kontaktují 37leté muže, muži v tomtéž věku usilují o třicetileté ženy.

Pokud se podíváme na podíly mužů a žen do třiceti let a nad třicet let, kteří byli kontaktováni uživateli v každé věkové kategorii, vidíme, že i zde se vzorec kontaktování žen a mužů výrazně liší. Pro muže tvoří ženy do třiceti let velice atraktivní skupinu (Graf 3). Nezávisle na věku muže tvoří mladé ženy do třiceti let alespoň polovinu, nebo téměř polovinu jejich kontaktů. Preference nejen pro mladší ženy, než jsou muži sami, ale především pro mladé ženy tak zůstává i u nejstarších ročníků.

Naopak, u žen je patrný zlom po 29. roku věku, kdy začínají preferovat muže nad třicet let oproti mužům do třiceti let (Graf 4). Tato preference potom narůstá s každým rokem věku ženy, kdy kontaktují mladé muže stále méně a méně. Oproti tomu mladé ženy výrazně častěji kontaktují mladé muže do tři-

Graf 4. Podíly zpráv zaslaných mužům do 30 let a mužům ve věku 30 let a více

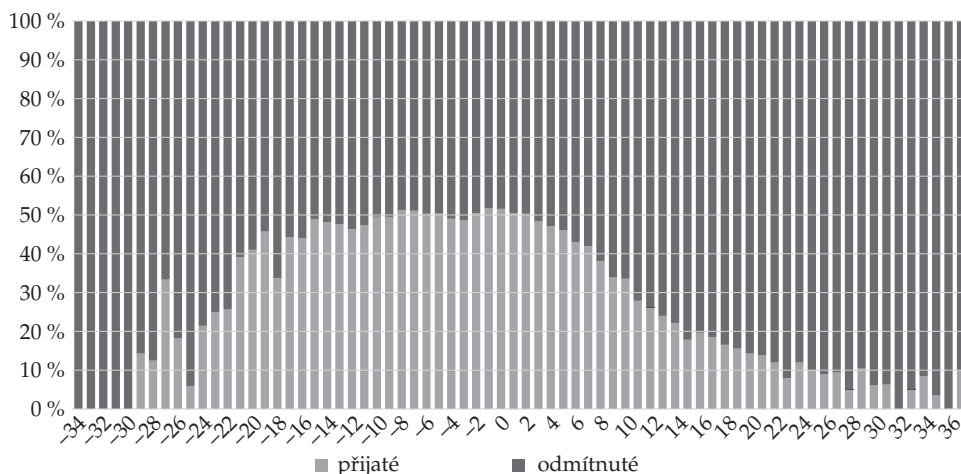
Poznámka: Vážená data. Použitá váha je 1/(počet pozvánek zaslaných ženou). Tímto způsobem řešíme problém, že aktivnější uživatelky by vychylovaly výsledky vzhledem ke svým preferencím.

ceti let a muže nad třicet let kontaktují minimálně, avšak s přibývajícím věkem ženy narůstá také procento mužů nad třicet let, které kontaktují. Zatímco tedy čtyřicetiletí muži směřují 55 % pozvánek k ženám mladším třiceti let, čtyřicetileté ženy kontaktují muže do třiceti let pouze ve 14 % případech.

Nejenže ženy dostávají výrazně více pozvánek než muži, mají také v souladu s naší druhou hypotézou vyšší šanci, že budou jejich pozvánky přijaty. Pozvánky vyslané ženami byly opětovány v 96 % případů. Naopak, pozvánky vyslané muži byly zodpovězeny pouze ve 43 % případů, přičemž 57 % opětováno nebylo. To znamená, že šance žen dostat odpověď na pozvánku jsou 3,18krát vyšší oproti šancím mužů na získání kladné odpovědi.

Ačkoliv se v sociologické literatuře často udává, že muži potenciální partnerky s přibývajícím věkem neztrácejí a ženy jsou přitahovány ke starším partnerům kvůli jejich bohatství a statusu [např. Becker 1973; Katrňák 2008; Možný 2002], výsledky v Grafu 5 ukazují opačný trend. S přibývajícím věkovým rozdílem mezi partnery (kdy je muž výrazně starší) prudce ubývá kladných odpovědí na pozvánky k seznámení. Samozřejmě je také možné, že se jedná o specifický případ starších mužů, které máme ve vzorku a kteří nemají dostatečný status či bohatství. Konsolidace zdrojů totiž funguje oběma směry, ukazuje nejen, čeho již

Graf 5. Poměr přijatých a odmítnutých pozvánek poslaných muži ženám dle věkového rozdílu mezi partnery

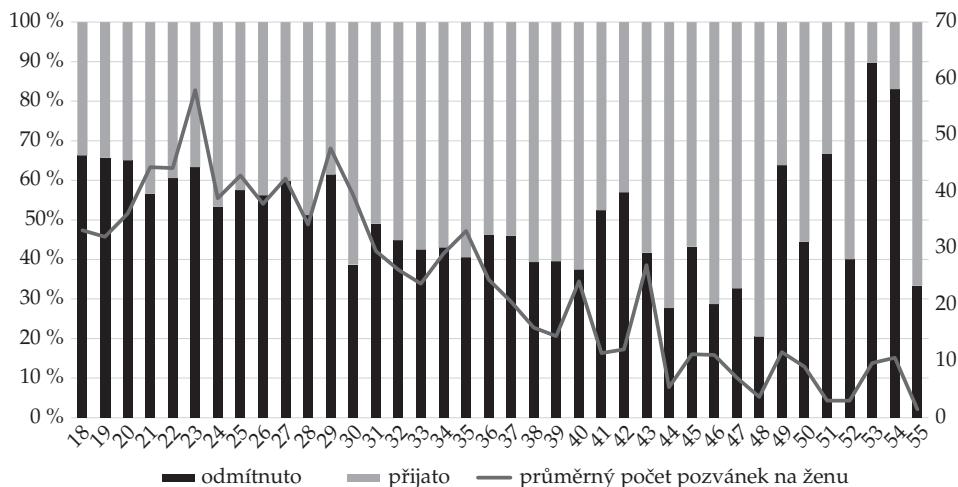
Poznámka: negativní hodnoty znázorňují situaci, kdy je muž mladší než žena (netradiční heterogamie). Pozitivní hodnoty znázorňují situaci, kdy je muž starší než žena (tradiční heterogamie); $n = 136\,504$.

muž dosáhl, ale také to, čeho nedosáhl [Buss 1994]. Naopak, vyšší věkový rozdíl ve prospěch ženy se zdá být menší překážkou v seznámení. Muži sice starší ženy kontaktují méně často,⁴ jak jsme viděli v Grafu 2, nicméně když už je kontaktovali, měli téměř poloviční šanci na úspěch, což je více než průměr. Největší podíl přijatých pozvánek je potom v případě, že jsou partneři ve stejném věku či je žena o rok starší než muž (52 % kladných odpovědí). Vzhledem k tomu, že pozvánky žen se v 96 % případů setkají s odpovědí, nemá smysl vytvářet stejný graf pro ženy, jelikož jejich úspěšnost se i v případě velkých věkových rozdílů pohybuje kolem 90 %.

Na základě těchto výsledků se dá usoudit, že ženy mají v online seznamování značnou výhodu a jsou to ony, kdo si může z nabídek vybírat. K nonreciprocitě dochází ze strany žen, nikoliv ze strany mužů, a potvrzuje se tak naše čtvrtá hypotéza. Na Grafu 6 vidíme, že průměrně nejvíce pozvánek (počet pozvánek ve věkové kategorii/počet žen v kategorii) dostávají ženy ve věku dvacet až třicet let, přičemž tyto ženy si také nejvíce vybírají. Podobný poměr přijetí a odmítnutí zprávy

⁴ Pro ilustraci, muži kontaktovali o čtyři roky mladší ženy v 10 228 případech, zatímco o čtyři roky starší partnerku již kontaktovali pouze 2 659krát. Pokud se podíváme ještě dále, tak o deset let mladší partnerku kontaktovali muži 4 448krát, zatímco o deset let starší partnerku pouze 518krát.

Graf 6. Poměr přijetí a odmítnutí pozvánek obdržených ženami dle věku a průměrného počtu pozvánek na ženu

Poznámka: K průměrnému počtu pozvánek obdrženému ženou v daném věku se vztahuje osa na levé straně grafu, $n = 136\,504$.

mají také starší ženy. Sloučíme-li ženy nad 49 let, uvidíme, že průměrně přijaly pouze 33 % pozvánek, což je ještě méně než osmnáctileté uživatelky (34 %). Zdá se tedy, že mladší ženy si mohou více vybírat, protože dostávají nejvíce pozvánek. Starší ženy ovšem dostávají pozvánek relativně málo, tudíž je toto vysvětlení nepravděpodobné. Můžeme spekulovat, že vysoký poměr odmítnutí pozvánek, které starší ženy obdrží, je způsoben tím, že naopak již není z čeho vybírat. Ačkoliv Možný [2002] anekdoticky poznamenává, že mezi tzv. „muži z druhé ruky“, tedy muži, kteří již byli dříve ženatí, může šikovná hospodyňka najít poklad, mohou být tito muži již „přebrání“, a tedy neatraktivní pro potenciální partnerky.

Výsledky deskriptivní části můžeme tedy shrnout následovně: Reciprocita je pro muže mnohem slabší než pro ženy. Ačkoliv muži častěji kontaktují mladší ženy, mnohem vyšší šance mají u starších žen. Tyto ženy jim sice zprávy samy neposílají, ale je větší šance, že příchozí pozvánky přijmou, než mladší ženy, které mohou být selektivnější. Pokud muži kontaktují výrazně starší partnerku, mají i přes velký věkový rozdíl výrazně vyšší šanci dostat na svou pozvánku odpověď, než pokud by kontaktovali výrazně mladší ženu. Dobrou šanci na odpověď mají muži také v případě, že kontaktují přiměřeně starší či mladší partnerky. U žen se aktivita, tedy pokud pošlou pozvánku jako první, zdá být výhodou, jelikož téměř všechny jejich pozvánky jsou přijaty, bez ohledu na věkový rozdíl, jejich vlastní věk či věk příjemce pozvánky.

Počet obdržených pozvánek k seznámení

K zodpovězení otázky, jak se počet obdržených pozvánek na mobilní seznamovací aplikaci mění s věkem, jsme zvolily negativní binomickou regresi. Negativní binomická regrese je vhodná k modelování četností, jejichž distribuce je silně sešikmená jako v případě počtu obdržených pozvánek k seznámení. Počet obdržených pozvánek k seznámení je závisle proměnná, přičemž každý příjemce pozvánky je započítán vždy právě jednou. Počet pozorování je 10 563 uživatelů, z nichž 707 (24 žen, 683 mužů) neobdrželo žádnou pozvánku k seznámení. Nejnížší počet obdržených pozvánek je 0, nejvyšší 803.

Prvním modelem je baseline model, který obsahuje pouze pohlaví příjemce pozvánky a věk příjemce pozvánky bez jakékoliv interakce. Druhým modelem je model s interakcí mezi věkem a pohlavím příjemce pozvánky. Oba tyto modely ovšem předpokládají linearitu, která nemusí být v datech nutně přítomná. Jak jsme zmiňovaly v předchozích oddílech, z citované literatury je důvodné se domnívat, že počet pozvánek nemusí mít lineární vývoj, ale může od určitého věku začít klesat [Rudder 2014]. Třetí model tedy obsahuje kvadratický člen, který povoluje restrikcí linearity. Vzhledem k informačním kritériím (Tabulka 1) vybíráme k interpretaci třetí model, který linearitu nepředpokládá.

Tabulka 1. Přehled modelů

Model	Rovnice	AIC	BIC
Model 1	N pozvánek ~ pohlaví + věk příjemce	77 390	77 419
Model 2	N pozvánek ~ pohlaví * věk příjemce	77 367	77 404
Model 3	N pozvánek ~ pohlaví + (věk příjemce) ²	77 222	77 258

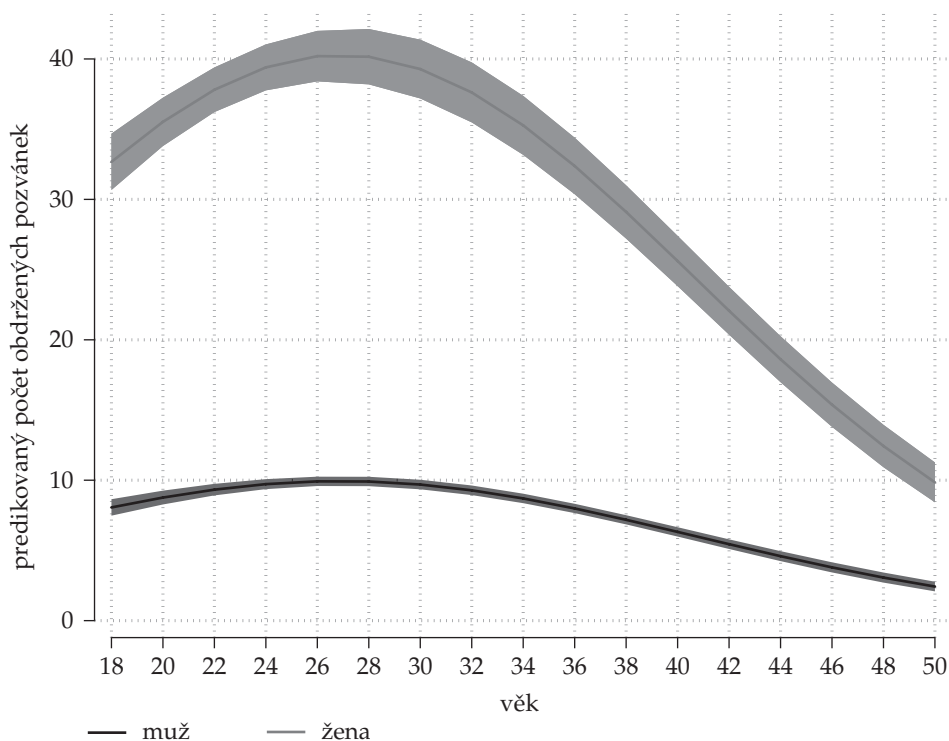
Tabulka 2. Výsledky negativní binomické regrese (model 3)

Počet pozvánek	Koef.	Sm. chyba	Konf. interval (95 %)	
Žena	1,399 ***	0,027	1,345	1,454
Věk příjemce pozvánky	0,142 ***	0,012	0,118	0,166
(Věk příjemce pozvánky) ²	-0,003 ***	0,0002	-0,003	-0,002
Konstanta	0,384 *	0,190	0,011	0,758
n = 10 563				

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Graf 7. Predikce počtu pozvánek dle věku a pohlaví

Poznámka: Křivky zobrazují predikci průměrného počtu obdržených pozvánek podle věku a pohlaví. Podbarvený prostor kolem křivky zobrazuje 95% konfidenční interval.

Z výsledků negativní binomické regrese (Tabulka 2) je patrné, že pohlaví má zásadní roli v počtu obdržených zpráv, což není vzhledem k výsledkům deskriptivní části nijak překvapivé. Ženy dostávají více zpráv než muži, což odpovídá hypotéze 1. Podíváme-li se na kvadratický člen věku, vidíme, že je statisticky signifikantní a negativní, což znamená, že vývoj počtu pozvánek vzhledem k věku a pohlaví není lineární: do určitého věku počet pozvánek narůstá a poté začíná klesat. Pro snazší interpretaci přikládáme Graf 7, který ukazuje, že u žen stoupá počet pozvánek do cca 26–28 let, což je v souladu s hypotézou 3 (muži kontaktují především mladé ženy), a poté začíná strmě klesat. I přes tento strmý pokles však dostávají i nejstarší ženy v průměru více zpráv než muži všech věků. U mužů pozorujeme stejný vývoj, nicméně mnohem méně dramatický, jelikož průměrný rozptyl mezi počty pozvánek, které muži obdrží, je mnohem nižší než u žen. I tak lze ovšem pozorovat nepatrný růst do třiceti let, následovaný mírným

poklesem, který se začíná stupňovat přibližně po 35. roce věku. Počet pozvánek obdrženy nejstaršími muži se potom přibližuje nule. Tento výsledek odporuje dosavadní literatuře, v níž se obvykle předpokládá, že muži na rozdíl od žen s věkem svou atraktivitu neztrácejí.

Analýza úspěšnosti

Pro analýzu úspěšnosti kontaktů na seznamovací aplikaci jsme použily binární logistickou regresi. Závislou proměnnou je přijetí či odmítnutí pozvánky k seznámení. Modelujeme pouze případy, kdy muž kontaktuje ženu, jelikož úspěšnost pozvánek zaslaných ženami je v našem souboru 96 % a není tedy smysluplné ji modelovat. Pro analýzu úspěšnosti jsme vytvořily jednoduchou váhu $1/(\text{počet pozvánek poslaných uživatelem})$, kdy se součet odeslaných pozvánek uživatelem vždy rovná 1. Důvodem je rozdílná aktivita uživatelů. Aktivnější uživatelé posílají více pozvánek a výsledky by tak byly vychýleny směrem k jejich preferencím, což by je zkreslovalo. Stejný postup používají pro analýzu dat z online seznamovacího portálu Skopek, Schulz a Blossfeld [2011].

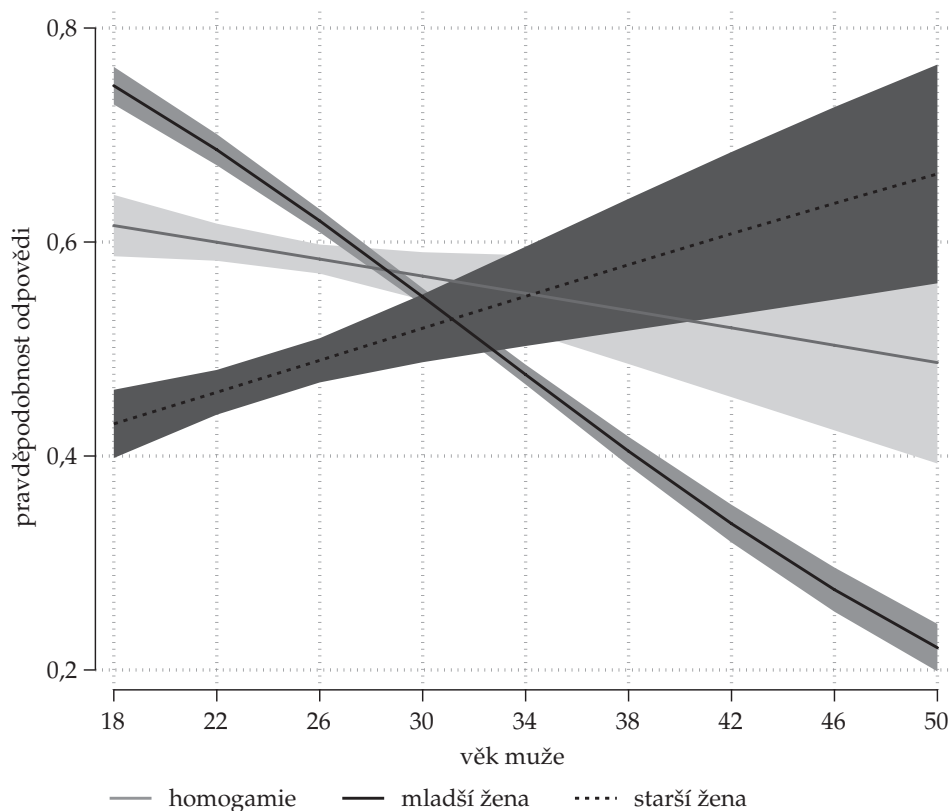
Nezávisle proměnné jsou věk muže, a to v interakci s parametrem věkové homogamie. Věkovou homogamií (referenční kategorie) myslíme případy, kdy je muž stejně starý, o rok starší či o rok mladší než žena, kterou kontaktuje. Partneři,

Tabulka 3. Výsledky binární logistické regrese

Reciprocita	Koef.	Sm. chyba	Konf. interval (95 %)	
Věk muže	-0,02 *	0,01	-0,03	0,001
Homogamie				
Muž starší než žena	1,69 ***	0,20	1,31	2,07
Muž mladší než žena	-1,65 ***	0,27	-2,18	-1,12
Homogamie * Věk muže				
Muž starší než žena	-0,06 ***	0,01	-0,07	-0,04
Muž mladší než žena	0,05 ***	0,01	0,03	0,07
Věk ženy	0,07 ***	0,004	0,07	0,08
Konstanta	-1,06 ***	0,17	-1,40	-0,72
n = 136 504				

* $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$

Graf 8. Predikované pravděpodobnosti odpovědi dle věku muže a věkové homogamie či heterogamie

Poznámka: Křivky zobrazují predikci pravděpodobnosti odpovědi na vyslanou pozvánku dle věku muže a věkové homogamie či heterogamie. Podbarvený prostor kolem křivky zobrazuje 95% konfidenční interval.

kterí jsou od sebe vzdáleni jen o několik měsíců a byli by jinak chybně klasifikováni jako rozdílného věku, jsou tak považováni za stejně staré. V rámci *sensitivity analysis* jsme také zkoušely variantu, v níž byla homogamie operacionalizována jako rozdíl jednoho roku ve prospěch ženy až dvou let ve prospěch muže, jak je operacionalizována v jiných studiích [např. Fučík 2006; Katrňák 2008]. Interpretace modelu však zůstala nezměněna. Dále kontrolujeme pro věk kontaktované ženy.

Z modelu je patrné (Tabulka 3), že čím jsou ženy starší, tím spíše přijmou pozvánku k seznámení. Dále vidíme, že se pravděpodobnost úspěchu vzhledem k věkové homogamii mění s věkem, což je v souladu s hypotézou 5. Mladší muži mají nejvyšší šance u mladších žen, než jsou oni sami. Naopak šance starších

mužů u mladších žen jsou mizivé. Neúspěch starších mužů u mladších partnerek podporuje hypotézu 4. Stejně jako u výsledků předchozího modelu se zde ukazuje, že představa mužské atraktivity, která s věkem neklesá a má potenciál přitahovat i mladé ženy, nemá v našich datech podporu. Pravděpodobnost úspěchu u stejně starých partnerek s věkem mírně klesá, nicméně i u nejstarších mužů v souboru je úspěšnost kolem 50 %. V případě kontaktování starší ženy mají mladší muži nižší pravděpodobnost úspěchu než starší muži. Je ovšem nutné podotknout, že intervaly spolehlivosti jsou v případě kontaktů starších a stejně starých žen u starších mužů poměrně široké, tudíž je zde značná variabilita v úspěšnosti. To může být způsobeno nižším zastoupením uživatelů ve vyšších věkových kategoriích. Predikované pravděpodobnosti odpovědi dle věku muže a věkové homogamie zachycuje Graf 8.

Pochopitelně se nabízí otázka, zda se úspěšnost dle věkové homogamie mezi partnery musí vyvíjet lineárně, nebo jestli muže mít stejně jako u počtu obdržení pozvánek nelineární vývoj. Tuto hypotézu jsme testovaly v samostatném modelu (výsledky na vyžádání). Interpretace modelu by se změnila o pokles úspěšnosti mužů nad 36 let při kontaktování stejně starých a starších žen, zároveň se ale také silně rozšířily konfidenční intervaly. Úspěšnost kontaktu mladších žen by zůstala zcela nezměněna. Nicméně koeficienty pro kvadratický člen věku muže v interakci s kategoriální proměnnou věkové homogamie byly velice nízké, navíc pro případy kontaktování starších žen nebyly ani statisticky signifikantní. Informační kritéria (AIC, BIC) se oproti modelu předpokládající linearitu zhoršila. Z těchto důvodů tento model neprezentujeme.

Závěr

Data z online seznamování nám mohou pomoci porozumět změnám sňatkového trhu i lépe pochopit prvotní fáze hledání partnera. V této práci jsme se zaměřily na věkovou homofilii v rámci české online seznamovací aplikace. Obecně můžeme říct, že muži vykazují silné preference pro mladší ženy. Pro muže všech věkových kategorií jsou ženy do třiceti let primární věkovou kategorií, kterou kontaktují. U žen tak jednoznačný trend nevidíme. Ženy pod třicet let preferovaly muže ze stejné věkové kategorie, nicméně s každým rokem života narůstala preference pro starší muže. Ženy nad třicet let potom jasně preferovaly muže nad třicet let oproti mužům do třiceti let.

Nejvíce atraktivními nejsou paradoxně nejmladší ženy, byť se jim dostává značné pozornosti. Zájem stoupá cca do 26–28 let a poté začíná prudce klesat. Podobný, ale zdaleka ne tak dramatický trend pozorujeme také u mužů. I tak ovšem nejstarší ženy dostávají stále více pozvánek k seznámení než muži v jakékoliv věkové kategorii. Ačkoliv se v sociálních vědách často udává, že atraktivita mužů s věkem neklesá a jsou stále atraktivní i pro mladé ženy, nic takového na našich datech nepozorujeme. Naopak, pravděpodobnost úspěchu starších mužů

u mladších žen je minimální. Jak ovšem udává Hamplová, Hampl a Weidnerová [2017: 20], čeští muži „odkvétají“ dříve, jelikož se o sebe příliš nestarají, může se tedy jednat o specifikum České republiky. Dále, konsolidace zdrojů (status, finance) u starších mužů funguje oběma směry. Ukazuje nejen to, čeho muž dosáhl, ale také čeho nedosáhl [Buss 1994]. Zde se otevírá prostor pro další výzkum, jelikož není jasné, zda se jedná o specifikum starších mužů využívajících danou seznamovací aplikaci, nebo o společenský trend, kdy s nárůstem egalitárního pojetí vztahů klesá význam komplementarity rolí a směny mládí a krásy za status a bohatství. Navíc ženy jsou na online seznamkách v pozici, kdy si mohou vybírat z velkého množství pozvánek, a mohou si tedy dovolit být selektivnější. Nejvyšší pravděpodobnost úspěchu u mladších žen mají naopak mladí muži. Vývoj šancí na úspěch při kontaktování stejně staré partnerky s věkem mírně klesá, což ale může být specifikem mobilní seznamovací aplikace, kde ve vyšších věkových kategoriích ubývá stejně starých partnerů.

Z deskriptivní části víme, že čím je žena mladší, tím spíše pozvánku k seznámení odmítne. Navíc, čím je muž starší než žena, kterou kontaktuje, tím nižší šanci má, že žena jeho pozvání přijme. Mladé ženy jsou totiž atraktivní pro muže všech věků a dostávají velký počet pozvánek, mezi nimiž si mohou vybírat. Ženy této skutečnosti využívají ve svůj prospěch a výsledné párování je tak buď věkově homogamní, kdy jsou partneři stejně staří, nebo podobně staří, kdy jsou muži starší či mladší pouze o několik málo let než ženy. Tuto situaci teorie výběrového párování předjímají a podobný trend vidíme i na českých sňatkových datech. Naše výsledky tak podporují vysvětlení věkové homofilie na základě nonreciprocit.

Pozorujeme ovšem ještě jiný trend. Čím jsou muži starší, tím vyšší šanci na úspěch mají u starších žen, než jsou oni sami, a to i v případě velkých věkových rozdílů. Přestože starší ženy pozvánky mladším mužům posílaly jen minimálně, pokud od nich pozvánku obdržely, byla poměrně vysoká šance, že ji také přijmou. Existuje mnohem vyšší šance, že žena přijme pozvánku od výrazně mladšího partnera než od výrazně staršího. Tato zjištění korespondují s výsledky z české komerční sféry. Analýza dat z Lide.cz [Novinky.cz 2014], jednoho z velkých českých seznamovacích webových portálů, ukázala, že muži se primárně zaměřují na kontaktování mladších partnerek, přičemž toto chování se s narůstajícím věkem prohlubuje. Šance na úspěšný kontakt, tedy kontakt, který by byl opětován, však měli muži přitom spíše u starších žen. Tato pozorování můžeme dát i do souvislosti s narůstajícím počtem věkově netradičních manželství v Česku, kde pozorujeme čím dál více sňatků mladších mužů se staršími ženami.

Pokud ženy převzaly iniciativu a kontaktovaly muže jako první, získaly na tomto trhu zásadní výhodu, jelikož jejich pozvánky byly takřka vždy opětovány. Pro muže taková výhoda neplatila a byli úspěšní v méně než polovině případů. Toto pozorování se objevuje v celé řadě výzkumů online seznamek a zpravidla se vysvětluje vyšším počtem mužů na seznamkách a také tím, že nechat první kontakt na muži je společenskou normou.

V této práci se tedy do velké míry potvrzují předpoklady ze zahraničních výzkumů věkové homofilie na seznamkách a výsledky víceméně odpovídají i trendům věkové homogamie a heterogamie v Česku. Nic nenásvědčuje tomu, že by se lidé stávali online k věkovým rozdílům tolerantnější, spíš to vypadá, že se jim daří díky seznamce uživatele efektivněji filtrovat. Jsou to hlavně ženy, které díky nonreciprocitě stojí za věkově homofilními kontakty. Důležité omezení našich analýz je fakt, že nedokážeme odhadnout, zda se online kontakty překlápily do vztahů. Data jedné seznamovací aplikace jsou pochopitelně ovlivněna samovýběrem a stejně tak mohou být zkreslena intervenujícími proměnnými, o nichž nemáme informace (například atraktivita, vzdělání či příjem). Bylo by také zajímavé ověřit, zda se preference uživatelů, respektive jejich strategie kontaktování, mění v čase na základě zkušenosti s odmítnutím či naopak úspěchem u opačného pohlaví. Zde tedy zůstává prostor pro další analýzy.

RENÁTA TOPINKOVÁ je doktorandka na katedře sociologie Filozofické fakulty UK, v současné době pracuje v oddělení Sociální stratifikace Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Zabývá se kvantitativním výzkumem rodiny, především v kontextu hledání partnera online.

MARKÉTA ŠETINOVÁ je socioložka a psychoterapeutka. Absolvovala magisterské studium sociologie na univerzitě v Oxfordu, nyní pokračuje s doktorským výzkumem při Institutu sociologických studií na Fakultě sociálních věd UK. Ve svém výzkumu i psychoterapeutické praxi se věnuje především seznamování, singles a partnerským vztahům.

Literatura

- Ansari, A., E. Klinenberg. 2015. *Modern Romance*. New York: Penguin Books.
- Becker, G. S. 1973. „A Theory of Marriage: Part I.“ *Journal of Political Economy* 81 (4): 813–846, <https://doi.org/10.1086/260084>.
- Buss, D. M. 1994. *The Evolution of Desire: Strategies of Human Mating*. New York: BasicBooks.
- Fiore, A. T., J. S. Donath. 2005. „Homophily in Online Dating: When Do You Like Someone Like Yourself?“ Pp. 1371–1374 in *CHI EA '05: CHI '05 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*, <https://doi.org/10.1145/1056808.1056919>.
- Fučík, P. 2006. „Věková homogamie českých sňatků 1920–2000.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 42 (4): 719–740.
- Hakim, C. 2011. *Honey Money: The Power of Erotic Capital*. London: Allen Lane.
- Hamplová, D., P. Hampl, S. Weidnerová. 2017. „Krása – mýtus, nebo realita?“ Pp. 15–20 in P. Matějů, D. Hamplová, P. Hampl, M. Loužek, S. Weidnerová, P. Anýžová, M. L. Smith. *Moc krásy*. Praha: Univerzita Karlova.
- Hitsch, G. J., A. Hortaçsu, D. Ariely. 2010. „What Makes You Click?—Mate Preferences in Online Dating.“ *Quantitative Marketing and Economics* 8 (4): 393–427, <https://doi.org/10.1007/s11129-010-9088-6>.

- Hogue, A., L. Steinberg. 1995. „Homophily of Internalized Distress in Adolescent Peer Groups.“ *Developmental Psychology* 31 (6): 897–906, <https://doi.org/10.1037/0012-1649.31.6.897>.
- Kalmijn, M. 1998. „Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends.“ *Annual Review of Sociology* 24 (1): 395–421, <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.395>.
- Katrnák, T. 2008. *Spríznění volbou? Homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Kreager, D. A., S. E. Cavanagh, J. Yen, M. Yu. 2014. „Where Have All the Good Men Gone? Gendered Interactions in Online Dating.“ *Journal of Marriage and Family* 76 (2): 387–410, <https://doi.org/10.1111/jomf.12072>.
- McGrath, F. 2015. „Online Dating: What to Know About Tinder in 5 Charts.“ *GlobalWebIndex* [online]. [cit. 7. 6. 2018]. Dostupné z: <https://blog.globalwebindex.com/trends/what-to-know-about-tinder/>.
- McPherson, M., L. Smith-Lovin, J. M. Cook. 2001. „Birds of a Feather: Homophily in Social Networks.“ *Annual Review of Sociology* 27 (1): 415–444, <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>.
- Morr Serewicz, M. C., E. Gale. 2008. „First-Date Scripts: Gender Roles, Context, and Relationship.“ *Sex Roles* 58 (3–4): 149–164, <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9283-4>.
- Možný, I. 2002. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Nielsen Admosphere. 2019. „Láska přes internet: 4 z 10 Čechů už se někdy snažili seznámit online.“ *Nielsen Admosphere* [online]. [cit. 7. 6. 2019]. Dostupné z: <https://www.nielsen-admosphere.cz/press/laska-pres-internet-4-z-10-cechu-uz-se-nekdy-snazili-seznamit-online/>.
- Novinky.cz. 2014. „Začarovaný trojúhelník: Muži chtějí na seznamkách mladší ženy, je však chtějí starší.“ *Novinky.cz* [online]. 3. 9. 2017 [cit. 18. 7. 2018]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/muzi/345588-zacarovany-trojuhelnik-muzi-chteji-na-seznamkach-mladsi-zeny-je-vsak-chteji-starsi.html>.
- Potarca, G. 2017. „Does the Internet Affect Assortative Mating? Evidence from the U.S. and Germany.“ *Social Science Research* 61: 278–297, <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2016.06.019>.
- Rose, S., I. H. Frieze. 1993. „Young Singles' Contemporary Dating Scripts.“ *Sex Roles* 28 (9–10): 499–509, <https://doi.org/10.1007/BF00289677>.
- Rosenfeld, M. J., R. J. Thomas. 2012. „Searching for a Mate: The Rise of the Internet as a Social Intermediary.“ *American Sociological Review* 77 (4): 523–547, <https://doi.org/10.1177/0003122412448050>.
- Rudder, C. 2014. *Dataclysm: Who We Are When We Think No One's Looking*. London: Fourth Estate.
- Salganik, M. 2018. *Bit by Bit: Social Research in the Digital Age*. Princeton: Princeton University Press.
- Schaefer, D. R. 2012. „Homophily Through Nonreciprocity: Results of an Experiment.“ *Social Forces* 90 (4): 1271–1295, <https://doi.org/10.1093/sf/sos065>.
- Skopek, J., F. Schulz, H. P. Blossfeld. 2011. „Who Contacts Whom? Educational Homophily in Online Mate Selection.“ *European Sociological Review* 27 (2): 180–195, <https://doi.org/10.1093/esr/jcp068>.
- Smith, A., M. Duggan. 2013. „Part 2: Dating Apps and Online Dating Sites.“ *Pew Research Center* [online]. Dostupné z: <http://www.pewinternet.org/2013/10/21/part-2-dating-apps-and-online-dating-sites/>.
- Snijders, T. A. B., R. J. Bosker. 2012. Introduction. Pp. 1–5 in *Multilevel Analysis: An Introduction to Basic and Advanced Multilevel Modeling*. 2nd ed. Sage.

Valkenburg, P. M., J. Peter. 2007. „Who Visits Online Dating Sites? Exploring Some Characteristics of Online Daters.“ *CyberPsychology & Behavior* 10 (6): 849–852, <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9941>.

Zeman, K. 2006. „Věk při sňatku a rozdíl mezi věkem ženicha a věkem nevěsty v České republice v letech 1991–2004.“ *Demografie* 48 (1): 1–11.

Partner preference and age: User's mating behavior in online dating

Markéta Šetinová¹ and Renáta Topinková²

¹ Charles University, Faculty of Social Sciences. ² The Czech Academy of Sciences, Institute of Sociology

Address correspondence to: Renáta Topinková, The Czech Academy of Sciences, Institute of Sociology, Jilská 1, Praha 1, 110 00 (Czechia). Email: renata.topinkova@soc.cas.cz

Abstract

Objective: We test whether real online-user mating behavior corresponds with expectations from both the sociobiological and social perspectives and explore the age differentials that individuals opt for when searching for a mate and how this evolves relative to the user's age and gender.

Background: Age plays a vital role in partner choice. Previous studies have focused primarily on age differences between couples and their self-reported preferences for partners of a certain age. However, little is known about how age affects behavior in the online dating market.

Method: We use behavioral data from a Czech online dating app, Pinkilin and analyze 197,519 invitations that users sent to each other in July 2017.

Results: Men strongly prefer young women, and women prefer partners of their age or slightly older. At older ages, men's preference for younger women widens, while women's preferences become more diverse. Homogamous tendencies are stronger among younger users and women.

Conclusion: Overall, our results corroborate those of previous research on online dating, but we extend this research in terms of age differences in the Czech context.

Key words: Online dating, partner preference, age homogamy, Czechia

1. Introduction

Age is an important factor in mating. From an evolutionary perspective, it influences human reproduction opportunities and, thus, is linked to individual reproductive strategies, with youth being a fertility cue by females and mature age signaling the ability of males to provide for offspring (Buss & Schmitt 1993). From a sociological perspective, we observe the impact of social norms: Our peers might be deemed more appropriate partners by our family and friends. Therefore, age guides our choice of partner: Individuals have explicit or implicit age intervals that they apply during a partner search, and even the most basic online dating services will require a preferred partner age in order to match users. Moreover, age most likely influences the type of relationship an individual will form as well as its outcome: Couples with a smaller age difference tend to share similar values, life experiences, and opinions (Fiore & Donath 2005; Fučík 2006).

In terms of patterns in age homogamy, examinations of national marriage data probably constitute the oldest and richest research tradition (i.e., Atkinson & Glass 1985; Qian 1998; van de Putte et al. 2009). These findings, although representative and usually comparable among countries, lack partner search dynamics. By looking only at actual couples, we miss out on details regarding how individual partner age preferences manifest in the dating market and cannot separate the effects of individual choice and age-structured social systems that support age homogamy, such as schooling (Kalmijn 1998; Katriňák 2008). Since the late 1920s, partner preference research has regularly employed self-reports from questionnaires undertaken to evaluate mate-selection criteria. These studies offer more detail regarding individual partner choice, but they often focus only on younger populations and are prone to social desirability bias (Schwarz & Hassebrauck 2012). Evolutionary theory posits that partner preferences can change as people age, although there is little data to support this claim (Buunk et al. 2002). However, the evidence does suggest differences between declared partner preference and real-life dating behavior (Rudder 2014; Skopek, Schmitz, & Blossfeld 2011).

A relatively new strand of research has used online dating data to examine partner preferences (i.e., Fiore & Donath 2005; Potarca 2017; Skopek et al. 2011). With around 75% of singles in the United States looking for partners online and with a similar trend in Europe, including the Czech Republic, the Internet has been gradually replacing traditional meeting places for partners (Dinh, Gildersleve & Yasseri 2018; Nielsen Admosphere 2018; Rosenfeld & Thomas 2012). Moreover, contrary to the stigma involved, online dating sites are considered places to find a serious relationship: 35% of US marriages between 2005 and 2012 began online (Cacioppo et al. 2013).

The use of data from online dating to study partner preferences brings important benefits. First, unlike declared preferences, we can observe authentic dating behavior. Second, online dating sites record all user activity, and thus, we have access to more detailed data than even extensive questionnaires with large samples, thereby enabling richer analyses. Although there are obvious limits with regard to the representativeness of online dating data, as the analysis is usually focused on one service only and skewed toward younger users, it is a logical next step toward expanding partner preference research.

In this article, we build on the existing online dating research using digital trace data from the Czech online dating mobile app Pinkilin in order to understand partner preferences with regard to age. Aside from examining overall mating patterns relating to age and gender, our data allow us to explore the age interval that users opt for when searching for a mate and how the interval varies relative to an individual's age and gender. This evidence further develops our knowledge about partner preference and age, but it is also intriguing as a case study of partner preferences in the Czech Republic, as this is the first local attempt at using online dating data to study age dynamics. Furthermore, as most online dating studies share a common flaw—they are limited to one online dating site—cumulative evidence is crucial to assess whether the observed patterns are truly present or merely a by-product of the design of particular sites.

2. Age homogamy

When we look at actual couples, we often observe a strong tendency toward homogamy, i.e., partners resembling each other. This pattern holds across various cultures, times, and characteristics, including age (i.e., Blossfeld & Timm 2003; Hamplová 2009; Kalmijn 1998). It is relatively easy to study age homogamy because marriage data involving partner age are widely available. However, marriage patterns show only part of the story: They represent the end product of the partnering process, which could have been brought about by various mechanisms. They show successful couples who have transitioned from strangers to spouses. Age homogamy could be explained by individuals' preference for age homophily—the tendency to like partners of the same age—but other factors such as our physical opportunities and the social forces around us are also at play (Kalmijn 1998; Katrňák 2008; Schwartz 2013). An individual's preference for a partner of different age (heterophily), of a lower age (hypophily), or of a higher age (hyperphily) can also translate into homogamous marriage. To illustrate, a man over 60 could have a strong preference to date a woman in her 20s, but if their social circles do not overlap and the man's preference is not reciprocated, such a couple is unlikely to form.

Studying partner preferences can enhance our understanding of the forces behind mating outcomes, and it could be a mistake to assume that age-related marriage patterns are the result of a partner's age preferences (Skopek et al. 2011). However, it is also a topic that is interesting in itself, as partner preference dynamics expand our knowledge of the early stages of the mating process. This is especially true when using online dating data, which removes the structural constraints of the offline world, where the social environment is structured in such a way that it increases our probability of meeting some people while decreasing the probability of meeting others. Online dating expands the dating pool by allowing a wider variety of people of different ages and other characteristics to be in the same virtual place. Furthermore, the costs of initiating a contact are relatively low in terms of time and money, as such contact is easily undertaken on mobile devices in a matter of moments. Additionally, the psychological costs are also presumably lower in online dating, since there is no face-to-face interaction while initiating contact, and a potential non-response does not have to be interpreted as a rejection (Kreager et al. 2014).

Thus, the Internet could bring partner preferences and real dating behavior more in line, as the barriers are easier to cross than in traditional settings, and individuals can choose counterparts who are closer to their liking.

So far, the evidence from online dating research points to preferences for similarity in some aspects and dissimilarity in others (Blackwell & Lichter 2004; Fiore & Donath 2005; Hitsch, Hortácsu & Ariely 2010). In terms of age, the evidence seems to be mixed. On one hand, Skopek et al. (2011) observed a non-random preference for contact with same-age partners on a German dating site. On the other hand, Rudder (2014) analyzed data from an American dating site and found a preference for same-age partners among women but not among men. This discrepancy can be due to different cultural contexts or differences in the dating sites studied.

As stated above, homogamy or heterogamy is an outcome of the mating process. There are two theoretical perspectives that aim to explain the forces underlying this outcome. The first perspective is evolutionary theory, which links age to fertility and views mating dynamics between men and women through the perspective of different reproductive strategies (Buss et al. 2001; Buss & Schmitt 1993; Eagly & Wood 1999; Kenrick & Keefe 1992). We refer to the second perspective as the sociological perspective because it emphasizes the impact of social norms and the dynamics of the mating market (e.g., Casterline, Williams & McDonald 1986; Gustafson & Fransson 2015; Hakim 2010; Skopek et al. 2011). We elaborate on these two perspectives in the two following subsections.

3. Evolutionary theory

Evolutionary theory posits that partner preferences, including age, are linked to human reproductive strategies and should vary according to an individual's gender and age (Buss et al. 2001; Buss & Schmitt 1993; Eagly & Wood 1999; Kenrick & Keefe 1992).

3.1 *Men's partner preferences with regard to age*

Within this perspective, academics argue that men are looking for a fertile partner with quality care potential and, thus, find young women the most attractive. Women are at their fertility peak in their early 20s, and the younger they are, the higher the likelihood they will survive labor and be able to physically care for their offspring. Men should, therefore, have stronger preferences for traits that signal a female's ability to reproduce. Partner preference research confirms this expectation: In samples across various cultures, physical attractiveness, youth, and domestic skills tended to be more important for men than for women (Buss et al. 2001; Shackelford, Schmitt & Buss 2005; Sprecher, Sullivan & Hatfield 1994), including in the Czech Republic (Hamplová, Klímová Chaloupková & Topinková 2019; Katrňák & Fučík 2009; Šetinová & Klímová Chaloupková 2019; Vymětalová 2000). However, only a few studies have looked at preferred partner age intervals or partner preferences in relation to age. In those that have, men seemed to consider female partners up to 10 years their junior but only about five years their senior.

As men get older, their willingness to approach younger women increases, but their low acceptance of older women remains constant (Conway et al. 2015; Kenrick & Keefe 1992; Schwarz & Hassebrauck 2012).

Male age preferences are also demonstrated on the dating market. Young women have a prominent position in online dating sites and are heavily approached by men of all ages, with digital trace data showing that men often go below their stated age preference when messaging single women (Fiore & Donath 2005; Rudder 2014). As men age, they avoid contacting older women and grow more ambitious in contacting even younger women (Skopek et al. 2011). According to the life history model, this can be understood by males' longer fertility (Kenrick & Keefe 1992). This could also explain why women, at the end of their fertility window (circa 40 years), have trouble finding suitable partners and experience the so-called "marriage squeeze" (Ní Bhrolcháin 2005).

3.2 *Women's partner preferences with regard to age*

According to evolutionary theory, as women's investment in motherhood is greater than that of their partner, they must choose a different reproductive strategy, which is reflected in their mating preferences (Buss & Schmitt 1993). Women look for a fertile and healthy partner, but they also need someone who will be able to provide for them and their children. This has become evident in partner preference research: Across cultures and age groups, women highlight the importance of a partner's income, education, and status (Sprecher, Sullivan & Hatfield 1994). As men's financial security tends to correlate with age, women might use it as a cue for a potential partner's income and status (Conway et al. 2015). However, male fertility declines with age, and at some point, a man's ability to provide is threatened due to aging. Women should, therefore, prefer a partner roughly around their age or a bit older (Kolk 2015).

In examining data that support this theoretical expectation, we find that women demonstrate tolerance for partners up to eight years their senior and five years their junior. As women age, their upper limit for a partner's age decreases, but they grow to accept men who are significantly younger than they are (Conway et al. 2015; Schwarz & Hassebrauck 2012). Users' behavior on online dating sites confirms these trends. On one of the biggest international dating sites, OkCupid, women's attention is largely focused on men their age, with the oldest allowable match being about five years older than them (remaining roughly constant as the woman ages). Although young women up to 28 years old are not very tolerant of younger men, this changes when they reach 30, and their acceptance of younger partners grows with age (Rudder 2014). An analysis of a German dating site reached a similar conclusion: Women reach out to older men, but as they grow older, their willingness to contact older males decreases in absolute terms. They then grow open to younger partners (Skopek et al. 2011).

As mentioned earlier, research on Czech partner preferences largely reflects the gendered expectations of evolutionary theory: For decades, we have observed the above-mentioned gender-specific partner preferences (Fialová et al. 2000). Although there is no research that focuses specifically on partner preferences and age, general partner preference research maintains that males seek youth and beauty, whereas females focus on income and status (Katrňák & Fučík 2009; Šetinová & Klímová Chaloupková 2019;

Vymětalová 2000). Therefore, we expect that the gendered age preferences discussed in evolutionary theory and demonstrated in international research will also hold for the Czech dating site.

3.3 *Sociological perspective*

Evolutionary theory reduces dating to reproductive strategies. However, dating is a social behavior that takes place in a wider societal context, with individuals engaging in it to fulfill various needs—not limited to finding a life partner and reproducing. Sexual pleasure, company, status acquisition, self-realization, and societal expectations are all reasons why people choose to engage in active dating (Weigel 2016). Macro-level social forces, context, and individual preferences all influence partner preferences when dating, including expectations regarding age.

3.4 *Mating market dynamics*

It is widely accepted that mating occurs within a “market” where individuals exchange various forms of capital to attract desirable mates. The final pairing is a result of individual preference, bargaining power, and partner availability (Becker 1985; Hakim 2010; Oppenheimer 1994; Skopek et al. 2011). Within this market, individuals wish to maximize their utility, which can stem from partner similarities. This is so because relationships with a partner from a similar background tend to enjoy a sense of easiness, since the couple often shares similar attitudes and lifestyle, making it easier to communicate, fall in love, and raise children (Kalmijn 1994; Lewis 2016). This holds true for partner age preferences: Partners of a smaller age difference are more likely to share common values, life experiences, and opinions as they have experienced important life stages in similar times (Fiore & Donath 2005; Fučík 2006). Age-homogamous relationships are also more likely to be rewarding and stable, egalitarian, and with lower incidences of domestic violence (Gustafson & Fransson 2015; Kolk 2015). In this view, individuals should prefer age-similar relationships regardless of their age.

Another dynamic of the mating market is social exchange. There is strong evidence to suggest that males, in particular, trade their financial and social capital for female erotic capital, i.e., female physical attractiveness and fertility (Buss & Schmitt 1993). According to some authors, for women, the marriage market is even as important as the labor market with regard to status attainment (Hakim 2000). We can assume that partner age preferences are an important part of this status–beauty exchange. In particular, with the growing importance of physical attractiveness in self-service mating markets, such as online dating, age can correspond with the erotic capital of a potential mate (Hakim 2010). Although we commonly see males trading their status for female youth, the dynamic has been increasingly seen to work inversely: Older, wealthier women choose to date younger, more attractive men (Rudder 2015). To sum up, individuals’ awareness and experience of interactional dynamics within the social exchange can influence their preferences, and in particular, those who are aware of their higher status can be more ambitious with regards to a partner’s age (Lewis 2016).

An individual's dating strategy will also impact their behavior on the mating market, including in relation to a potential partner's age interval (Alterovitz & Mendelsohn 2013; Shackelford et al. 2005; Stewart et al. 2000). Physical attractiveness, which is closely linked to age, is more important in short-term relationships. Both genders are more selective when the goal is to search for a long-term partner. For males, beauty is of high importance in long-term relationships; for females, resource acquisition skills and signals (i.e., status, degree) and personal characteristics (i.e., kindness) (Stewart et al. 2000) are more important. An individual's own age can influence their choice of dating strategy, although this does not seem to substantially impact their stated partner preferences, especially in young adults (Bleske-Rechek & Ryan 2015; Shackelford et al. 2005). However, it is important to note that studies looking at how partner preferences develop over time commonly work exclusively with short intervals (e.g., three years), do not focus on preferred partner age, and mostly rely on self-reported preferences. This can be especially problematic as it assumes that individuals are conscious of their preferences and that preferences conform to future actions (Schmitz et al. 2009). The situation might be different in the context of behavioral data from online dating and various age groups, as we know that preferred partner age intervals do change with age (Skopek et al. 2011).

3.5 *Social norms*

Besides market dynamics, partner age preferences may also result from social norms guiding mate choice. Individuals internalize socially shared conceptions about appropriate partner age differences and then select their mates accordingly. Family and friends approve and reward "good choices" and penalize pairings that violate norms. Social norms can vary across countries as well as across social groups (Kalmijn 1998). Nevertheless, it appears that partners of similar age should be fairly widely accepted, as age homogamy features in most industrialized countries and seems to be on a rise (Esteve, Cortina, & Cabré 2009; Ní Bhrolcháin 2005). We can assume that in the context of Czechia, the norm of age homogamy is fairly strong: Age homogamy has increased from the 1950s onward, with husbands being the same age or a couple of years older than their wives. Currently, the most common age difference between spouses is just one year. Indeed, age at marriage is an important factor behind age homogamy in Czechia: The lower the age, the higher the chances of a homogamous spouse (Katrňák 2008). By becoming a social norm, the already prevalent pattern of age homogamy may be further reinforced through expectations and sanctions. As the chances for age homogamous marriages are lower for older individuals, the perceived norm may be less binding for them.

Another factor impacting social norms seem to be gender relations. While older-female unions are mostly avoided, the acceptable age difference for men seems to be more flexible and varies across countries (Casterline et al. 1986). In societies with lower incomes and fewer educational opportunities for women, larger age differences are more frequently accepted and occur more often than by chance (Casterline et al. 1986; Ní Bhrolcháin 2005). In more egalitarian societies characterized by social and economic development and more educational opportunities for women, the age difference between partners is generally smaller, and larger age gaps are avoided (Casterline et al. 1986; Ní Bhrolcháin 2005).

In the last few decades, the position of women has undergone significant change: Women's participation in the labor market has increased, making them less economically dependent on their spouses. Women have also become more educated, currently outperforming men on every educational benchmark (Hamplová 2020; Klesment & Van Bavel 2012). With the rise of dual-earner families, the traditional male breadwinner model, which is assumed by evolutionary theory, has become less prevalent (Kulik 2011).

These social developments have challenged traditional gender roles, potentially affecting partner preferences. As women's status improves, they may be less inclined to mate with older men to provide them with resources they may otherwise lack. This is in line with previous findings on marital age, as younger women often enter marriages with older partners, while the difference for older women is far smaller (Katrňák 2008). This may be because older women have already established their position in the labor market and are more economically independent. Thus, these macro-level changes could promote women's preference for age-homogamous partners. This could be especially true in the context of online dating, where women have a better position in this market and can be more selective because there are generally fewer women than men (Dinh et al. 2018; Rudder 2015).

In the European context, the Czech Republic is an interesting hybrid case in terms of welfare regime classification and female employment patterns (Hamplová et al. 2019: 2829). Despite having one of the highest female employment rates in Europe (OECD, 2019), when small children are present in the household (< 3 years), the employment rate plummets to one of the lowest in Europe. This is visible in social policies (i.e., long maternity leave) as well as in the overall support for the male breadwinner model and the traditional division of domestic labor (Hamplová et al. 2019; Hašková 2005). We also observe a higher incidence of age hypogamy in relation to males and age hypergamy in relation to females in comparison to other developed countries (Katrňák 2008). Based on the sociological perspective, women's participation in the labor market and higher levels of education should decrease the age gap between partners. However, the support in the local environment for traditional gender roles likely highlights the age and gender dynamic, thereby allowing for greater differences.

3.6 Hypotheses

Considering the expectations from evolutionary theory and the sociological perspective, as well as past research on partner preferences and evaluations of the local context, we anticipate the following in our data set:

Overall preference for a partner of roughly the same age (H1)

- The lower the age of the individual, the more likely the preference for a partner of the same age (H1a).

Men show a strong preference for younger women (H2).

- Men will approach significantly younger women (H2a) but only slightly older (H2b). As they age, their acceptance of younger women widens (H2c), but the acceptance of older partners remains stable (H2d).

Women have mixed age preferences (H3).

- Women will consider men significantly older (H3a) and slightly younger (H3b). As they age, their acceptance of younger men widens (H3c), and their acceptance of older men decreases (H3d).

4. Data

Our analysis relied on data from Pinkilin, a Czech mobile online dating app operating in the local market between years 2016 and 2019. It was available exclusively for mobile phones, and during the three years of its existence, over 50,000 users downloaded it. Compared to other dating sites operating in the Czech Republic at the time, the app had a minor share of the market and was heavily marketed as the “Czech Tinder.”¹ The app’s algorithm was quite simple: It used GPS location and connected users who were physically nearby. We verified with the app’s providers that there was no other, more sophisticated algorithm (e.g., taking previous choices into account) that would suggest potential matches based on criteria other than physical proximity. As with Tinder, users had to approve each connection before they could chat. Every user was offered a selection of potential partners nearby and chose the ones they liked. Selected users received an invitation to chat, and if they accepted, a chat window would open.

We obtained our data after reaching an agreement with the application’s administrators, who provided the data in an anonymized form, whereby each user was represented by a unique code. The data set traces the online behavior of users who sent or received at least one invitation in July 2017. Each row in the data set contains information about an invitation sent between two users. Only the first messages were recorded. Each row contains information about the sender (their ID, gender, and age) and the receiver of the invitation. We restricted the sample to heterosexual searches, as there was insufficient data on same-sex search patterns. Additionally, we restricted the sample to users between 18 and 50 years old. We did so for two reasons: First, there were few users older than 50; second, of those few users, many were obviously fake profiles of users claiming to be over 100 years old. The final sample included a total of 10,528 unique users, of which 68% were male, and 32% were female. Users sent each other 196,206 invitations to chat, with 69% sent by males to females ($n = 135,380$) and 31% sent by females to males ($n = 60,826$). The median age of the men was 28 years, while the median age of the women was 25 years. On average, men contacted women who were four years their junior, while women contacted men who were three years their senior.

---

¹ Tinder is an online dating app that is especially popular among younger users. With more than 100 million downloads on Google Play, it is currently one of the most popular dating sites in the world. There is one significant difference between Tinder and Pinkilin: When user A is interested in user B on Tinder, neither one is notified unless the match is successful, i.e., users are showing interest in each other anonymously. In contrast, on Pinkilin, when user A is interested in user B, user B is immediately notified and has to choose whether to accept or reject user A – similar to Tinder’s “superlike” function.

Table 1: Age by gender (%)

Age categorized	male	female	Total
18-19	3.14	15.36	7.03
20-24	23.55	31.83	26.19
25-29	34.99	25.75	32.05
30-34	20.78	14.92	18.91
35-39	10.63	6.65	9.37
40-44	4.97	3.82	4.61
45-50	1.94	1.67	1.85
Total	100.00	100.00	100.00
N	7176	3352	10528

Although the analysis of online dating data follows a novel trend in mating research and is unique in the context of Czechia, there are some limitations to our data set.² First, it is based on a single mobile dating app. Thus, our data are not representative of the Czech population or online daters in general. Therefore, the conclusions from our analyses are limited to this sample, and we do not attempt to draw conclusions about the population at large. Second, unlike population survey data, our data set is not custom-made, meaning that it was not made for the purpose of academic research (Salganik 2018). The nature of the data is readymade and contains only limited information about users, such as the initial contact of partners, but no information about relationship development (i.e., the number of messages exchanged or whether the “matches” met offline). Third, it is still quite rare for women to actively pursue mates by initiating contact (Rudder 2014). Consequently, the sample of women who initiated contact may differ from the passive majority.

Another caveat of analyzing online dating data is the possible presence of bots, i.e., “autonomous third-party programs trying to make users engage into contact and eventually into an over-priced and useless external product” (Schmitz, Yanenko & Hebing 2012: 320). In the context of online dating, bots typically pose as attractive young women who attempt to lure male users into clicking on malicious links under various pretexts, e.g., offering escort services (Huang, Stringhini & Yong 2015). Since we were aware of this issue, we replicated our analyses with samples in which we omitted the users whom we suspected to be bots. In particular, we suspected as potential bots women who sent or received a high number of invitations and accepted all invitations received. We chose to include both criteria because a woman who gets a great deal of attention does not have to be a bot; she can simply be highly desirable. However, if she receives tens or hundreds of messages and accepts all of them, this would reasonably arouse suspicion about the profile. Similarly, a woman who accepts all invitations does not have to be a bot if she receives only a few invitations. We only deleted the suspected bots as “senders” of invitations because they could skew the preferences of women. However, we kept them as “receivers,” since we did not take reciprocity into account, and even though bots are not

2 An extensive discussion on the methodological aspects of using web-generated (digital trace) data versus traditional approaches to study mate choices can be found in Schmitz et al. (2009).

real women, men's interest in them is real.³ None of these restrictions altered the results considerably.

4.1 Analytical strategy

To answer our hypotheses regarding the age gaps and changing preferences over the lifetime, we adapted the approach used by Skopek et al. (2011). For each sender (initiator of the invitation), we calculated the fraction of contacts they sent to users of different ages. We then averaged these fractions by the sender's age and gender. Following Skopek et al. (2011), we also constructed the expected fractions of relations by age and gender that assumed a random match and took into account the gender-specific age distribution on the app. In this way, we obtained a baseline fraction of invitations that referred to situations in which users displayed no specific preferences, as these were governed by the app's age structure.

Unlike Skopek et al. (2011), however, we were not only interested in whether the users contacted others of the same age, older, or younger; we also asked how much older or younger the parties were willing to pursue. Thus, we constructed several categories of age gaps between the sender and receiver of the invitation. First, we constructed a category of age homophily, i.e., situations where partners (sender and receiver) are either of the same age or two years apart.⁴ The other categories were contacting a partner who was three to five years younger, six to nine years younger, 10+ years younger, three to five years older, six to nine years older, and 10+ years older than the sender. Although the range of age differences spanned a maximum of 32 years, we decided to include extreme categories of ten and more years of difference, as these observations were rare. Additionally, we experimented with different cutoffs, and the results were unaffected (results available upon request).

4.2 Descriptive statistics

Table 2 shows the overall descriptive findings, which do not account for users' age or the age distribution on the app. As shown in Table 2, men were more willing to initiate contact with younger women than women with younger men. Additionally, women were more willing to initiate contact with older men, while men tended to avoid contact with women older than themselves.

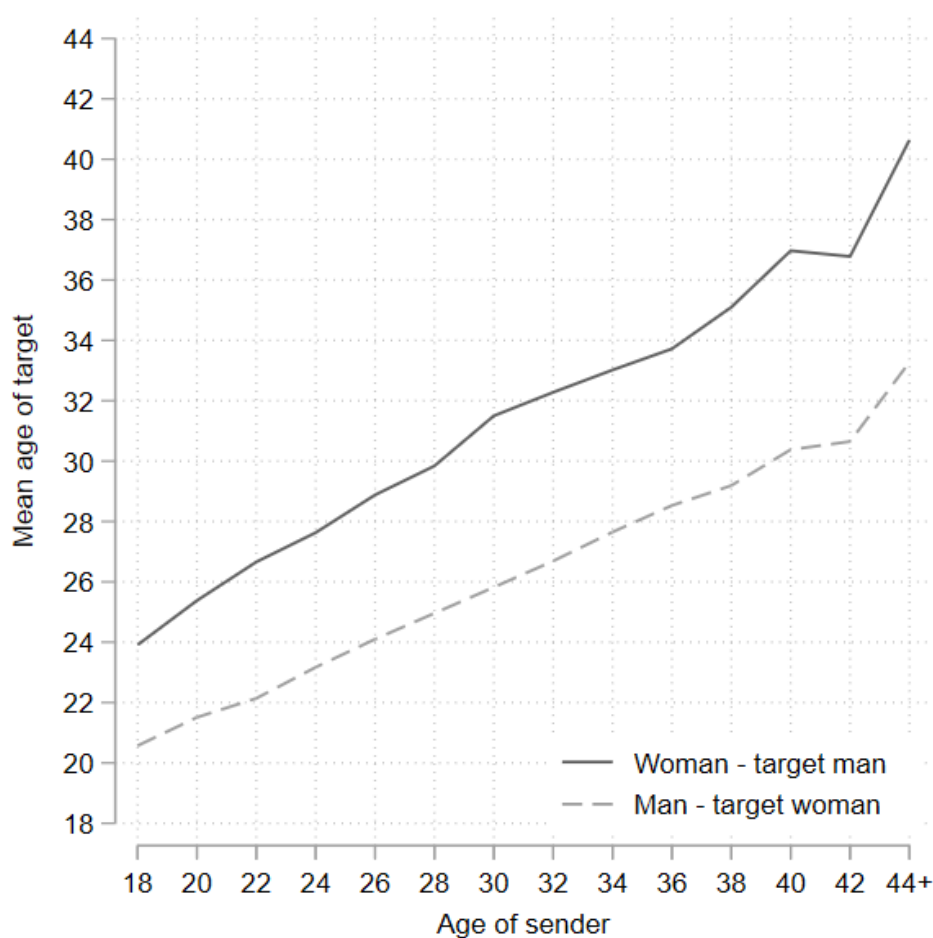
³ We tried various thresholds for identifying bots. The most restrictive cutoff of at least 10 received and accepted invitations resulted in deleting 655 women as senders of 26,266 invitations. The more relaxed cutoff of 30 received and accepted invitations resulted in deleting 272 women as senders of 19,695 invitations. This is in line with previous research showing that bots account for a large amount of traffic on online dating sites (Schmitz et al. 2012; Huang et al. 2015).

⁴ Here, we follow the range for homophily used by Skopek et al. (2011). Like them, we also experimented with different cutoffs.

Table 2: Age differences (categorized) by gender

	Younger partners				Older partners			Total
	10+	6-9	3-5	0-2	3-5	6-9	10+	
male	17.15	20.43	22.06	29.17	6.19	3.17	1.82	100.00
female	1.95	3.73	7.18	35.04	24.16	18.66	9.27	100.00
Total	12.44	15.25	17.45	30.99	11.76	7.98	4.13	100.00

Figure 1: Mean age contacted by men and women, by their age

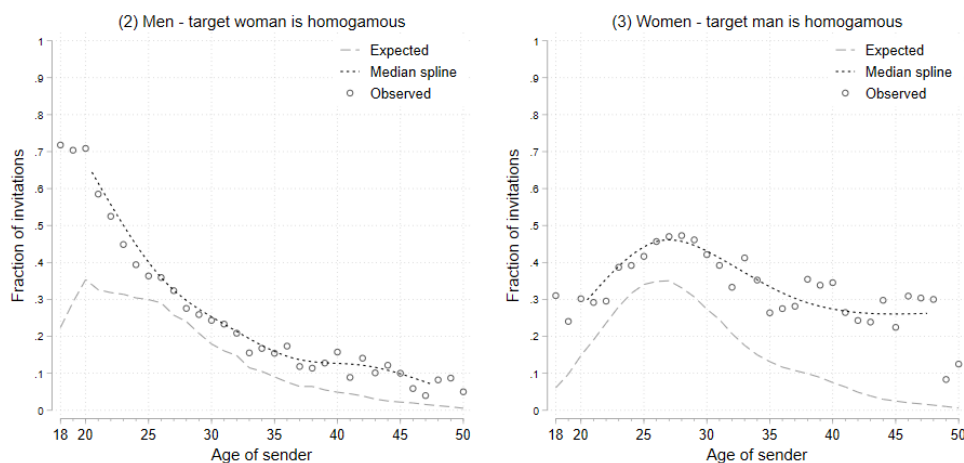
In Figure 1, we can observe that other than the youngest men in the sample, men on average initiated contact with younger women, and the gap widened even more for older men. For example, 30-31-year-old men contacted women who were on average four years younger, while 38-39-year-old men were more likely to contact women who were on

average almost nine years their junior. Women, however, had a different starting point. The youngest women in the sample contacted men who were on average seven years their senior. As they aged, the gap between them and their desired partner decreased. Around their 30s, the difference almost disappeared to the point that the oldest women contacted younger men than themselves.

5. Results

Although both men and women sought partners of the same age or two years apart from themselves, which was more than would be predicted by chance (H1), the pattern was quite different for men and women (Figures 2 and 3). While men strongly preferred age homophily at a young age, this preference steadily decreased as men's age increased. Between 50 and 70% of invitations from 18–23-year-old men targeted women their age, while for 30-year-old men, it was only about 25%, with the proportion declining even further with age. In the case of men, we found evidence to support H1a, which proposed that the younger the man, the more likely he is to contact someone his age. By contrast, only around 30 to 40% of invitations by 18–23-year-old women targeted men in their age group. The peak for homophily was around 27 years old when the chances for homophilic contact were also peaking. Unlike men, and in contrast with H1a, older women initiated contact with men their age far more often than expected under random conditions and at a similar rate as the youngest women in the sample. These results corroborate the findings of Skopek et al. (2011).

Figure 2 and 3: Observed and expected fractions of initial messages sent to age-homogamous partners

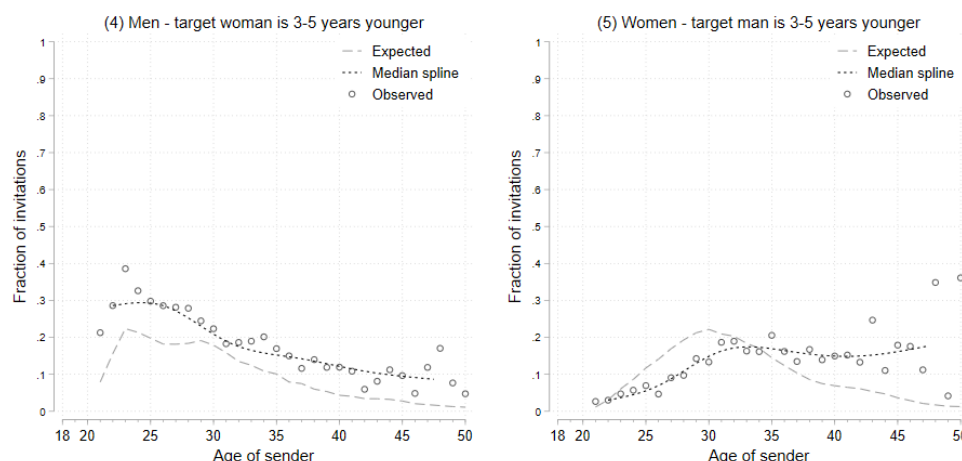

Men were willing to pursue younger partners more often than by chance (H2) and, on average more often than women, whose preferences seemed to be more diverse with

increasing age. Figure 4 shows that men started pursuing women who were three to five years their junior immediately after such women appeared on the app and that they continued to contact them more often than expected by chance, even at older ages. However, this preference started to decline slowly around their mid-twenties when they moved to even younger women. This is in line with H2c, which proposed that the older the man, the younger the partner he is willing to pursue.

In contrast, Figure 5 shows that, less often than expected, women contacted men who were three to five years their junior until their mid-thirties. After that, they initiated contact with them more often than by chance, as around 20% of their invitations targeted them.

Figure 4 and 5: Observed and expected fractions of initial messages sent to 3-5 years younger partners

A similar pattern could be observed with invitations sent to potential partners who were six to nine years younger. As with the previous category, men were again willing to pursue younger partners sooner than women (Figure 6). Men in their late twenties sent around 30% of their invitations to women six to nine years their junior, while women in the same category seemed to avoid pursuing such mates. Overall, until the age of 40, women contacted such men less often than expected by chance (Figure 7).

Both men and women initiated contact with partners who were more than nine years their junior less often than expected by chance (Figures 8 and 9). Nevertheless, it is clear that men were not only more willing to do so, they were also doing so sooner than women. While 40% of invitations sent by 35-year-old men targeted women who were more than nine years their junior, only around 10% of women approached men this young. Such contacts were most frequent among women over 40 years of age, who sent 30% of their invitations to men more than nine years their junior. Conversely, 40-year-old men sent almost 60% of their invitations to women in this category, with older men doing

so even more frequently. This is in line with H2a, which proposed that men would be willing to pursue partners more than nine years their junior. In H3c, we hypothesized that as women age, they are more open to contacting younger men. We found support for this hypothesis in our data. Additionally, we saw that not only were older women more willing to pursue younger partners, they were also more likely to cross a wider gap toward them. However, there was a significant lag compared to men in terms of when the shift happens.

Figure 6 and 7: Observed and expected fractions of initial messages sent to 6-9 years younger partners

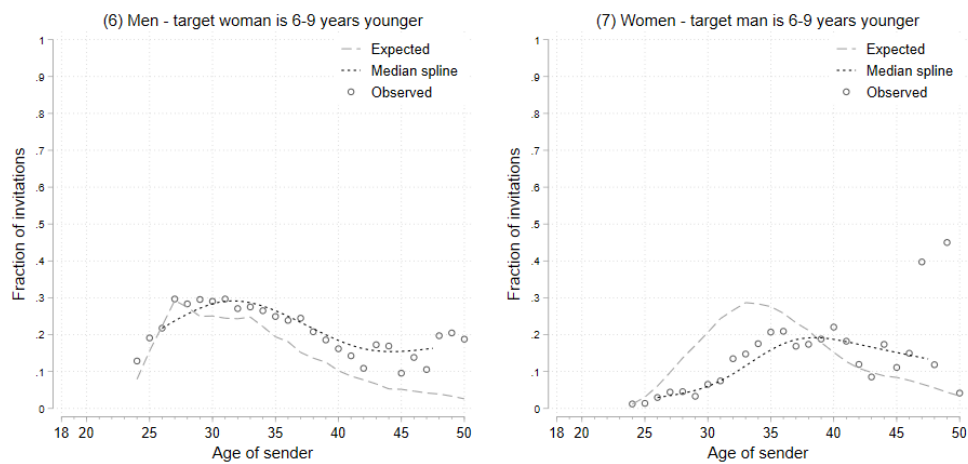
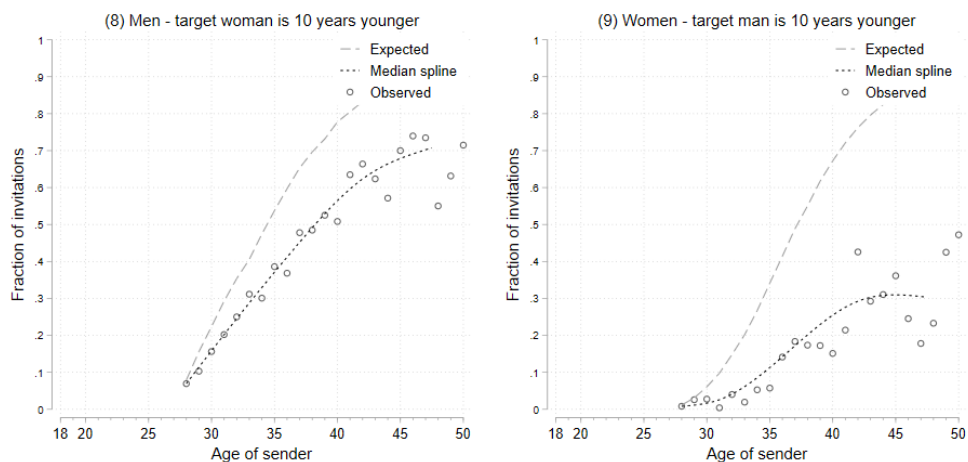
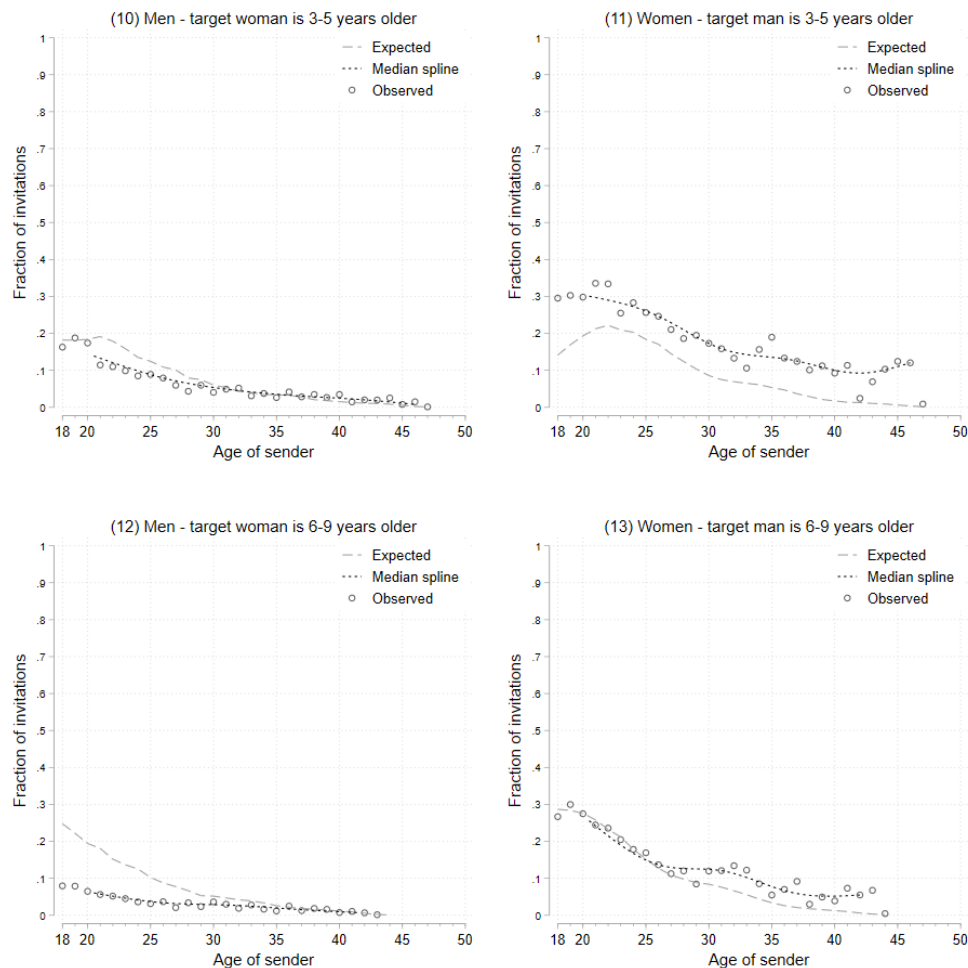

Figure 8 and 9: Observed and expected fractions of initial messages sent to 10+ years younger partners

Looking at the other end of the spectrum, it is apparent that men showed little interest in older partners (Figures 10, 12, 14). Thus, we found no support for H2b, which proposed that men would be willing to initiate contact with women up to five years their senior. In H2d, we proposed that, as opposed to men's growing preference for younger partners, their preference for older partners would remain stable. We found support for this hypothesis, as the avoidance of older women seemed to be more or less stable throughout men's age ranges. The only exception were the youngest men who were more willing to initiate contact with older women.

Figure 10, 11, 12, 13, 14, and 15: Observed and expected fractions of initial messages sent to older younger partners

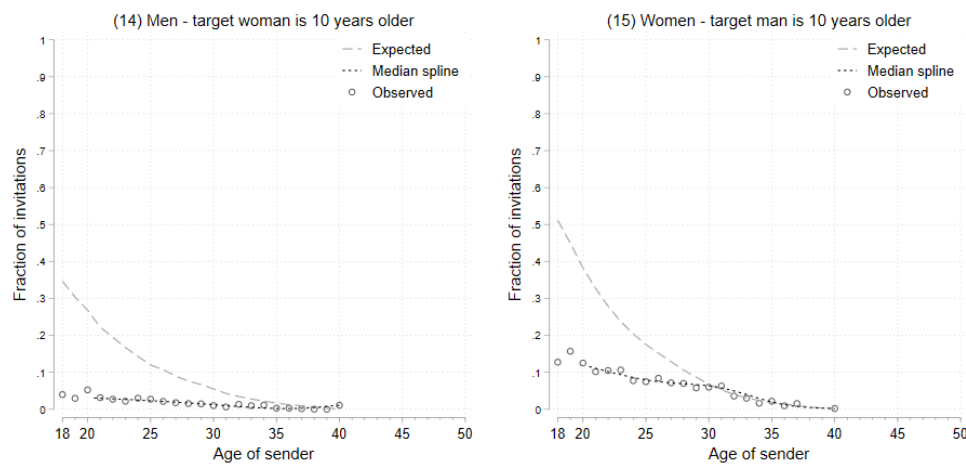

When contacting an older partner, women seemed to be more generous than men (Figures 11, 13, 15). This was especially true for the youngest women, who sent roughly

the same proportion of messages (around 30%) to men of their age, three to five years older, and six to nine years older. Although the proportion of contacts women sent to older men declined with age, it was still above the expected proportion. However, both men and women seemed to avoid contacting partners who were more than nine years older (Figures 14 and 15). This is in line with H3a, which proposed that women were unwilling to pursue significantly older men.

Figure 10, 11, 12, 13, 14, and 15: Observed and expected fractions of initial messages sent to older younger partners (continued)

6. Discussion and conclusion

Age plays a vital role in partner choice because it is linked to reproduction and relationship dynamics. Although it is relatively easy to study self-reported partner preferences and age differences in couples, connecting these factors with expressed partner age preferences in the dating market is often restricted by extensive data limitations, making such research scarce. In this paper, we explored partner preferences with regard to gender and age on the Czech online dating site Pinkilin to analyze 196,206 invitations to chat that users sent to each other in July 2017. To do so, we adapted the methodology used by Skopek et al. (2011), and our results largely corroborated their findings.

Following the tradition of partner preference research, our main focus was the interplay between age and gender. Evolutionary theory (i.e., Buss & Schmitt 1993) looks at mating through the lens of reproductive strategies and has very specific expectations regarding male and female partner age preferences. Men seek high levels of fertility and, therefore, find younger women attractive. Women need a partner who will be fertile but will also provide for their offspring. This translates to preferring males of the same age or

older. Previous research (i.e., Buss et al. 2001), as well as our findings, mainly support these tendencies.

In surveys, men state an acceptable partner age interval of 10 years younger and five years older. As they age, their willingness to pursue younger women increases, but their non-acceptance of older women remains constant (Conway et al. 2015; Schwarz & Hassebrauck 2012). Data from online dating confirm men's strong preference for young women and their avoidance in terms of contacting older partners (Fiore & Donath 2005; Rudder 2014; Skopek et al. 2011). Our research is in line with the previous evidence. Young men showed a preference for women their age. However, this preference declined with age, and they gradually shifted to younger partners. With age, they grew more ambitious and were willing to cross larger age gaps toward younger partners. Overall, the men in our data set avoided older women, including women who were only slightly their senior. This avoidance was stable for all ages, thereby confirming that although the men indicated a willingness to pursue slightly older partners in surveys, they rarely acted on these statements in real-life dating. This highlights the importance of mixing digital trace data with traditional surveys, as stated preferences may not necessarily translate to future actions (Schmitz et al. 2009).

As for women, their stated partner age interval was eight years older and five years younger. With age, they grew accepting of younger partners and became less willing to contact older men (Conway et al. 2015; Schwarz & Hassebrauck 2012). Looking at the online dating market, women showed a tendency to mate with partners of their age and slightly older. Women under 30 were not open to contact from younger men, but as they aged, their openness toward younger partners increased (Rudder 2014; Skopek et al. 2011). Again, this was largely supported in our Czech data set. The youngest women had a preference for older partners over partners their age. However, up to 30 years old, they preferred partners of the same age or up to nine years their senior. As women aged, they were more open to younger men and more restrictive toward older men. The older the woman was, the more willing she was to cross larger age gaps toward younger partners. As mentioned earlier, the same trend could be observed for men. However, there was a lag as to when this shift toward younger partners occurred. Women started initiating contact with significantly younger men (5–9 years younger) later, in their mid-forties, while men developed this preference around their mid-thirties.

The support for evolutionary theory in our analysis is, therefore, fairly strong. Two interesting findings are noteworthy. First, in comparison to previous research, men were, from an early age, very hesitant to contact older women. This can be seen as an impact of strong local gender norms that, at least in men's eyes, may highlight the importance of reproduction in dating and support the paradigm that the husband should be older than his wife. Men's tendency to avoid older women in the early stages of dating could also be one of the mechanisms behind the higher incidence of male age hypogamy in Czechia (Katrňák 2008). Second, we observed older women around their mid-forties contacting significantly younger men. This tendency was visible in past online dating research (Rudder 2014; Skopek et al. 2011) but did not fully correspond with expectations from evolutionary theory. Perhaps older women are aware of the marriage squeeze and believe they have more chances with a younger partner who might be attracted to their experience and status. Alternatively, they may be more economically independent than younger

women and may not be drawn to older partners because they already have their own resources (Rudder 2014, confirms that response rates to older women's messages from younger males are fairly high). Growing levels of female hypogamy by older women in Czechia might support this hypothesis (Katrňák 2008). Another interpretation could be related to seeking a sexual partner rather than one for reproduction. Not all dating site users are in search of a serious relationship, and older women seeking younger males for sexual pleasure, called "cougars" in popular culture, can offer noncommitted sex and demand no financial provision or status from men in return (Lowen 2019). Furthermore, in the post-reproductive phase, women may not place such importance on status, even when seeking a serious relationship. Without further data, however, it is difficult to understand the reason behind these two inconsistencies.

In our analysis, we examined users' behavior as a proxy for expressed partner preference. We mainly built on the literature concerning partner preferences, but we were also curious about how the observed dating behavior corresponded to final mating outcomes with regard to age. Developed countries, including the Czech Republic, show high levels of age homogamy, especially at a young marital age, so it is natural to ask how gendered partner preferences translate to homogamy patterns (Katrňák 2008). Is this tendency visible at the point of first contact on dating sites, or does it form later in the mating process? Some online dating studies have confirmed that, starting early on, there is a non-random preference for contact with partners who share similar sociodemographic characteristics (Blackwell & Lichter 2004; Fiore & Donath 2005; Hitsch et al. 2010; Skopek et al. 2011). Upon examining the data, when we did not consider the ages of users or structural opportunities, we did not observe preferences for same-age partners; however, when we did consider users' ages and structural opportunities, same-age contacts occurred more often than by chance. We also observed a more frequent occurrence of homogamous contact in lower age groups. Specifically, only the youngest men contacted their peers, but this preference rapidly disappeared, and at 30, they avoided contact with women of the same age. Although the youngest women were contacting older partners, women roughly between 25 and 35 showed the strongest preference for same-age partners. Considering the dynamics with online dating sites, where men outnumber women, it is likely that women's preferences guide the final outcome. Men may prefer younger mates, but if their contact is not reciprocated, they choose their peers rather than older women. This seems to have been the case in other online dating samples in terms of going beyond the first contact (i.e., Kreager et al. 2014), but we lacked the data to explore such a dynamic on our Czech dating site.

To summarize, our research largely confirmed expectations from both evolutionary and sociological theories. Men strongly preferred young women, and women preferred partners of their age and slightly older. Men were restrictive toward older women, as posited in evolutionary theory and expectations arising from social norms. We did not anticipate older women's strong readiness to contact younger men, although this might be a sign that Czech gender norms are relaxing or that women, too, are willing to trade social status for men's youth and attractiveness. Homogamous tendencies occurred more often than by chance, and they seemed to be stronger among younger users and women in general. Future mating processes will probably encourage homogamous pairings. Although our analysis was constrained by important limitations—it was restricted to one

dating service, limited by information about first user contacts only, and the analysis was rather descriptive—we believe that it represents a useful introduction to online dating research in the context of the Czech Republic.

Acknowledgments

This study was supported by The Czech Science Foundation (GA17-12099S) and GAUK (829417). Due to agreement with the provider of the data, the data used in the research are not available. The materials used in the research (do files) are available via email.

References

- Alterovitz, S. S. R. & Mendelsohn, G. A. (2013). Relationship goals of middle-aged, young-old, and old-old Internet daters: An analysis of online personal ads. *Journal of Aging Studies*, 27, 2, 159–165.
<https://doi.org/10.1016/j.jaging.2012.12.006>
- Atkinson, M. P. & Glass, B. L. (1985). Marital age heterogamy and homogamy, 1900 to 1980. *Journal of Marriage and Family*, 47, 3, 685–691.
<https://doi.org/10.2307/352269>
- Becker, G. S. (1985). Human capital, effort, and the sexual division of labor. *Journal of Labor Economics*, 3, 1, 33–58.
<https://doi.org/10.1086/298075>
- Blackwell, D. L. & Lichter, D. T. (2004). Homogamy among dating, cohabiting, and married couples. *The Sociological Quarterly*, 45, 4, 719–737.
<https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2004.tb02311.x>
- Bleske-Rechek, A. & Ryan, D. E. (2015). Continuity and change in emerging adults' mate preferences and mating orientations. *Personality and Individual Differences*, 72, 90–95.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.08.033>
- Blossfeld, H.-P. & Timm, A. (2003). Assortative mating in cross-national comparison: a summary of results and conclusions. In Blossfeld, H.-P. & Timm, A. (Eds.), *Who marries whom? Educational systems as marriage markets in modern societies*. Springer Netherlands. 331–342.
https://doi.org/10.1007/978-94-007-1065-8_15
- Buss, D. M. & Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100, 2, 204–232.
<https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.2.204>
- Buss, David M., Shackelford, T. K., Kirkpatrick, L. A. & Larsen, R. J. (2001). A half century of mate preferences: The cultural evolution of values. *Journal of Marriage and Family*, 63, 2, 491–503.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00491.x>

- Buunk, B. P., Dijkstra, P., Fetchenhauer, D. & Kenrick, D. T. (2002). Age and gender differences in mate selection criteria for various involvement levels. *Personal Relationships*, 9, 3, 271–278.
<https://doi.org/10.1111/1475-6811.00018>
- Casterline, J. B., Williams, L. & McDonald, P. (1986). The age difference between spouses: variations among developing countries. *Population Studies*, 40, 3, 353–374.
<https://doi.org/10.1080/0032472031000142296>
- Conway, J. R., Noë, N., Stulp, G. & Pollet, T. V. (2015). Finding your Soulmate: Homosexual and heterosexual age preferences in online dating. *Personal Relationships*, 22, 4, 666–678.
<https://doi.org/10.1111/pere.12102>
- Dinh, R., Gildersleve, P. & Yasseri, T. (2018). Computational courtship: Understanding the evolution of online dating through large-scale data analysis. *ArXiv*, 1809.10032.
<http://arxiv.org/abs/1809.10032>
- Eagly, A. H. & Wood, W. (1999). The origins of sex differences in human behavior: Evolved dispositions versus social roles. *American Psychologist*, 54, 6, 408–423.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.6.408>
- Esteve, A., Cortina, C. & Cabré, A. (2009). Long term trends in marital age homogamy patterns: Spain, 1922–2006. *Population*, 64, 1, 173–202.
<https://doi.org/10.1353/pop.0.0025>
- Fialová, L., Hamplová, D., Kučera, M. & Vymětalová, S. (2000). *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
- Fiore, A. T. & Donath, J. S. (2005). Homophily in online dating: When do you like someone like yourself? *CHI '05 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*, 1371–1374.
<https://doi.org/10.1145/1056808.1056919>
- Fučík, P. (2006). Věková homogamie českých sňatků 1920–2000. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 42, 4, 719–739.
<https://doi.org/10.13060/00380288.2006.42.4.06>
- Gustafson, P. & Fransson, U. (2015). Age differences between spouses: Sociodemographic variation and selection. *Marriage & Family Review*, 51, 7, 610–632.
<https://doi.org/10.1080/01494929.2015.1060289>
- Hakim, C. (2000). *Work-Lifestyle choices in the 21st century: Preference theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Hakim, C. (2010). Erotic capital. *European Sociological Review*, 26, 5, 499–518.
<https://doi.org/10.1093/esr/jcq014>
- Hamplová, D. (2009). Educational homogamy among married and unmarried couples in Europe: Does context matter? *Journal of Family Issues*, 30, 1, 28–52.
<https://doi.org/10.1177/0192513X08324576>
- Hamplová, D. (2020). Marriage squeeze among highly educated: Living arrangements of young highly educated women in Europe. *Sociológia - Slovak Sociological Review*, 52, 6, 599–623.
<https://doi.org/10.31577/sociologia.2020.52.6.25>

- Hamplová, D., Klímová Chaloupková, J. & Topinková, R. (2019). More money, less housework? Relative resources and housework in the Czech Republic. *Journal of Family Issues*, 40, 18, 2823-2848.
<https://doi.org/10.1177/0192513X19864988>
- Hitsch, G. J., Hortáçsu, A. & Ariely, D. (2010). Matching and sorting in online dating. *American Economic Review*, 100, 1, 130–163.
<https://doi.org/10.1257/aer.100.1.130>
- Huang, J., Stringhini, G. & Peng, Y. (2015). Quit playing games with my heart: Understanding online dating scams. In: Almgren, M., Gulisano, V. & Maggi, F. (Eds.), *Detection of Intrusions and Malware, and Vulnerability Assessment. DIMVA 2015. Lecture Notes in Computer Science*, vol 9148. Cham: Springer International Publishing. 216–236.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-20550-2_12
- Kalmijn, M. (1994). Assortative mating by cultural and economic occupational status. *American Journal of Sociology*, 100, 2, 422–452.
<https://doi.org/10.1086/230542>
- Kalmijn, M. (1998). Inter marriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology*, 24, 1, 395–421.
<https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.395>
- Katrňák, T. (2008). *Spříznění volbou? Homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.
- Katrňák, T. & Fučík, P. (2009). Preference výběru partnera. Liší se rozvedení a svobodní ve sňatkových a partnerských preferencích? *Sociológia - Slovak Sociological Review*, 41, 5, 437–456.
- Kenrick, D. & Keefe, R. (1992). Age preferences in mates reflect sex differences in mating strategies. *Behavioral and Brain Sciences*, 15, 75–133.
<https://doi.org/10.1017/S0140525X00067595>
- Klesment, M. & Van Bavel, J. (2012). The reversal of gender inequality in education, union formation and fertility in Europe. *Vienna Yearbook of Population Research*, 10, 127–154.
<https://doi.org/10.1553/populationyearbook2012s127>
- Kolk, M. (2015). Age differences in unions: continuity and divergence among Swedish couples between 1932 and 2007. *European Journal of Population*, 31, 4, 365–382.
<https://doi.org/10.1007/s10680-015-9339-z>
- Kreager, D. A., Cavanagh, S. E., Yen, J., & Yu, M. (2014). “Where have all the good men gone?” Gendered interactions in online dating. *Journal of Marriage and Family*, 76, 2, 387–410.
<https://doi.org/10.1111/jomf.12072>
- Kulik, L. (2011). Developments in spousal power relations: Are we moving toward equality? *Marriage & Family Review*, 47, 7, 419–435.
<https://doi.org/10.1080/01494929.2011.619297>
- Lewis, K. (2016). Preferences in the early stages of mate choice. *Social Forces*, 95, 1, 283–320.
<https://doi.org/10.1093/sf/sow036>
- Lowen, L. (2019). What Does It Mean When a Woman Is Called a Cougar?
<https://www.liveabout.com/what-is-a-cougar-3534236> [retrieved February 10, 2021]

- Ní Bhrolcháin, M. (2005). The age difference at marriage in England and Wales: A century of patterns and trends. *Population Trends*, 120, 7–14.
- Nielsen Admosphere (2018). Láska přes internet: 4 z 10 Čechů už se někdy snažili seznámit online.
[https://www.nielsen-admosphere.cz/press/laska-pres-internet-4-z-10-cechu-uz-se-někdy-snazili-seznamit-online/](https://www.nielsen-admosphere.cz/press/laska-pres-internet-4-z-10-cechu-uz-se-se-někdy-snazili-seznamit-online/) [retrieved February 10, 2021]
- OECD (2019). Employment rate.
<http://data.oecd.org/emp/employment-rate.htm> [retrieved February 10, 2021]
- Oppenheimer, V. K. (1994). women's rising employment and the future of the family in industrial societies. *Population and Development Review*, 20, 2, 293–342.
<https://doi.org/10.2307/2137521>
- Potarca, G. (2017). Does the internet affect assortative mating? Evidence from the U.S. and Germany. *Social Science Research*, 61, 278–297.
<https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2016.06.019>
- Qian, Z. (1998). Changes in assortative mating: The impact of age and education, 1970–1890. *Demography*, 35, 3, 279–292.
<https://doi.org/10.2307/3004036>
- Rosenfeld, M. J. & Thomas, R. J. (2012). Searching for a mate: the rise of the Internet as a social intermediary. *American Sociological Review*, 77, 4, 523–547.
<https://doi.org/10.1177/0003122412448050>
- Rudder, C. (2014). *Dataclysm: who we are (when we think no one's looking)* (1st ed.). New York: Penguin Random House Company.
- Salganik, M. J. (2017). *Bit by bit: Social research in the digital age*. Princeton: Princeton University Press.
- Schmitz, A., Skopek, J., Schulz, F., Klein, D. & Blossfeld, H.-P. (2009). Indicating mate preferences by mixing survey and process-generated data. The case of attitudes and behaviour in online mate search. *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 34, 1, 77–93.
<https://doi.org/10.12759/hsr.34.2009.1.77-93>
- Schmitz, A., Yanenko O. & Hebing, M. (2012). Identifying Artificial Actors in E-Dating: A Probabilistic Segmentation Based on Interactional Pattern Analysis. In: Gaul, W., Geyer-Schulz, A., Schmidt-Thieme, L. & Kunze, J. *Challenges at the Interface of Data Analysis, Computer Science, and Optimization, Studies in Classification, Data Analysis, and Knowledge Organization*. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg. 319–327.
<https://doi.org/10.1007/978-3-642-24466-7-33>
- Schwartz, C. R. (2013). Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology*, 39, 1, 451–470.
<https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071312-145544>
- Schwarz, S. & Hassebrauck, M. (2012). Sex and age differences in mate-selection preferences. *Human Nature*, 23, 4, 447–466.
<https://doi.org/10.1007/s12110-012-9152-x>
- Šetinová, M. & Klímová Chaloupková, J. (2019). Role kognitivních schopností ve výběrovém párování: Partnerské preference mladých lidí. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 55, 2, 161–187.
<https://doi.org/10.13060/00380288.2019.55.2.457>

- Shackelford, T. K., Schmitt, D. P. & Buss, D. M. (2005). Universal dimensions of human mate preferences. *Personality and Individual Differences*, 39, 2, 447–458.
<https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.01.023>
- Skopek, J., Schmitz, A. & Blossfeld, H.-P. (2011). The gendered dynamics of age preferences – Empirical evidence from online dating. *ZfF – Zeitschrift für Familienforschung / Journal of Family Research*, 23, 3, 267-290.
<https://doi.org/10.20377/jfr-196>
- Sprecher, S., Sullivan, Q. & Hatfield, E. (1994). Mate selection preferences: Gender differences examined in a national sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 6, 1074–1080.
<https://doi.org/10.1037/0022-3514.66.6.1074>
- Stewart, S., Stinnett, H. & Rosenfeld, L. B. (2000). Sex differences in desired characteristics of short-term and long-term relationship partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17, 6, 843–853.
<https://doi.org/10.1177/0265407500176008>
- van de Putte, B., van Poppel, F., Vanassche, S., Sanchez, M., Jidkova, S., Eeckhaut, M., Oris, M. & Matthijs, K. (2009). The rise of age homogamy in the 19th century Western Europe. *Journal of Marriage and Family*, 71, 5, 1234-1253.
<https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2009.00666.x>
- Vymětalová, S. (2000). Partnerský vztah. In: Fialová, L., Hamplová, D., Kučera, M. & Vymětalová, S. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON. 99-133.
- Weigel, M. (2016). *Labor of love: The invention of dating* (1st ed.). New York: Farrar, Straus and Giroux.

Role kognitivních schopností ve výběrovém párování: partnerské preference mladých lidí*

MARKÉTA ŠETINOVÁ**

Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova, Praha

JANA KLÍMOVÁ CHALOUPKOVÁ**

Sociologický ústav Akademie věd ČR, v. v. i., Praha

The Role of Cognitive Abilities in Assortative Mating: Partner Preferences of Young Adults

Abstract: This article focuses on the relationship between young adults' cognitive abilities and individual partner preferences. We worked with the Preference NSZ 2017 data set, which contains data on partner preferences and the results of the National Comparative Secondary-School Exams of Czech high school graduates, and our analyses, using logistic regression, confirmed a tendency towards homophily on the level of cognitive abilities and university education. Young people with above-average results place more importance on agreement in political opinions, but do not regard the partner's homemaking abilities or financial situation as too important. The results further show that partner preferences differ according to the education capital of the background family and according to preferred partnership arrangement. We also find significant differences in the partner preferences of men and women that reflect ideas about traditional gender roles. Women favour characteristics that relate to status, and men assign more importance to physical looks.

Keywords: partner preferences, cognitive abilities, education, educational homogeneity, intelligence

Sociologický časopis / Czech Sociological Review, 2019, Vol. 55, No. 2: 161–187

<https://doi.org/10.13060/00380288.2019.55.2.457>

---

* Práce na této studii byla podpořena Grantovou agenturou ČR v rámci projektu „Změna poměru mužů a žen ve vyšším vzdělání a transformace sňatkového trhu a rodinných vztahů“, GA17-12099S (Jana Klímová Chaloupková) a dále Grantovou agenturou Univerzity Karlovy v rámci projektu „Seznamování přes internet: Dopad online seznamek na hledání partnera“, 829417 (Markéta Šetinová).

** Veškerou korespondenci posílejte na adresu: Markéta Šetinová, Institut sociologických studií, Fakulta sociálních věd Univerzity Karlovy, U Kříže 661/8, 158 00 Praha 5 – Jinonice, e-mail: marketa@modernilaska.cz, a Jana Klímová Chaloupková, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i., Jilská 1, 110 00 Praha 1, e-mail: jana.chaloupkova@soc.cas.cz.

Úvod

Lidé mají rádi podobné lidi. Platí toto i v inteligenci? Rozsáhlá literatura výběrového párování ukazuje, že v mnoha ohledech preferujeme partnery,¹ kteří se nám podobají, a vznikají tak homogamní sňatky. Z reprezentativních dat pro Českou republiku například víme, že přibližně 60 % uzavřených manželství je mezi lidmi se stejným vzděláním, skoro polovina párů má mezi sebou věkový rozdíl dva a méně let a 55 % snoubenců pochází ze stejné velké města nebo obce [Katrňák 2008]. Na zahraničních datech pozorujeme, že podobně silný vzorec homogamie je i v etnicitě a náboženství [Blackwell, Lichter 2004; Kalmijn 1998; Kopf 2016].

Výhodou ukazatelů, jako je vzdělání, věk, etnická příslušnost nebo náboženské vyznání, je jejich snadná dostupnost v dotazníkových šetřeních: evidenci pro ně máme z reprezentativních výzkumů od Asie [Smits, Park 2009] přes Evropu [Hamplová 2009] po USA [Smits, Ultee, Lammers 1998]. Z longitudinálních šetření [Dribe, Nystedt 2013], výzkumu partnerských preferencí [Katrňák et al. 2010] a nově i dat z online seznamování [Potarca, Mills 2015] máme doklady, že výběrové párování v těchto ukazatelích zřejmě nevzniká náhodně, ale že jednotlivci volí partnera, který se jim sociodemograficky podobá.

Novou linií výzkumu výběrového párování jsou „měkkí“ ukazatele typu fyzický vzhled, osobnost, postoje, životní styl a kognitivní schopnosti. Ty se podstatně hůře měří než výše uvedené sociodemografické parametry, přitom výzkum online seznamování naznačuje, že při výběru partnera mohou být vnímány jako ještě důležitější [Fiore, Donath 2005]. Nalézáme například statisticky signifikantní souvislost mezi výškou a váhou partnerů [Speakman et al. 2007; Whitaker et al. 2010] a atraktivitou [Hunt, Eastwick, Finkel 2015]. V Česku se problematikou vzhledu a partnerství zabývali Matějů et al. [2017]. Naopak osobnostní charakteristiky partnerů korelují poměrně slabě, silnější je ale podobnost postojů mezi partnery [Glicksohn, Golan 2001; Watson et al. 2004]. Dále zřejmě existuje vztah mezi životním stylem partnerů, jako je např. kouření, zde ale může hrát svou roli fakt, že životní styl partnerů se v průběhu vztahu stává podobnějším [Tambs, Moum 1992].

Velkou výzkumnou pozornost ve výběrovém párování přitahuje inteligence. Na rozdíl od osobnostních ukazatelů nachází první zahraniční výzkumy u kognitivních schopností silnější vztah [Bouchard, McGue 1981; Lewak, Wakefield, Briggs 1985; Rushton, Nicholson 1988]. Silnější je korelace v případě verbálních schopností oproti schopnostem numerickým [Watson, Klohnen et al. 2004]. Přestože evidence pro výběrové párování s ohledem na inteligenci působí poměrně robustně, většina těchto výzkumů vychází jen z omezeného vzorku desítek nebo stovek párů, které navíc nebyly vybrány náhodně.

---

¹ Pro zjednodušení užíváme v textu převážně generického maskulina „partner“, přičemž máme na mysli muže i ženy. Pokud kontext vyžaduje rozlišení rodu, užíváme také tvar feminina „partnerka“.

Výsledky dekád probíhajících komplexních studií rodin ukazují, že některé složky inteligence jsou silně dědičné [Plomin, Deary 2015]. Ze společenskovědního pohledu je z genetického výzkumu důležitá informace, že k výběrovému párování s ohledem na kognitivní schopnosti nedochází náhodně, ale že jednotlivci si podobně inteligentní partnery vybírají. Zatímco v psychologii a neurovědách se tématu inteligence a párování věnuje čím dál více pozornosti, sociologie se mu zatím spíše vyhýbá. Jedním z důležitých důvodů je nedostatek datových souborů, dalším důvodem může být ale i určitá kontroverze, kterou s sebou výzkum kognitivních schopností a párování nese. Přitom toto téma úzce navazuje na výzkum vzdělanostního výběrového párování, které je tradičním předmětem zájmu sociologického výzkumu [Mare 1991]. Současný společenskovědní výzkum navíc poukazuje na to, že měření lidského kapitálu pomocí výše nebo počtu let vzdělání je neúplné a že je třeba měřit znalosti přímo pomocí testů dovedností [Hanushek et al. 2015; Matějů, Anýžová 2015].

V tomto textu propojujeme dvě výzkumné linie: tradiční sociologický výzkum výběrového párování a psychologický výzkum osobnostních charakteristik partnerů. Tradiční výzkum výběrového párování se opírá především o data již vzniklých párů. V tuto chvíli ale v České republice neexistují datové soubory, které by u párů zahrnovaly i kognitivní schopnosti. V této studii si klademe za cíl s použitím dat z Národních srovnávacích zkoušek společnosti Scio (dále Preference NSZ 2017) navázat na debatu o vztahu výběrového párování a kognitivních schopností analýzou individuálních partnerských preferencí. Tato data jsou unikátní tím, že obsahují informace o partnerských preferencích českých středoškoláků a výsledky testu obecných studijních předpokladů, tedy informace o relativních kognitivních schopnostech. V této studii se zaměříme na dva okruhy otázek: (1) jaké vlastnosti jsou pro české středoškolské studenty důležité při výběru životního partnera a (2) zda se liší partnerské preference středoškolských studentů na základě individuálních kognitivních schopností. Platí, že lidé s vyššími kognitivními schopnostmi zdůrazňují více inteligenci a vysokoškolské vzdělání jako důležitou vlastnost partnera? Z předchozích výzkumů víme, že individuální faktory hrají ve výběrovém párování podstatnou roli [Skopek, Schulz, Blossfeld 2011] a partnerské preference do velké míry odpovídají skutečné partnerské volbě [Figueredo, Sefcek, Jones 2006]. Věříme tedy, že tato studie přispěje nejen k poznání partnerských preferencí obecně, ale že bude zároveň užitečným příspěvkem do debaty o výběrovém párování s ohledem na kognitivní schopnosti.

Partnerské preference – teoretická východiska a předchozí studie

Partnerské preference jsou předmětem dlouhodobého výzkumu v sociální antropologii, psychologii i sociologii [Boxer, Noonan, Whelan 2015]. Na partnerské preference se soustředila pozornost i v české sociologii. Přechodí studie partnerských preferencí se věnovaly postojům mladých lidí [Katrňák et al. 2010; Vymětalová 2000b, 2000a] a srovnání partnerských preferencí svobodných a rozvedených [Katrňák, Fučík 2009]. Ze sociologického hlediska studium partnerských prefe-

rencí umožňuje porozumět tomu, jak se mění partnerské chování a zda různé sociální skupiny očekávají od partnera stejné kvality. Výzkum partnerských preferencí může také přispět k pochopení, nakolik je výběrové párování důsledkem strukturních příležitostí, zejména možností setkat se s potenciálním partnerem, a nakolik je výběr partnera ovlivněn osobní volbou jednotlivce [Kalmijn 1998]. Jinými slovy, je pozorovaná homogamie spíše důsledkem strukturních příležitostí, anebo důsledkem individuálních tendencí preferovat partnera se stejnými vlastnostmi (tj. homofilii)?

V současné sociologické literatuře jsou preference při výběru partnera zkoumány dvěma způsoby: tradičně, prostřednictvím dotazování na důležitost vlastností partnera, a nově také zkoumáním prvotní fáze procesu výběru partnera za využití dat z internetových seznamovacích portálů [Fiore, Donath 2005; Potarca, Mills 2015; Skopek, Schulz, Blossfeld 2011]. Předpokládá se přitom, že údaje o prvním kontaktu při internetovém seznamování a odpovědi na něj jsou dobrým indikátorem preferencí a aspirací při výběru partnera [Skopek, Schulz, Blossfeld 2011].

Dotazování umožňuje zkoumat širší škálu možných vlastností preferovaných při výběru partnera a subjektivní pocit důležitosti, jaký je jim přiřkládán napříč sociodemografickými skupinami (nejenom u uživatelů internetových sezonek). Oproti analýzám seznamování na internetu ale nevíme, nakolik se tyto ideální představy a očekávání promítají do reálného jednání. V odpovědích na otázky v dotazníku se také může projevovat efekt sociální desirability.

Data z online seznamování naproti tomu umožňují zkoumat preference pouze ve vztahu k charakteristikám, kterými se prezentují zájemci o seznámení (zejména věk, vzdělání, výška, rodinný status). Některé významné charakteristiky, jako socioekonomické postavení nebo postoje k rodině, nejsou dostupné. Výhodou sezonek ale bezpochyby je, že ukazují preference, které se projeví již v reálném jednání, tj. kontaktem potenciálního partnera a odpovědí na kontakt, nikoli jen ideální představy. Data z online seznamování dovolují zatím asi nejlépe zkoumat relativní význam strukturních příležitostí a preferencí při výběru partnera, tj. ověřit, zda výběrové párování v prostředí internetu, které překračuje tradiční sociální bariéry, dělá páry méně vzdělanostně homofilní [Schwartz 2013; Skopek, Schulz, Blossfeld 2011].

Rozdíly v partnerských preferencích mužů a žen

Většina výzkumu partnerských preferencí se soustřeďuje na rozdíly preferencí mužů a žen. V evoluční psychologii dokonce sloužil výzkum partnerských preferencí jako základ debaty o rozdílech mezi muži a ženami [Eagly, Wood 1999]. Evoluční psychologie a sociobiologie vysvětluje rozdílné partnerské preference rozdílnými investicemi mužů a žen v procesu reprodukce.² Řada psychologických

---

² Podrobněji diskuse sociologických a sociobiologických vysvětlení partnerského výběru [viz Hamplová 2006].

kých studií ukazuje, že muži preferují mladistvý fyzický vzhled, tj. znaky plodnosti ženy, a pro ženy jsou důležité signály schopnosti zabezpečení ze strany muže, jako je inteligence a vyšší status [Buss, Schmitt 1993; Eastwick et al. 2014; Feingold 1990]. Tyto rozdíly byly potvrzeny daty z dotazníkových šetření [Kenrick, Sadalla et al. 1990], v psychologických experimentech [Stroebe et al. 1971] i pozorováním uživatelského chování na seznamkách [Finkel et al. 2012].

V sociologii se odlišné partnerské preference mezi pohlavími nejčastěji vysvětlují teorií sociálních rolí a z nich vycházející teorií racionální volby [Becker 1993]. Sociologické přístupy navíc poukazují na to, že proces volby partnera je ovlivněn řadou sociálních norem [Blossfeld, Timm 2003; Hamplová 2006]. Podle teorie racionální volby si lidé volí partnera způsobem, který maximalizuje jejich užitek. Podle této teorie je základním principem výběrového párování podobnost ve vlastnostech, které se nevztahují k placené práci (například v zájmech), a odlišnost v ekonomických rolích [Becker 1993]. Podle Beckera je vždy výhodná dělba práce, tedy aby každý z partnerů rozvíjel jiný typ lidského kapitálu. V případě tradiční dělby rolí v rodině to znamená, že pro ženy je racionální hledat partnera s vyšším příjmem a pro muže hledat rodinně orientované ženy [ibid.]. Předchozí výzkumy dokládají rozdíly v partnerských preferencích s ohledem na pohlaví i v českém kontextu [Vymětalová 2000a]. Movití čeští muži tak mají partnerský vztah častěji než jejich chudší vrstevníci a atraktivní ženy mají vyšší šanci na seznámení s bohatým mužem [Hamplová 2017].

Na druhé straně lze namítnout, že v posledních desetiletích se mohly tradiční vzorce dělby rolí v rodině oslabit. Díky vyrovnávání ekonomických rolí mužů a žen, vývoji vzdělanostní struktury u obou pohlaví a změnám hodnotových orientací může docházet ke sbližování partnerských preferencí mužů a žen. Podle Valerie Oppenheimer vyrovnávání ekonomických rolí mužů a žen změnilo kritéria, podle nichž muži hodnotí své potenciální partnerky, protože i u žen začíná být důležité, jak uspějí na pracovním trhu a jak vysoký je jejich výdělečný potenciál [Oppenheimer 1994].

Studie zaměřující se na změny partnerských preferencí mužů a žen v čase skutečně ukazují, že se v některých ohledech sbližují: muži dávají větší důraz na ekonomické postavení partnerky a méně na schopnosti péče o domácnost. Přesto ale genderové rozdíly stále přetrvávají [Buss et al. 2001]. V České republice pozorujeme v mezinárodním srovnání poměrně konzervativní postoje týkající se uspořádání genderových rolí v rodině (tj. názor, že žena má hlavní zodpovědnost za péči o děti a domácnost a muž za finanční zajištění rodiny) [Aassve, Fuochi et al. 2015; Hašková 2005].

Očekáváme proto u mužů a u žen existenci odlišných preferencí při výběru partnera, které odrážejí normativní očekávání tradičního rozdělení rolí v rodině, tj. zdůrazňují u muže roli živitele rodiny a u ženy schopnost péče o domácnost a děti (Hypotéza 1).

Vzdělání, kognitivní schopnosti a partnerské preference

Z předchozích výzkumů víme, že vzdělání hraje v párování důležitou roli. Jak již bylo zmíněno výše, vzdělanostní sňatkovou homogamii v Česku pozorujeme konzistentně od začátku 20. století a přibližně v 60 % všech českých manželství mají oba partneři stejnou úroveň vzdělání [Katrňák 2008]. Toto pozorování odpovídá většině západních společností, od USA přes Británii po Německo [Smits, Ultee, Lammers 1998]. Celá řada studií potvrzuje, že respondenti uvádějí preferenci partnerů podobných jim samým, jak s ohledem na sociodemografické, tak osobnostní ukazatele [Furnham 2009; Regan et al. 2000] a vyznačují se silnou tendencí ke vzdělanostní homofilii, tj. preferenci partnera se stejným vzděláním. Další výzkumy si všimají, že partnerské páry mají často podobné intelektuální schopnosti [Botwin, Buss, Shackelford 1997; Furnham 2009; Lewak, Wakefield, Briggs 1985]. V Česku je vzdělání silným preferenčním kritériem výběru partnera, a to jak u svobodných, tak u rozvedených, přičemž silnější roli hraje vzdělání v případě žen [Katrňák, Fučík 2009]. Z dotazníkových šetření víme, že vysokoškoláci častěji než lidé s nižším vzděláním zdůrazňují, že hledají partnery s vysokoškolským vzděláním [Vymětalová 2000a]. Vysokoškoláci v partnerských preferencích častěji akcentují právě inteligenci, naopak pro lidi s nižším vzděláním je důležitější majetek a dobrá finanční situace [ibid.]. Zahraniční výzkumy výběrového párování při online seznamování dokládají, že lidé preferují vzdělanostně podobné partnery i při seznamování na internetu [Skopek, Schulz, Blossfeld 2011].

Na základě výše uvedeného proto předpokládáme, že mladí lidé s vyššími kognitivními schopnostmi budou dávat vyšší důraz na vysokoškolské vzdělání a inteligenci partnera (Hypotéza 2a).

Na základě zjištění přechozích studií [Furnham 2009; Skopek, Schulz, Blossfeld 2011] lze také předpokládat, že důraz na vzdělanostní homofilii bude vyšší u žen (Hypotéza 2b).

V této studii používáme jako indikátor sociálního kapitálu na partnerském trhu vedle relativních kognitivních schopností i vzdělanostní kapitál původní rodiny, tj. vzdělání rodičů. Vzdělání rodičů pozitivně ovlivňuje vzdělanostní aspirace jejich potomků [Šmídová, Janoušková, Katrňák 2008]. Mladí lidé z vysokoškolsky vzdělaných rodin tedy zřejmě budou mít vyšší vzdělanostní aspirace a zároveň mohou mít větší zájem zabránit tzv. „mezigeneračnímu třídnímu sestupu“, tedy získání nižšího socioekonomického statusu, než mají jejich rodiče [Goldthorpe 2000]. Sňatkem nebo dlouhodobým partnerským vztahem s partnerem s nižším vzděláním, než pravděpodobně dosáhnou oni sami, by svůj budoucí status mohli snížit.

Předpokládáme proto, že i při kontrole kognitivních schopností budou mladí lidé, jejichž oba rodiče mají vysokoškolské vzdělání, dávat větší důraz na vzdělání partnera (Hypotéza 3).

Teorie sociální směny obecně předpokládá, že lidé s vyšším kapitálem směnitelným na sňatkovém trhu budou mít vyšší nároky při výběru partnera než lidé disponující nižším kapitálem [Skopek, Schulz, Blossfeld 2011]. Toto se potvrdilo i v předchozím výzkumu partnerských preferencí v České republice. Vysokoškoláci i vysokoškolačky obecně přisuzovali vyšší důležitost většině vlastností, od protějšků očekávali vysoké vzdělání a status, ale i charakterové kvality a partnerské hodnoty [Vymětalová 2000b].

Lze proto předpokládat, že se budou partnerské preference podle úrovně kognitivních schopností lišit i v dalších charakteristikách partnera (Hypotéza 4).

Data a metody

Tento článek využívá data z dotazníkového šetření Partnerské preference, které proběhlo mezi účastníky Národních srovnávacích zkoušek (NSZ) v únoru 2017 (dále Preference NSZ 2017). NSZ organizuje společnost Scio. Tyto zkoušky nahrazují nebo doplňují přijímací řízení na 51 fakultách vysokých škol různého zaměření v České republice i na Slovensku.³ Jejich hlavní součástí je test obecných studijních předpokladů ke studiu na vysoké škole. Celkově se v akademickém roce 2016/2017 konalo šest termínů NSZ, kterých se zúčastnilo 17 729 uchazečů z České republiky, zpravidla studentů středních škol, což odpovídá přibližně 30 % všech maturantů. Z celkového počtu 4 440 uchazečů z celé České republiky, kteří se zúčastnili NSZ v únoru 2017, bylo náhodně vybráno 2 440 respondentů, kterým byl rozdělán dotazník týkající se preferencí při výběru partnera. Dotazník vyplnilo 2 119 respondentů. Po vyloučení 88 slovenských uchazečů a uchazeček starších 25 let pracujeme s datovým souborem o velikosti 1 952 respondentů ve věku 17–25 let.⁴ Mediánový věk je 19 let. Více než čtvrtina respondentů jsou studenti střední školy. Základní charakteristiky souboru uvádí Tabulka 1.

Naše data představují náhodně vybraný vzorek uchazečů o studium na vysoké škole, kteří skládali NSZ, nikoli vzorek celkové populace mladých lidí na prahu dospělosti a tato skutečnost je jednoznačně největším limitem našich analýz. Naše data nezahrnují středoškoláky, kteří o vysokoškolském studiu neuvažují, a ty, kteří mají nižší než střední vzdělání s maturitou. Ač se v České republice čím dál vyšší podíl mladých lidí hlásí na vysokou školu [MŠMT 2018], lze předpokládat postojové rozdíly mladých lidí s ohledem na vzdělání. Mladí lidé aspirující na vysokoškolské vzdělání si mohou nést vyšší kulturní kapitál z rodiny a inteligenci vnímat jako obecně důležitější hodnotu, než jejich spolužáci bez vysokoškolských aspirací. Nevíme tedy, nakolik se jejich případné preference

³ Kompletní seznam viz <https://www.scio.cz/nsz/fakulty-vs.asp>.

⁴ Celkem bylo z analýzy vyloučeno 47 respondentů ve věku 26–52 let, 31 respondentů, kteří neuvedli pohlaví, a jeden respondent, který neuvedl rok narození.

inteligence při výběru partnera liší od jejich vrstevníků, kteří mají nižší vzděla-
nostní aspirace. I přes toto omezení se ale domníváme, že práce s daty uchazečů
NSZ dokáže přispět k výzkumu partnerských preferencí mladých lidí.

Partnerské preference jsou měřeny sadou osmi otázek. Respondenti byli do-
tazováni na to, jak důležité je pro ně při výběru životního partnera vysokoškolské
vzdělání, inteligence, hezký vzhled a pěkné vystupování, dobrá finanční situace,
schopnost dobře zvládnout péči o domácnost, stejné politické názory, vzájemná
přitažlivost a zodpovědnost a poctivost. Měli na výběr čtyři možnosti odpovědí:
1. zásadní, 2. důležité, ale ne zásadní, 3. žádoucí, ale ne příliš důležité, 4. nedů-
ležité.

Namísto strukturace partnerských preferencí, kterou pomocí analýzy la-
tentních tříd zkoumali Katrňák a Fučík [2009], se v této studii zaměřujeme na fak-
tory ovlivňující vnímání důležitosti jednotlivých položek. Zajímá nás především,
zda lidé s vyššími kognitivními schopnostmi zdůrazňují více inteligenci a vys-
okoškolské vzdělání jako důležité vlastnosti partnera.⁵ K analýze využijeme binár-
ní logistickou regresi. Vzhledem k povaze závisle proměnných by bylo ideální
použít ordinální regresi. Kvůli nízkému zastoupení některých kategorií škály ale
nacházíme vysoký podíl kombinací závisle a nezávisle proměnných s nulovou
četností. Jako vhodnější se tedy jeví sloučení nízko zastoupených kategorií.

Vnímání důležitosti jednotlivých proměnných se ale velmi různí. Vlastnos-
ti, jako je vzájemná přitažlivost, inteligence a zodpovědnost a poctivost nepova-
žuje za nedůležité téměř nikdo (Graf 1). Respondenti se nicméně dělí v tom, jestli
je považují za zásadní, nebo jsou pro ně pouze důležité. U dalších charakteristik
potenciálního partnera se názory na důležitost více rozlišují (Graf 1). Podíl od-
povědí zásadní je minimální, ale odpovědi se rozlišují mezi kategoriemi důležité
a nedůležité. Odhadujeme proto dvě sady binárních regresí, ve kterých rozlišu-
jeme různé referenční kategorie. U tří položek: inteligence, vzájemná přitažlivost
a zodpovědnost a poctivost rozlišujeme dvě kategorie: zásadní (kategorie 1) ver-
sus není zásadní (kategorie 2 až 4). U ostatních vlastností pracujeme s kategorie-
mi důležité (původní kategorie 1 zásadní a 2 důležité) a není důležité (kategorie 3
a 4) (viz Graf 1).

Rozložení vysvětlujících proměnných použitých v analýze ukazuje Tabul-
ka 1. *Kognitivní schopnosti* byly měřeny pomocí relativní míry kognitivních schop-
ností vycházející z výsledků testu obecných studijních předpokladů (OSP). Tento
test ověřuje základní dovednosti a schopnosti potřebné pro úspěšné vysokoškol-
ské studium.⁶ Proměnná kognitivní schopnosti udává harmonizovaný percentil

⁵ Předběžné analýzy ověřovaly možnosti redukce počtu položek do menšího počtu fakto-
rů prostřednictvím faktorové analýzy. Toto řešení se ale neukázalo jako vhodné z důvodu
relativně nízkých korelací mezi měřenými položkami (max. 0,29, viz Tabulka P1 v přílo-
ze), Kaiser-Meyer-Olkinova (KMO) míra vhodnosti položek pro faktorovou analýzu dosa-
huje 0,58, což je poměrně nízká hodnota.

⁶ Test se skládal ze čtyř částí: 1. verbálního, 2. logického, 3. argumentačního a 4. kvanti-
tativního oddílu. Test v jednotlivých částech ověřoval: 1. schopnost práce s jazykem a zá-

výsledků daného uchazeče, tedy podíl účastníků, kteří dosáhli stejného nebo horšího výsledku. Výsledky testu jsou standardizovány tak, aby výsledek bral v úvahu náročnost různých variant testů, a to nejen ze stejného termínu testování, ale také mezi dalšími termíny testování. Prvotní analýzy ukazují, že vztah mezi preferencemi a kognitivními schopnostmi není lineární, v následujících analýzách proto rozlišujeme čtyři skupiny respondentů (kvartily): od skupiny s nejnižšími výsledky v testu až po 4. kvartil, který zahrnuje čtvrtinu uchazečů, kteří dosáhli nejlepších výsledků v testu.⁷ Předpokládáme přitom, že se budou odlišovat především mladí lidé s nejnižšími a nejvyššími kognitivními schopnostmi. I když je možné namítnout, že partnerské preference ovlivňuje spíše subjektivní vnímání vlastní inteligence než skutečné kognitivní schopnosti, předpokládáme silnou provázanost subjektivního vnímání a objektivní míry.

Další proměnná, která vstupovala do analýzy, se týkala vzdělanostního kapitálu původní rodiny. V souboru převažují mladí lidé, kteří mají alespoň jednoho rodiče s vysokoškolským vzděláním. S ohledem na to, že se v této studii zaměřujeme na postoje uchazečů o studium na vysoké škole k preferencím ohledně vzdělání partnera, zajímá nás nejenom nejvyšší vzdělání rodiče, ale vzdělanostního složení původní rodiny. Předpokládáme, že mladí lidé, kteří vyrůstali v rodině, kde mají oba rodiče vysokoškolské vzdělávání, mohou dávat i větší důraz na vysokoškolské vzdělání partnera. Na základě nejvyššího dosaženého vzdělání rozlišujeme tři kategorie *vzdělání rodičů*: 1. oba rodiče mají nižší než vysokoškolské vzdělání, 2. vysokoškolské vzdělání má jen jeden rodič, 3. oba rodiče mají vysokoškolské vzdělání.

Kontrolní proměnné zahrnovaly pohlaví, věk, preferované partnerské uspořádání, současný partnerský status a preferovaný obor vysokoškolského studia. Partnerské preference ve věku mladé dospělosti mohou být nestálé a mohou se proměňovat v závislosti na získaných životních zkušenostech. V analýzách proto kontrolujeme věk respondentů. Proměnná *věk* rozlišuje tři věkové kategorie: 18 let a méně, 19 let, 20–25 let. Z důvodu vysoké korelace s věkem nebyl mezi kontrolní proměnné zařazen současný socioekonomický status (tj. informace, zda respondent v současné době studuje střední školu, nebo nikoli). Proměnná *partnerský status* kontroluje, zda se preference mladých lidí, kteří mají partnera, liší od preferencí těch, kteří ho nemají. Přestože je pravděpodobné, že se vzhledem k věku nemusí jednat o vážný vztah a že současný partner nemusí být partnerem životním, mohou mít mladí lidé, kteří mají partnera, odlišná očekávání od svého protějšku než ti, kteří nemají žádnou zkušenost s partnerským vztahem. Je možné navíc předpokládat, že partnerské preference mohou být ovlivněny i charakte-

---

kladní porozumění textu, 2. schopnost logicky vyvozovat určité závěry a aplikovat je na konkrétní situaci, 3. dovednost kritické práce s textem a 4. schopnost pracovat s kvantitativními údaji a provádět základní matematické úvahy.

⁷ Podobně pracovali s kompetencemi (inteligencí) rozdělenými na kvartily např. Matějů a Anýžová [2017].

Tabulka 1. Základní charakteristiky datového souboru

		Podíl (v %)	N
Pohlaví	žena	60,7	1 952
	muž	39,3	
Věk	–18 let	33,1	1 952
	19 let	53,0	
	20–25 let	13,8	
Partnerský status	má partnera(ku)	54,1	1 787
	nemá partnera(ku)	45,9	
Vzdělání rodičů	oba mají nižší než VŠ vzdělání	45,9	1 952
	jeden rodič VŠ	28,2	
	oba VŠ	25,9	
Preferované rodinné uspořádání	manželství	75,6	1 862
	nesezdané soužití	15,8	
	jiné	8,6	
Zvolený obor studia	právní vědy a nauky	27,5	1 951
	humanitní a společenské vědy a nauky	22,6	
	ekonomické vědy a nauky	23,2	
	ostatní	26,7	
Kognitivní schopnosti (průměrný percentil)	1. nízké studijní předpoklady	24,3	1 952
	2. kvartil	42,9	
	3. kvartil	57,7	
	4. vysoké studijní předpoklady	77,2	

Zdroj: *Preference NSZ 2017.*

ristikami současného partnera. Jak uvidíme dále, tento předpoklad naše data potvrzují.

Preference vlastností budoucího partnera se mohou odlišovat podle preferovaného ideálního rodinného uspořádání. Preference nesezdaného soužití může ukazovat na méně tradiční postoje k dělbě rolí v rodině [Reneflot 2006], které se mohou projevit v odlišných nárocích na vlastnosti partnerského protějšku. Předchozí české výzkumy ukazují, že lidé žijící v nesezdaném soužití zastávají méně tradiční postoje k rodině než lidé žijící v manželství [Kreidl 2010], mají častěji vyrovnanější dělbu domácí práce a častěji hospodaří s penězi odděleně [Ham-

plová 2015; Klímová Chaloupková 2018]. Proměnná *typ preferovaného rodinného uspořádání* má tři kategorie: 1. manželství, 2. nesezdané soužití, 3. jiné rodinné uspořádání. Do poslední kategorie spadají ti, kteří uvedli, že preferují jiné rodinné uspořádání, chtějí žít sami nebo mít partnera a nebydlet s ním dohromady.⁸

Mezi účastníky NSZ jsou nadreprezentováni uchazeči o studium práv, naproti tomu uchazeči o jiné obory se jich účastní méně často, než odpovídá struktura přihlášených na vysoké školy (viz Tabulka P2 v příloze). V analýzách proto budeme kontrolovat informaci o studijním zaměření, na které chtějí dotazovaní podávat přihlášku. Proměnná *preferovaný obor studia* rozlišuje s ohledem na četnost uchazečů následující obory: 1. právní vědy a nauky, 2. humanitní a společenské vědy, 3. ekonomické vědy a nauky, 4. ostatní. Kategorie ostatní zahrnuje méně zastoupené obory mezi uchazeči NSZ (viz Tabulka P2).

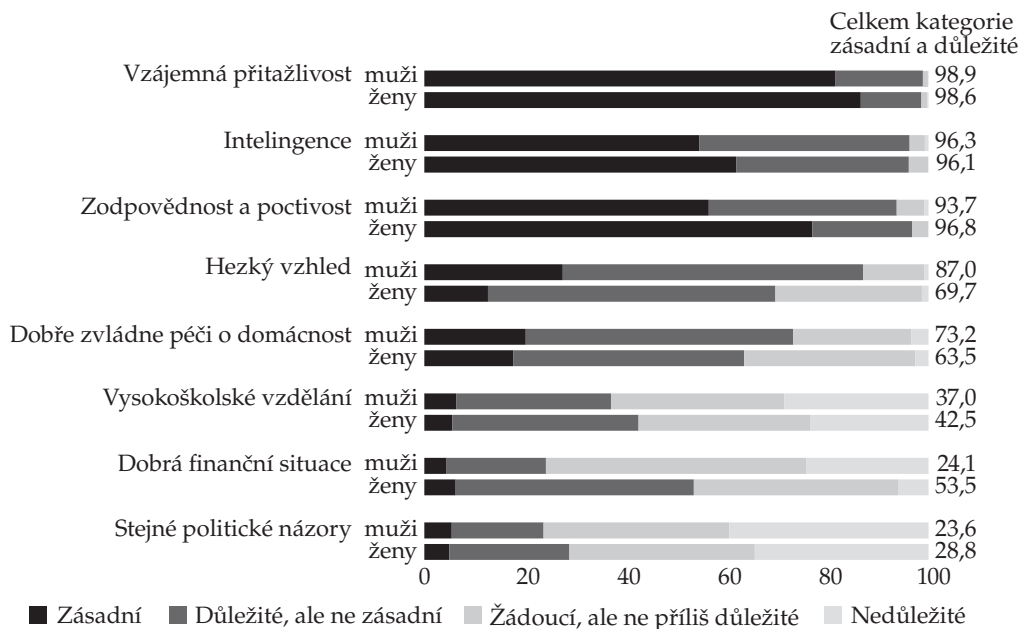
Základní deskriptivní analýzy: Jaké vlastnosti jsou důležité při výběru životního partnera?

Graf 1 ukazuje srovnání postojů mužů a žen k důležitosti vybraných charakteristik životního partnera. Jak již bylo zmíněno, mezi tři nejvýznamnější vlastnosti při výběru životního partnera patří vzájemná přitažlivost, inteligence a zodpovědnost a poctivost. Tyto vlastnosti považuje za zásadní většina dotazovaných mladých mužů i žen. Vysoká důležitost je přikládána i vysokoškolskému vzdělání, dobré finanční situaci a hezkému vzhledu. Menší význam je připisován shodě v názorech na politiku, kterou považuje za důležitou jen méně než třetina mladých lidí. Výsledky tak do velké míry odpovídají závěrům výzkumu Mladá generace 1997, jen s menším důrazem na domácnost a rodinné hodnoty, které u tehdejších mladých lidí měly zřejmě vyšší důležitost než nyní [Vymětalová 2000a]. Rozdíly však mohou být způsobeny rozdílnou vzdělanostní strukturou respondentů v obou výzkumech.

Odpovědi mužů a žen se liší ve všech položkách. Nejvýrazněji se liší vnímání důležitosti finančních zdrojů a hezkého vzhledu, což souvisí s předpoklady teorie sociálních rolí a potvrzuje naši první hypotézu. Ve shodě s tradičním rozdělením rolí v rodině přikládají ženy vyšší význam při výběru partnera finančnímu zabezpečení a vysokoškolskému vzdělání než muži při výběru partnerky. Muži naopak při výběru životní partnerky kladou vyšší důraz na hezký vzhled a schopnost dobře se postarat o domácnost. Dobrá finanční situace partnera je důležitá pro 54 % žen (součet kategorií zásadní a důležité), ale pouze pro 24 % mužů. Za důležitý považuje hezký vzhled téměř 87 % mužů, ale necelých 70 % žen. V případě významu vysokoškolského vzdělání jsou rozdíly méně výrazné:

⁸ Respondentům byla pokládána otázka: „Které z následujících variant budoucího života dáváte přednost? Želte pouze jednu odpověď: 1. nesezdané soužití, 2. manželství, 3. žít sám(a), 4. mít partnera(ku) a nebydlet s ní(m) dohromady, 5. jiné.“

**Graf 1. Jaké vlastnosti jsou důležité při výběru životního partnera?
Srovnání odpovědí mužů a žen (v %)**

Zdroj: Preference NSZ 2017.

Poznámka: Tučně vtištěné hodnoty uvádějí součet podílu odpovědí zásadní a důležité.

to, aby měl partner vysokoškolské vzdělání, považuje za důležité 43 % žen a 37 % mužů. Více než 73 % mužů a 64 % žen považuje za důležité, aby jejich životní partner dobře zvládal péči o domácnost. Tato zjištění potvrzují výsledky téměř o dvě dekády staršího výzkumu Mladá generace 1997, kde ženy zdůrazňovaly společenský status muže a muži se zase častěji soustřeďovali na hezký vzhled a pěkné vystupování [ibid.].

Výsledky logistické analýzy

Pomocí logistické regrese ověřujeme, zda rozdíly v partnerských preferencích mezi ženami a muži přetrvávají i při kontrole dalších charakteristik, jako jsou věk, kognitivní schopnosti, vzdělání rodičů, preferované rodinné uspořádání a aktuální partnerský status. Tabulky 2 a 3 prezentují modely binární logistické regrese. Tabulka 2 ukazuje tři modely, které odhadují šanci hodnotit jako zásadní inteligenci, vzájemnou přitažlivost a zodpovědnost. Referenční kategorií je názor, že daná vlastnost není při výběru partnera zásadní. Tabulka 3 uvádí výsledky logistické regrese pro další závislé proměnné, tj. vysokoškolské vzdělání, hezký

vzhled, dobrou finanční situaci, schopnost pečovat o domácnost a shodu názorů na politiku. Zde rozlišujeme to, zda je daná charakteristika potenciálního životního partnera vnímána jako důležitá, nebo ne. Interpretaci poměru šancí doplňujeme výpočtem průměrných marginálních efektů vybraných faktorů pro muže a pro ženy, které nám umožní odpovědět na otázku, zda se vliv jednotlivých proměnných liší na základě pohlaví. Průměrné marginální efekty ukazují průměrnou změnu v predikované pravděpodobnosti závisle proměnné pro muže a pro ženy za kontroly dalších proměnných v modelu [Mood 2010].

Zprv, série logistických regresí ověřovala, zda se při kontrole dalších charakteristik liší partnerské preference mužů a žen (*Hypotéza 1*). Zjištění logistických regresí potvrzuje závěry prvotních deskriptivních analýz. Všechny sledované vlastnosti s výjimkou hezkého vzhledu a schopnosti péče o domácnost jsou důležitější pro ženy než pro muže. Tabulka 2 ukazuje, že i když kontrolujeme další charakteristiky, ženy častěji než muži uvádějí, že inteligence, zodpovědnost a vzájemná přitažlivost jsou pro ně při výběru životního partnera zásadní. Z Tabulky 3 vyplývá, že ženy mají více než třikrát větší šance než muži dávat důraz na důležitost dobré finanční situace partnera a téměř o 50 % vyšší šance považovat za důležité vysokoškolské vzdělání a shodu v politických názorech mezi partnery. Naproti tomu muži mají o 50 % vyšší šance než ženy hodnotit jako důležitou schopnost dobře pečovat o domácnost a o 67 % vyšší šance než ženy považovat za důležitý hezký vzhled. Tato zjištění dokládají, že i v generaci mladých partnerské preference odrážejí představy o tradičním rozdělení rolí v rodině a že tato skutečnost se za poslední dvě desetiletí příliš neproměnila [srov. Vymětalová 2000a]. Ženy více preferují charakteristiky partnera související s uplatněním na trhu práce a finančním zabezpečením rodiny. Muži naproti tomu dávají větší důraz na vzhled a schopnost pečovat o domácnost.

Hlavní otázkou naší studie je, zda souvisí partnerské preference týkající se inteligence a vysokoškolského vzdělání s individuálními kognitivními schopnostmi. Jinými slovy ověřujeme, zda existuje tendence k homofilii na základě kognitivních schopností a vzdělání (*Hypotéza 2a*). Naše zjištění tento předpoklad potvrzují. Mladí lidé s nejvyšším výsledkem v testu obecných studijních předpokladů mají přibližně o 30 % vyšší šance hodnotit inteligenci jako zásadní vlastnost životního partnera než ti, kteří dosáhli v testu studijních předpokladů nejnižších výsledků. Mladí lidé s nadprůměrnými studijními předpoklady dávají při výběru partnera rovněž vyšší důraz na jeho vysokoškolské vzdělání. Tyto výsledky navazují na závěry menších studií a potvrzují, že co do inteligence mají lidé zřejmě individuální preferenci pro sobě podobné partnery. V kontextu diskuze mechanismů výběrového párování to tedy může znamenat, že páry s podobným IQ se nepárují jen na základě společenských struktur, ale že individuální preference jednotlivce je důležitá.

Předpokládali jsme také, že důraz na vzdělanostní homofilii je silnější u žen než u mužů (*Hypotéza 2b*). Srovnání průměrných marginálních efektů pro muže a ženy tento předpoklad potvrzuje. Ženy s vyššími kognitivními schopnostmi hodnotí častěji inteligenci jako zásadní vlastnost partnera a považují za důležitější vy-

Tabulka 2. Odhadované relativní šance (poměr šancí) hodnotit vybrané charakteristiky životního partnera jako zásadní – první část

	Intelligence	Zodpovědnost	Přitažlivost
Žena (ref. muž)	1,48*** (0,11)	2,44*** (0,11)	1,62*** (0,14)
Kognitivní schopnosti			
2. kvartil (ref. nízké)	0,95 (0,14)	1,10 (0,16)	0,97 (0,19)
3. kvartil	1,14 (0,14)	1,19 (0,16)	1,03 (0,19)
4. vysoké kognitivní schopnosti	1,32* (0,15)	0,80 (0,16)	1,22 (0,20)
Jen jeden rodič VŠ (ref. oba nižší vzdělání)	1,38*** (0,12)	0,95 (0,13)	1,05 (0,16)
Oba rodiče VŠ	1,50*** (0,13)	0,86 (0,14)	1,47** (0,18)
Preference nesezdaného soužití (ref. manželství)	1,07 (0,14)	0,62*** (0,14)	0,88 (0,18)
Jiné	1,12 (0,19)	0,58*** (0,19)	0,55*** (0,22)
Nemá partnera/ku (ref. má partnera/ku)	0,93 (0,10)	0,81* (0,11)	1,02 (0,14)

sokošskolské vzdělání než mladí muži se stejnými schopnostmi. Zatímco u mužů příslušnost do skupiny s nejvyššími kognitivními schopnostmi zvyšuje pravděpodobnost vnímání důležitosti inteligence při výběru partnera o 3 procentní body, u žen je to o 9 procentních bodů (Graf 2). V případě žen z prvních dvou skupin s nejvyššími kognitivními schopnostmi je pravděpodobnost důrazu na vysokoškolské vzdělání partnera vyšší o 6 a 9 procentních bodů než u žen s nejnižšími studijními předpoklady (Graf 3a). U mužů jsou marginální efekty kognitivních schopností na vnímání důležitosti vzdělání partnerky zanedbatelné.

Dále nás zajímalo, zda partnerské preference ovlivňuje vzdělanostní kapitál původní rodiny, respektive vzdělání rodičů. Zdá se, že je tento vliv dokonce silnější než vliv vlastních kognitivních schopností. Mladí lidé, jejichž oba rodiče mají vysokoškolské vzdělání, a to i při kontrole úrovně kognitivních schopností, mají o 50 % vyšší šance, že budou přikládat zásadní význam inteligenci, a téměř trojnásobné šance, že budou považovat za důležité, aby měl jejich partner vyso-

Tabulka 2. Odhadované relativní šance (poměr šancí) hodnotit vybrané charakteristiky životního partnera jako zásadní – druhá část

	Intelligence	Zodpovědnost	Přitažlivost
Věk 19 let (ref. <18 let)	1,04 (0,11)	1,21 (0,12)	1,24 (0,15)
Věk 20–25 let	1,36* (0,16)	1,36* (0,18)	1,50* (0,22)
Humanitní a společenské vědy (ref. právo)	1,15 (0,14)	1,00 (0,15)	0,90 (0,18)
Ekonomie	0,76* (0,14)	0,99 (0,15)	1,09 (0,19)
Ostatní	0,84 (0,14)	1,10 (0,15)	1,27 (0,19)
Konstanta	0,88 (0,19)	1,49* (0,21)	2,98*** (0,25)
N	1 746	1 746	1 745
LL	–1 156,5	–1 016,4	–742,3
AIC	2 343,11	2 062,84	1 514,79

Zdroj: Preference NSZ 2017.

Poznámka: Tabulka udává poměr šancí a standardní chyby (v závorce); * $p < 0,1$;

** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$.

koškovské vzdělání, než mladí lidé, kteří mají rodiče s nižším vzděláním (*Hypotéza 3*). Pokud vysokou školu vystudoval jen jeden rodič respondenta, šance na to hodnotit inteligenci partnera jako zásadní je vyšší o 38 % a vnímání důležitosti vysokoškolského vzdělání o 59 % ve srovnání s respondenty, jejichž rodiče mají středoškolské nebo nižší vzdělání. Mladí lidé s vysokoškolsky vzdělanými rodiči kladou vyšší důraz i na hezký vzhled a vystupování a vzájemnou přitažlivost (Tabulka 2).

Ze srovnání průměrných marginálních efektů vyplývá, že vzdělání rodičů má o něco větší vliv na partnerské preference mužů než žen (Graf 3a). Pokud má vysokoškolské vzdělání jen jeden rodič, zvyšuje se pravděpodobnost preference vysokoškolsky vzdělané partnerky u mužů o 14 procentních bodů a postoj, že inteligence je zásadní, o 15 procentních bodů (u žen o 7 a o 3 procentní body). Pokud má respondent oba rodiče vysokoškolské, zvyšuje se důraz na vyšší vzdělání partnerky o 26 procentních bodů a preference inteligence o 13 procentních bodů (u žen o 24 a 8 procentních bodů). Je možné předpokládat, že mladí lidé, kteří vyrůstají v rodině s vyšším vzdělanostním kapitálem, jsou vychováni

Tabulka 3. Odhadované relativní šance (poměr šancí) hodnotit vybrané charakteristiky životního partnera jako důležité – první část

	Finanční situace	Hezký vzhled	Péče o domác- nost	Vyso- koškolské vzdělání	Shodné politické názory
Žena (ref. muž)	3,33*** (0,12)	0,33*** (0,14)	0,50*** (0,12)	1,47*** (0,11)	1,48*** (0,12)
Kognitivní schopnosti					
2. kvartil (ref. nízké)	0,80 (0,14)	0,78 (0,16)	0,94 (0,15)	1,05 (0,15)	1,13 (0,17)
3. kvartil	0,59*** (0,15)	1,07 (0,17)	0,74* (0,15)	1,40** (0,15)	1,29 (0,17)
4. vysoké kognitivní schopnosti	0,37*** (0,16)	1,00 (0,17)	0,65*** (0,16)	1,17 (0,15)	1,83*** (0,17)
Jen jeden rodič VŠ (ref. oba nižší vzdělání)	1,19 (0,12)	1,35** (0,14)	0,82 (0,13)	1,59*** (0,12)	1,23 (0,13)
Oba rodiče VŠ	1,00 (0,13)	1,36** (0,15)	0,86 (0,13)	2,92*** (0,13)	1,17 (0,14)
Preference nesezdaného soužití (ref. manželství)	0,87 (0,15)	0,85 (0,16)	0,49*** (0,14)	0,90 (0,14)	1,38** (0,15)
Jiné	0,72* (0,19)	0,72 (0,21)	0,57*** (0,19)	0,95 (0,19)	1,64** (0,20)
Nemá partnera/ku (ref. má partnera/ku)	1,16 (0,11)	1,18 (0,12)	0,83* (0,11)	1,30** (0,11)	1,14 (0,12)

k tomu, aby u druhých lidí oceňovali inteligenci a vzdělání, a proto tyto vlastnosti upřednostňují i u svého potenciálního partnera. Roli může hrát snaha mladých lidí „neztratit“ svůj socioekonomický status partnerským vztahem s partnerem s nižším vzděláním. Je rovněž možné, že preferenci inteligence u partnera ovlivňuje nejen objektivní ukazatel kognitivních schopností, ale i subjektivní vnímání vlastní inteligence. Lze předpokládat, že kulturní kapitál u rodin s vysokoškolsky vzdělanými rodiči podporuje vyšší subjektivní vnímání vlastní inteligence (oproti výsledku kognitivních schopností).⁹ Nejpravděpodobnější je zřejmě kombinace těchto dvou faktorů.

⁹ Děkujeme anonymnímu recenzentovi za upozornění na toto možné vysvětlení.

Tabulka 3. Odhadované relativní šance (poměr šancí) hodnotit vybrané charakteristiky životního partnera jako důležité – druhá část

	Finanční situace	Hezký vzhled	Péče o domác- nost	Vyso- koškolské vzdělání	Shodné politické názory
Věk 19 let (ref. <18 let)	0,91 (0,11)	0,99 (0,13)	1,03 (0,12)	1,05 (0,11)	1,33** (0,13)
Věk 20–25 let	0,93 (0,17)	0,82 (0,19)	0,98 (0,17)	0,98 (0,17)	1,01 (0,19)
Humanitní a společenské vědy (ref. právo)	0,77* (0,14)	1,08 (0,17)	0,80 (0,15)	0,74** (0,14)	1,38** (0,15)
Ekonomie	1,04 (0,15)	0,80 (0,17)	0,89 (0,15)	0,55*** (0,15)	0,59*** (0,17)
Ostatní	0,65*** (0,14)	0,64*** (0,16)	0,83 (0,15)	0,56*** (0,14)	0,65*** (0,16)
Konstanta	0,60** (0,20)	7,21*** (0,24)	6,22*** (0,21)	0,38*** (0,20)	0,16*** (0,23)
N	1 748	1 740	1 743	1 742	1 743
LL	–1 082,3	–908,4	–1065,9	–1107,4	–962,
AIC	2 194,60	1 846,88	2 161,77	2 244,78	1 954,68

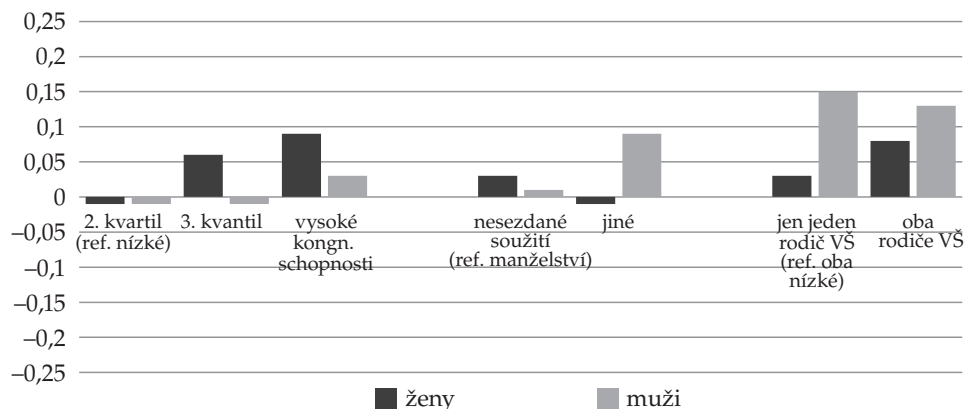
Zdroj: Preference NSZ 2017.

Poznámka: Tabulka udává poměr šancí a standardní chyby (v závorce);

* $p < 0,1$; ** $p < 0,05$; *** $p < 0,01$.

Poslední naší otázkou je, zda se partnerské preference podle úrovně kognitivních schopností liší i v dalších charakteristikách (*Hypotéza 4*). Analýzy potvrdily, že tomu tak skutečně je. Mladí lidé s vyššími kognitivními předpoklady považují za důležitější shodu politických názorů mezi partnery než ti, kteří mají nižší studijní předpoklady. Tato souvislost je přitom silnější u mužů. Naopak mladí lidé s nadprůměrnými studijními předpoklady kladou menší důraz na finanční zabezpečení a schopnost péče o domácnost než ti, kteří v testech studijních předpokladů dosáhli horších výsledků. Zde je možné se domnívat, že jednotlivci s vyšší inteligencí mají i vyšší důvěru ve své možnosti a schopnosti finančně se zabezpečit bez pomoci partnera, případně si obstarat péči o domácnost externě. Více než rozdělení rolí mezi partnery je pak tedy můžou zajímat individuální charakteristiky partnera, jako je inteligence nebo politická orientace. Na druhou stranu, preference vzájemné přitažlivosti, zodpovědnosti a vzhledu se podle kognitivních schopností neliší.

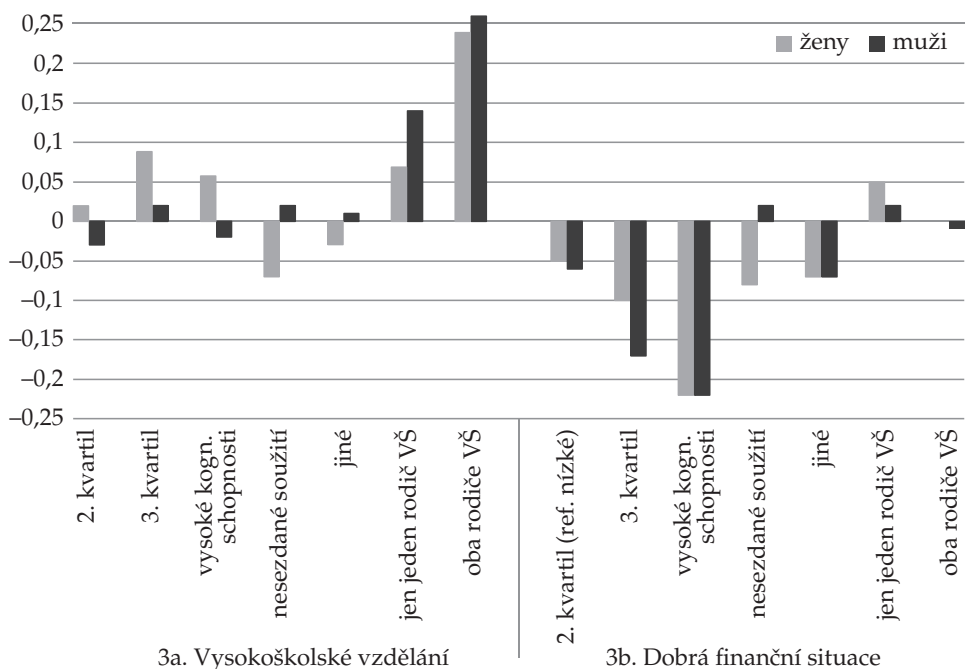
Graf 2. Faktory ovlivňující hodnocení inteligence jako zásadní vlastnosti při výběru partnera. Srovnání průměrných marginálních efektů pro muže a pro ženy

Zdroj: Preference NSZ 2017.

Poznámka: Odhadnuto na základě modelu logistické regrese, viz Tabulka 2.

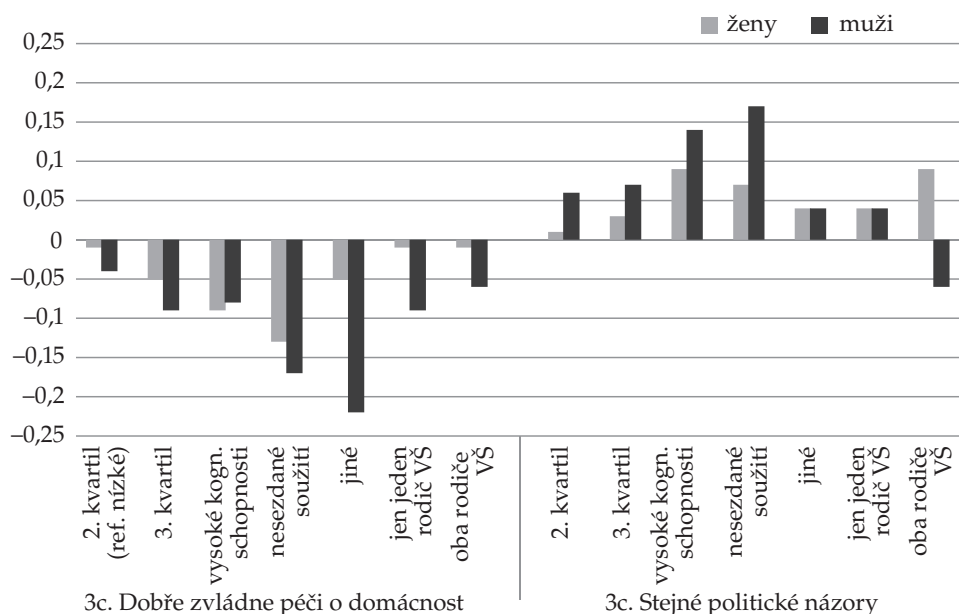
Graf 3. Faktory ovlivňují hodnocení vybraných charakteristik jako důležitých při výběru partnera. Srovnání průměrných marginálních efektů pro muže a pro ženy – první část

3a. Vysokoškolské vzdělání

3b. Dobrá finanční situace

Graf 3. Faktory ovlivňující hodnocení vybraných charakteristik jako důležitých při výběru partnera. Srovnání průměrných marginálních efektů pro muže a pro ženy – druhá část

Zdroj: Preference NSZ 2017.

Poznámka: Odhadnuto na základě modelu logistické regrese, viz Tabulka 3.

Stručný komentář si zaslouží i rozdíly podle dalších kontrolních proměnných (Tabulka 2). Mladí lidé, kteří mají partnerský vztah, přikládají menší důležitost vysokoškolskému vzdělání partnera. Důvodem je pravděpodobně skutečnost, že jejich protějšek vzhledem k věku nemá dokončené vysokoškolské vzdělání. Vyšší důraz naopak přikládají schopnosti pečovat o domácnost a zodpovědnosti. Rozdíly zaznamenáváme i podle věku a preferovaného oboru vysokoškolského studia.

Věcně zajímavé jsou rozdíly partnerských preferencí podle preferovaného typu partnerského uspořádání. Mladí lidé, kteří preferují manželství oproti nesezdanému soužití, mají o 38 % vyšší šance považovat za důležitou vlastnost zodpovědnost a poctivost partnera a o 51 % vyšší šance hodnotit jako důležitou vlastnost schopnost péče o domácnost (Tabulka 2 a 3). Mladí muži preferující nekorezidenční partnerské uspořádání (kategorie jiné) mají celkově menší nároky na partnerský protějšek, pokud jde o zodpovědnost a péči o domácnost, než ti, kteří preferují manželství. Více si ale cení inteligence partnerky a názorové shody. Ženy, které upřednostňují nesezdané soužití, přikládají nižší důležitost finančnímu za-

bezpečení ze strany partnera než ženy, které preferují manželství. U mužů jsou rozdíly méně výrazné. Nepotvrzuje se tedy, že by muži preferující méně tradiční formy rodinného uspořádání hledali partnerku s vyšším výdělečným potenciálem než tradičněji orientovaní muži. Muži i ženy preferující nesezdané soužití dávají menší (o 17, resp. o 13 procentních bodů nižší) důraz na důležitost schopnosti péče o domácnost. Jinými slovy, upřednostnění méně tradičního uspořádání se promítá i do partnerských preferencí a je spojeno s menším důrazem na tradiční dělbu rolí v rodině: ženy nelpí na muži živiteli rodiny a obě pohlaví dávají menší důraz na schopnost péče o domácnost. To dokládá zjištění předchozích výzkumů, které ukazují, že lidé žijící v manželství zastávají více tradiční postoje [Kreidl 2010].

Závěr

Dekády probíhající výzkum výběrového párování jasně potvrzuje, že partneři se v mnoha aspektech podobají [Schwartz 2013]. Tento text se zaměřoval především na otázku, zda preference pro podobnost platí i pro inteligenci, resp. kognitivní schopnosti. Menší zahraniční výzkumy v psychologii a genetice naznačují, že by tomu tak mohlo být [např. Watson et al. 2004], ale sociologie s tímto tématem spíše nepracuje a na českých datech podobný výzkum zatím nevznikl.

Naše analýzy datového souboru Preference NSZ 2017, ve kterém byli dotazováni uchazeči o studium na vysoké škole ve věku 17–25 let, ukazují, že existuje souvislost mezi relativními kognitivními schopnostmi respondentů a jejich preferencí inteligence u partnera. Pozorujeme tedy homofilii s ohledem na kognitivní schopnosti. Zcela konkrétně to znamená, že mladí lidé s vyšším výsledkem obecných studijních předpokladů mají přibližně o 30 % vyšší šance hodnotit inteligenci jako zásadní vlastnost životního partnera než ti, kteří dosáhli nižších výsledků v testu studijních předpokladů. Mladí lidé s nadprůměrnými výsledky dávají vyšší důraz i na vysokoškolské vzdělání při výběru partnera.

Je třeba nicméně podotknout, že silný vliv na partnerské preference ve vztahu k inteligenci a vysokoškolskému vzdělání má i vzdělanostní kapitál původní rodiny. Mladí lidé s vysokoškolsky vzdělanými rodiči mají i při kontrole úrovně kognitivních schopností o 50 % vyšší šance, že budou hodnotit inteligenci jako zásadní vlastnost a téměř trojnásobné šance, že budou považovat za důležité, aby měl jejich partner vysokoškolské vzdělání, než mladí lidé, kteří mají rodiče s nižším vzděláním. To naznačuje, že roli může hrát vedle objektivně měřených kognitivních schopností i subjektivní vnímání vlastní inteligence.

Zjištění naší studie nejenže rozšiřuje evidenci pro další ukazatele výběrového párování, ale navazuje i na diskuzi ohledně jeho mechanismů. Naše zjištění naznačují, že lidé s podobně vysokými kognitivními schopnostmi se spolu nepárují jen na základě strukturních faktorů – například že v rámci univerzitního prostředí mají příležitost seznamovat se jen s podobně inteligentními lidmi –, ale že důležitým faktorem jsou osobní preference. I předchozí výzkumy online

seznamování dokazují, že individuální preference sobě podobných potenciálních partnerů v řadě sociodemografických ukazatelů hrají ve výběrovém párování významnou roli [Potarca, Mills 2015; Skopek, Schulz, Blossfeld 2011].

Důležitý je i genderový aspekt našich analýz. Ženy s vyššími kognitivními schopnostmi dávají větší důraz na inteligenci a vysokoškolské vzdělání než muži se stejnými výsledky. Zjištění tedy reflektuje předpoklady vycházející z tradičního rozdělení genderových rolí, kdy ženy u mužů vyhledávají signály statusu a materiálního zajištění a zároveň se více brání hypogamii [Buss, Schmitt 1993]. U žen s vyšším statutem tato preference jim podobných partnerů, která ale není nutně vzájemná, tak může vysvětlovat náročnější seznamovací zkušenost, kterou tyto ženy prožívají, a rozumět sňatkové tísní, která v rámci této skupiny může vznikat.

V neposlední řadě naše zjištění ukazují, že se partnerské preference podle úrovně kognitivních schopností liší i v dalších charakteristikách. Mladí lidé s vyššími výsledky v testech studijních předpokladů nepovažují za tak důležité finanční zabezpečení partnera a jeho schopnost péče o domácnost, ale je pro ně důležitější shoda v politických názorech. Zde se lze domnívat, že tito mladí lidé jsou si vědomi svého potenciálu a počítají s tím, že finanční zabezpečení i péči o domácnost si zvládnou obstarat, a jsou pro ně důležitější charakterové a postojové vlastnosti partnera. Dalším možným vysvětlením je, že inteligence koreluje i s jinými očekáváními od partnera; zatímco lidé s nižšími kognitivními schopnostmi by mohli vidět partnerský život více utilitárně, lidé s vyššími kognitivními schopnostmi by mohli od partnera očekávat především intelektuální souznění, osobnostní rozvoj a seberealizaci.

Zajímavé zjištění je, že partnerské preference souvisí i představami o rodinném životě. Preference nesezdaného soužití je spojena s menším důrazem na tradiční dělbu rolí v rodině při volbě partnera. Ženy preferující nesezdané soužití dávají nižší důraz na nutnost finančního zabezpečení ze strany partnera. Muži i ženy, kteří preferují nesezdané soužití, považují za méně důležitou schopnost partnera pečovat o domácnost než ti, kteří preferují manželství. To dokládá zjištění předchozích výzkumů, které ukazují, že lidé žijící v manželství zastávají více tradiční postoje [Kreidl 2010]. Tyto výsledky naznačují, že partnerské preference souvisí s postoji k rozdělení rolí v rodině. Vzhledem k tomu, že data Preferencí NSZ 2017 neobsahovala přímou otázku na postoje k rozdělení genderových rolí v rodině, nebylo možné tento vztah ověřit.

Na závěr je třeba dodat, že naše analýzy mají i jistá omezení. Největším limitem je to, že použitá data se týkají pouze části středoškolské populace, která usiluje o studium na vysoké škole. Nevíme, nakolik se partnerské preference skupiny mladých lidí aspirujících na vysokoškolské studium liší od celkové populace mladých lidí. Poznatky této studie by proto bylo vhodné ověřit na datech reprezentativních pro celou populaci mladých lidí. V tuto chvíli je možné se domnívat, že pokud vztah mezi vlastními kognitivními schopnostmi a preferovanou inteligencí partnera vykazovala vcelku homogenní skupina, v obecné populaci

by mohl být ještě výraznější. Na druhé straně se ale nabízí otázka, jak vnímají důležitost vysokoškolského vzdělání a inteligence u partnera mladí lidé s vyššími kognitivními schopnostmi, kteří neaspirují na studium na vysoké škole. Je možné předpokládat, že preference vyššího vzdělání partnera souvisí i s postoji k významu vysokoškolského vzdělání obecně, tj. s vlastními vzdělanostními aspiracemi. Srovnání s předchozími výsledky výzkumu partnerských preferencí Mladá generace 1997 [Vymětalová 2000a, 2000b] nicméně naznačuje, že se partnerské preference mladých lidí v našem souboru v řadě ohledů neliší od populace jako celku a partnerské preference jsou relativně stabilní v čase. Analýzy se v této studii soustředily na důležitost jednotlivých vlastností partnera. I když vzájemná korelace položek byla poměrně nízká, lze předpokládat, že mezi odpověďmi na jednotlivé položky existují určité vazby, a bylo by možné identifikovat odlišné profily partnerských preferencí. Tato otázka je otevřená pro další výzkum.

V této studii jsme se zaměřovali na partnerské preference. Přestože některé výzkumy potvrzují, že partnerské preference jednotlivce a jeho volba partnera si do určité míry odpovídají [Figueredo, Sefcek, Jones 2006], v diskuzi o výběrovém párování je důležité preference interpretovat s opatrností. Zjišťované partnerské preference nemusí nutně vypovídat o finální volbě partnera. Se stávajícími daty nedokážeme zodpovědět to, zda se partnerské preference mladých lidí překlopi i do charakteristik jejich budoucích partnerů. Vzhledem k věku respondentů, a tedy i omezeným vztahovým zkušenostem, je pravděpodobné, že se jejich partnerské preference budou ještě vyvíjet. Dalším přirozeným krokem je tedy zaměřit se vedle reprezentativního šetření partnerských preferencí i na srovnání kognitivních schopností u již vzniklých párů, které by v kombinaci s naším výzkumem poskytlo ucelený obraz o výběrovém párování s ohledem na inteligenci.

MARKÉTA ŠETINOVÁ je socioložka a psychoterapeutka. Absolvovala magisterské studium sociologie na univerzitě v Oxfordu, nyní pokračuje s doktorským výzkumem při Institutu sociologických studií na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Ve svém výzkumu i psychoterapeutické praxi se věnuje především seznamování, singles a partnerským vztahům.

JANA KLÍMOVÁ CHALOUPKOVÁ působí jako vědecká pracovnice v oddělení Hodnotové orientace ve společnosti v Sociologickém ústavu AV ČR, v. v. i. Zaměřuje se na sociologii rodiny, zejména na perspektivu životní dráhy a na výzkum hodnot a postojů. Je autorkou řady statí v odborných časopisech i odborných knihách, např. Děti na psí knížku? Mí-momanželská plodnost v ČR (Praha: SOÚ AV ČR, 2007), a je editorkou knihy Proměny rodinných a profesních startů (Praha: SOÚ AV ČR, 2010).

Literatura

- Aassve, A., G. Fuochi, L. Mencarini, D. Mendola. 2015. „What Is Your Couple Type? Gender Ideology, Housework-sharing, and Babies.“ *Demographic Research* 32 (1): 835–858, <https://doi.org/10.4054/DemRes.2015.32.30>.
- Becker, G. 1993. *A Treatise on the Family*. Cambridge: Harvard University Press.
- Blackwell, D. L., D. T. Lichter. 2004. „Homogamy Among Dating, Cohabiting, and Married Couples.“ *Sociological Quarterly* 45 (4): 719–737, <https://doi.org/10.1111/j.1533-8525.2004.tb02311.x>.
- Blossfeld, H.-P., A. Timm. 2003. *Who Marries Whom? Educational Systems as Marriage Markets in Modern Societies*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, <https://doi.org/10.1007/978-94-007-1065-8>.
- Botwin, M. D., D. M. Buss, T. K. Shackelford. 1997. „Personality and Mate Preferences: Five Factors In Mate Selection and Marital Satisfaction.“ *Journal of Personality* 65 (1): 107–136, <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1997.tb00531.x>.
- Bouchard, T. J., M. McGue. 1981. „Familial Studies of Intelligence: A Review.“ *Science (New York, N.Y.)* 212 (4498): 1055–1059, <https://doi.org/10.1126/science.7195071>.
- Boxer, C. F., M. C. Noonan, Ch. B. Whelan. 2015. „Measuring Mate Preferences: A Replication and Extension.“ *Journal of Family Issues* 36 (2): 163–187, <https://doi.org/10.1177/0192513X13490404>.
- Buss, D. M., D. P. Schmitt. 1993. „Sexual Strategies Theory: An Evolutionary Perspective on Human Mating.“ *Psychological Review* 100 (2): 204–232, <https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.2.204>.
- Buss, D. M., T. K. Shackelford, L. A. Kirkpatrick, R. J. Larsen. 2001. „A Half Century of Mate Preferences: The Cultural Evolution of Values.“ *Journal of Marriage and Family* 63 (2): 491–503, <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00491.x>.
- Dribe, M., P. Nystedt. 2013. „Educational Homogamy and Gender-Specific Earnings: Sweden, 1990–2009.“ *Demography* 50 (4): 1197–1216, <https://doi.org/10.1007/s13524-012-0188-7>.
- Eagly, A. H., W. Wood. 1999. „The Origins of Sex Differences in Human Behavior: Evolved Dispositions versus Social Roles.“ *American Psychologist* 54 (6): 408–423, <https://doi.org/10.1037/0003-066X.54.6.408>.
- Eastwick, P. W., L. B. Luchies, E. J. Finkel, L. L. Hunt. 2014. „The Predictive Validity of Ideal Partner Preferences: A Review and Meta-analysis.“ *Psychological Bulletin* 140 (3): 623–665, <https://doi.org/10.1037/a0032432>.
- Feingold, A. 1990. „Gender Differences in Effects of Physical Attractiveness on Romantic Attraction: A Comparison Across Five Research Paradigms.“ *Journal of Personality and Social Psychology* 59: 981–993, <https://doi.org/10.1037//0022-3514.59.5.981>.
- Figueredo, A. J., J. A. Sefcek, D. N. Jones. 2006. „The Ideal Romantic Partner Personality.“ *Personality and Individual Differences* 41 (3): 431–441, <https://doi.org/10.1016/j.paid.2006.02.004>.
- Finkel, E. J., P. W. Eastwick, B. R. Karney, H. T. Reis, S. Sprecher. 2012. „Online Dating: A Critical Analysis from the Perspective of Psychological Science.“ *Psychological Science in the Public Interest* 13 (1): 3–66, <https://doi.org/10.1177/1529100612436522>.
- Fiore, A. T., J. S. Donath. 2005. „Homophily in Online Dating.“ Pp. 1371–1374 in *CHI '05 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems*, <https://doi.org/10.1145/1056808.1056919>.
- Furnham, A. 2009. „Sex Differences in Mate Selection Preferences.“ *Personality and Individual Differences* 47 (4): 262–267, <https://doi.org/10.1016/j.paid.2009.03.013>.
- Glicksohn, J., H. Golan. 2001. „Personality, Cognitive Style and Assortative Mating.“ *Personality and Individual Differences* 30 (7): 1199–1209, [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(00\)00103-3](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(00)00103-3).

- Goldthorpe, J. H. 2000. „Outline of a Theory of Social Mobility.“ Pp. 230–258 in *Sociology: Numbers, Narratives, and the Integration of Research and Theory*. Oxford University Press.
- Hamplová, D. 2006. „Láska, evoluce nebo neviditelná ruka sňatkového trhu?“ Pp. 38–45 in D. Hamplová, P. Šalamounová, G. Šamanová (eds.). *Životní cyklus. Sociologické a demografické perspektivy*. Praha: SOÚ AV ČR.
- Hamplová, D. 2009. „Educational Homogamy Among Married and Unmarried Couples in Europe: Does Context Matter?“ *Journal of Family Issues* 30 (1): 28–52, <https://doi.org/10.1177/0192513X08324576>.
- Hamplová, D. 2015. „Nesezdané soužití – společné bydlení bez společné peněženky?“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 51 (2): 261–278, <https://doi.org/10.13060/00380288.2015.51.2.161>.
- Hamplová, D. 2017. „Opravdu krásné ženy získávají úspěšnější muže?“ Pp. 70–85 in P. Matějů, D. Hamplová, P. Hampl, M. Loužek, S. Weidnerová, P. Anýžová, M. Smith. 2017. *Moc krásy*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- Hanushek, E. A., G. Schwerdt, S. Wiederholdt, L. Woessmann. 2015. „Returns to Skills around the World: Evidence from PIAAC.“ *European Economic Review* 73: 103–130, <https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2014.10.006>.
- Hašková, H. 2005. „Pracující matky a genderové role ve výsledcích mezinárodního longitudinálního výzkumu.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 6 (1): 22–27.
- Hunt, L. L., P. W. Eastwick, E. J. Finkel. 2015. „Leveling the Playing Field: Longer Acquaintance Predicts Reduced Assortative Mating on Attractiveness.“ *Psychological Science* 26 (7): 1046–1053, <https://doi.org/10.1177/0956797615579273>.
- Kalmijn, M. 1998. „Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends.“ *Annual Review of Sociology* 24 (1): 395–421, <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.24.1.395>.
- Katrnák, T. 2008. *Spříznění volbou? Homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Katrnák, T., P. Fučík. 2009. „Preference výběru partnera. Liší se rozvedení a svobodní ve sňatkové a partnerských preferencích?“ *Sociológia* 41 (25): 437–456.
- Katrnák, T., Z. Lechnerová, P. Pakosta, P. Fučík. 2010. *Na prahu dospělosti. Partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha: Dokořán.
- Kenrick, D. T., E. K. Sadalla, G. Groth, M. R. Trost. 1990. „Evolution, Traits, and the Stages of Human Courtship: Qualifying the Parental Investment Model.“ *Journal of Personality* 58 (1): 97–116, <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1990.tb00909.x>.
- Klímová Chaloupková, J. 2018. „Rozdělení domácí práce a hodnocení jeho spravedlnosti v České republice: existují rozdíly mezi manželskými a nesezdanými páry?“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 54 (4): 593–624.
- Kopf, D. 2016. „Why Is Interracial Marriage on the Rise?“ *Priceconomics* [online]. [cit. 7. 11. 2018]. Dostupné z: <https://priceconomics.com/why-is-interracial-marriage-on-the-rise/>.
- Kreidl, M. 2010. „Dochází v ČR ke konvergenci hodnotového profilu lidí žijících v manželství a nesezdaném soužití?“ *Sociální studia* 7 (4): 85–100.
- Lewak, R. W., J. A. Wakefield, P. F. Briggs. 1985. „Intelligence and Personality in Mate Choice and Marital Satisfaction.“ *Personality and Individual Differences* 6 (4): 471–477, [https://doi.org/10.1016/0191-8869\(85\)90140-0](https://doi.org/10.1016/0191-8869(85)90140-0).
- Mare, R. D. 1991. „Five Decades of Educational Assortive Mating.“ *American Sociological Review* 56: 15–32, <https://doi.org/10.2307/2095670>.
- Matějů, P., P. Anýžová. 2015. „Role lidského kapitálu v úspěchu na trhu práce: srovnání šesti evropských zemí participujících na projektu PIAAC.“ *Sociologia (Slovakia)* 47 (1): 31–65.
- Matějů, P., P. Anýžová. 2017. „Krása jako kapitál: Role atraktivity v úspěchu na trhu práce.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 53 (4): 503–531, <https://doi.org/10.13060/00380288.2017.53.4.356>.

- Matějů, P., D. Hamplová, P. Hampl, M. Loužek, S. Weidnerová, P. Anýžová, M. Smith. 2017. *Moc krásy*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- MŠMT. 2018. „Statistika školství. Přijímací řízení ke studiu na vysoké a vyšší odborné škole“ [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [cit. 6. 3. 2018]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/prijimaci-rizeni-ke-studiu-na-vysoke-a-vyssi-odborne-skole-1>.
- Mood, C. 2010. „Logistic Regression: Why We Cannot Do What We Think We Can Do, and What We Can Do About It.“ *European Sociological Review* 26 (1): 67–82, <https://doi.org/10.1093/esr/jcp006>.
- Oppenheimer, V. K. 1994. „Women's Rising Employment and the Future of the Family in Industrial Societies.“ *Population and Development Review* 20 (2): 293–342, <https://doi.org/10.2307/2137521>.
- Plomin, R., I. J. Deary. 2015. „Genetics and Intelligence Differences: Five Special Findings.“ *Molecular Psychiatry* 20 (1): 98–108, <https://doi.org/10.1038/mp.2014.105>.
- Potarca, G., M. Mills. 2015. „Racial Preferences in Online Dating across European Countries.“ *European Sociological Review* 31 (3): 326–341, <https://doi.org/10.1093/esr/jcu093>.
- Regan, P., L. Levin, S. Sprecher, S. Christopher, R. Gate. 2000. „Partner Preferences.“ *Journal of Psychology & Human Sexuality* 12 (3): 1–21, https://doi.org/10.1300/J056v12n03_01.
- Reneflot, A. 2006. „A Gender Perspective on Preferences for Marriage among Cohabiting Couples.“ *Demographic Research* 15 (article 10): 311–328, <https://doi.org/10.4054/DemRes.2006.15.10>.
- Rushton, J. P., I. R. Nicholson. 1988. „Genetic Similarity Theory, Intelligence, and Human Mate Choice.“ *Ethology and Sociobiology* 9 (1): 45–58, [https://doi.org/10.1016/0162-3095\(88\)90004-0](https://doi.org/10.1016/0162-3095(88)90004-0).
- Schwartz, C. 2013. „Trends and Variation in Assortative Mating: Causes and Consequences.“ *Annual Review of Sociology* 39 (1): 451–470, <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071312-145544>.
- Skopek, J., F. Schulz, H.-P. Blossfeld. 2011. „Who Contacts Whom? Educational Homophily in Online Mate Selection.“ *European Sociological Review* 27 (2): 180–195, <https://doi.org/10.1093/esr/jcp068>.
- Smits, J., H. Park. 2009. „Five Decades of Educational Assortative Mating in 10 East Asian Societies.“ *Social Forces* 88 (1): 227–255, <https://doi.org/10.1353/sof.0.0241>.
- Smits, J., W. Ultee, J. Lammers. 1998. „Educational Homogamy in 65 Countries: An Explanation of Differences in Openness Using Country-Level Explanatory Variables.“ *American Sociological Review* 63 (2): 264–285, <https://doi.org/10.2307/2657327>.
- Speakman, J. R., K. Djafarian, J. Stewart, D. M. Jackson. 2007. „Assortative Mating for Obesity.“ *The American Journal of Clinical Nutrition* 86 (2): 316–323, <https://doi.org/10.1093/ajcn/86.2.316>.
- Stroebe, W., C. A. Insko, V. D. Thompson, B. D. Layton. 1971. „Effects of Physical Attractiveness, Attitude Similarity, and Sex on Various Aspects of Interpersonal Attraction.“ *Journal of Personality and Social Psychology* 18 (1): 79–91, <https://doi.org/10.1037/h0030710>.
- Šmídová, I., K. Janoušková, T. Katrňák. 2008. „Faktory podmiňující vzdělanostní aspirace a vzdělanostní segregaci dívek a chlapců v českém vzdělávacím systému.“ *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 44 (1): 23–54.
- Tambs, K., T. Moum. 1992. „No Large Convergence during Marriage for Health, Lifestyle, and Personality in a Large Sample of Norwegian Spouses.“ *Journal of Marriage and Family* 54 (4): 957–971, <https://doi.org/10.2307/353175>.
- Vymětalová, S. 2000a. „Partnerský vztah.“ Pp. 99–133 in L. Fialová, D. Hamplová,

- M. Kučera, S. Vymětalová. *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Vymětalová, S. 2000b. „Partnerský vztah: ideály a reality.“ *Demografie* 42 (3): 200–207.
- Watson, D., E. C. Klohnen, A. Casillas, E. Nus Simms, J. Haig, D. S. Berry. 2004. „Match Makers and Deal Breakers: Analyses of Assortative Mating in Newlywed Couples.“ *Journal of Personality* 72 (5): 1029–1068, <https://doi.org/10.1111/j.0022-3506.2004.00289.x>.
- Whitaker, K. L., M. J. Jarvis, R. J. Beeken, D. Boniface, J. Wardle. 2010. „Comparing Maternal and Paternal Intergenerational Transmission of Obesity Risk in a Large Population-based Sample.“ *The American Journal of Clinical Nutrition* 91 (6): 1560–1567, <https://doi.org/10.3945/ajcn.2009.28838>.

Příloha

Tabulka P1. Korelace vlastností preferovaných při výběru partnera

	VŠ	INT	ZODP	FIN	DOM	VZH	PRIT	POL
Vysokoškolské vzdělání (VŠ)	1,00	0,29	-0,03	0,26	0,00	0,12	-0,04	0,22
Inteligence (INT)		1,00	0,12	0,11	-0,02	0,19	0,14	0,15
Zodpovědnost a poctivost			1,00	0,14	0,23	0,00	0,18	0,02
Dobrá finanční situace (FIN)				1,00	0,18	0,11	0,03	0,12
Dobře zvládne péči o domácnost (DOM)					1,00	0,11	0,08	0,07
Hezký vzhled (VZH)						1,00	0,20	0,05
Vzájemná přitažlivost (PRI)							1,00	0,00
Stejné politické názory (POL)								1,00

Tabulka P2. Srovnání dat NSZ se statistikami uchazečů o vysokoškolské studium, MŠMT

Zvolený obor studia	Datový soubor Preference NSZ 2017 (v %)	Struktura přihlášených na VŠ 2017, MŠMT (v %)	Rozdíl
Ekonomické vědy a nauky	22,9	21,6	1,3
Humanitní a společenské vědy a nauky	22,8	25,5	-2,8
Pedagogika, učitelství a sociální péče	3,7	19,3	-15,5
Právní vědy a nauky	27,3	7,1	20,2
Přírodní vědy a nauky	1,9	12,7	-10,9
Technické vědy a nauky	17,9	24,2	-6,3
Vědy a nauky o kultuře a umění	0,4	5,2	-4,9
Zdravotnictví, lékařské a farmaceutické vědy	2,0	14,1	-12,1
Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy	1,1	6,8	-5,7

Zdroj: Preference NSZ 2017, MŠMT 2018.

Přístup singles k seznamování v digitální době

Seznamování se proměňuje. Zaprvé vidíme změny s ohledem na načasování a význam partnerství. Partnerský život je více volbou než povinností, očekávání od životního partnera se zvyšují (Finkel, 2017) a single období je stále běžnější životní fází mladých lidí mezi 20 a 30 lety (Arnett, 2000). Zadruhé se proměňuje na úrovni způsobu seznámení. Lidé čím dál méně navazují vztahy skrz rodinu nebo svou komunitu a přesouvají hledání partnera online (Rosenfeld et al., 2019). Z reprezentativních výzkumů víme, že internet je v USA v současné době nejčastějším místem seznámení, 42 % českých uživatelů má zkušenost s internetovou seznamkou a celospolečenské postoje k seznamování přes internet jsou čím dál pozitivnější (Nielsen Admosphere, 2018; Potarca, 2017; A. Smith & Anderson, 2015).

Přestože se partnerskému chování v české sociologii věnuje celá řada odborných studií (z novějších např. Dudová et al., 2020; Hamplová et al., 2019; Haukanes & Hašková, 2020), dopady internetu na vztahy se zkoumá spíše na úrovni studentských prací. Vzhledem k rychlým společenským změnám, které digitální technologie přináší, je třeba upnout pozornost i tímto směrem. Vše nasvědčuje tomu, že seznamování přes internet je dnes mezi mladými lidmi běžnou zkušeností, o které toho ale v detailu velmi málo víme. Jak o hledání partnera dnešní mladí lidé přemýšlí? Z jakého důvodu se rozhodnou využít seznamovací služby a jaké seznamovací strategie v tomto prostředí volí? Proč někteří z nich seznamky nepoužívají?

Tento text se zaměřuje na postoje nezadaných mladých lidí k seznamování, a především na jejich motivace a bariéry pro využití online sezonek. V rámci studie analyzuji 20 rozhovorů s respondenty mezi 20 a 40 lety, kteří volně reprezentují generaci mileniálů, tedy lidi vyrůstající s technologiemi a využívající výhod globalizovaného světa. Vzhledem k tomu, že právě oni jsou nejrychleji rostoucí uživatelskou skupinou sezonek a zároveň zřejmě první generací, která v našem regionu pociťuje výrazný dopad technologií na vztahy, je důležité dokreslit závěry kvantitativních výzkumů na toto téma o kvalitativní rozměr. To je cílem tohoto textu.

Specifika navazování vztahů u generace mileniálů

Srovnáváme-li životní dráhy dnešních mladých lidí a jejich rodičů, všímáme si především rostoucí de-standardizace, tedy nárůstu rozmanitosti životních drah. Setkáváme se s disociací manželství a rodičovství, případně absencí jednoho nebo druhého, a především se objevuje nová životní fáze: post-adolescence neboli vynořující se dospělost (Arnett, 2000; Hasmanová Marhánková & Kreidl, 2013). Ta nastává prodlužováním období mezi získáním ekonomické soběstačnosti a vstupem do manželství, respektive dlouhodobého vztahu. Jedním ze znaků vynořující se dospělosti je právě single status, případně nezávazné vztahy, a zaměření pozornosti jinam, především na budování kariéry a seberealizaci (Arnett, 2000).

V souvislosti s již zmíněným single životem jako regulérní životní fází, kterou není potřeba rychle ukončovat, a zřejmě i dostupností online seznamování, se proměňují i nároky mladých lidí na jejich partnery. Na jednu stranu pozorujeme i u nejmladší generace tradiční, genderově podmíněné partnerské preference: pro muže je důležitější vzhled a nižší věk partnerky, pro ženy zase finanční zajištění partnera (D. M. Buss & Schmitt, 1993; Shackelford et al., 2005; Vymětalová, 2000). Na druhou stranu se ale zřejmě nároky na partnery obecně zvyšují a častěji zahrnují i sebezvojevové aspekty, jako je například vzájemná inspirace a intelektuální výzvy (Finkel, 2017; Perel, 2017). Proměňuje se také načasování a význam manželství. Většina mladých lidí před svatbou vystřídá několik vážných vztahů a s vybraným partnerem prochází periodou kohabitatione (Hasmanová Marhánková & Kreidl, 2013). Svatbu pak odkládají mileniálové do vyššího věku, částečně protože nejdříve chtějí dosáhnout finanční nezávislosti a statusu a částečně protože výběru partnera věnují větší pozornost (Cherlin, 2004; Vymětalová, 2000). S manželstvím a dětmi ale naprostá většina do budoucna počítá (Wang & Taylor, 2011). Dle sociologa Andrew Cherlina (2004) lze až paradoxně vysokou oblibu manželství v naší společnosti vysvětlit symbolickým významem, který mu mladí lidé přikládají: je vnímáno jako oslava osobní vyspělosti, jako podpora společné párové identity a jako symbol finanční stability.

Rodičovství je pro mladé lidi stále důležitou a chtěnou životní zkušeností, v Česku i dalších západních zemích se ale proměňuje jeho načasování a podoba. Od 90. let prudce roste průměrný věk (prvo)rodiček, což je jeden z faktorů snižující porodnost. Lidé nutně neplánují mít méně dětí než jejich rodiče, odsouvání rodičovství ale znamená, že jich méně „stihnou“ (Boček, 2019; Hasmanová Marhánková & Kreidl, 2013). Důvodem odložení dětí na později

může být i touha se před založením rodiny finančně stabilizovat, což může být v některých zemích náročnější pro mileniály než pro předchozí generaci (Hoffower, 2019). Zajímavým posunem je i již zmíněné oddělení rodičovství od manželství: v Česku se nyní většina prvorozených dětí narodí nesezdaným rodičům a pro část párů je až rodičovství impulsem ke sňatku (Hasmanová Marhánková & Kreidl, 2013). Roste i skupina dobrovolně bezdětných mladých lidí, kteří jako důvod uvádí osobní morální zodpovědnost, hlavně v souvislosti s klimatickou změnou (Boček, 2019).

Proměna seznamování

Po většinu historie bylo partnerství spíše ekonomickým uspořádáním než romantickým rozhodnutím jednotlivců. Jak trefně glosuje historička Coontz (2006), manželství dříve bylo příliš důležitou ekonomickou a politickou institucí, které nemohlo být založené na něčem tak nestálém, jako je láska. Historicky tedy měla ve výběru partnera klíčovou roli rodina. I přestože domluvené sňatky v moderním světě v průběhu 19. a 20. století prakticky vymizely, až do poloviny minulého století bylo právě seznámení přes rodinu nejčastějším způsobem, kterým lidé nacházeli svého životního partnera (Rosenfeld & Thomas, 2012).

Postmoderní společnost s sebou ale přinesla redefinici partnerství, která je charakteristická oslabením norem a individualistickým přístupem ke vztahům. Jednotlivci nejsou svazováni tradicemi a vztahy vytváří na základě vlastního vyjednávání. Svobodné rozhodnutí pro vztah a uspokojení čerpané ze vztahu tak nabývají důležitého významu (Giddens, 1993). Tento přístup se promítá i do způsobů seznamování. V druhé polovině 20. století klesá podíl párů, které se seznámí skrz rodinu, kostel nebo sousedskou komunitu a nabývá význam seznámení přes vlastní známé a přátele (Rosenfeld & Thomas, 2012). Koncem devadesátých let pak prudce narůstá seznamování přes internet a až třetina nově vzniklých párů se seznámí právě online (Potarca, 2017). Kontrola nad výběrem partnera je tak v rukou jednotlivce a vliv okolí na seznamování slábne, což v souladu s modernizační teorií zřejmě snižuje důležitost vrozených vlastností (např. etnicita) jako kritérium při výběru partnera a online tak vznikají rozmanitější páry (Schwartz, 2013; Brown, 2019).

Především mladí lidé si online seznamování oblíbili: mezi lety 2013 a 2015 se počet lidí pod 25 let se seznamkovou zkušeností skoro ztrojnásobil, z 10 % na 27 % (Smith & Anderson, 2015). Tento nárůst zřejmě souvisí s rozšířením chytrých telefonů a vstupem mobilní

seznamky Tinder na trh, která seznamování do velké míry gamifikovala a věnovala pozornost budování atraktivní značky. Dle informací Tinderu je 50 % jeho globálních uživatelů mezi 18 a 25 lety (Bromwich, 2018). Na motivaci pro využití seznamovacích služeb u mladých lidí se často nahlíží perspektivou teorie uspokojení a užitku, která spojuje užívání online sezonek s jednoduchým uspokojením fyzických, sociálních a psychosociálních potřeb, jako je sex, blízkost nebo zvýšení sebevědomí (Katz et al., 1973; Valkenburg & Peter, 2007). Z prvních výzkumů vychází touha najít si romantický vztah jako nejdůležitější důvod využívání sezonek. Další častou motivací je nezávazný sex, která je o něco silnější u mužů (Sumter et al., 2017). I přestože využití sezonek často bývá spojováno se „zoufalými“ nezadanými, kteří se nedokáží seznamovat jinak, data ukazují přesný opak: seznamky více využívají lidé, kteří si v seznamování věří (Valkenburg & Peter, 2007). Naopak bariérami pro využití seznamky je strach z falešné identity na straně protějšku, lhaní protějšku a obecně menší důvěra v kontakty, které začnou online (Kang & Hoffman, 2011). Stigma ze seznamování přes internet stále hraje nějakou roli, i když postoje vůči online seznamování jsou s postupem času otevřenější (A. Smith & Anderson, 2015).

Důležitým poznáním výzkumu online sezonek je i skutečnost, že zkušenost mužů a žen v hledání partnera přes internet se zásadně liší (Conway et al., 2015; Dinh et al., 2018; Rudder, 2015; Skopek et al., 2011). Mužů je na seznamkách skoro vždy více než žen (poměr mužů a žen se na velkých seznamkách pohybuje kolem 60/40). Od mužů se zřejmě v souvislosti s tradičními gender vzorci i díky vyšší konkurenci očekává vysoká aktivita: jsou to oni, kdo posílají první zprávy. Ženy naopak „vyčkávají“ a vybírají si, komu odepiší; jen naprostá menšina z nich posílá mužům první zprávu (Rudder, 2015). To je situace, která často vede k oboustranné frustraci. Muži mají malou návratnost odpovědí na poslané zprávy, posílají tedy mnoho krátkých, generických zpráv. Ženy jsou těmito zprávami zavaleny a mají malou motivaci konverzaci dále rozvíjet. Z některých výzkumů vychází, že pokud žena napíše muži první zprávu, získává konkurenční výhodu (Rudder, 2015; Šetinová & Topinková, 2021). Objevují se ale i výzkumy, které ukazují, že muži ženu za první krok penalizují (Dinh et al., 2018).

Průběh výzkumu

Tento text se opírá o analýzu 20 rozhovorů s mladými nezadanými, kteří volně reprezentují generaci mileniálů. Nejmladšímu respondentovi bylo 20 let, nejstaršímu 36 let. Vzorek tvořilo

11 mužů a 9 žen. Všichni se seznamovali heterosexuálně, byli bezdětní, měli vysokoškolské vzdělání nebo na univerzitě studovali.

Data byla sebrána během léta a podzimu roku 2018. Rozhovory trvaly mezi půl hodinou a hodinou a zaměřily se především na zkušenost seznamování, očekávání od partnera a přístup k seznamkám. Všichni respondenti seznamky znali, naprostá většina s nimi měla aspoň minimální zkušenost a přibližně dvě třetiny je v okamžik rozhovoru využívali k seznamování.

Respondenty jsem získala technikou sněhové koule, konkrétně skrz výzvu na sociálních sítích a pak na základě doporučení jednotlivých respondentů. Limitem takového výběru je pochopitelně vysoká homogenita respondentů. Ač byli respondenti věkově rozdílní, jejich zkušenosti si do nějaké míry odpovídaly: jsou vysokoškolsky vzdělaní, žili nebo studovali ve velkém městě (především v Praze), velká část z nich měla za sebou práci nebo studium v zahraničí a v rámci rozhovorů projevovali kariérní ambice. Technologie byly běžnou součástí jejich života. Respondenti celkově naplňovali běžnou představu mileniála, tedy mladého moderního člověka. Na mou výzvu se neplánovaně ozvali i čtyři slovenští respondenti (muži), se kterými jsem udělala interview nad rámec původního vzorku. Dle předpokladu se ukázalo, že národnost v tomto kontextu nehraje velkou roli: slovenští respondenti se zkušenostmi i pohledem na svět podobali českým respondentům, proto v některých případech využívám i citace z těchto rozhovorů.

Výše popsaný výběr vzorku umožnil prozkoumat téma seznamování a single života v té části generace, která vlivy digitálních technologií a globalizace pocítuje možná nejvíce a zároveň se zřejmě nejvýrazněji odlišuje od generace svých rodičů. Výpovědi mých respondentů samozřejmě nejsou zobecnitelné na populaci ani její část, ale nabízí dokreslení některých závěrů kvantitativních výzkumů o online seznamování. Rozhovory jsem analyzovala za pomoci tematické analýzy.

Analýza

V analytické části zprvu představuji pohled respondentů na jejich single status a úvahy o jejich životních dráhách. Zaměřuji se i na obecná očekávání od budoucího partnera a zkušenosti s hledáním vhodného protějšku. V druhé sekci věnuji už detailní pozornost online

seznamování, především motivacím a bariérám pro využití seznamovacích služeb. Podrobněji s respondenty reflektujeme i jejich chování na seznamkách, gender dynamiku a celkovou zkušenost.

Single život a očekávání od partnera

- **Reflexe single statusu**

Zatímco pro některé nezadané je single status vědomou volbou, pro jiné je život bez vztahu náročný a nedobrovolný. Stein (1979) ve své klasické studii nezadaných rozděluje singles na dva základní typy, dobrovolné a nedobrovolné, a obě kategorie dále dělí na dočasné a stabilní. Stejně jako v předchozích výzkumech (např. Frazier, Arikian, Benson, Losoff, & Maurer, 1996; Lewis & Moon, 1997; Prabhakar, 2011), Steinova typologie se dá identifikovat i v mém vzorku. Přibližně čtvrtina respondentů nyní svou pozornost upíná k jiným životním prioritám, hlavně k práci nebo ke studiu, a minimálně dočasně jsou single záměrně. Reflektují, že vztah s sebou nese závazky, které by je v tuto chvíli brzdily, a nejsou příliš otevření kompromisu. Z rozhovorů ale zároveň vyplývá, že jsou často seznamování otevření nebo v něm zaujímají i aktivnější roli, jen vyhledávají volnější partnerská uspořádání, nezávazné vztahy nebo „přátelství s výhodami“, což můžeme vidět i jako projev fáze vynořující se dospělosti (Arnett, 2000).

„Když se jakákoli holka podívá na moji situaci, tak v řádu měsíců já jsem tisíce kilometrů daleko a další měsíce mám ambice být desetitisíce kilometrů daleko. A ty priority mám nastavený tak, že bohužel, zatím žádná holka je neovlivnila. Celkem si i věřím, že si je pár let udržím ještě. Často to dochází tak, že i ta holka to řekne, že tohle ji nevyhovuje, v tu chvíli já jsem v situaci, kdy to nezměním nebo nechci měnit. Já jsem s tím takto spokojený.“
(muž, 20 let)

Výrazně vyšší urgenci seznámit se mají nedobrovolní singles. V této skupině respondentů jsou lidé, kteří sice často vidí výhody single života, ale intenzivně pocítují absenci vztahu a mají velkou motivaci svou situaci změnit. Aktivně se věnují seznamování, přestože u některých nemožnost navázání vztahu přerůstá do frustrace až chuti seznamování vzdát. Stein (1979) tuto rezignovanou část řadí pod stabilně nedobrovolné singles.

„Přijít domů sám do bytu je jako brutální. Někdy je to hrozně pohodlné, ale teď už mě to spíš nebaví. Zvláště, když má člověk dost zadaných kamarádů, tak potom začne mít dost prázdného místa v životě.“ (žena, 26 let)

Ve vzorku se objevuje také specifická podskupina nedobrovolných nezadaných: „noví singles“. Relativně nedávno jim skončil vztah a jejich pozornost jde spíše ke zvykání si na novou situaci než k aktivnímu hledání partnera. Někteří reflektují potřebu pauzy od vztahů a nutnost zpracovat si bývalý vztah. I když se nehrnou do aktivního seznamování, jsou často otevření novému vztahu. Pasivnější přístup k seznamování je odlišuje od dlouhodoběji nedobrovolně nezadaných.

„Žít svobodný život mě nikdy nechytlo. Vždycky jsem se cítil lépe, když byl člověk, ke kterému jsem věděl, že patřím, že je to jeden můj pevný ostrov. A to by se mi líbilo mít co nejdřív zpátky. Ve svém životě.“ (muž, 24 let)

- **Přístup k manželství a rodině**

Ač ne všichni singles z mého vzorku nyní hledají vztah, naprostá většina z nich do budoucna s rodinou a převážně i s manželstvím počítá. Toto pozitivní nastavení odpovídá výsledkům kvantitativních studií zkoumajících postoje mladých Čechů a Češek k manželství a rodičovství (Hasmanová Marhánková & Kreidl, 2013; Šetinová & Klímová Chaloupková, 2019). V souladu s teoretickým očekáváním sociologa Andrewa Cherlina (2004) v konverzacích o manželství málokdy padají praktické argumenty, jako je například legislativní zvýhodnění, ale často se objevují zmínky o tradici, náboženském a symbolickém významu, případně *„věci, která se dělá, když je člověk s někým dlouho“* (muž, 26 let). Na druhou stranu, respondenti bez vyzvání reflektují i to, že sezdáný vztah není zárukou spokojenosti a že dlouhodobá kohabitace a manželství se nemusí v mnoha ohledech lišit. Otevřenost k manželství, spíše než manželství jako podmínka, z mého pohledu nejlépe charakterizuje přístup, který se mezi respondenty objevoval nejčastěji.

Na otázku ohledně plánované reprodukce padaly mnohem rozhodnější odpovědi. Přibližně pětina respondentů měla ambivalentní přístup, který ale do nějaké míry souvisel s nižším věkem. Většina respondentů děti do budoucna jasně chce nebo je mrzí, že k nim ještě nedošlo. Zde se nabízí domněnka, zda nadřazenost rodičovství před manželstvím – nebo i partnerským vztahem obecně – nesouvisí s individualizovaným přístupem milénialů ke vztahům. Beck a

Beck-Gernsheim (1995) dává preferenci rodičovství v dnešní společnosti do souvislosti s jistým a hlubokým uspokojením emocionálních potřeb jednotlivců/rodičů v době, kdy je partnerský vztah nestálý. Věk zhruba koreloval s urgencí mít děti, i mladší ženy ale biologické omezení zmiňovaly. Výzkumy bezdětnosti u žen potvrzují, že se jedná o relevantní obavu: neschopnost najít vhodného partnera pro reprodukci je jedním z nejčastějších důvodů nedobrovolné bezdětnosti (Ní Bhrolcháin, 2005).

„Já se jenom bojím, že pak jednou přijde ten pocit, že chci a nebude s kým. Nebo nebudu mít zrovna toho partnera, to mě trochu děsí. Ted'ka v tom nejsem, takže mě to neděsí, ale bojím se toho.“ (žena, 24 let)

U mužů byla připravenost na rodinu často spojována s finančním zabezpečením, které v tuto chvíli vnímali i například kvůli studiu jako nedostatečné.

“(Chci mít děti po 30)...protože doufám a věřím, že už budu zaopatřenější. Už to pro mě třeba nebude tak finančně náročný.“ (muž, 26 let)

Tento jasný rozdíl v uvažování mužů a žen odpovídá očekáváním z evoluční teorie, která dává partnerské preference do souvislosti s odlišnými reprodukčními strategiemi (např. D. M. Buss & Schmitt, 1993; David M. Buss et al., 2001; Eagly & Wood, 1999). Zatímco muži u žen preferují mládí a fyzickou atraktivitu jako signál plodnosti a schopnosti pečovat, ženy zajímá mužův socio-ekonomický status, tedy schopnost zajistit budoucí rodinu. Tyto tendence jsou natolik univerzální a platné i v českém prostředí, že není překvapivá obava respondentů, že jejich nenaplnění negativně ovlivní jejich možnost založit rodinu (Hamplová et al., 2019; Katrňák & Fučík, 2009; Šetinová & Klímová Chaloupková, 2019).

- **Očekávání od partnera**

Respondenti měli často velmi dobře promyšlená kritéria ohledně budoucího partnera. V souladu s očekáváním plynoucích z prací Giddense (1993) a De Singlyho (1999) zdůrazňovali charakteristiky partnera související především s uspokojováním emocionálních potřeb, jako jsou vzájemná přitažlivost, společné zájmy nebo pozitivní charakterové vlastnosti, spíše než statusové nebo ekonomické faktory. Odpovědi respondentů se výrazněji nelišily od předchozích výzkumů partnerských preferencí v Česku (Šetinová & Klímová Chaloupková, 2019; Vymětalová, 2000). Překvapivý byl důraz respondentů na seberozejový aspekt vztahu,

který se ale objevuje i v zahraničních výzkumech a vypadá jako typický prvek partnerských očekávání mezi miléniaľy (Finkel, 2017; Perel, 2017).

„Já si nedokážu představit, že bych žil s někým, kdo by mi jen přitakával, já potřebuji někoho, kdo mě bude challengovat, ne ve smyslu, že by mi dával výzvy, ale že mi bude dávat v životě nějaké impulsy. Potom určitě člověka, který je ochotný měnit názor a pohled, jakože otevřený novým věcem, změnám.“ (muž, 25 let)

„Taky je pro mě důležité, aby to byl někdo, koho můžu respektovat, uznávat z nějakého důvodu, že má nějaké ambice, je v něčem dobrá, v něčem lepší než já, něco mě může naučit.“ (muž, 31 let)

Několik respondentů pak jako důležité zmínilo obdobné politické naladění partnera. Analýzy amerických seznamek ukazují, že uživatelé čím dál častěji zveřejňují své politické názory a explicitně se vymezují proti kontaktu s lidmi opačných přesvědčení, což je zřejmě důsledek politického napětí a rozdělení americké společnosti (Smith, 2017). Nabízí se tedy otázka, zda podobný vzorec v partnerských očekáváních v naší společnosti ukazuje obdobné společenské tendence.

„Aby ty lidi byli otevřený nějakým jako liberálně-demokratickým a lidskoprávnímu smýšlení, zajímali se o ty věci a ne že řekne, že mně jsou tyhle věci ukradený. To je první faktor, který to dokáže docela zbourat.“ (muž, 36 let)

„Hodně velký rasismus nebo xenofobie nebo nějaký takhle hodně vyhraněný názor, to by mi asi vadilo. Kdyby nenaslouchal mým názorům, to bych nemohla.“ (žena, 24 let)

Zajímavým konverzačním tématem v rámci partnerských očekáváních se stal věk partnera. I přestože moji respondenti obecně projevovali liberálnější nastavení ke vztahům, které je pro generaci miléniaľů typické, během otázek na ideální věkový rozdíl mezi partnery se objevoval tradiční vzorec známý z evoluční teorie, tedy muži vyjadřující preferenci pro mladší partnerku a ženy hledající spíše lehce staršího partnera (D. M. Buss & Schmitt, 1993).

„Přišlo by mi to fakt zvláštní chodit s mladším klukem. Přišla bych si, že ho vychovávám. Mám takový pocit, že většinou ten kluk je starší než ta holka. Necítila bych se komfortně, kdybych ho představovala svým známým. O půl roku mladší ještě ok, ale o víc jak rok to ne.“

(žena, 21 let)

„Nemůžu říct, že by se mi nelíbily holky, které jsou starší než já, ale je to pro mě nějak přirozené, že ten kluk by měl být starší a mám i pocit, že ten vývoj těch lidí, ten mentální těch kluků je pomalejší. A tím pádem mladší holka je na tom mentálně zhruba stejně jako já a to je možná další důvod. A taky mít mladší přítelkyni má taky výhody v tom, že bude dlouho mladá a krásná a to si člověk uvědomuje, rozhodně je to něco, co člověku nevadí.“ (muž, 34 let)

Především mužští respondenti pak uvažovali o partnerčině věku jako o signálu její touhy po dítěti. Své úvahy nezřídka spojovali s obavami ohledně tlaku na rodičovství a výrazněji starší partnerku tedy rámovali jako něco, čemu se chtějí vyhnout. Tyto výroky dobře dokreslují kvantitativní výzkumy věkové dynamiky na seznamkách, kde muži zpravidla penalizují i jen lehce starší ženy (Rudder, 2015; Skopek et al., 2011).

„Postupně si uvědomuji, že když mám těch 24 let, tak si musím dávat pozor na to do jakého potenciálního vztahu se mohu dostat, že žena se kterou se setkávám je o 5 a více let starší, tak záleží víc na plánování blízké budoucnosti, než pro lidi v mém věku. Když bych měl říct ideálně, tak by to byl dvouletý rozsah okolo mě.“ (muž, 24 let)

„Je mi jasný ze zkušeností, že ta holka bude chtít brzy děti, kór když jí bude třeba 37 a bude bezdětná, takže já neříkám že nechci, ale ne hnedka první rok vztahu.“ (muž, 32 let)

Zkušenost se seznamováním

- **Reflexe offline způsobů seznamování**

Kde se dnešní mladí lidé seznamují? Konverzace ukazují, že v rámci offline seznamování respondenti nejčastěji využívají tradiční kanály: seznámení ve škole, v práci, během zájmových činností a především seznamování přes kamarády a známé. Toto zjištění přibližně odpovídá i závěrům výzkumu sociologů ze Stanfordu, kteří místa seznámení monitorují už několik dekád (Rosenfeld et al., 2019; Rosenfeld & Thomas, 2012). Mezi respondenty bylo skoro jednohlasně za nejlepší způsob seznámení považováno seznámení přes kamarády a

známé, kde lidé oceňovali především přirozenost a nenucenost navázání kontaktu. Sociální okruh jednotlivce přirozeně filtruje vhodné protějšky a romantický vztah v tomto případě často vzniká z přátelství.

„Myslím si, že mi nejvíc fungovalo to, když jsme si říkali, že budeme kamarádi a nic od toho neočekáváme a pak se to nějak přirozeně přerodilo na ten vztah. To mi přišlo asi nejlepší a i mě to nejvíc bavilo.“ (muž, 31 let)

Respondenti ale reflektovali nízkou kontrolu nad tímto způsobem seznámení a také, že s věkem se počet příležitostí seznámení přes kamarády snižuje. Zde hraje svou roli zřejmě i vývoj partnerského trhu a to především u starších žen (Bhrolcháin & Sigle-Rushton, 2005).

„Já se vždycky snažím nějak přes svoje kamarády, ale čím dál tím víc mých kamarádů je zadanych a jejich kamarádi jsou taky zadani, takže už to moc nefunguje. Musela by to být velká náhoda.“ (žena, 26 let)

Naopak nejméně populární se ukázalo být seznamování na veřejných místech, například v baru nebo na ulici. Přestože tento způsob seznámení je v očích společnosti „typický“, ve skutečnosti k němu dochází zřídka a zřejmě ho čím dál častěji nahrazuje online seznamování (Rosenfeld & Thomas, 2012; Thompson, 2019). Ač se někteří moji mužští respondenti do seznamování na veřejných místech pouštěli, většina z nich přiznávala nízkou efektivitu s ohledem na navázání partnerského vztahu. Nejvíce tento způsob seznamování vyhovoval mužům, pro které byla „cesta cílem“: užívali si interakci s novými ženami, ale nečekali, že by započatý kontakt měl nějaké pokračování.

„Nejlepší to asi je, když od toho člověk nic nečeká, prostě dělat to jen tak pro radost a pro svůj trénink, že to zvládne“ (muž, 29 let)

• Online seznámení

Všichni respondenti o možnosti seznamování online věděli, ale míra zkušeností se seznamovacími službami byla rozdílná, od takřka nulových osobních zkušeností („viděl jsem u kamaráda“) po intenzivní využití („jinak už se skoro neseznamuji“). Přibližně dvě třetiny respondentů využívali seznamky aktivně, tedy uváděli seznamování přes seznamky jako způsob, kterým se v současné době seznamují. Důležité je zmínit, že ač jsme se o online

seznamování bavili na obecné rovině, moji respondenti využívali skoro výhradně mobilní seznamovací aplikaci Tinder.

Nejvýraznější rozdíl mezi skupinou aktivních uživatelů online sezonek a těch, co je nevyužívají, byl subjektivní pohled na počet příležitostí k seznámení a míra urgency se kterou hledali nový vztah. Neuživatelé byli spokojeni s možnostmi seznámení ve svém okolí, případně pro ně nový vážný vztah neměl v současné chvíli vysokou prioritu.

„Nějak se tomu (seznamkám) nebráním, ale asi nejsem v takovém tom stadiu, kdy bych cíleně hledala nějaký vztah, protože v posledních letech člověk myslí na jiný věci a potkává nějaký lidi a pořád se něco odehrávalo a vždycky to nějak skončilo.“ (žena, 26 let)

Uživatelé sezonek jako nejčastější motivaci pro využití seznamovací služby uváděli rozšíření příležitostí k seznámení. Fyzicky potkávali nové nezadané zřídka, navázání vážného vztahu si přáli a seznamka se tak stala přirozenou možností, jak – slovy několika respondentů – „vystoupit ze své sociální bubliny“.

„Takže to může být fakt hodně v tom, že dost lidí v našem věku nemá čas, takže věřím, že tam chodí lidi, který hledají vztah a který jsou normální. Můžeš potkat kvalitní materiál, který jinak nepotkáš, a uspoříš ten čas a můžeš si tam nějakým způsobem vybrat. A můžeš tam najít životního partnera.“ (žena, 26 let)

Další často zmiňovanou výhodou online seznamování byla jeho efektivita a také fakt, že uživatelé jsou na aplikaci za účelem seznámení (i přestože ne nutně jsou všichni nezadaní nebo hledají vážný vztah). Okrajově respondenti oceňovali oboustranný souhlas nutný ke zprostředkování kontaktu na aplikaci (specifikum seznamky Tinder), jednodušší zkušenost odmítnutí než z očí do očí a také anonymitu, kterou prostředí internetu poskytuje. Seznamky jsou často spojovány se snadným přístupem k nezávaznému sexu (Sumter et al., 2017) , toto však explicitně zmínil jen jeden respondent.

„Pokud člověk nehledá něco dlouhodobého, spíš něco na jednu noc nebo tak, tak tam je ta výhoda, že se člověk seznamuje s lidma, kteří jsou úplně mimo tu sociální skupinu obou těch lidí. (...) V případě, že něco proběhne, tak je to naprosto bezpečné, co se týče nějaké společenské reputace. Což to dělá pro tento typ vztahů relativně snazší.“ (muž, 22 let)

I přestože si především uživatelé uvědomovali výhody online seznamování, samotnou zkušenost hledání partnera online vnímala větší část respondentů spíše neutrálně nebo negativně. Prakticky jednohlasně kritizovali odosobněnost a povrchnost online seznamování, konkrétně například fakt, že úspěšnost seznamování do velké míry závisí na kvalitě fotografií.

„Nevýhoda je právě to, že člověk musí být pěkný na fotkách, aby byla vyšší pravděpodobnost, že se s ním někdo začne bavit. Když já mám pocit, že jsem lepší s interakcí na pohled, tak to pro mě může být nevýhodou, jelikož se dostanu do méně zajímavých rozhovorů, než když bych někoho potkal a začal se s ním bavit a ten člověk by zjistil, že nejsem úplně blbý a že můžeme mít stejné zájmy a nebo něco. Tak to je taková největší nevýhoda.“ (muž, 24 let)

„ (Offline) mám možnost líp a rychleji zapůsobit na toho druhého člověka, že si myslím, že mám nějaké osobní kouzlo, mám nějaké charisma, jsem inteligentní a na to ty holky docela jedou a je se mnou velmi snadné si povídat, což se mi z nějakého důvodu nedaří demonstrovat tolik na těch online kanálech.“ (muž, 34 let)

Další často zmiňovanou nevýhodou byla nemožnost skrz seznamku odhadnout vzájemné sympatie offline. Respondenti reflektovali, že vnímaná atraktivita během online kontaktu se nemusí nutně překlomit do vzájemné přitažlivosti na osobním setkání, že si nelze přes displej vyzkoušet „chemii“, tedy sexuální přitažlivost.

„A samozřejmě je tam velká neosobnost a zpravidla, když přijdeš na nějakou první schůzku s člověkem, s kterým sis rozuměla online, tak potom ten osobní dojem je diametrálně odlišný, ať už pozitivním nebo negativním slova smyslu.“ (muž, 31 let)

Poslední důležitou nevýhodou je nedůvěra lidem v online prostředí založená na dojmu či vlastní zkušenosti, že vysoké procento seznamkových uživatelů si na svých profilech nebo v následných konverzacích upravuje skutečnost. Kvantitativní výzkumy z USA potvrzují, že drobné lhaní (například úprava váhy nebo věku) je na seznamkách rozšířeným chováním (Hancock et al., 2007). Někteří respondenti si navíc všímají vlastní tendence k fantaziím ohledně vlastností a vzhledu protějšku, které pak neodpovídají realitě.

*„Nevýhoda je, že si člověk utvoří o tom člověku nějaký obraz na základě toho psaného projevu a to pak často není konzistentní s tím, na co člověk narazí, když už se setkáte v reálném životě. Taky je hrozně snadný si nějak vysnit, jaký ten člověk je a on má velkou kontrolu v tom psaní nad tím, co vám vlastně říká a jak se prezentuje, takže ne vždycky to musí být úplně pravda.“
(žena, 24 let)*

Kromě zmíněných nevýhod se jako bariéry k využití online seznamky objevily další dva faktory: nutnost vyvinout za účelem seznámení aktivní úsilí a také stigma, které online seznámení může nést. Na rozdíl od offline seznámení je hledání partnera online vědomou aktivitou: je potřeba vyvinout určitou aktivitu, aby ke kontaktu došlo. Během rozhovorů se ukázalo, že toto je skutečnost, která všem neseďí v ideologické rovině, respektive jde proti představě, že láska má přijít sama od sebe.

„Momentálně se cítím už dostatečně zralý a připravený na to mít dospělý vztah, se vším, co k tomu patří nebo co to obnáší. Ale to je ten můj primární vnitřní konflikt, jestli bych to měl nějakým způsobem hledat a vyvíjet na to úsilí nebo to nechat tak, že to přijde.“ (muž, 26 let)

Rezistence k využití online seznamky pramení i z určitého stigma, které s sebou aktivní seznamování minimálně historicky nese. Průzkumy veřejnosti potvrzují, že stigma seznámk rychle mizí zřejmě díky jejich rychlému rozšíření, pro některé respondenty je to ale stále aktuální téma (A. Smith & Anderson, 2015). Jeden respondent spojuje využití seznámek s nedostatečným mužstvím, další respondentka nazývá seznamky až poslední možností. Nejčastěji ale respondenti reflektují, že stigma online seznamování pocítují minimálně.

„Hrozně se to podle mě posunulo, protože dneska jestli se třeba 30 % kamarádu seznámí takhle. Hlavně ti, co se neseznámili už zamlada, tak se teď dost často seznamují takhle nebo to minimálně zkusili, v podstatě všichni už. Takže to stigma v mém okruhu přátel v podstatě už není, nebo jako možná je, ale nikdo už ti to neřekne, možná si to někdo myslí, že to je loser, že se neumí potkat normálně, ale už to není akceptovatelné to říct.“ (muž, 32 let)

Gender dynamika na online seznamkách

Jak ukazují české i zahraniční výzkumy uživatelského chování na seznamkách, v online prostředí se vytváří specifická gender dynamika (např. Dinh et al., 2018; Fiore & Donath, 2005;

Rudder, 2015), která zhruba kopíruje gender normy klasického seznamování. Muži mají být ti aktivní, ženy naopak vyčkávají (Weigel, 2017). Jak potvrdily mé rozhovory, ženská a mužská seznamková zkušenost se liší a většina respondentů si je tohoto rozdílu vědoma.

„Protože člověk vlastně ví, co ta druhá skupina (ženy) dělá, to znamená, že ty (jako muž) máš velmi velmi malou šanci, když budeš stejně vybíravý, tak máš strašně malou šanci, že se s někým dáš dohromady.“ (muž, 22 let)

Mužů je na seznamkách většinou více než žen a tento rozdíl je nejmarkantnější v nižších věkových kategoriích (Fiore & Donath, 2005; Skopek et al., 2011). Mladí muži tak mezi sebou mají velkou konkurenci a musí se vyrovnat s nízkou návratností odpovědí. Často si tedy „ulehčují“ práci posíláním jednoduchých, generických zpráv. Tuto tendenci posiluje skutečnost, že vysoké procento ženských profilů je minimálně vyplněných, protože i jen základní fotka mladým ženám generuje dostatek kontaktů.

„Asi tak 60 % lidí napíše jen ahoj a nic víc, což mě osobně spíš odrazuje, protože mám pocit, že tím člověk říká, ok napíšu ti první, ale to je to maximum, co udělám. A ta konverzace se pak často vleče, nikam to moc nesměřuje.“ (žena, 24 let)

„Člověk se vždycky snaží být nějak originální, což je třeba hrozně těžký, když prostě máš generickou holku, která tam má 3 fotky sama sebe v normálním oblečení a pak tam nemá napsané nic nebo jenom věk. Co můžeš napsat kromě ahoj nebo nějaké ustálené věci.“

Naopak mladé ženy pod 30 let patří do nejžádanější kategorie potenciálních partnerek, kterou intenzivně kontaktují jejich vrstevníci i muži výrazně starší (Fiore & Donath, 2005; Rudder, 2015). Ženy jsou přehlceny nepříliš kvalitními zprávami a musí mezi nimi vyfiltrovat profily, kterým věnovat více času. Z rozhovorů vyplývá, že to často dělají vylučovací metodou.

„Já mám spíš ty kritéria NE. (...) Dávám ne klukům, co se fotí v zrcadle, dávám ne klukům, kteří se fotí v autě, dávám ne klukům, kteří mají nějaké řetízky kolem krku a dávám ne klukům, kteří mi přijde, že nemají zajímavé povolání nebo že dělají nějakého dělníka nebo že vystudovali nějakou pro mě hloupější školu. Možná je to hrozně povrchní, ale spíš jo dávám klukům, kteří mi přijdou, že jsou chytrí, rádi cestují a nehledají jenom sex.“ (žena, 28 let)

Zajímavé je, že ač ženy jsou často kritické k prvním zprávám od mužů, naprosté minimum jich má zkušenost s posláním první zprávy. Podobně situaci reflektují muži.

„Já jsem si to nějak počítal, že jsem za ten půl rok užívání jsem tam měl asi 1200 matchů, nějakých 70 rande z toho, dvakrát jsem na něj byl pozvaný já a to byly jako hodně nepřímé pozvánky, že bychom mohli někam zajít, pak jsem byl nakonec stejně já ten, kdo musel domlouvat, že jako kdy, kde v kolik.“ (muž, 22 let)

Muži výrazně častěji gender specifika seznamkového prostředí komentovali, zřejmě protože především ve věkové kategorii mých respondentů je znevýhodňovala. Často zmiňovali adaptaci své seznamovací strategie, aby zvýšili svou úspěšnost.

„Já jsem dříve používal nějaké hodně formální oslovení, ahoj jméno, viděl jsem na profilu blabla, třeba oblíbenou skupinu, tak jaký máš ještě ráda zpěváky. To jsem pak zjistil, že není úplně nejefektivnější, takže jsem to změnil, že jsem posílal takovou rýmovanou básničku, když tam na profilu nic neměla, tak takovou obecnou, která byla jenom vtipná, když tam na profilu něco měla, tak jsem se snažil narýmovat to na to, což bylo už efektivnější. (muž, 21 let)

Diskuze a závěr

V tomto textu se zabývám seznamováním mladých lidí z generace mileniálů a jejich pohledem na online seznamky. Polostrukturovanými rozhovory zkoumám, jak mladí nezadaní o výběru partnera přemýšlí, kde se seznamují a důvody, z jakých volí online seznamky. Zajímám se také o bariéry k využití seznamovacích služeb a chování singles na seznamkách, především s ohledem na gender dynamiku. Své závěry propojuji s předchozím výzkumem, nejčastěji kvantitativním.

I v mém vzorku se singles dají jednoduše rozdělit na dvě tradiční skupiny: nedobrovolnou, která chce svůj status rychle změnit, a dobrovolnou, pro které je single status vědomou volbou. Nedobrovolní singles se aktivně a často i intenzivně seznamují, ale i skupina dobrovolných nezadaných je seznamování otevřená. Nezřídka v něm i zaujímá aktivnější roli, jen vyhledávají volnější partnerská uspořádání, nezávaznost nebo „přátelství s výhodami“. Experimentování s různými vztahovými formami a balancování naplnění vztahových/sexuálních potřeb s kariérními ambicemi odpovídá očekáváním plynoucím z nové životní etapy post-adolescence

a širšího trendu individualizace společnosti (Arnett, 2000; Beck & Beck-Gernsheim, 1995; Giddens, 1993).

Bezmála všichni moji respondenti do budoucna počítají s dlouhodobým vztahem, silná je i preference pro rodinu a manželství. Praktické výhody sňatku si respondenti uvědomují, ale zdůrazňují hlavně symbolický význam, což je generační změna perspektivy pozorovaná i v dalších zemích (Cherlin, 2004). Co se plánované reprodukce týče, očekávání odpovídají evolučním teoriím (D. M. Buss & Schmitt, 1993; David M. Buss et al., 2001; Shackelford et al., 2005). Ženy více reflektují svá biologická omezení a dávají najevo obavu, aby brzy našly partnera; muži zmiňují důležitost finančního zabezpečení, kterého chtějí dosáhnout předtím, než založí rodinu.

Očekávání od partnera odpovídají předchozím výzkumům, zajímavý je velký důraz na seberozvojový aspekt vztahu, kterého si ale ve své práci všímá i psycholog Finkel (2017) a který je v souladu právě s individualizovaným přístupem ke vztahům (Beck & Beck-Gernsheim, 1995; Cherlin, 2004; Giddens, 1993). Preferovaný věk potenciálního partnera ukazuje tradiční vzorce: muži preferovali nižší věk partnerky, ženy vyšší věk partnera (Katrňák & Fučík, 2009). Muži si partnerčin věk spojovali s předpokládaným tlakem na založení rodiny a z tohoto důvodu vyjadřovali obavy před staršími partnerkami.

Mileniálové silně preferují seznámení přes kamarády nebo známé. Reflektují však, že nad tímto seznámením mají minimální kontrolu a že s věkem se počet příležitostí snižuje. V offline kanálech seznámení se dále objevuje seznámení ve škole, v práci nebo při zájmových aktivitách. Nejméně oblíbené je seznamování na veřejných místech, kde je vysoká pravděpodobnost odmítnutí. Tyto závěry odpovídají kvantitativním šetřením ohledně míst seznámení (Rosenfeld et al., 2019).

Dvě třetiny respondentů využívali k seznamování online seznamky, ve všech případech skoro výhradně mobilní seznamovací aplikaci Tinder. Hlavní motivací bylo rozšíření příležitostí k seznámení; singles nevyužívající seznamky uváděli, že ve svém okolí mají dostatek seznamovacích možností. Dalšími často zmiňovanými výhodami byla efektivita online sezonek a společný cíl uživatelů (tedy seznámení), do nějaké míry pak anonymita a způsob, jak se nezávazně potkávat.

Za největší nevýhodu respondenti považovali odosobnělost a povrchnost online seznamování, dále pak nemožnost odhadnout vzájemnou přitažlivost skrz online kontakt a nedůvěru k informacím, které o sobě uvádějí ostatní uživatelé, respektive nutnost brát je s velkou rezervou. Někteří respondenti zmiňují stigma, většina ale pozoruje snížení stigmatizace online seznamování.

Výpovědi respondentů potvrzují existenci tradiční gender dynamiky na českých seznamkách, především české verzi Tinderu. Od mužů se očekává aktivita, zatímco ženy vyčkávají. Toto je ještě posíleno nerovným zastoupením obou pohlaví v mladších věkových kategoriích: mužů je výrazně více než žen (Dinh et al., 2018; Rudder, 2015; Skopek et al., 2011). Respondenti tak vyjadřují frustraci nad dopady této dynamiky – ženy jsou zavaleny nekvalitními zprávami a muži mají malou návratnost zpráv – a upravují svou seznamovací strategii, aby zvýšili svou úspěšnost. To je zajímavé zjištění, které se kvůli datovým omezením málokdy podaří odpozorovat na výzkumech seznamkových interakcí.

Tento výzkum potvrdil závěry kvantitativních výzkumů, především těch zkoumajících generaci mileniálů v zahraničí. Mladí lidé jsou zřejmě první generací, která v našem regionu pocítuje výrazný dopad technologií na vztahy. Můžeme na základě tohoto výzkumu říci, že je u nich něco jinak? Na jednu stranu je evidentní liberální, individualizovaný přístup ke vztahům: ve vztazích myslí na sebe, chtějí partnera, se kterým se budou vzájemně rozvíjet, mají chuť experimentovat s různými vztahovými formami a do seznamování rychle pouští nové technologie. Na druhou stranu je stále láká tradiční ideál manželství a rodiny, očekávání od mužů a žen se ve vztahu stále liší a i v moderním online seznamování se objevují tradiční gender vzorce. Možná naše osobní vztahy jen zrcadlí širší společenské trendy, možná se nějaké aspekty romantických vztahů proměňují a další jsou změnám rezistentní.

Závěr a diskuze

V seznamování probíhá možná nenápadná, ale o to zásadnější změna. Přesouvá se na internet a stává se globálním byznysem, který má podle odhadů hodnotu přes deset miliard amerických dolarů. Když se ve své terapeutické praxi nebo v rámci své výzkumné práce bavím s nezadanými, není skoro nikdo, kdo by tuto změnu v mezilidských vztazích nereflektoval. Tato výzkumná práce měla ambici posunout mé terapeutické i osobní konverzace dál a komplexněji představit proměny výběru partnera v kontextu České republiky, především u mladých lidí a s ohledem na masové rozšíření online seznamek.

Tradiční seznámení vzniká nejčastěji jako vedlejší produkt volnočasových zájmů, práce nebo školy a jednotlivec tak vybírá jen z protějšků, které k němu „pustí“ jeho okolí. Online svět přináší seznamování bez fyzických bariér nebo prostředníků a všichni zúčastnění vědí, proč tam jsou. I můj kvalitativní výzkum ukazuje, že právě výrazné rozšíření přístupu k dalším nezadaným je jednoznačně nejčastější motivací pro využití seznamek.

Na druhou stranu, offline seznamování za pomoci prostředníků ve srovnání s internetem sice nepřináší kvantitu potenciálních partnerů, ale efektivně filtruje jejich kvalitu. Najít zajímavé protějšky v záplavě těch zcela nerelevantních je na seznamce hodně práce i pro ty nejméně vybíravé. Jak potvrzuje i můj kvalitativní výzkum, uživatelé online seznamování často přirovnávají k nakupování. Stejně jako na eshopu, i na seznamce musíme rychle vybírat na základě fotky z tisíce možností, počítat s velkou konkurencí u těch nejatraktivnějších „položek“ a zohlednit marketingovou strategii: lidé mají tendenci zdůrazňovat to dobré, používat upravené fotky a lehce si snižovat věk.

Rozdíly v seznamovacích strategiích mužů a žen, které jsou zjevné ve všech představených článcích, frustraci ještě umocňují a v konečném důsledku dělají složitější pro všechny. Žen je na seznamkách méně než mužů, především v mladších věkových kategoriích. Mladí muži tak mezi sebou mají velkou konkurenci. Ve snaze zaujmout posílají zprávy na všechny strany. „Nejčastěji je to prostě „Ahoj, jak se máš“. Dívky si v té záplavě zpráv musí vybrat komu věnovat čas. Profily tak občas filtrují vcelku nemilosrdně. Malá úspěšnost je pro muže

pochopitelně demotivující a jen podporuje jejich strategii nedávat do prvního kontaktu příliš energie. Ženy si sice stěžují na nízkou kvalitu konverzací, čirá kvantita a zřejmě i představy o mužských a ženských rolích je ale odrazují od aktivního oslovování. Dostat se tedy na seznamce k oboustranně zajímavému kontaktu znamená hodně energie pro všechny zúčastněné. Když se k tomu přidá úmrtnost konverzací a nejistý faktor, zda si s protějškem sedneme „naživo“, rozhodně si nelze ve většině případů představovat seznamky jako rychlou a snadnou cestu ke vztahu nebo sexu.

Přesto nic nenasvědčuje tomu, že by se vztahy nebo společnost vlivem online seznámek proměňovaly k horšímu. Studie psychologů Cacioppo et al (2013), která se zaměřila na americká manželství vzniklá online mezi lety 2005 a 2012, ukázala, že jejich vztahy jsou stabilnější a spokojenější než u „offline“ párů. Analýza vzorku 19 000 respondentů potvrdila, že míra rozchodů u manželství započatých online je až o 25 % nižší. Proč tomu tak je nelze z dostupných dat jednoznačně určit, ale vědci sází na dva hlavní důvody. Zaprvé odhadují, že právě větší výběr potenciálních partnerů na internetu může zajistit vyšší partnerskou souhru. A zadruhé se zdá, že aktivní přístup nutný k seznámení online dává dohromady především ty, kteří o vztah doopravdy stojí a jsou na něm ochotní pracovat.

Jak je to ale s celospolečenským dopadem individualizovaného seznamování? Můžou seznamky posílit nerovnost ve společnosti? Když se bohatí párují mezi sebou a chudí na sebe zbydou, rozdíly mezi domácnostmi se zvyšují. Vzhledem k tomu, že některé seznamky nabízejí v úvodních uživatelských profilech detailní informace (na českých seznamkách běžně najdeme úroveň vzdělání, na amerických i příjmovou kategorii), nerovnost by teoreticky mohly posilovat. Data ale tyto úvahy zatím nepotvrzují. Výzkum socioložky Potarcy (2017) ukazuje, že rozdíl v podobnosti párů seznámených online a offline je spíše slabý a celospolečensky pravděpodobně bez jakéhokoliv dopadu na nerovnost. Rozdělenou společnost tak na seznamky určitě zatím svést nelze.

Naopak ve chvíli, kdy dojdou seznamovací síly komunitě, internet dokáže efektivněji pomoci k nalezení vztahu. Negativa online seznamování se projevují hlavně v osobní zkušenosti. Neomezené možnosti a svoboda výběru mají i svou stinnou stránku v podobě povrchnosti, frustrace z nadvýběru a častém odmítnutí. Na adresu seznámek tak spíše od okolí uslyšíme nadávky, i když v širším kontextu trochu neoprávněné. Přesto nebo možná právě proto význam

seznamování přes internet stoupá a zřejmě ještě poroste. Výzkum sociologa Rosenfelda (2019) a koneckonců i náš průzkum s výzkumnou agenturou Behavio (2022) ukazuje, že význam seznamování přes internet roste a stává se nejčastějším místem seznámení, hlavně u mladších párů.

Do tohoto kontextu v rámci disertační práce zasazují dlouhodobou sociologickou debatu o výběrovém párování. První tři kapitoly popisují, jak se vzorce výběrového párování proměňují v online prostoru a zkoumají dynamiku výběrového párování v rámci věku na české seznamce. Další kapitola se zabývá výběrovým párováním u mladých lidí s ohledem na kognitivní schopnosti a práci uzavírá kvalitativní studie, která zkoumá přístup k seznamování u generace mileniálů.

V přehledové studii představují předchozí literaturu na téma výběrového párování, především s ohledem na výběr partnera v online prostoru. Studie otevírá několik témat a nezodpovězených otázek, na které další části dizertace reagují.

1. Tendence k homogamii pozorujeme od prvních okamžiků výběru partnera

Většina výzkumu výběrového vychází z dat již vzniklých svazků, kde se zabývá již výsledkem párování, tedy homogamií (např. Mare (1991), v Česku pak Katrňák (2008)). Zřídka se výzkumníci zaměřují na dynamiku párování před svatbou nebo kohabitací, především kvůli absenci dat. Máme tedy jen minimum informací o tom, kdy podobnost v rámci partnerství vzniká. Kalmijn (1998) teoretizuje, že mechanismus stojící za výběrovým párováním je kombinací osobních preferencí, sociálních norem a strukturálních příležitostí. Na demografických datech sňatečnosti se ale velmi těžko ověřuje, jak přesně proces výběru partnera probíhá.

Právě do tohoto prostoru spadají články z předkládané dizertace, které se zaměřují na výběr partnera v nejranějších chvílích seznámení, tedy ještě před setkáním naživo. Data ze seznamek v tomto případě nabízí hlubší vhled do procesu párování, a tím do nějaké míry rozšiřují předchozí výzkumy homogamie, které se již zabývají strukturálními výsledky.

Naše analýzy věkové dynamiky na online seznamce potvrzují Schaeferovo (2012) pojetí homofilie jakožto procesu ovlivněného non-reciprocitou coby endogenní silou. V tomto případě by hlavním mechanismem homofilie mělo být, zda uživatel odepíše na první obdrženou zprávu, přičemž tento proces by měl dále pokračovat s každou další zprávou, kterou si uživatelé vymění. Tímto způsobem by mělo ubývat heterogamních spojení ve prospěch homogamních spojení, jelikož atraktivnější uživatelé si zvolí podobně atraktivní protějšky a těm méně žádoucím neodpoví, případně konverzace skončí dříve, než by došlo k osobnímu setkání. Méně žádoucí uživatelé by si pak měli zbýt navzájem.

Stejně jako analýzy Kreager et al (2014), i naše studie ukazují, že v prostředí online seznamování se muži i ženy skutečně snaží kontaktovat co nejatraktivnější protějšky nezávisle na vlastní atraktivitě. Uživatelé v jejich výzkumu nevykazovali preference pro homofilní partnery, ale naopak se snažili navázat kontakt s nejvíce žádoucími protějšky (také Hitsch, Hortaçsu, & Ariely, 2010). Uživatelé, kteří dostávali velké množství zpráv, sami kontaktovali velmi atraktivní uživatele. Méně žádoucí uživatelé, kteří dostávali málo zpráv od ostatních, rozesílali mnoho zpráv různě atraktivním uživatelům ve snaze vyměnit kvalitu za kvantitu. Samotné snahy o získání více žádoucího partnera se ovšem nevzdali. K homofilii tak docházelo výhradně skrz non-reciprocitu, nikoliv změnou strategie pramenící ze zkušenosti s odmítnutím.

Minimálně s ohledem na věk se tedy nedá říci, že by homofilie byla první volbou pro všechny uživatele. Naopak to spíše vypadá, že lidé mají na začátku preferenci seznámit se s co nejatraktivnějším partnerem, bez ohledu na jejich vlastní situaci. Kontakty ale začnou být velmi záhy homofilní: nejatraktivnější lidé reagují jen na sebe navzájem a ostatní vytvoří homofilní kontakty, protože nemají jinou možnost.

Tendence k homogamii tedy v našich analýzách vidíme již na úplném začátku seznamovacího procesu. U atraktivních uživatelů odpovídá mechanismus předpokladům od Kalmijna (1998), u ostatních se ale spíše shoduje s Schaeferem (2012).

2. Online seznamování: snižuje nebo posiluje výběrové párování?

Z rešerše vychází, že predikce ohledně dopadu internetu na proces hledání partnera se dají shrnout do dvou protichůdných očekávání. První skupina teoretizuje, že jednoduchý přístup

k tisícům potenciálních partnerů v online prostoru povede k větší diverzitě párů a výběrové párování tak bude klesat (Rosenfeld 2008). Druhá skupina očekává, že výběrové párování bude přetrvávat, případně se posilovat, protože lidé obecně preferují kontakt s podobnými partnery a na online seznamkách mohou efektivněji filtrovat (Potarca, 2017).

Naše analýzy ukazují, že online seznamky v českém prostředí vedou k efektivnějšímu filtrování a tendence k výběrovému párování posilují, minimálně v rámci věkové homofilie. Nic nenavádí tomu, že by se lidé stávali online k věkovým rozdílům více tolerantní. Data spíše ukazují, že seznamka umožňuje efektivnější filtrování preferovaných charakteristik. Jsou to hlavně ženy, které díky non-reciprocitě stojí za věkově homofilními kontakty.

Konkrétně vidíme, že muži vykazují silné preference pro mladší ženy. Pro muže všech věkových kategorií jsou ženy do třiceti let primární věkovou kategorií, kterou kontaktují. Pro ženy tak jednoznačný trend nevidíme. Ženy pod třicet let preferovaly muže ze stejné věkové kategorie, nicméně s každým rokem života narůstala preference pro starší muže. Ženy nad třicet let potom jasně preferovaly muže nad třicet let oproti mužům do třiceti let. Na většině seznámek včetně té naší je více žen než mužů. Ženy, především ty mladé, dostávají velký počet pozvánek a mohou si vybírat, komu odepíší. Ženy této skutečnosti využívají ve svůj prospěch a výsledné párování je tak buď věkově homogamní, kdy jsou partneři stejně staří, nebo podobně staří, kdy jsou muži starší či mladší pouze o několik málo let než ženy.

Zájem mužů o ženy stoupá cca do 26-28 let, a poté začíná prudce klesat. Podobný, ale zdaleka ne tak dramatický trend pozorujeme také u mužů. I tak ovšem nejstarší ženy dostávají stále více pozvánek k seznámení než muži všech věkových kategorií. Naopak pravděpodobnost úspěchu starších mužů u mladších žen je minimální. Nejvyšší pravděpodobnost úspěchu u mladších žen mají naopak mladí muži.

Zajímavým trendem je, že čím jsou muži starší, tím vyšší šanci na úspěch mají u starších žen, než jsou oni sami. Přestože starší ženy iniciovaly kontakt s mladšími muži minimálně, pokud od nich pozvánku obdržely, byla poměrně vysoká šance, že ji také přijmou. Existuje mnohem vyšší šance, že žena přijme pozvánku od výrazně mladšího partnera než od výrazně staršího.

Tato pozorování můžeme dát i do souvislosti s narůstajícím počtem věkově netradičních manželství v Česku, kde pozorujeme čím dál více sňatků mladších mužů se staršími ženami.

2. V jakých dalších charakteristikách vidíme tendence k výběrovému párování?

Předchozí výzkum výběrového párování vcelku konzistentně nachází podporu pro výběrové párování na základě hlavních sociodemografických charakteristik. Data z online seznamování nabízí analýzy homofilie na základě charakteristik, které nejsou v klasických výzkumných datech běžné, a jsou tedy do velké míry neprozkoumané, i přestože pro uživatele mohou být klíčové během filtrování potenciálních partnerů. Jedním z důležitých ukazatelů se ukazuje být například přístup k rodině (chuť mít děti a počet dětí z předchozích vztahů), typ postavy (například „atletická“) a zda je uživatel kuřák. V analýzách uživatelského chování na seznamce Fiore & Donath (2005) měly tyto charakteristiky v hledání partnera větší váhu než ukazatele typu vzdělání nebo náboženství.

Tuto úvahu dále rozšiřují a potvrzují naše analýzy datového souboru Preference NSZ 2017, ve kterém byli dotazováni uchazeči o studium na vysoké škole ve věku 17–25 let, a kde zkoumáme tendence k homofilii s ohledem na kognitivní schopnosti. Ukazuje se, že mladí lidé s vyšším výsledkem obecných studijních předpokladů mají přibližně o 30 % vyšší šance hodnotit inteligenci jako zásadní vlastnost životního partnera(ky) než ti, kteří dosáhli nižších výsledků v testu studijních předpokladů. Mladí lidé s nadprůměrnými výsledky dávají vyšší důraz i na vysokoškolské vzdělání při výběru partnera. Pozorujeme tedy homofilii s ohledem na kognitivní schopnosti.

Silný dopad na partnerské preference ve vztahu k inteligenci a vysokoškolskému vzdělání má i vzdělanostní kapitál původní rodiny. Mladí lidé s vysokoškolsky vzdělanými rodiči mají i při kontrole úrovně kognitivních schopností o 50 % vyšší šance, že budou hodnotit inteligenci jako zásadní vlastnost a téměř trojnásobné šance, že budou považovat za důležité, aby měl(a) jejich partner(ka) vysokoškolské vzdělání, než mladí lidé, kteří mají rodiče s nižším vzděláním.

3. Jaký je genderový aspekt výběrového párování?

Na seznamkových datech i tradičních datových souborech použitých v této dizertaci pozorujeme vyšší tendence žen k výběrovému párování. V souvislosti s interpretací Kalmijna

(1998) se nabízí dát tuto tendenci do souvislostí s nižší mírou hypogamie u žen a vidět socioekonomický status, věk a kognitivní schopnosti jako ukazatel statusu, na který by mohly být ženy citlivější.

Naše analýzy partnerských preferencí s ohledem na věk naznačují, že právě ženská preference pro homofilii vede k homofilnímu párování. Muži možná preferují co nejmladší partnerku bez ohledu na svůj věk, ale vzhledem k dynamice na online seznamkách, kde muži převažují nad ženami a mladé ženy reagují spíše na mladší muže, je pravděpodobné, že preference žen určují konečný výsledek. Tedy páry podobně starých lidí.

Diskuze a limitace

Tato disertace přispívá k pochopení výběrového párování v online prostoru, především v českém kontextu. Jejím hlavním přínosem je hlubší pohled do procesu výběrového párování v prvních fázích seznamování a také odpověď na otázku, zda online prostor vede k větší otevřenosti uživatelů v rámci výběru partnera, anebo naopak. Ukazuje se, že seznamky umožňují efektivnější filtrování a uživatelé jej využívají. Na základě analýz pozorujeme, že osobní preference a (non)reciprocita jsou v rámci homofilie důležité mechanismy. Zároveň se konzistentně objevovala vyšší tendence k výběrovému párování u žen. Je tedy možné předpokládat, že právě ženy skrz non-reciprocitu výrazně přispívají k homogamním svazkům.

Hlavní část této práce vznikala v letech 2016-2019, ještě před pandemií Covid, a ze současného pohledu se některé její části již mohou jevit zastarale. Seznamky se technologicky vyvinuly a rozšířily, masivně integrují AI a zlepšují své algoritmy, což bezpochyby ovlivňuje uživatelskou zkušenost i samotné párování. Zároveň se v mezidobí posunula debata o genderu a sexuální identitě a práce by v rámci tohoto pohledu zasloužila jazykově i obsahově citlivější přístup. Naše analýzy se týkaly jen heterosexuálního párování a vzhledem k nárůstu queer aktivit a fluidní sexuální identity mezi nejmladší generací by dávalo smysl obsáhnout i tuto perspektivu, buď analyticky nebo aspoň v teoretické rovině.

V souladu s velkou částí předchozí literatury o partnerských preferencích a gender dynamice ve výběru partnera, i většina našich publikací přímo nebo nepřímo navazuje na práci evolučního psychologa Davida Busse. Zpětně je třeba uznat, že málo kriticky. Evoluční psychologie zjednodušuje lidské párování na odlišné reprodukční strategie, kdy muži

optimalizují výběr partnerky na atraktivitu a mládí a ženy se zaměřují na partnerův status jako na signál bezpečí. Lidské chování je ale jistě mnohem komplexnější a výběr partnera do velké míry ovlivňují i sociokulturní normy, ale také individuální preference. Velký důraz nejen moderních společností na atraktivitu a mládí, ještě posílený rozšířením technologií a možnosti sebe prezentace na sociálních sítích, se může jednoduše propsat do partnerských preferencí. Co se individuální rozmanitosti týče, skutečně je rodičovství cílem každého jednotlivce, jak v našich článcích často předpokládáme? Jak se do našich preferencí promítají individuální představy o kýžené vztahové dynamice, kdy například stejně staří partneři mohou být více egalitární nebo naopak výrazný věkový rozdíl může jednodušeji zajistit dominantnější postavení ve vztahu? Kdyby bezpodmínečně platila očekávání plynoucí z evoluční teorie, v našem seznamkovém vzorku by jistě byly za všeobecně nejatraktivnější považovány nejmladší ženy na vrcholu své plodnosti a ne ženy pár let před třicítkou. Dá se předjímat, že muži v rámci oslovování žen berou do úvahy i další faktory: třeba předpokládanou vyspělost žen, jejich životní fázi nebo další proměnné, které se na našich datech nedaly změřit.

Přehánění odlišností mezi muži a ženami ve výběru partnera je častou výtkou evoluční teorie (podrobněji např. v Stewart-Williams and Andrew G. Thomas (2013)). V přírodě možná pozorujeme, že samice věnují svým potomkům více péče než samci, což způsobuje, že samci soutěží o co nejvíce partnerů, zatímco samice vybírají ze soutěžících samců. Model soutěžící-samci/vybírající-samice platí pro mnoho druhů, kritici evoluční teorie ale namítají, že neodpovídá realitě lidského světa. Muži často přispívají k výchově potomků, což snižuje rozdíl v rodičovské investici mezi pohlavími. V důsledku této skutečnosti lze očekávat, že rozdíly mezi muži a ženami budou v rámci reprodukčních strategií spíše skromné. Místo toho, aby samci soutěžili a samice vybíraly, lidé mají systém vzájemného výběru: obě pohlaví jsou náročná ohledně partnerských preferencí a obě pohlaví soutěží o atraktivní partnery. Zatímco mnoho literatury toto zohledňuje, perspektiva evoluční teorie a odlišných reprodukčních strategií silně ovlivňuje náhled na akademickou práci v tématu výběru partnera a seznamování, a dle kritiků pak vede k nadhodnocování gender rozdílů.

I nás perspektiva evoluční psychologie v některých chvílích vedla spíše k hledání rozdílů mezi pohlavími než soustředění se na to, co mají společné. Například v článku o partnerských preferencích v souladu s předchozím výzkumem dopodrobna diskutujeme odlišnosti mezi partnerskými preferencemi mladých mužů a žen, ale výrazně méně akcentujeme, že oba gendery na první místa žádaných preferencí umísťují vzájemnou přitažlivost, inteligenci a

zodpovědnost a poctivost. Byť rozdíly u preferencí atraktivity a finančního zajištění pozorujeme, je otázkou, zda je tak výrazný, aby získal většinu pozornosti. Narativa genderu v tomto článku by se tedy dala vystavět i opačně: mezi muži a ženami je jen minimum rozdílů.

Závěrem je důležité zdůraznit metodologické limitace této práce. Naše data nejsou reprezentativní pro celou populaci (resp. naše seznamková data jsou reprezentativní jen pro jednu danou seznamku, soubor NSZ je reprezentativní jen pro studenty jednoho běhu Scio testů). I přestože tato data nabízí unikátní možnost nahlédnout do seznamovací dynamiky, s interpretacemi je nutné zaujmout opatrnost. Například ve článku o partnerských preferencích často mluvíme o mladých lidech, ale reálně se výsledky dají zobecnit pouze na populaci mladých lidí především z gymnázií, kteří mají vysokoškolské aspirace.

Byť jsme byly s kolegyní velmi vděčné, že se nám podařilo zajistit reálná uživatelská data od české seznamky, bohužel se pořád jednalo jen o velmi omezené údaje o uživatelích, které nešly nad základní sociodemografické údaje. Bohatší data by nabídla možnost ověřit výběrové párování v dalších ukazatelích. V mé terapeutické praxi i v zahraničních výzkumech se ukazuje, že lidé nad výběrem partnera i v těch nejranějších fázích uvažují komplexně. Mimo věku, lokality a vzdělání samozřejmě zohledňují fotografie, ale i otevřenost mít rodinu, záměr se seznámením (vážný nebo nezávazný vztah), životní styl (například vztah k cigaretám, alkoholu, domácím zvířatům, sportu apod).

Další výzkum

Z předchozí diskuze jasně vyplývá potřeba dalšího výzkumu v tomto tématu. Zprv by dávalo smysl ověřit výsledky na dalších datech, především větších seznamkách, které o uživatelích sbírají detailnější údaje. Bylo by skvělé jít nad rámec prvního kontaktu a pozorovat, jak párování funguje v dalších fázích interakce – jak pracují lidé s odmítnutím? Mění se mechanismus párování ve chvíli, kdy na seznamce trávíme delší čas a „učíme se“?

Téma by si ale především zasloužilo rozšířit o nemainstreamové přístupy k seznamování, hlavně tedy zahrnout LGTBQ+ lidi, kde se gender dynamika zase projevuje zcela jinak a kde je méně sociálních norem, o které se single lidé opírají. Takový výzkum by věřím pomohl pochopit seznamování komplexněji, a jistě rozšířit i to, jak chápeme mainstreamové seznamování.

English Summary

Online Dating: The Impact of the Internet on Mate Selection

Dating has changed significantly over the last generation, both globally and in the Czech Republic. Perhaps the most significant change has been the influence of the internet and technology on the way people meet. People are increasingly less likely to establish relationships through family or their community and are shifting their search for a partner online (Rosenfeld et al., 2019). We know from representative surveys that the internet was already the most common place to meet in the US before the Covid pandemic, and current data from the Czech Republic show a similar trend: 22% of Czechs have met online, making it one of the most common ways to meet in this country along with meeting through friends (21%) (Behavio 2022; Rosenfeld et al 2019). Young people are in particular attracted to online dating: between 2013 and 2015, the number of people under 25 with dating experience almost tripled, from 10% to 27% (Smith & Anderson, 2015). This increase seems to be related to the proliferation of smartphones and the entry of the mobile dating app Tinder into the market in 2012, which has largely gamified dating. According to Tinder, more than 50 % of its nearly 11 million active global users are now between the ages of 18 and 34. The number of users in the highest age group is also growing rapidly: by 2023, nearly 10% of Tinder users are over 55 (Samanta 2023). The stigma of online dating is decreasing rapidly, even among people who have no direct experience of online dating (Vogels 2021).

Key benefits of online dating include expanding opportunities to meet and removing intermediaries from the dating process (Rosenfeld et al. 2019). Other advantages are efficiency and the assumption that users are single and open to dating (although the reality is different for some proportion of users). The disadvantages of dating sites include a detached superficial approach, which people often compare to shopping on an online store; security risks and an increase in romance scams; and paradox of choice. From a societal perspective, questions have been raised about whether dating sites encourage discriminatory behaviour, particularly in ethnicity, and whether they further widen social inequalities (Finkel et al 2012).

The rise of online dating also raises the question of potential marriage market transformations. For a long time, one of the main structural constraints in mate selection was geographical distance. Online dating expands the scope of potential partners from people we can meet in our

immediate surroundings to all users within our chosen distance. The traditional role of friends, family, or colleagues as intermediaries in dating is diminishing, and online dating sites allow us to date anywhere and anytime, regardless of our social circle and geographic distance (Rosenfeld & Thomas, 2012; Valkenburg & Peter, 2007). Rosenfeld and Thomas (2012) report that 74% of relationships formed through online dating were between people without any previous bond.

From a sociological perspective, the transformation of dating raises an important question: will the new way of mate selection impact the traditional structures of assortative mating that we have long observed in the offline world?

This cumulative dissertation builds on Czech and foreign studies of assortative mating, which it expands to include the influence of online dating sites on mate selection. In the first three articles, I describe how patterns of assortative mating are changing as dating moves online and I examine the dynamics of assortative mating with respect to age on a Czech dating app. In the next paper, I delve deeper into assortative mating with respect to cognitive abilities and conclude this work with qualitative research on young people's attitudes towards dating. I use data from dating sites, questionnaires and in-depth interviews.

For all the themes studied, the tendency towards assortative mating is confirmed in all data sources. Based on the analyses, we observe that personal preference is an important mechanism within homophily. At the same time, there was a consistently higher tendency towards assortative mating among women. Thus, it can be assumed that it is women, through non-reciprocity, who contribute significantly to homogamous unions. Online dating sites seem to rather reinforce this behaviour, as they explicitly communicate information about users and offer effective filtering.

In the following paragraphs, I summarize the main findings of the five articles presented in this work.

In the first article *Homogamy and the Internet : Can online dating sites help us understand assortative mating*, published in *Naše společnost*, vol 16.1 (2018): 35-55, I present the theoretical foundations of research on assortative mating and the empirical studies,

mainly international, that have dealt with this topic so far, and extend them to the specificities of the online environment.

Non-random selection of reproductive partners in the human population, assortative mating, has been a stable occurrence for decades and across societies, including the Czech Republic. Social sciences have paid primary attention to homogamy, marriage between similar partners, also due to its potential impact on society. High levels of homogamy in a society may imply high closedness of the different groups, prevent social mobility, suggest racial tensions, or lead to higher inequality.

Three factors are deemed as responsible for homogamy. Structural factors are represented by the partners' physical closeness as they meet, for example, at school or other institutions. Second, there are individual factors, namely one's personal preferences for a relationship with someone similar to one. Finally, social factors represent the influence of social groups as they have their own stake in preserving group cohesion through marriage between their members. However, evidence of assortative mating and its mechanisms mostly comes from attitudinal data or questionnaire surveys, which make it difficult to differ between individual and structural factors, among others. In this review article, I focus on the potential of data from online dating sites to help us better understand assortative mating. Is the Internet changing the ways people meet? How does assortative mating work in the online environment and what can it tell us about the mating process in general?

There are two contradictory expectations of the effect of the Internet on the mating process. The first group assumes that the easy access to thousands of potential partners across all sociodemographic groups an online dating service provides, plus the absence of direct influence of intermediaries such as community members, will lead to higher diversity of the ensuing marriages. In short, the level of assortative mating will decrease. The opposite expectation is based on the assumption that people generally prefer contact with similar partners and online dating services help them more effectively filter mates by preferred criteria, thus avoiding contact with people who do not fit their expectations. As a result, assortative mating will grow. Reviewing the contemporary academic literature on the topic of assortative mating on online dating sites, I conclude that the human preference for similar partners occurs

in the online environment as well, and therefore, assortative mating likely cannot be explained by structural factors only.

The second article *Age homophily on a Czech online dating site* (written with my co-author Renáta Topinková and published in *Sociologický časopis*, vol 56.4 (2020): 447-470) uses negative binomial regression and examines age homophily on the online dating site Pinkilin using a sample of 10,563 unique users. We test two hypotheses based on previous studies of online dating, namely that men and women show different preferences for the age of their partners and that women in particular show a preference for age homophily in their contacts. The model results support these hypotheses.

In our analyses, we observe age homophily on a non-reciprocity basis in our dating data. There is no indication that people are becoming more tolerant of age differences online. Rather, the data show that dating allows for more effective filtering of preferred characteristics. It is mainly women who encourage age-homophilic contacts due to non-reciprocity.

Specifically, we see that men show a strong preference for younger women. For men of all ages, women under thirty are the primary age category they contact. For women, we do not see such a clear trend. Women under thirty preferred men in the same age category, but the preference for older men increased with each year of life. Women over thirty then clearly preferred men over thirty to men under thirty. There are more women than men on most dating sites, including ours. Women, especially young ones, receive a large number of messages and can choose who they write back to. Women use this fact to their advantage and the resulting pairings are either age homogamous, where the partners are the same age, or similarly aged, where the men are older or younger by only a few years than the women.

Men's interest in women rises until about 26-28 years of age, and then begins to decline sharply. A similar, but not nearly as dramatic, trend is also observed among men. Even so, the oldest women still receive more invitations to meet than men of all ages. In contrast, the likelihood of older men succeeding with younger women is minimal. In contrast, young men are the most likely to succeed with younger women.

An interesting trend is that the older men get, the more likely they are to succeed with women older than themselves. Although older women initiated contact with younger men minimally, if they received an invitation from them, there was a relatively high chance that they would accept it as well. There is a much higher chance that a woman will accept an invitation from a significantly younger partner than from a significantly older one.

The article *Partner preference and age: User's mating behavior in online dating*, published in *Journal of Family Research*, vol 33.3 (2021): 566-591, extends the previous article methodologically and theoretically, focusing on age preferences in mate choice.

In this work, we use behavioural data from a Czech online dating app, Pinkilin and analyze 197,519 invitations that users sent to each other in July 2017.

We test whether real online-user mating behaviour corresponds with expectations from both the sociobiological and social perspectives and explore the age differentials that individuals opt for when searching for a mate and how this evolves relative to the user's age and gender.

Our analysis shows that men strongly prefer young women, and women prefer partners of their age or slightly older. At older ages, men's preference for younger women widens, while women's preferences become more diverse. Homogamous tendencies are stronger among younger users and women. Overall, our results corroborate those of previous research on online dating, but we extend this research in terms of age differences in the Czech context.

We further explore partner preferences of young people together with Jana Klímová Chaloupková in the article *The Role of Cognitive Abilities in Mate Choice: Mate Preferences of Young People*. This article was published in *Sociologický časopis*, vol 55.2 (2019): 161-187.

This article focuses on the relationship between young adults' cognitive abilities and individual partner preferences. We worked with the Preference NSZ 2017 data set, which contains data on partner preferences and the results of the National Comparative Secondary-School Exams of Czech high school graduates, and our analyses, using logistic regression, confirmed a tendency towards homophily on the level of cognitive abilities and university education.

Young people with above-average results place more importance on agreement in political opinions, but do not regard the partner's homemaking abilities or financial situation as too important. The results further show that partner preferences differ according to the education capital of the background family and according to preferred partnership arrangement. We also find significant differences in the partner preferences of men and women that reflect ideas about traditional gender roles. Women favour characteristics that relate to status, and men assign more importance to physical looks.

The final article in this dissertation, *Singles' Approaches to Dating in the Digital Age* (accepted for review by *Lidé města*), uses qualitative research to explore the attitudes of single young people towards mate selection.

This study offers analysis of 20 interviews with respondents between the ages of 20 and 40, who loosely represent the millennial generation, i.e., people who have grown up with technology and are taking advantage of a globalized world. Semi-structured interviews explore how young singles think about choosing a partner, where they meet and their reasons for choosing online dating sites. This text is also interested in the barriers to using dating services and the behaviour of singles on dating sites, particularly with regard to gender dynamics.

The results are largely consistent with international research. On the one hand, a liberal, individualized approach to relationships is evident: the respondents focus on themselves in relationships, want a partner with whom they can develop mutually, are willing to experiment with different relational forms, and are quick to introduce new technologies into dating. On the other hand, they are still attracted to the traditional ideal of marriage and family, expectations of men and women differ in relationships, and traditional gender patterns emerge in modern online dating.

Seznam použité literatury

Aassve, A., G. Fuochi, et al. 2015. "What is your couple type? Gender ideology, housework sharing, and babies". *Demographic Research* 32(1):835–858. doi:10.4054/DemRes.2015.32.30.

Allport, G. W., & Mazal Holocaust Collection. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge, Mass.: Addison-Wesley Pub. Co.

Alterovitz, S. S. R., & Mendelsohn, G. A. (2013). Relationship goals of middle-aged, young-old, and old-old Internet daters: An analysis of online personal ads. *Journal of Aging Studies*, 27(2), 159–165. <https://doi.org/10.1016/j.jaging.2012.12.006>

Ansari, A., & Klinenberg, E. (2015). *Modern romance*. New York: Penguin Books.

Becker, G. S. (1973). A Theory of Marriage: Part I. *Journal of Political Economy*, 81(4), 813–846.

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469–480. <https://doi.org/10.1037//0003-066X.55.5.469>

Atkinson, M. P., & Glass, B. L. (1985). Marital Age Heterogamy and Homogamy, 1900 to 1980. *Journal of Marriage and Family*, 47(3), 685–691. <https://doi.org/10.2307/352269>

Beck, U., & Beck-Gernsheim, E. (1995). *The Normal Chaos of Love* (1 edition). Polity.

Becker, G. S. (1973). A Theory of Marriage: Part I. *Journal of Political Economy*, 81(4), 813–846. <https://doi.org/10.1086/260084>

Becker, G. S. (1985). Human Capital, Effort, and the Sexual Division of Labor. *Journal of Labor Economics*, 3(1, Part 2), S33–S58. <https://doi.org/10.1086/298075>

Becker, G. S. 1993. *A Treatise on the Family*. Cambridge: Harvard University Press.

Behavio (2022) *Atlas česků • poznejte čechy do Detailu, Lásky a intimity*. Available at: <https://atlascechu.cz/> (Accessed: 27 July 2023).

Bhrolcháin, M. N., & Sigle-Rushton, W. (2005). Partner Supply in Britain and the US: Estimates and Gender Contrasts. *Population* (English Edition, 2002-), 60(1/2), 37–64. JSTOR. <https://doi.org/10.2307/4148201>

Blackwell, D.L., D. T. Lichter. 2004. "Homogamy Among Dating, Cohabiting, and Married Couples". *Sociological Quarterly* 45(4):719–737. doi:10.1111/j.1533-8525.2004.tb02311.x.

Blau, P. M., Blum, T. C., & Schwartz, J. E. (1982). Heterogeneity and Intermarriage. *American Sociological Review*, 47(1), 45–62. <https://doi.org/10.2307/2095041>

Bleske-Rechek, A., & Ryan, D. E. (2015). Continuity and change in emerging adults' mate preferences and mating orientations. *Personality and Individual Differences*, 72, 90–95. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2014.08.033>

Blossfeld, H.-P., A. Timm. 2003. *Who Marries Whom? Educational Systems as Marriage Markets in Modern Societies*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Boček, J. (2019). Přibývá bezdětných Češek. Mezi současnými třicátnicemi bude bez potomků každá šestá | iROZHLAS - spolehlivé zprávy. https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-populace-bezdetnost-deti-vysoka-skola-socialismus_1903120600_jab

Botwin, M.D., D. M. Buss, et al. 1997. "Personality and Mate Preferences: Five Factors In Mate Selection and Marital Satisfaction". *Journal of Personality* 65(1):107–136. doi:10.1111/j.1467-6494.1997.tb00531.x.

Bouchard, T.J., M. McGue. 1981. "Familial studies of intelligence: a review". *Science (New York, N.Y.)* 212(4498):1055–1059.

Boxer, C.F., M. C. Noonan., et al. 2015. "Measuring mate preferences: A replication and extension". *Journal of Family Issues* 36(2):163–187.

Bromwich, J. E. (2018, December 18). Tinder and Bumble Are Hungry for Your Love. The New York Times. <https://www.nytimes.com/2018/12/18/style/dating-apps-tinder-bumble-content.html>

Brown, A. (n.d.). Couples who meet online are more diverse than those who meet in other ways, largely because they're younger. Pew Research Center. Retrieved August 4, 2019, from <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/06/24/couples-who-meet-online-are-more-diverse-than-those-who-meet-in-other-ways-largely-because-theyre-younger/>

Buss, D. M. (1994). *The evolution of desire: Strategies of human mating*. New York: BasicBooks.

Buss, D.M., D. P. Schmitt. 1993. "Sexual strategies theory: an evolutionary perspective on human mating". *Psychological Review* 100(2):204–232. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.100.2.204>

Buss, D.M., T. K. Shackelford, et al. 2001. "A half century of mate preferences: The cultural evolution of values". *Journal of Marriage and Family* 63(2):491–503. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2001.00491.x>

Buunk, B. P., Dijkstra, P., Fetchenhauer, D., & Kenrick, D. T. (2002). Age and Gender Differences in Mate Selection Criteria for Various Involvement Levels. *Personal Relationships*, 9(3), 271–278. <https://doi.org/10.1111/1475-6811.00018>

Cacioppo, J. T., Cacioppo, S., Gonzaga, G. C., Ogburn, E. L., & VanderWeele, T. J. (2013). Marital satisfaction and break-ups differ across on-line and off-line meeting venues. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 110(25), 10135–10140. <https://doi.org/10.1073/pnas.1222447110>

- Casterline, J. B., Williams, L., & McDonald, P. (1986). The Age Difference Between Spouses: Variations among Developing Countries. *Population Studies*, 40, 353–374.
- Cherlin, A. J. (2004). The deinstitutionalization of American marriage. *Journal of Marriage and Family*, 66(4), 848–861. <https://doi.org/10.1111/j.0022-2445.2004.00058.x>
- Conway, J. R., Noë, N., Stulp, G., & Pollet, T. V. (2015). Finding your Soulmate: Homosexual and heterosexual age preferences in online dating. *Personal Relationships*, 22(4), 666–678. <https://doi.org/10.1111/pere.12102>
- Coontz, S. (2006). *Marriage, a History: How Love Conquered Marriage* (Reprint edition). Penguin Books.
- Curtis, K. T., & Ellison, C. G. (2002). Religious Heterogamy and Marital Conflict: Findings From the National Survey of Families and Households. *Journal of Family Issues*, 23(4), 551–576. <https://doi.org/10.1177/0192513X02023004005>
- De Singly, F. (1999). Sociologie současné rodiny. Portál. <https://www.martinus.cz/?uItem=4561>
- Dinh, R., Gildersleve, P., & Yasseri, T. (2018). Computational Courtship: Understanding the Evolution of Online Dating through Large-scale Data Analysis. ArXiv:1809.10032 (Physics). <http://arxiv.org/abs/1809.10032>
- Domanski, H., & Przybysz, D. (2007). Educational Homogamy in 22 European Countries. *European Societies*, 9(4), 495–526. <https://doi.org/10.1080/14616690701314119>
- Dribe, M., P. Nystedt. 2013. "Educational Homogamy and Gender-Specific Earnings: Sweden, 1990-2009". *Demography* 50(4):1197.
- Dudová, R., Hašková, H., & Chaloupková, J. K. (2020). Disentangling the link between having one child and partnership trajectories: A mixed-methods life-course research. *Journal of Family Studies*, 0(0), 1–22. <https://doi.org/10.1080/13229400.2020.1839534>
- Eagly, A.H., W. Wood. 1999. "The origins of sex differences in human behavior: Evolved dispositions versus social roles". *American Psychologist* 54(6):408–423. doi:10.1037/0003-066X.54.6.408.
- Esteve, A., & Cortina, C. (2006). Changes in educational assortative mating in contemporary Spain. *Demographic Research*, 14(17), 405–428. <https://doi.org/10.4054/DemRes.2006.14.17>
- Esteve, A., Cortina, C., & Cabré, A. (2009). Long Term Trends in Marital Age Homogamy Patterns: Spain, 1922-2006. *Population*, Vol. 64(1), 173–202.
- Esteve, A., García-Román, J., & Permanyer, I. (2012). The Gender-Gap Reversal in Education and Its Effect on Union Formation: The End of Hypergamy? *Population and Development Review*, 38(3), 535–546.

- Esteve, A., López, L. Á., & McCaa, R. (2013). The educational homogamy gap between married and cohabiting couples in Latin America. *Population Research and Policy Review*, 32(1), 81–102. <https://doi.org/10.1007/s11113-012-9263-4>
- Eastwick, P.W., L. B. Luchies, et al. 2014. "The predictive validity of ideal partner preferences: A review and meta-analysis". *Psychological Bulletin* 140(3):623–665. doi:10.1037/a0032432.
- Feingold, A. 1990. "Gender Differences in Effects of Physical Attractiveness on Romantic Attraction: A Comparison Across Five Research Paradigms". *Journal of Personality and Social Psychology* 59:981–993. doi:10.1037//0022-3514.59.5.981.
- Feliciano, C., Robnett, B., & Komaie, G. (2009). Gendered racial exclusion among white internet daters. *Social Science Research*, 38(1), 39–54. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2008.09.004>
- Fialová, L., Hamplova, D., Ku čera, M., & Vymětalov á, S. (2000). Představy mladých lidí o manželství a rodičovství.
- Figueredo, A.J., J. A. Sefcek, et al. 2006. "The ideal romantic partner personality". *Personality and Individual Differences* 41(3):431–441. doi:10.1016/j.paid.2006.02.004.
- Finkel, E. J. (2017). *The All-or-Nothing Marriage: How the Best Marriages Work*. Dutton.
- Finkel, E. J., Eastwick, P. W., Karney, B. R., Reis, H. T., & Sprecher, S. (2012). Online dating: A critical analysis from the perspective of psychological science. *Psychological Science in the Public Interest*, 13(1), 3-66.
- Fiore, A. T., & Donath, J. S. (2005). Homophily in Online Dating: When Do You Like Someone Like Yourself? CHI '05 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems, 1371–1374. <https://doi.org/10.1145/1056808.1056919>
- Fónadová, L., & Katrňák, T. (2016). Etnická homogamie na Slovensku v letech 1992 až 2012. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 52(2), 157–178.
- Fučík, P. (2006). Věková homogamie českých sňatků 1920–2000. *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*, 42(4), 719–740.
- Fu, X., & Heaton, T. B. (2008). Racial and Educational Homogamy: 1980 to 2000. *Sociological Perspectives*, 51(4), 735–758. <https://doi.org/10.1525/sop.2008.51.4.735>
- Gordon, M. M. (1964). *Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion, and National Origins*. Oxford University Press.
- Furnham, A. 2009. "Sex differences in mate selection preferences". *Personality and Individual Differences* 47(4):262–267. doi:10.1016/j.paid.2009.03.013.
- Frazier, P., Arikian, N., Benson, S., Losoff, A., & Maurer, S. (1996). Desire for Marriage and Life Satisfaction among Unmarried Heterosexual Adults. *Journal of Social and Personal Relationships*, 13(2), 225–239. <https://doi.org/10.1177/0265407596132004>

Giddens, A. (1993). *The Transformation of Intimacy: Sexuality, Love, and Eroticism in Modern Societies* (1st edition). Stanford University Press.

Glicksohn, J., H. Golan. 2001. "Personality, cognitive style and assortative mating". *Personality and Individual Differences* 30(7):1199–1209. doi:10.1016/S0191-8869(00)00103-3.

Goldthorpe, J.H. 2000. "Outline of a theory of social mobility". *Sociology: Numbers, Narratives, and the Integration of Research and Theory*:230–258.

Goux, D., & Maurin, E. (2003). Who Marries Whom In France? In H.-P. Blossfeld & A. Timm (Eds.), *Who Marries Whom?* (pp. 57–78). Springer Netherlands.

https://doi.org/10.1007/978-94-007-1065-8_4

Greenway, N. (2014) „Is your online date FAKE? Investigation into phoney profiles". Mail Online. 2014. <http://www.dailymail.co.uk/femail/article-2828649/Is-online-date-FAKE-Dating-sites-fire-posting-bogus-profiles-lure-users.html>.

Gustafson, P., & Fransson, U. (2015). Age Differences Between Spouses: Sociodemographic Variation and Selection. *Marriage & Family Review*, 51(7), 610–632. <https://doi.org/10.1080/01494929.2015.1060289>

Hakim, C. (2000). *Work-Lifestyle Choices in the 21st Century: Preference Theory*. OUP Oxford.

Hakim, C. (2010). Erotic Capital. *European Sociological Review*, 26(5), 499–518. <https://doi.org/10.1093/esr/jcq014>

Hakim, C. (2011). *Honey money: the power of erotic capital*. London: Allen Lane.

Halpin, B., & Chan, T. W. (2003). Educational homogamy in Ireland and Britain: trends and patterns*. *The British Journal of Sociology*, 54(4), 473–495. <https://doi.org/10.1111/j.1468-4446.2003.00473.x>

Hannemann, T., Kulu, H., Rahnu, L., Puur, A., Hărăguș, M., Obućina, O., ... & Bernardi, L. (2018). Co-ethnic marriage versus intermarriage among immigrants and their descendants: A comparison across seven European countries using event-history analysis. *Demographic Research*, 39, 487–524.

Hamplová, D. (2000). Šetření ISSP 1998 - Náboženství / International Social Survey Program 1998 - Religion. *Sociologický Časopis / Czech Sociological Review*, 36(4), 431–440.

Hamplová, D. 2006. "Láska, evoluce nebo neviditelná ruka sňatkového trhu?". In: *Životní Cyklus. Sociologické a Demografické Perspektivy*. Praha: Sociologický ústav, AV ČR: 38–45.

Hamplová, D. 2009. "Educational Homogamy Among Married and Unmarried Couples in Europe: Does Context Matter?". *Journal of Family Issues* 30(1):28–52. doi:10.1177/0192513X08324576.

Hamplová, D. 2015. "Nesezdané soužití – společné bydlení bez společné peněženky?". *Sociologický časopis /Czech Sociological Review* 51(2):261–278. doi:<https://doi.org/10.13060/00380288.2015.51.2.161>.

Hamplová, D. (2020). Marriage Squeeze Among Highly Educated: Living Arrangements of Young Highly Educated Women in Europe. *Sociológia - Slovak Sociological Review*, 52(6), 599–623. 0049-1225. DOI: <https://doi.org/10.31577/sociologia.2020.52.6.25>

Hamplová, D., Chaloupková, J. K., & Topinková, R. (2019). More Money, Less Housework? Relative Resources and Housework in the Czech Republic. *Journal of Family Issues*, 0192513X19864988. <https://doi.org/10.1177/0192513X19864988>

Hamplová, D., Hampl, P., & Weidnerová, S. (2017). Krása - mýtus, nebo realita? In P. Matějů, D. Hamplová, P. Hampl, M. Loužek, S. Weidnerová, P. Anýžová, & M. L. Smith, *Moc krásy* (pp. 15–20). Univerzita Karlova.

Hancock, J. T., Toma, C., & Ellison, N. (2007). The Truth About Lying in Online Dating Profiles. *Proceedings of the SIGCHI Conference on Human Factors in Computing Systems*, 449–452. <https://doi.org/10.1145/1240624.1240697>

Hanushek, E.A., G. Schwerdt, et al. 2015. "Returns to skills around the world: Evidence from PIAAC". *European Economic Review* 73:103–130. doi:10.1016/j.eurocorev.2014.10.006.

Hasmanová Marhánková, J., & Kreidl, M. (2013). Proměny partnerství. Životní dráhy a partnerství v české společnosti. Sociologické nakladatelství. <https://www.muni.cz/vyzkum/publikace/1119398>

Hašková, H. 2005. "Pracující matky a genderové role ve výsledcích mezinárodního longitudinálního výzkumu". *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 6(1):22–27.

Haukanes, H., & Hašková, H. (2020). Gendered visions of family life and parenthood among Czech young people: Restricted or transforming imaginations? *Journal of Youth Studies*, 0(0), 1–16. <https://doi.org/10.1080/13676261.2020.1804054>

Hitsch, G. J., Hortaçsu, A., & Ariely, D. (2010). Matching and Sorting in Online Dating. *American Economic Review*, 100(1), 130–163. <https://doi.org/10.1257/aer.100.1.130>

Hitsch, G. J., Hortaçsu, A., & Ariely, D. (2010). What makes you click?—Mate preferences in online dating. *Quantitative Marketing and Economics*, 8(4), 393–427. <https://doi.org/10.1007/s11129-010-9088-6>

Hogue, A., & Steinberg, L. (1995). Homophily of Internalized Distress in Adolescent Peer Groups. *Developmental Psychology*, 31(6), 897–906.

Hoffower, H. (2019). Are millennials the “brokest” or “richest” generation? - Business Insider. <https://www.businessinsider.com/millennials-wealth-generation-experts-data-2019-1>

Hou, F., & Myles, J. (2008). The Changing Role of Education in the Marriage Market: Assortative Marriage in Canada and the United States since the 1970s. *Canadian*

Huang, JM, Gianluca S, & Peng, Y. 2015. 'Quit Playing Games with My Heart: Understanding Online Dating Scams'. Pp. 216–36 in Detection of Intrusions and Malware, and Vulnerability Assessment. Vol. 9148, Lecture Notes in Computer Science, edited by M. Almgren, V. Gulisano, and F. Maggi. Cham: Springer International Publishing.

Hunt, L.L., P. W. Eastwick, et al. 2015. "Leveling the Playing Field: Longer Acquaintance Predicts Reduced Assortative Mating on Attractiveness". *Psychological Science* 26(7):1046–1053. doi:10.1177/0956797615579273.

Ibarra, H. (1997). Paving an Alternative Route: Gender Differences in Managerial Networks. *Social Psychology Quarterly*, 60(1), 91–102. <https://doi.org/10.2307/2787014>

Kalmijn, M. (1994). Assortative Mating by Cultural and Economic Occupational Status. *American Journal of Sociology*, 100(2), 422–452.

Kalmijn, M. (1998). Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends. *Annual Review of Sociology*, 395.

Kalmijn, M., Graaf, P. M. de, & Janssen, J. P. G. (2005). Intermarriage and the risk of divorce in the Netherlands: The effects of differences in religion and in nationality, 1974–94. *Population Studies*, 59(1), 71–85. <https://doi.org/10.1080/0032472052000332719>

Kang, T., & Hoffman, L. H. (2011). Why Would You Decide to Use an Online Dating Site? Factors That Lead to Online Dating. *Communication Research Reports*, 28(3), 205–213. <https://doi.org/10.1080/08824096.2011.566109>

Kaspersky, Lab. 2017. „Dangerous Liaisons: Is Everyone Doing It Online?" 2017. <https://www.kaspersky.com/blog/online-dating-report/>.

Katrňák, T. (2008). *Spříznění volbou? Homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Slon.

Katrňák, T., & Manea, B. C. (2020). Change in prevalence or preference? Trends in educational homogamy in six European countries in a time of educational expansion. *Social Science Research*, 91, 102460.

Katrňák, T., Kreidl, M., & Fonadova, L. (2005). Trends in Educational Assortative Mating in Post-Socialist Central Europe: Czech Republic, Slovakia, Poland, and Hungary Between 1988 and 2000. *California Center for Population Research*. Retrieved from <http://escholarship.org/uc/item/3dz4r17q>

Katrňák, T., P. Fučík. 2009. "Preference výběru partnera Liší se rozvedení a svobodní ve sňatkových a partnerských preferencích?". *Sociologia* 41(25):437–456.

Katrňák, T., Z. Lechnerová, et al. 2010. *Na Prahu Dospělosti. Partnerství, Sex a Životní Představy Mladých v Současné České Společnosti*. Praha: Dokořán.

Katz, E., Blumler, J. G., & Gurevitch, M. (1973). Uses and Gratifications Research. *The Public Opinion Quarterly*, 37(4), 509–523. JSTOR.

Kenrick, D. T., E. K. Sadalla, et al. 1990. "Evolution, traits, and the stages of human courtship: qualifying the parental investment model". *Journal of Personality* 58(1):97–116.

Kenrick, D. T., Keefe, R. C., Bryan, A., Barr, A., & Brown, S. (1995). Age preferences and mate choice among homosexuals and heterosexuals: A case for modular psychological mechanisms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(6), 1166–1172. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.69.6.1166>

Klat, M., & Khudr, A. (1986). Religious endogamy and consanguinity in marriage patterns in Beirut, Lebanon. *Social Biology*, 33(1–2), 138–145. <https://doi.org/10.1080/19485565.1986.9988631>

Klein, T., & Wunder, E. (1996). Regionale Disparitäten und Konfessionswechsel als Ursache konfessioneller Homogamie. *Kolner Zeitschrift Fur Soziologie Und Sozialpsychologie*, 48, 96–125.

Klesment, M., & Van Bavel, J. (2012). The reversal of gender inequality in education, union formation and fertility in Europe. *Vienna Yearbook of Population Research*, 10, 127–154.

Klímová Chaloupková, J. 2018. "Rozdělení domácí práce a hodnocení jeho spravedlnosti v České republice: existují rozdíly mezi manželskými a nesezdanými páry?". *Sociologický časopis /Czech Sociological Review* 54(4):593–624.

Kolk, M. (2015). Age Differences in Unions: Continuity and Divergence Among Swedish Couples Between 1932 and 2007. *European Journal of Population*, 31(4), 365–382. <https://doi.org/10.1007/s10680-015-9339-z>

Kopf, D. (2016). Why Is Interracial Marriage on the Rise? Retrieved September 3, 2017, from <https://priceconomics.com/why-is-interracial-marriage-on-the-rise/>

Kreager, D. A., Cavanagh, S. E., Yen, J., & Yu, M. (2014). "Where Have All the Good Men Gone?" Gendered Interactions in Online Dating. *Journal of Marriage and Family*, 76(2), 387–410. <https://doi.org/10.1111/jomf.12072>

Kreidl, M. 2010. "Dochází v ČR ke konvergenci hodnotového profilu lidí žijících v manželství a nesezdaném soužití?". *Sociální studia* 7(4):85–100.

Kulik, L. (2011). Developments in Spousal Power Relations: Are We Moving Toward Equality? *Marriage & Family Review*, 47(7), 419–435. <https://doi.org/10.1080/01494929.2011.619297>

Lewak, R.W., J. A. Wakefield, et al. 1985. "Intelligence and personality in mate choice and marital satisfaction". *Personality and Individual Differences* 6(4):471–477. doi:10.1016/0191-8869(85)90140-0.

Lewis, K. (2016). Preferences in the Early Stages of Mate Choice. *Social Forces*, 95(1), 283–320. <https://doi.org/10.1093/sf/sow036>

Lewis, K. G., & Moon, S. (1997). Always Single and Single Again Women: A Qualitative Study. *Journal of Marital and Family Therapy*, 23(2), 115–134. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1997.tb00238.x>

Lin, K.-H., & Lundquist, J. (2013). Mate Selection in Cyberspace: The Intersection of Race, Gender, and Education. *American Journal of Sociology*, 119(1), 183–215. <https://doi.org/10.1086/673129>

Lowen, L. (2019). If You Prefer to Date Younger Men, You May Be a Cougar. ThoughtCo. <https://www.thoughtco.com/what-is-a-cougar-3534236>

Lucassen, L., & Laarman, C. (2009). Immigration, intermarriage and the changing face of Europe in the post war period. *History of the Family*, 14(1), 52–68. <https://doi.org/10.1016/j.hisfam.2008.12.001>

Mare, R.D. 1991. "Five decades of educational assortive mating". *American Sociological Review* 56:15–32.

Matějů, P., D. Hamplová, et al. 2017. *Moc Krásy*. Charles University in Prague, Karolinum Press.

Matějů, P., P. Anýžová. 2015. "Role lidského kapitálu v úspěchu na trhu práce: srovnání šesti evropských zemí participujících na projektu PIAAC". *Sociologia (Slovakia)* 47(1):31–65.

Matějů, P., P. Anýžová. 2017. "Krása jako kapitál: Role atraktivity v úspěchu na trhu práce". *Sociologický časopis / Czech Sociological Review* 53(4):503–531.

McGrath, F. (2015, April 24). Online Dating: What to Know About Tinder in 5 Charts. Retrieved June 7, 2018, from GlobalWebIndex Blog website: <https://blog.globalwebindex.com/trends/what-to-know-about-tinder/>

McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a Feather: Homophily in Social Networks. *Annual Review of Sociology*, 27(1), 415–444. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>

Morr Serewicz, M. C., & Gale, E. (2008). First-Date Scripts: Gender Roles, Context, and Relationship. *Sex Roles*, 58(3–4), 149–164. <https://doi.org/10.1007/s11199-007-9283-4>

Možný, I. (2002). *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Myers, S. M. (2006). Religious Homogamy and Marital Quality: Historical and Generational Patterns, 1980 – 1997. *Journal of Marriage and Family*, 68(2), 292–304. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2006.00253.x>

Ní Bhrolcháin, M. (2005). The age difference at marriage in England and Wales: A century of patterns and trends. *Population Trends*, 120, 7–14.

Nielsen Admosphere. (2018). Láska přes internet: 4 z 10 Čechů už se někdy snažili seznámit online—Nielsen Admosphere. <https://www.nielsen-admosphere.cz/press/laska-pres-internet-4-z-10-cechu-uz-se-nekdy-snazili-seznamit-online/>

Novinky.cz. (2014, September 3). Začarováný trojúhelník: Muži chtějí na seznamkách mladší ženy, je však chtějí starší – Novinky.cz. Retrieved July 18, 2018, from Novinky.cz website: <https://www.novinky.cz/muzi/345588-zacarovany-trojuhelnik-muzi-chteji-na-seznamkach-mladsi-zeny-je-vsak-chteji-starsi.html>

OECD. (2019). Employment—Employment rate—OECD Data. TheOECD. <http://data.oecd.org/emp/employment-rate.htm>

O’Leary, R. (2001). Modernization and religious intermarriage in the Republic of Ireland. *The British Journal of Sociology*, 52(4), 647–665. <https://doi.org/10.1080/00071310120084517>

Oppenheimer, V. K. (1988). A Theory of Marriage Timing. *American Journal of Sociology*, 94(3), 563–591. <https://doi.org/10.1086/229030>

Oppenheimer, V. K. (1994). Women’s Rising Employment and the Future of the Family in Industrial Societies. *Population and Development Review*, 20(2), 293–342. JSTOR. <https://doi.org/10.2307/2137521>

Perel, E. (2017). *The State Of Affairs: Rethinking Infidelit*. Yellow Kite.

Plomin, R., I. J. Deary. 2015. "Genetics and intelligence differences: five special findings". *Molecular Psychiatry* 20(1):98–108. doi:10.1038/mp.2014.105.

Potarca, G. (2017). Does the internet affect assortative mating? Evidence from the U.S. and Germany. *Social Science Research*, 61, 278–297. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2016.06.019>

Potârca, G. (1), & Mills, M. (2, 3). (2015). Racial preferences in online dating across European countries. *European Sociological Review*, 31(3), 326–341. <https://doi.org/10.1093/esr/jcu093>

Prabhakar, B. (2011). Causes for Remaining Single: A Comparative Study. *Journal of Psychosocial Research*, 6(2), 203.

Qian, Z. (1998). Changes in assortative mating: The impact of age and education, 1970–1890. *Demography*, 35(3), 279–292. <https://doi.org/10.2307/3004036>

Regan, P., L. Levin, et al. 2000. "Partner Preferences". *Journal of Psychology & Human Sexuality* 12(3):1–21. doi:10.1300/J056v12n03_01.

Reneflot, A. 2006. "A gender perspective on preferences for marriage among cohabitating couples". *Demographic Research* 15 (artil:311–328. doi:10.4054/DemRes.2006.15.10.

Rose, S., & Frieze, I. H. (1993). Young singles’ contemporary dating scripts. *Sex Roles*, 28(9–10), 499–509. <https://doi.org/10.1007/BF00289677>

- Rosenfeld, M. J. (2008). Racial, Educational and Religious Endogamy in the United States: A Comparative Historical Perspective. *Social Forces*, 87(1), 1–31. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0077>
- Rosenfeld, M. J., & Thomas, R. J. (2012). Searching for a Mate: The Rise of the Internet as a Social Intermediary. *American Sociological Review*, 77(4), 523–547. <https://doi.org/10.1177/0003122412448050>
- Rosenfeld, M. J., Thomas, R. J., & Hausen, S. (2019). Disintermediating your friends: How online dating in the United States displaces other ways of meeting. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 116(36), 17753–17758. <https://doi.org/10.1073/pnas.1908630116>
- Rudder, C. (2009, September 29). How Races and Religions Match in Online Dating. Retrieved May 10, 2017, from <https://theblog.okcupid.com/how-races-and-religions-match-in-online-dating-e74ccdc5f6f6>
- Rudder, C. (2014, September 10). Race and Attraction, 2009–2014. Retrieved March 24, 2017, from <https://theblog.okcupid.com/race-and-attraction-2009-2014-107dcbb4f060>
- Rudder, C. (2014). *Dataclysm: who we are when we think no one's looking*. London: Fourth Estate.
- Rudder, C. (2015). *Dataclysm: Love, Sex, Race, and Identity--What Our Online Lives Tell Us about Our Offline Selves* (Reprint edition). Broadway Books.
- Rushton, J.P., I. R. Nicholson. 1988. "Genetic similarity theory, intelligence, and human mate choice". *Ethology and Sociobiology* 9(1):45–58. doi:10.1016/0162-3095(88)90004-0.
- Salganik, M. J. (2017). *Bit by Bit: Social Research in the Digital Age*. Princeton University Press.
- Samanta, O. (2023) *Tinder statistics: Revenue, Users & Demographics 2023, Priori Data*. Available at: <https://prioridata.com/data/tinder-statistics> (Accessed: 27 July 2023).
- Sautter, J. M., Tippet, R. M., & Morgan, S. P. (2010). The Social Demography of Internet Dating in the United States*. *Social Science Quarterly*, 91(2), 554–575. <https://doi.org/10.1111/j.1540-6237.2010.00707.x>
- Schaefer, D. R. (2012). Homophily Through Nonreciprocity: Results of an Experiment. *Social Forces*, 90(4), 1271–1295. <https://doi.org/10.1093/sf/sos065>
- Schmitz, A., Skopek, J., Schulz, F., Klein, D., & Blossfeld, H.-P. (2009). Indicating Mate Preferences by Mixing Survey and Process-generated Data. The Case of Attitudes and Behaviour in Online Mate Search. *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 34(1 (127)), 77–93.
- Schmitz, A., Yanenko O, & Hebing, M. (2012). 'Identifying Artificial Actors in E-Dating: A Probabilistic Segmentation Based on Interactional Pattern Analysis'. Pp. 319–27 in *Challenges at the Interface of Data Analysis, Computer Science, and Optimization, Studies in*

Classification, Data Analysis, and Knowledge Organization, edited by W. A. Gaul, A. Geyer-Schulz, L. Schmidt-Thieme, and J. Kunze. Berlin, Heidelberg: Springer Berlin Heidelberg.

Schoen, R., & Weinick, R. (1993). Partner Choice in Marriages and Cohabitations. *Journal of Marriage and Family*, (2), 408. <https://doi.org/10.2307/352811>

Schwartz, C. R. (2013). Trends and Variation in Assortative Mating: Causes and Consequences. *Annual Review of Sociology*, 39(1), 451–470. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-071312-145544>

Schwarz, S., & Hassebrauck, M. (2012). Sex and Age Differences in Mate-Selection Preferences. *Human Nature*, 23(4), 447–466.

Shackelford, T. K., Schmitt, D. P., & Buss, D. M. (2005). Universal dimensions of human mate preferences. *Personality and Individual Differences*, 39(2), 447–458. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.01.023>

Sherkat, D. E. (2004). Religious intermarriage in the United States: trends, patterns, and predictors. *Social Science Research*, 33(4), 606–625. <https://doi.org/10.1016/j.ssresearch.2003.11.001>

Skopek, J., Schmitz, A., & Blossfeld, H.-P. (2011). The gendered dynamics of age preferences – Empirical evidence from online dating. *ZfF – Zeitschrift für Familienforschung / Journal of Family Research*, 23(3). <https://www.budrich-journals.de/index.php/zff/article/view/5733>

Skopek, J., Schulz, F., & Blossfeld, H.-P. (2011). Who Contacts Whom? Educational Homophily in Online Mate Selection. *European Sociological Review*, 27(2), 180–195. <https://doi.org/10.1093/esr/jcp068>

Smith, A., & Anderson, M. (2015). 5 facts about online dating. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2016/02/29/5-facts-about-online-dating/>

Smith, A., & Duggan, M. (2013, October 21). Online Dating & Relationships. Retrieved March 24, 2017, from <http://www.pewinternet.org/2013/10/21/online-dating-relationships/>

Smith, A., & Duggan, M. (2013, October 21). Part 2: Dating Apps and Online Dating Sites. Retrieved from Pew Research Center website: <http://www.pewinternet.org/2013/10/21/part-2-dating-apps-and-online-dating-sites/>

Smith, T. (2017). When Dating In The Era Of Divisive Politics, Both Sides Stick To Themselves. NPR.Org. <https://www.npr.org/2017/02/14/515179534/when-dating-in-the-era-of-divisive-politics-both-sides-stick-to-themselves>

Smits, J., & Park, H. (2009). Five Decades of Educational Assortative Mating in 10 East Asian Societies. *Social Forces*, 88(1), 227–255. <https://doi.org/10.1353/sof.0.0241>

Smits, J., Ultee, W., & Lammers, J. (1998). Educational Homogamy in 65 Countries: An Explanation of Differences in Openness Using Country-Level Explanatory Variables. *American Sociological Review*, 63(2), 264–285. <https://doi.org/10.2307/2657327>

Snijders, T. A. B., & Bosker, R. J. (2012). *Multilevel analysis: An introduction to basic and advanced multilevel modeling* (2nd ed). Los Angeles: Sage.

Speakman, J.R., K. Djafarian, et al. 2007. "Assortative mating for obesity". *The American Journal of Clinical Nutrition* 86(2):316–323. doi:10.1093/ajcn/86.2.316.

Sprecher, S., Sullivan, Q., & Hatfield, E. (1994). Mate selection preferences: Gender differences examined in a national sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66(6), 1074–1080.

Stewart, S., Stinnett, H., & Rosenfeld, L. B. (2000). Sex Differences in Desired Characteristics of Short-Term and Long-Term Relationship Partners. *Journal of Social and Personal Relationships*, 17(6), 843–853. <https://doi.org/10.1177/0265407500176008>

Stewart-Williams & Andrew G. Thomas (2013) The Ape That Thought It Was a Peacock: Does Evolutionary Psychology Exaggerate Human Sex Differences?, *Psychological Inquiry*, 24:3, 137-168, DOI: 10.1080/1047840X.2013.804899

Stein, P. J. (1979). *Understanding Single Adulthood*.

Stroebe, W., C. A. Insko, et al. 1971. "Effects of physical attractiveness, attitude similarity, and sex on various aspects of interpersonal attraction". *Journal of Personality and Social Psychology* 18(1):79–91.

Sumter, S. R., Vandenbosch, L., & Ligtenberg, L. (2017). Love me Tinder: Untangling emerging adults' motivations for using the dating application Tinder. *Telematics and Informatics*, 34(1), 67–78. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2016.04.009>

Sweeney, M. M. (2002). Two Decades of Family Change: The Shifting Economic Foundations of Marriage. *American Sociological Review*, 67(1), 132–147. <https://doi.org/10.2307/3088937>

Sweeney, M. M., & Cancian, M. (2001). The Changing Importance of Economic Prospects for Assortative Mating. *California Center for Population Research*. Retrieved from <http://escholarship.org/uc/item/0zb3420q>

Syslová, J. (2011). Třetina Čechů hledá partnera po síti, vyjde to každému pátému. *IDNES.Cz*. Retrieved from https://ona.idnes.cz/tretina-cechu-hleda-partnera-po-siti-vyjde-to-kazdemu-patemu-prd-vztahy-sex.aspx?c=A110615_173819_vztahy-sex_abr

Šetinová, M. (2019) Porvchnost a frustrace z výběru: online seznamování bolí, ale přináší výsledky. *Deník N*. Available at: <https://denikn.cz/206034/online-seznamovani-je-jako-nakupovani/?ref=list> (Accessed: 11 February 2024).

Šetinová, M., & Klímová Chaloupková, J. (2019). Role kognitivních schopností ve výběrovém párování: Partnerské preference mladých lidí. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, 55(2), 161–187.

Šetinová, M., & Topinková, R. (2021). Partner preference and age: User's mating behavior in online dating. *Journal of Family Research*. <https://doi.org/10.20377/jfr-540>

Tambs, K., T. Moum. 1992. "No Large Convergence during Marriage for Health, Lifestyle, and Personality in a Large Sample of Norwegian Spouses". *Journal of Marriage and Family* 54(4):957–971. doi:10.2307/353175.

The Economist. (2014). Sex, brains and inequality. Retrieved July 12, 2017, from <https://www.economist.com/news/united-states/21595972-how-sexual-equality-increases-gap-between-rich-and-poor-households-sex-brains-and>

Thompson, D. (2019, July 21). Why Online Dating Can Feel Like Such an Existential Nightmare. The Atlantic. <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/07/online-dating-taking-over-everything/594337/>

Ultee, W. C., & Luijkx, R. (1990). Educational heterogamy and father-to-son occupational mobility in 23 industrial nations: General societal openness or compensatory strategies of reproduction? *European Sociological Review*, 6(2), 125–149. <https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.esr.a036554>

Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2007). Who Visits Online Dating Sites? Exploring Some Characteristics of Online Daters. *CyberPsychology & Behavior*, 10(6), 849–852. <https://doi.org/10.1089/cpb.2007.9941>

Verbrugge, L. M. (1983). A Research Note on Adult Friendship Contact: A Dyadic Perspective. *Social Forces*, 62(1), 78–83. <https://doi.org/10.2307/2578348>

Vogels, E.A. (2021) *The state of online harassment*, Pew Research Center: Internet, Science & Tech. Available at: <https://www.pewresearch.org/internet/2021/01/13/the-state-of-online-harassment/> (Accessed: 27 July 2023).

Vymětalová, S. (2000). Partnerský vztah. In *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství* (pp. 99–133). Slon.

Vymětalová, S. 2000a. "Partnerský vztah: ideály a reality". *Demografie* 42(3):200–207.

Vymětalová, S. 2000b. "Partnerský vztah". In: *Představy Mladých Lidí o Manželství a Rodičovství*. Praha: Slon: 99–133.

Wang, W. (2012, February 16). Chapter 4: Public Attitudes on Intermarriage. Retrieved June 16, 2017, from <http://www.pewsocialtrends.org/2012/02/16/chapter-4-public-attitudes-on-intermarriage/>

Wang, W., & Taylor, P. (2011). For Millennials, Parenthood Trumps Marriage | Pew Research Center. <https://www.pewsocialtrends.org/2011/03/09/for-millennials-parenthood-trumps-marriage/>

Watson, D., E. C. Klohnen, et al. 2004. "Match makers and deal breakers: Analyses of assortative mating in newlywed couples". *Journal of Personality* 72(5):1029–1068. doi:10.1111/j.0022-3506.2004.00289.x.

Weigel, M. (2017). *Labor of Love: The Invention of Dating* (Reprint edition). Farrar, Straus and Giroux.

Whitaker, K.L., M. J. Jarvis, et al. 2010. "Comparing maternal and paternal intergenerational transmission of obesity risk in a large population-based sample". *The American Journal of Clinical Nutrition* 91(6):1560–1567. doi:10.3945/ajcn.2009.28838.

Yancey, G. (2007). Homogamy over the net: Using internet advertisements to discover who interracially dates. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(6), 913–930. <https://doi.org/10.1177/0265407507084190>

Zeman, K. (2006). Věk při sňatku a rozdíl mezi věkem ženicha a věkem nevěsty v České republice v letech 1991-2004. *Demografie*, 48(1), 1–11.